

Համարը 20-528-Ն
Տիպը Օրենսգրիք
Սկզբնաղբյուրը ՀՀՊՏ 2003.05.02/25(260) Հոդ.407
Ընդունող մարմինը ՀՀ Ազգային ժողով
Ստորագրող մարմինը ՀՀ Նախագահ
Վավերացնող մարմինը
Ուժի մեջ մտնելու ամսաթիվը 01.08.2003

Տեսակը Ինկորպորացիա
Կարգավիճակը Գործում է
Ընդունման վայրը Երևան
Ընդունման ամսաթիվը 18.04.2003
Ստորագրման ամսաթիվը 29.04.2003
Վավերացման ամսաթիվը
Ուժը կորցնելու ամսաթիվը

+ Կապեր այլ փաստաթղթերի հետ

+ Փոփոխողներ և ինկորպորացիաներ

ՀՀ ՔՐԵԱԿԱՆ ՕՐԵՆՍԳԻՐՔ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՔՐԵԱԿԱՆ

Օ Ր Ե Ն Ս Գ Ի Ր Ք

(Ընդունված է 2003 թվականի ապրիլի 18-ին)

Ը Ն Դ Հ Ա Ն ՈՒ Ր Մ Ա Ս

Բ Ա Ժ Ի Ն 1

ՔՐԵԱԿԱՆ ՕՐԵՆՔ

Գ Լ ՈՒ Խ 1

ՔՐԵԱԿԱՆ ՕՐԵՆՍԴՐՈՒԹՅԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ ԵՎ ՍԿԶԲՈՒՆՔՆԵՐԸ

Հոդված 1. Հայաստանի Հանրապետության բրեական օրենսդրությունը

1. Հայաստանի Հանրապետության բրեական օրենսդրությունը բաղկացած է սույն օրենսգրքից: Քրեական պատասխանատվությունը նախատեսող նոր օրենքներն ընդգրկվում են Հայաստանի Հանրապետության բրեական օրենսգրքում:

2. Հայաստանի Հանրապետության բրեական օրենսգրքը հիմնվում է Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության և միջազգային իրավունքի սկզբունքների ու նորմերի վրա:

Հոդված 2. Հայաստանի Հանրապետության բրեական օրենսգրքի խնդիրները

1. Հայաստանի Հանրապետության բրեական օրենսգրքի խնդիրներն են՝ հանցավոր ոտնձգություններից պաշտպանել մարդու և ֆազաբացու իրավունքներն ու ազատությունները, իրավաբանական անձանց իրավունքները, սեփականությունը, շրջակա միջավայրը, հասարակական կարգը և անվտանգությունը, սահմանադրական կարգը, խաղաղությունը և մարդկության անվտանգությունը, ինչպես նաև կանխել հանցագործությունները:

2. Այդ խնդիրների իրականացման համար Հայաստանի Հանրապետության բրեական օրենսգրքին ամրագրում է բրեական պատասխանատվության հիմքն ու բրեական օրենսդրության սկզբունքները, որոշում, թե հանրության համար վտանգավոր որ արարներն են համարվում հանցագործությունները, և սահմանում է պատժի տեսակներն ու բրեախրավական ներգործության այլ միջոցներ՝ դրանք կատարելու համար:

Հոդված 3. Քրեական պատասխանատվության հիմքը

Քրեական պատասխանատվության միակ հիմքը հանցանք, այսինքն՝ այնպիսի արարք կատարելն է, որն իր մեջ պարունակում է քրեական օրենքով նախատեսված հանցակազմի բոլոր հատկանիշները:

Հոդված 4. Քրեական օրենսդրության սկզբունքները

Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքից հիմնվում է օրինականության, օրենքի առջև հավասարության, պատասխանատվության անխուսափելիության, անձնական պատասխանատվության, ըստ մեղքի պատասխանատվության, արդարության և պատասխանատվության անհատականացման ու մարդասիրության սկզբունքների վրա:

Հոդված 5. Օրինականության սկզբունքը

1. Արարքի հանցավորությունը, դրա պատժելիությունը և քրեաիրավական այլ հետևանքները որոշվում են միայն քրեական օրենքով:
2. Քրեական օրենքն անալոգիայով կիրառելն արգելվում է:

Հոդված 6. Օրենքի առջև հավասարության սկզբունքը

Հանցանք կատարած անձինք հավասար են օրենքի առջև և ենթակա են քրեական պատասխանատվության՝ անկախ սեռից, ռասայից, մաշկի գույնից, էթնիկական կամ սոցիալական ծագումից, գենետիկական հատկանիշներից, լեզվից, կրոնից, աշխարհայացքից, քաղաքական կամ այլ հայացքներից, ազգային փոքրամասնությունը պատկանելությունից, գույքային վիճակից, ծնունդից, հաճախման օրոշումներից կամ անձնական կամ սոցիալական բնույթի այլ հանգամանքներից:

(6-րդ հոդվածը խմբ. 05.02.13 ՀՕ-3-Ն)

Հոդված 7. Պատասխանատվության անխուսափելիության սկզբունքը

1. Հանցանք կատարած յուրաքանչյուր անձ ենթակա է Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքով նախատեսված պատժի կամ քրեաիրավական այլ ներգործության:
2. Քրեական պատասխանատվությունից և պատժից ազատելը հնարավոր է միայն Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքով նախատեսված հիմքերի և պայմանների առկայության դեպքում:

Հոդված 8. Անձնական պատասխանատվության սկզբունքը

Անձը ենթակա է քրեական պատասխանատվության միայն անձամբ իր կատարած հանցանքի համար:

Հոդված 9. Հստ մեղքի պատասխանատվության սկզբունքը

1. Անձը ենթակա է քրեական պատասխանատվության միայն հանրության համար վտանգավոր այնպիսի գործողության կամ անգործության և հանրության համար վտանգավոր հետևանքների համար, որոնց վերաբերյալ նրա մեղքը հաստատված է իրավասու դատարանի կողմից:
2. Օբյեկտիվ մեղադանացումը՝ առանց մեղքի վնաս պատճառելու համար քրեական պատասխանատվությունը, արգելվում է:

Հոդված 10. Արդարության և պատասխանատվության անհատականացման սկզբունքը

1. Հանցանք կատարած անձի նկատմամբ կիրառվող պատժը և քրեաիրավական ներգործության այլ միջոցները պետք է լինեն արդարացի՝ համապատասխան են հանցանքի ծանրությանը, դա կատարելու հանգամանքներին, հանցավորի անձնավորությանը, անհրաժեշտ և բավարար լինեն նրան ուղղելու և նոր հանցագործությունները կանխելու համար:

2. Արգելվում է անձին երկրորդ անգամ դատապարտել նույն հանցագործության համար:

(10-րդ հոդվածը փոփ. 09.06.04 ՀՕ-97-Ն)

Հոդված 11. Մարդասիրության սկզբունքը

1. Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքից ծառայում է մարդու ֆիզիկական, հոգեկան, նյութական, էկոլոգիական և այլ անվտանգությունն ապահովելուն:

2. Ոչ ոք չպետք է ենթարկվի խոտախնամների կամ դաժան, անմարդկային կամ իր արժանապատվությունը նվաստացնող վերաբերմունքի կամ պատժի:

ՔՐԵԱԿԱՆ ՕՐԵՆՔԻ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆԸ ԺԱՄԱՆԱԿԻ ԸՆԹԱՑՔՈՒՄ ԵՎ ՏԱՐԱԾՈՒԹՅԱՆ ՄԵՋ

Հոդված 12. Քրեական օրենքի գործողությունը ժամանակի ընթացքում

1. Արարքի հանցավորությունը և պատժելիությունը որոշվում են դա կատարելու ժամանակ գործող քրեական օրենքով:
2. Հանցանքը կատարելու ժամանակ է համարվում հանրության համար վտանգավոր գործողությունը (անգործությունը) իրականացնելու ժամանակը՝ անկախ հետևանքները վրա հասնելու պահից:

Հոդված 13. Քրեական օրենքի հետադարձ ուժը

1. Արարքի հանցավորությունը վերացնող, պատիժը մեղմացնող կամ հանցանք կատարած անձի վիճակն այլ կերպ բարելավող օրենքը հետադարձ ուժ ունի, այսինքն՝ տարածվում է մինչև այդ օրենքն ուժի մեջ մտնելը համապատասխան արարք կատարած անձանց, այդ թվում՝ այն անձանց վրա, ովքեր կրում են պատիժը կամ կրել են դա, սակայն ունեն դատվածություն:
2. Արարքի հանցավորությունը սահմանող, պատիժը խստացնող կամ հանցանք կատարած անձի վիճակն այլ կերպ վատթարացնող օրենքը հետադարձ ուժ չունի:
3. Պատասխանատվությունը մասնակիաբեկ մեղմացնող և միաժամանակ պատասխանատվությունը մասնակիաբեկ խստացնող օրենքը հետադարձ ուժ ունի միայն այն մասով, որը մեղմացնում է պատասխանատվությունը:

Հոդված 14. Քրեական օրենքի գործողությունը Հայաստանի Հանրապետության տարածքում հանցանք կատարած անձանց նկատմամբ

1. Հայաստանի Հանրապետության տարածքում հանցանք կատարած անձը ենթակա է պատասխանատվության Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքով:
2. Հայաստանի Հանրապետության տարածքում կատարված է համարվում այն հանցանքը, որը՝
 - 1) սկսվել է, շարունակվել կամ ավարտվել է Հայաստանի Հանրապետության տարածքում.
 - 2) հանցակցությունը կատարվել է այն անձանց հետ, ովքեր հանցավոր գործունեություն են իրականացրել այլ պետության տարածքում:
 3. Հայաստանի Հանրապետության և այլ պետությունների տարածքում անձի կողմից հանցանք կատարելու դեպքում նրա պատասխանատվությունը վրա է հասնում Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքով, եթե անձը քրեական պատասխանատվության է կանչվել Հայաստանի Հանրապետության տարածքում, և եթե Հայաստանի Հանրապետության միջազգային պայմանագրով այլ բան նախատեսված չէ:
4. Հայաստանի Հանրապետության դրոշի տակ գտնվող կամ Հայաստանի Հանրապետության տարբերակները կրող նավի կամ թռիչքում գտնվող օդանավի կամ օդային այլ սարքի վրա հանցանք կատարած անձը, անկախ դրա գտնվելու վայրից, ենթակա է քրեական պատասխանատվության Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքով, եթե Հայաստանի Հանրապետության միջազգային պայմանագրով այլ բան նախատեսված չէ: Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքով պատասխանատվություն է կրում նաև այն անձը, ով հանցանք է կատարել Հայաստանի Հանրապետության ռազմական նավի կամ օդանավի վրա՝ անկախ դրա գտնվելու վայրից:
5. Օտարերկրյա պետությունների դիվանագիտական ներկայացուցիչների և դիվանագիտական ինուրսիտետից օգտվող այլ անձանց քրեական պատասխանատվության հարցը՝ նրանց կողմից Հայաստանի Հանրապետության տարածքում հանցանք կատարելու դեպքում լուծվում է միջազգային իրավունքի նորմերի համապատասխան:

(14-րդ հոդվածը լրաց. 09.06.04 ՀՕ-97-Ն)

Հոդված 15. Քրեական օրենքների գործողությունը Հայաստանի Հանրապետության տարածքից դուրս հանցանք կատարած անձանց նկատմամբ

1. Հայաստանի Հանրապետության տարածքից դուրս հանցանք կատարած Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիները, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետությունում մտապես բնակվող, քաղաքացիություն չունեցող անձինք ենթակա են քրեական պատասխանատվության Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքով, եթե նրանց կատարած արարքը հանցավոր է հանցագործություն դրա կատարման վայրի պետության օրենսդրությամբ, և եթե նրանք չեն դատապարտվել այլ պետությունում: Նշված անձանց դատապարտելիս պատիժը չի կարող գերազանցել օտարերկրյա այն պետության օրենքով նախատեսված պատժի վերին սահմանը, որի տարածքում կատարվել է հանցանքը:
2. Հայաստանի Հանրապետության տարածքից դուրս գտնվող Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիները և Հայաստանի Հանրապետությունում մտապես բնակվող և քաղաքացիություն չունեցող անձինք սույն օրենսգրքի 190-րդ, 200-րդ, 201-րդ, 311-313-րդ, 384-րդ, 386-391-րդ, 393-397-րդ հոդվածներով նախատեսված հանցանքները կատարելու համար ենթակա են քրեական պատասխանատվության Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքով՝ անկախ հանցանքը կատարելու վայրի պետության քրեական օրենսգրքով այդ արարքը նախատեսված լինելուց կամ չլինելուց:
3. Օտարերկրյա քաղաքացիները և Հայաստանի Հանրապետությունում մտապես չբնակվող, քաղաքացիություն չունեցող անձինք, ովքեր հանցանքն հաստատել են Հայաստանի Հանրապետության տարածքից դուրս՝ ենթակա են քրեական պատասխանատվության Հայաստանի

1. Լստ բնույթի և հանրության համար վտանգավորության աստիճանի հանցագործությունները դատավարգվում են ոչ մեծ ծանրության, միջին ծանրության, ծանր և առանձնապես ծանր հանցագործությունների:

2. Ոչ մեծ ծանրության հանցագործություններ են համարվում դիտավորյալ կատարված այն արարքները, որոնց համար սույն օրենսգրքով նախատեսված առավելագույն պատիժը չի գերազանցում երկու տարի ժամկետով ազատազրկումը, կամ որոնց համար նախատեսված է ազատազրկման հետ կապ չունեցող պատիժ, ինչպես նաև անգրուշտությամբ կատարված այն արարքները, որոնց համար սույն օրենսգրքով նախատեսված առավելագույն պատիժը չի գերազանցում երեք տարի ժամկետով ազատազրկումը:

3. Միջին ծանրության հանցագործություններ են համարվում դիտավորյալ կատարված այն արարքները, որոնց համար սույն օրենսգրքով նախատեսված առավելագույն պատիժը չի գերազանցում հինգ տարի ժամկետով ազատազրկումը, ինչպես նաև անգրուշտությամբ կատարված այն արարքները, որոնց համար սույն օրենսգրքով նախատեսված առավելագույն պատիժը չի գերազանցում տասը տարի ժամկետով ազատազրկումը:

4. Ծանր հանցագործություններ են համարվում դիտավորյալ կատարված այն արարքները, որոնց համար սույն օրենսգրքով նախատեսված առավելագույն պատիժը չի գերազանցում տասը տարի ժամկետով ազատազրկումը:

5. Առանձնապես ծանր հանցագործություններ են համարվում դիտավորյալ կատարված այն արարքները, որոնց համար սույն օրենսգրքով նախատեսված է առավելագույն պատիժ՝ ազատազրկում տասը տարուց ավելի ժամկետով կամ ցմահ ազատազրկում:

Հոդված 20. Հանցագործությունների համակցությունը

1. Հանցագործությունների համակցություն է համարվում՝

1) սույն օրենսգրքով (տարբեր հոդվածներով կամ միևնույն հոդվածով կամ հոդվածի միևնույն կամ տարբեր մասերով կամ կետերով) նախատեսված երկու կամ ավելի հանցանք կատարելը, որոնցից ոչ մեկի համար անձը դատապարտված չի եղել.

2) այնպիսի մեկ գործողությունը (անգործությունը), որը պարունակում է սույն օրենսգրքի երկու կամ ավելի հոդվածներով նախատեսված հանցագործությունների հատկանիշներ:

2. Հանցագործությունների համակցության դեպքում անձը պատասխանատվություն է կրում յուրաքանչյուր հանցագործության համար՝ սույն օրենսգրքի համապատասխան հոդվածով կամ հոդվածի մասով:

(20-րդ հոդվածը խմբ. 23.05.11 ՀՕ-143-Ն)

Հոդված 21. Հանցագործությունների կրկնակիությունը

(հոդվածն ուժը կորցրել է 23.05.11 ՀՕ-143-Ն)

Հոդված 22. Հանցագործությունների ռեցիդիվը

1. Հանցագործությունների ռեցիդիվ է համարվում դիտավորյալ կատարված հանցանքի կատարելն այն անձի կողմից, ով դատվածություն ունի նախկինում դիտավորյալ կատարված հանցանքի համար:

2. Հանցագործությունների ռեցիդիվը վտանգավոր է համարվում՝

1) դիտավորյալ կատարելու դեպքում, եթե անձը նախկինում երկու անգամից ոչ պակաս ազատազրկման է դատապարտվել դիտավորյալ հանցագործության համար.

2) ծանր հանցանք կատարելու դեպքում, եթե անձը նախկինում ազատազրկման է դատապարտվել ծանր կամ առանձնապես ծանր հանցագործության համար:

3. Հանցագործությունների ռեցիդիվն առանձնապես վտանգավոր է համարվում անձի կողմից՝

1) դիտավորյալ այնպիսի հանցանք կատարելու դեպքում, որի համար նա դատապարտվում է ազատազրկման, եթե անձը նախկինում երեք անգամից ոչ պակաս ցանկացած հաջորդականությամբ ազատազրկման է դատապարտվել միջին ծանրության դիտավորյալ հանցագործության, ծանր կամ առանձնապես ծանր հանցագործության համար.

2) այնպիսի ծանր հանցանք կատարելու դեպքում, որի համար նա դատապարտվում է ազատազրկման, եթե անձը նախկինում երկու անգամ ազատազրկման է դատապարտվել ծանր կամ առանձնապես ծանր հանցագործության համար.

3) առանձնապես ծանր հանցանք կատարելու դեպքում, եթե անձը նախկինում դատապարտվել է ծանր կամ առանձնապես ծանր հանցագործության համար:

4. Այն հանցանքների համար դատվածությունը, որը հանվել կամ մարվել է օրենքով սահմանված կարգով, ինչպես նաև այն հանցանքները, որոնք կատարվել են մինչև անձի տասնութ տարին լրանալը, ռեցիդիվը գնահատելիս հաշվի չեն առնվում:

Գ Լ ՈՒ Խ 4

ՔՐԵԱԿԱՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ԵՆԹԱԿԱ ԱՆՁԻՆՔ

Հոդված 23. Քրեական պատասխանատվության ընդհանուր պայմանները

Քրեական պատասխանատվության ենթակա է միայն մեղաուհակ ֆիզիկական անձը, ով հանցանք կատարելու պահին հասել է սույն

օրենսգրքով սահմանված տարիքի:

Հոդված 24. Քրեական պատասխանատվության ենթարկելու տարիքը

1. Քրեական պատասխանատվության ենթակա է այն անձը, ում տասնվեց տարին լրացել է նախան հանցանք կատարելը:

2. Այն անձինք, որոնց տասնչորս տարին լրացել է մինչև հանցանքը կատարելը, ենթակա են քրեական պատասխանատվության սպանության (104-108-րդ հոդվածներ), դիտավորյալով առողջությունը ծանր կամ միջին ծանրության վնաս պատճառելու (112-116-րդ հոդվածներ), մարդուն առևանգելու (131-րդ հոդված), բռնաբարության (138-րդ հոդված), սեփուսուլ բնույթի բռնի գործողությունների (139-րդ հոդված), ավազակության (175-րդ հոդված), գողության (177-րդ հոդված), կողոպուտի (176-րդ հոդված), շորթման (182-րդ հոդված), առանց

հափեսակելու նպատակի ավտոմեքենային կամ տրանսպորտային այլ միջոցին ապօրինաբար տիրանալու (183-րդ հոդված), ծանրացուցիչ հանգամանքներում գույքը դիտավորյալով ոչնչացնելու կամ վնասելու (185-րդ հոդվածի երկրորդ և երրորդ մասեր), զենք, ռազմամթերք, պայթուցիկ նյութեր կամ պայթուցիկ սարքեր հափեսակելու կամ շարժելու (238-րդ հոդված), թմրամիջոցներ կամ հոգեմետ (հոգեներգործուն) նյութեր հափեսակելու կամ շարժելու (269-րդ հոդված), տրանսպորտային միջոցները կամ հաղորդակցության ուղիները փչացնելու (246-րդ հոդված), խուլիգանության (258-րդ հոդված) համար:

3. Եթե անձը հասել է սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված տարիքի, սակայն մտավոր զարգացման մեջ հետ մնալու հետևանքով ընդունակ չի եղել ամբողջ չափով գիտակցել իր արարքի բնույթն ու հետևանքները կամ ղեկավարել դա, ապա նա ենթակա չէ քրեական պատասխանատվության:

(24-րդ հոդվածը փոփ. 09.06.04 ՀՕ-97-Ն, 26.05.08 ՀՕ-76-Ն, 07.12.11 ՀՕ-323-Ն)

Հոդված 25. Անմեղադրականությունը

1. Քրեական պատասխանատվության ենթակա չէ այն անձը, ով հանրության համար վտանգավոր արարք կատարելու պահին գտնվել է անմեղադրական վիճակում, այսինքն՝ բռնիկ հոգեկան հիվանդության, հոգեկան գործունեության ժամանակավոր խանգարման, սկիզբնապես կամ հոգեկան այլ հիվանդագին վիճակի հետևանքով չէր կարող գիտակցել իր գործողության (անգործության) վտանգավորությունը կամ ղեկավարել դա:

2. Հանրության համար վտանգավոր արարքն անմեղադրական վիճակում կատարած անձի նկատմամբ դատարանը կարող է հետևյալ պեժակական բնույթի հարկադրանքի միջոցներ:

3. Պատժի ենթակա չէ նաև այն անձը, ով հանցանքը կատարել է մեղադրական վիճակում, սակայն մինչև դատարանի կողմից դատավճի կայացնելը հիվանդացել է հոգեկան հիվանդությամբ, որը գրիչ է նրան իր գործողության (անգործության) փաստացի բնույթն ու հետևանքները գիտակցելու կամ դա ղեկավարելու հնարավորությունից: Այդպիսի անձի նկատմամբ դատարանի հետևյալ մասով կարող են կիրառվել պեժակական բնույթի հարկադրանքի միջոցներ, իսկ առողջանալուց հետո նա կարող է ենթարկվել պատժի:

Հոդված 26. Սահմանափակ մեղադրականությունը

1. Մեղադրական անձը, ով հանցանքը կատարելիս հոգեկան խանգարման հետևանքով չէր կարող ամբողջությամբ գիտակցել իր գործողության (անգործության) փաստացի բնույթն ու հետևանքական վտանգավորությունը կամ ղեկավարել դա, ենթակա է քրեական պատասխանատվության:

2. Սահմանափակ մեղադրականությունը, որպես մեղմացնող հանգամանք, հաշվի է առնվում պատժի հետևանքներին և կարող է հիմն դառնալ պատժի հետ միաժամանակ պեժակական բնույթի հարկադրանքի միջոց հետևանքելու համար:

Հոդված 27. Հարբած վիճակում հանցանք կատարած անձանց քրեական պատասխանատվությունը

1. Ալկոհոլի, թմրամիջոցների կամ թմրեցնող այլ նյութերի օգտագործման հետևանքով հարբած վիճակում հանցանք կատարած անձը քրեական պատասխանատվությունից չի ազատվում:

2. Ալկոհոլամոլի, թմրամոլի կամ թունամոլի կողմից հանցանք կատարելու դեպքում դատարանը պատժի հետ միաժամանակ կարող է հետևանքել պեժակական բնույթի հարկադրանքի միջոցներ, եթե այդ հակման պատճառով առկա է նրա կողմից նոր հանցագործություն կատարելու վտանգը:

Գ Լ ՈՒ Խ 5

Մեղք

Հոդված 28. Մեղքի ձևերը

1. Մեղքը դրսևորվում է դիտավորյալով կամ անզգուշությամբ:

2. Ահատու ըստ նրա հատկանիշների կարող է լինել հետևյալից: Եթե նա հատկապես նախատեսված է սույն օրենսգրքի Հոստոսի մասով:

Հոդված 29. Հանցանքը դիտարկությանը կատարելը

1. Դիտարկությանը կատարված հանցանքը կարող է դրսևորվել ուղղակի կամ անուղղակի դիտարկությանը:
2. Հանցանքը համարվում է ուղղակի դիտարկությանը կատարված, եթե անձը գիտակցել է իր գործողության (անգործության)՝ հանրության համար վտանգավոր բնույթը, նախատեսել է հանրության համար դրա վտանգավոր հետևանքները և ցանկացել է դրանց վրա հասնելը:
3. Հանցանքը համարվում է անուղղակի դիտարկությանը կատարված, եթե անձը գիտակցել է իր գործողության (անգործության)՝ հանրության համար վտանգավոր բնույթը, նախատեսել է հանրության համար վտանգավոր հետևանքների առաջացման հնարավորությունը, չի ցանկացել այդ հետևանքները, բայց գիտակցաբար թույլ է տվել դրանք:
4. Եթե օրենքն ավարտված հանցագործության համար բրեակյան պատասխանատվությունը չի կապում հանցավոր արարքի որոշակի հետևանքների առաջացման հետ, հանցանքը համարվում է դիտարկությանը կատարված, եթե դա կատարող անձը գիտակցել է իր արարքի՝ հանրության համար վտանգավոր բնույթը և ցանկացել է կատարել դա:
5. Դիտարկյալ հանցագործության ծանրացնող հանգամանքների համար անձը ենթակա է բրեակյան պատասխանատվության, եթե նա գիտակցել է այդ հանգամանքները:

Հոդված 30. Հանցանքն անգգուշությանը կատարելը

1. Անգգուշությանը կատարված հանցանքը կարող է դրսևորվել ինքնավստահությանը կամ անվտանգությանը:
2. Հանցանքը համարվում է ինքնավստահությանը կատարված, եթե անձը նախատեսել է իր գործողության (անգործության)՝ հանրության համար վտանգավոր հետևանքների առաջացման հնարավորությունը, սակայն առանց բավարար հիմքերի՝ ինքնավստահություն հույս է ունեցել, որ դրանք կկանխվեն:
3. Հանցանքը համարվում է անվտանգությանը կատարված, եթե անձը չի նախատեսել իր գործողության (անգործության)՝ հանրության համար վտանգավոր հետևանքների առաջացման հնարավորությունը, թեև տվյալ իրադրությունում պարտավոր էր և կարող էր նախատեսել դրանք:

Հոդված 31. Առանց մեղքի վնաս պատճառելը

1. Արարքը համարվում է առանց մեղքի կատարված, եթե անձը չի գիտակցել և տվյալ իրադրությունում չէր կարող գիտակցել իր գործողության (անգործության)՝ հանրության համար վտանգավոր բնույթը կամ չի նախատեսել հանրության համար վտանգավոր հետևանքների առաջացման հնարավորությունը և տվյալ իրադրությունում պարտավոր չէր կամ չէր կարող նախատեսել դրանք:
2. Արարքը համարվում է առանց մեղքի կատարված նաև այն դեպքում, եթե անձը նախատեսել է իր գործողության (անգործության)՝ հանրության համար վտանգավոր հետևանքների առաջացման հնարավորությունը, չի ցանկացել դրանց առաջացումը, բայց ծայրահեղ պայմաններին կամ նյարդահոգեկան ծանրաբեռնվածությանն իր հագեֆիզիոլոգիական հասկությունների անհամապատասխանության հետևանքով չէր կարող կանխել դրանց առաջացումը:

Հոդված 32. Պատասխանատվությունը մեղքի երկու ձևերով հանցագործության համար

Եթե օրենքն ավելի խիստ պատասխանատվություն է նախատեսում անգգուշությանը ծանր հետևանքներ առաջացրած դիտարկյալ հանցագործության համար, ապա անձն այդ հետևանքների համար պատասխանատվություն է կրում միայն այն դեպքում, եթե նա նախատեսել է իր գործողության (անգործության)՝ հանրության համար վտանգավոր հետևանքների առաջացման հնարավորությունը, սակայն առանց բավարար հիմքերի՝ ինքնավստահություն հույս է ունեցել, որ դրանք կկանխվեն, կամ չի նախատեսել իր գործողության (անգործության)՝ հանրության համար վտանգավոր հետևանքների առաջացման հնարավորությունը, թեև տվյալ իրադրությունում պարտավոր էր և կարող էր նախատեսել դրանք: Այդպիսի հանցանքը համարվում է դիտարկությանը կատարված:

Գ Լ ՈՒ Խ 6

ԱՎԱՐՏՎԱԾ ԵՎ ԶԱՎԱՐՏՎԱԾ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Հոդված 33. Ավարտված և չավարտված հանցագործությունները

1. Ավարտված հանցագործություն է համարվում այն արարքը, որը պարունակում է սույն օրենսգրքով նախատեսված հանցակազմի բոլոր հատկանիշները:
2. Չավարտված հանցագործություն են համարվում հանցավորձը և ծանր կամ առանձնապես ծանր հանցագործությունների նախապատրաստությունը:
3. Հանցագործության նախապատրաստության և հանցավորձի համար պատասխանատվությունը վրա է հասնում սույն օրենսգրքի Հատուկ մասի նույն հոդվածով, ինչ ավարտված հանցագործության համար՝ հոդում կատարելով սույն օրենսգրքի 34-ում կամ 35-ում հոդվածին:

Հոդված 34. Հանցափորձը

Հանցափորձ է համարվում ուղղակի դիտավորությամբ կատարված այն գործողությունը (անգործությունը), որն անմիջականորեն ուղղված է հանցանք կատարելուն, եթե հանցագործությունն ավարտին չի հասցվել անձի կամ ֆիզ անկախ հանգամանքներով:

Հոդված 35. Հանցագործության նախապատրաստությունը

Հանցագործության նախապատրաստություն է համարվում ուղղակի դիտավորությամբ հանցանք կատարելու համար միջոցներ կամ գործիքներ ձեռք բերելը կամ հարմարեցնելը, ինչպես նաև դիտավորությամբ այլ պայմաններ ստեղծելը, եթե հանցագործությունն ավարտին չի հասցվել այդ անձի կամ ֆիզ անկախ հանգամանքներով:

Հոդված 36. Հանցագործությունից կանոյին հրաժարումը

1. Հանցագործությունից կանոյին հրաժարում է համարվում անձի կողմից հանցագործության նախապատրաստությունը կամ հանցափորձը կամ անմիջականորեն հանցանք կատարելուն ուղղված գործողությունը (անգործությունը) դադարեցնելը, եթե անձը գիտակցել է հանցագործությունն ավարտին հասցնելու հնարավորությունը:

2. Հանցագործությունն ավարտին հասցնելուց կանոյին հրաժարված անձը ենթակա չէ քրեական պատասխանատվության, եթե նրա՝ փաստացի կատարած արարքն այլ հանցակազմ չի պարունակում:

3. Հանցագործության կազմակերպիչը, դրդիչը կամ օժանդակողը կանոյին հրաժարվելու դեպքում ենթակա չէ քրեական պատասխանատվության, եթե նա, պետական մարմիններին հաղորդելով կամ ձեռնարկված այլ միջոցներով, կանխել է կատարողի կողմից հանցագործությունն ավարտին հասցնելը:

4. Եթե սույն հոդվածի էրրորդ մասում նշված գործողությունները չեն հանգեցրել կատարողի հանցագործությունը կանխելուն, ապա ձեռնարկված միջոցները պատիժ նշանակելիս կարող են հաշվի առնվել որպես պատասխանատվությունը և պատիժը մեղմացնող հանգամանք:

Գ Լ ՈՒ Խ 7

ՀԱՆՑԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ

Հոդված 37. Հանցակցության հասկացությունը

Հանցակցություն է համարվում երկու կամ ավելի անձանց դիտավորյալ համատեղ մասնակցությունը դիտավորյալ հանցագործությանը:

Հոդված 38. Հանցակիցների տեսակները

1. Կատարողի հետ մեկտեղ հանցակիցներ են համարվում կազմակերպիչը, դրդիչը և օժանդակողը:

2. Կատարող է համարվում այն անձը, ով անմիջականորեն կատարել է հանցանքը կամ դրա կատարման անմիջականորեն մասնակցել է այլ անձանց (համակատարողների) հետ համատեղ, ինչպես նաև հանցանքը կատարել է այլ այնպիսի անձանց օգտագործելու միջոցով, ովքեր օրենքի ուժով ենթակա չեն քրեական պատասխանատվության կամ հանցանքը կատարել են անգործությամբ:

3. Կազմակերպիչ է համարվում այն անձը, ով կազմակերպել կամ ղեկավարել է հանցանքի կատարումը, ինչպես նաև ստեղծել է կազմակերպված խումբ կամ հանցավոր համագործակցություն կամ ղեկավարել է դրանք:

4. Դրդիչ է համարվում այն անձը, ով մեկ ուրիշ անձի դրդել է հանցանք կատարելու՝ համոզելու, նյութապես շահագրգռելու, սպառնալիքի միջոցով կամ այլ եղանակով:

5. Օժանդակող է համարվում այն անձը, ով հանցագործությանն օժանդակել է խորհուրդներով, ցուցումներով, տեղեկատվություն կամ միջոցներ, գործիքներ արանայրելով կամ խոչընդոտները վերացնելով, ինչպես նաև այն անձը, ով նախապես խոստացել է պարտակել հանցագործին, հանցագործության միջոցները կամ գործիքները, հանցագործության հետքերը կամ հանցավոր ֆունդապահով ձեռք բերված առարկաները, ինչպես նաև այն անձը, ով նախապես խոստացել է ձեռք բերել կամ իրացնել այդպիսի առարկաները:

(38-րդ հոդվածը փոփ. 09.06.04 ՀՕ-97-Ն)

Հոդված 39. Հանցակիցների պատասխանատվությունը

1. Համակատարողները հանցագործության համար ենթակա են պատասխանատվության սույն օրենսգրքի Հատուկ մասի նույն հոդվածով:

2. Կազմակերպիչը, դրդիչը և օժանդակողը ենթակա են պատասխանատվության կատարված հանցանքը նախատեսող հոդվածով՝ հղում կատարելով սույն օրենսգրքի 38-րդ հոդվածին, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ նրանք միաժամանակ եղել են հանցագործության

համակատարողներ:

3. Սույն օրենսգրքի Հատուկ մասի հոդվածում նշված հանցագործության հատուկ սուբյեկտ չհամարվող անձը, ով մասնակցել է այդ հոդվածով նախատեսված հանցանքի կատարմանը, տվյալ հանցագործության համար կարող է պատասխանատվություն կրել միայն որպես կազմակերպիչ, դրդիչ կամ օժանդակող:

4. Կատարողի կողմից իրենից անկախ հանգամանքներով հանցագործությունն ավարտին չհասցնելու դեպքում մյուս հանցակիցները պատասխանատվություն են կրում հանցագործության նախապատրաստության կամ հանցախորժին հանցակցելու համար:

5. Եթե կազմակերպիչ, դրդիչի կամ օժանդակողի գործողությունները չեն հաջողվում իրենցից անկախ հանգամանքներով, ապա այդ անձանց պատասխանատվությունը վրա է հասնում համապատասխան հանցագործության նախապատրաստության համար:

6. Հանցակիցները ենթակա են պատասխանատվության միայն հանցագործության այն ծանրացնող հանգամանքների համար, որոնք գիտակցվել են նրանց կողմից:

7. Հանցակիցներին պատասխանատվության ենթարկելիս հաշվի են առնվում հանցագործությանը նրանցից յուրաքանչյուրի մասնակցության բնույթը և աստիճանը:

Հոդված 40. Հանցակցի սահմանագանցումը

1. Հանցակցի սահմանագանցում է համարվում անձի կողմից այնպիսի հանցանք կատարելը, որը չի ընդգրկվում մյուս հանցակիցների դիտավորյալում:

2. Հանցակցի սահմանագանցման համար մյուս հանցակիցները պատասխանատվություն չեն կրում:

Հոդված 41. Հանցանքը մի խումբ անձանց, կազմակերպված խմբի կամ հանցավոր համագործակցության կողմից կատարելը

1. Հանցանքը համարվում է մի խումբ անձանց կողմից առանց նախնական համաձայնության կատարված, եթե դրան մասնակցել են այնպիսի համակատարողներ, ովքեր նախապես չեն պայմանավորվել հանցանքը համատեղ կատարելու մասին:

2. Հանցանքը համարվում է մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ կատարված, եթե դրան մասնակցել են այնպիսի համակատարողներ, ովքեր նախապես՝ մինչև հանցագործությունն սկսելը, պայմանավորվել են հանցանքը համատեղ կատարելու մասին:

3. Հանցանքը համարվում է կազմակերպված խմբի կողմից կատարված, եթե դա կատարվել է այնպիսի անձանց կայուն խմբի կողմից, ովքեր նախապես միավորվել են մեկ կամ մի քանի հանցանքներ կատարելու համար:

4. Հանցանքը համարվում է հանցավոր համագործակցության կողմից կատարված, եթե դա կատարվել է ծանր կամ առանձնապես ծանր հանցանքներ կատարելու համար ստեղծված, համախմբված, կազմակերպված խմբի կողմից կամ նույն նպատակներով ստեղծված կազմակերպված խմբերի միավորմամբ, ինչպես նաև եթե դա կատարվել է այդպիսի համագործակցության անդամի (անդամների) կողմից ի կատարումն դրա հանցավոր նպատակների, ինչպես նաև հանցավոր համագործակցության առաջադրանքով դրա անդամ չհամարվող անձի կողմից:

5. Կազմակերպված խումբ, հանցավոր համագործակցություն ստեղծած կամ դրանք ղեկավարած անձը ենթակա է պատասխանատվության սույն օրենսգրքի համապատասխան հոդվածներով նախատեսված դեպքերում կազմակերպված խումբ կամ հանցավոր համագործակցություն ստեղծելու կամ ղեկավարելու համար, ինչպես նաև դրանց կողմից կատարված բոլոր հանցանքների համար, եթե դրանք ընդգրկվել են նրա դիտավորյալում: Հանցավոր համագործակցության մեջ մտնող մյուս անձինք պատասխանատվություն են կրում այդ կազմակերպությանը

մասնակցելու և այն հանցանքների համար, որոնց նախապատրաստությանը կամ կատարմանն իրենք մասնակցել են:

6. Սույն հոդվածում րվարկված անձանց պատասխանատվությունը վրա է հասնում առանց սույն օրենսգրքի 38-րդ հոդվածին հղում կատարելու:

Գ Լ ՈՒ Խ 8

ԱՐԱՐԳԻ ՀԱՆՑԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ԲԱՑԱՌՈՂ ՀԱՆԳԱՄԱՆՔՆԵՐԸ

Հոդված 42. Անհրաժեշտ պաշտպանությունը

1. Հանցագործություն չի համարվում այն գործողությունը, որը կատարվել է անհրաժեշտ պաշտպանության վիճակում, այսինքն՝ պաշտպանվողի կամ մեկ այլ անձի կյանքը, առողջությունը և իրավունքները, հասարակության կամ պետության շահերը հանրության համար վտանգավոր սահմադրությունից կամ դրա իրական սպառնալիքից՝ սահմադրություն կատարողին վնաս պատճառելու միջոցով պաշտպանելիս, եթե թույլ չի տրվել անհրաժեշտ պաշտպանության սահմանագանցում:

2. Անձի կյանքի համար վտանգավոր բնույթի կամ այդպիսի բնույթի իրական սպառնալիքով գուցարկված սահմադրությունից պաշտպանվելիս կարող է պատճառվել ցանկացած վնաս, այդ թվում՝ մահ:

3. Անհրաժեշտ պաշտպանության իրավունքն անձին է պատկանում՝ անկախ սահմադրությունից խուսափելու կամ այլ անձանց կամ պետական մարմինների օգնությանը դիմելու հնարավորությունից, ինչպես նաև անկախ անձի մասնագիտական կամ այլ հատուկ պատրաստվածությունից և պատճենական դիրքից:

4. Անհրաժեշտ պաշտպանության սահմանագանցում են համարվում դիտավորյալ այն գործողությունները, որոնք, պաշտպանվողի համար ակնհայտ, չեն համապատասխանում սահմադրության բնույթին և վտանգավորությանը:

Անհրաժեշտ պաշտպանության սահմանազանցմամբ արարել հանցագործություն է, եթե հատկապես նախատեսված է սույն օրենսգրքի հատուկ մասով:

5. Անհրաժեշտ պաշտպանության սահմանազանցում չի համարվում և բրեժևան պատասխանատվության չի հանգեցնում զենքի կամ ցակցացած այլ միջոցների կամ առարկաների գործադրումը զինված անձի հարձակումից կամ անձանց խմբի հարձակումից պաշտպանվելու համար, ինչպես նաև ապօրինաբար և բռնությամբ բնակարան կամ այլ շինություն ներխուժելը կանխելու համար՝ անկախ ստնձգողին պատճառած վնասի ծանրությունից:

(42-րդ հոդվածը լրաց. 09.06.04 ՀՕ-97-Ն)

Հոդված 43. Հանցանք կատարած անձին բռնելիս վնաս պատճառելը

1. Հանցագործություն չի համարվում այն գործողությունը, որը հանցանք կատարած անձին վնաս է պատճառել նրան՝ իրավասու մարմիններից հանձնելու կամ նրա կողմից հանրության համար նոր վտանգավոր արարք կատարելու հնարավորությունը խախտելու նպատակով բռնելիս, եթե դրա համար անհրաժեշտ միջոցների սահմանների անցումը թույլ չի տրվել:

2. Հանցանք կատարած անձին բռնելու համար անհրաժեշտ միջոցների սահմանազանցում է համարվում բռնելու միջոցների ակնհայտ անհամապատասխանությունը արարքի և դա կատարող անձի վտանգավորությունը, ինչպես նաև բռնելու հանգամանքներից, որոնց հետևանքով անձին դիտավորությամբ պատճառվել է այնպիսի վնաս, որը պայմանավորված չի եղել բռնելու անհրաժեշտությամբ:

3. Հանցանք կատարած անձին բռնելու համար անհրաժեշտ միջոցների սահմանազանցմամբ արարել հանցագործություն է, եթե հատկապես նախատեսված է սույն օրենսգրքի Հատուկ մասով:

4. Հանցանք կատարած անձին բռնելու իրավունք, դրա համար հատկապես լիազորված անձանցից բացի, ունեն նաև սուժողը և այլ անձինք:

Հոդված 44. Ծայրահեղ անհրաժեշտությունը

1. Հանցագործություն չի համարվում բրեժևան օրենքով պաշտպանվող շահերին վնաս պատճառելը ծայրահեղ անհրաժեշտության վիճակում, այսինքն՝ տվյալ անձի կամ այլ անձանց կյանքին, առողջությանը, իրավունքներին և օրինական շահերին, հասարակության կամ պետության շահերին անմիջականորեն սպառնացող վտանգը վերացնելու համար, եթե այդ վտանգը չէր կարելի վերացնել այլ միջոցներով, և թույլ չի տրվել ծայրահեղ անհրաժեշտության սահմանների անցում:

2. Ծայրահեղ անհրաժեշտության սահմանազանցում է համարվում դիտավորությամբ այնպիսի վնաս պատճառելը, որն ակնհայտորեն չի համապատասխանում սպառնացող վտանգի բնույթին ու աստիճանին և վտանգը վերացնելու հանգամանքներին, եթե օրենքով պաշտպանվող շահերին պատճառվել է կանխված վնասի համեմատությամբ հավասար կամ ավելի մեծ վնաս:

Հոդված 45. Ֆիզիկական կամ հոգեկան հարկադրանք

1. Հանցագործություն չի համարվում բրեժևան օրենքով պաշտպանվող շահերին վնաս պատճառելը ֆիզիկական կամ հոգեկան հարկադրանքի ազդեցությամբ, եթե դրա հետևանքով անձը չէր կարող դեկլարել իր գործողությունները (անգործությունը):

2. Քրեական պատասխանատվության հարցն այն դեպքերում, երբ բրեժևան օրենքով պաշտպանվող շահերին վնաս է պատճառվում հոգեկան, ինչպես նաև ֆիզիկական այնպիսի հարկադրանքի ազդեցությամբ, որն անձին չի զրկում իր գործողությունները դեկլարելու հնարավորությունից, լուծվում է՝ հաժի առնելով սույն օրենսգրքի 44-րդ հոդվածի դրույթները:

Հոդված 46. Հիմնավորված ռիսկը

1. Հանցագործություն չի համարվում բրեժևան օրենքով պաշտպանվող շահերին վնաս պատճառելը հանրորեն օգտակար նպատակի հասնելու համար գործադրված հիմնավորված ռիսկի ժամանակ:

2. Ռիսկը համարվում է հիմնավորված, եթե հիշյալ նպատակին չէր կարելի հասնել ռիսկի հետ չկապված գործողություններով (անգործությամբ), և ռիսկի դիմած անձն անհրաժեշտ միջոցներ է ձեռնարկել բրեժևան օրենքով պաշտպանվող շահերին վնաս պատճառելը կանխելու համար:

3. Ռիսկը հիմնավորված չի համարվում, եթե դա ակնհայտորեն զուգորդված է եղել երրորդ անձանց գոհվելու վտանգով, էկոլոգիական կամ հասարակական աղետի սպառնալիքով:

Հոդված 47. Հրաման կամ կարգադրություն կատարելը

1. Հանցագործություն չի համարվում բրեժևան օրենքով պաշտպանվող շահերին վնաս պատճառելը այն անձի կողմից, ով գործել է ի կատարումն իր համար պարտադիր՝ սահմանված կարգով արձակված հրամանի կամ կարգադրության: Այդպիսի վնաս պատճառելու համար պատասխանատվություն է կրում անօրինական հրաման կամ կարգադրություն արձակած անձը:

2. Ակնհայտ անօրինական հրամանով կամ կարգադրությամբ դիտավորյալ հանցանք կատարած անձը պատասխանատվություն է կրում ընդհանուր հիմունքներով:

3. Ահաբեության անհրաժեշտության համար համապատասխան չափերում սպառնացող վտանգ է կանխվում հանցանքի կատարման համար:

Բ Ա Ժ Ի Ն 3

ՊԱՏԻԺ

Գ Լ ՈՒ Խ 9

ՊԱՏԻԺ ՀԱՍԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆԸ, Ի ՊԱՏԱԿՆԵՐԸ ԵՎ ՏԵՍԱԿՆԵՐԸ

Հոդված 48. Պատժի հասկացությունը և նպատակները

1. Պատժը պետական հարկադրանքի միջոց է, որը գատարանի գատավնոյ պետոյան տնունից նեանակվուն է հանգագործոյան համար մեղավոր նանաչված անձի նկատմամբ և արտահայտվուն է այդ անձին իրավունքներից ու ազատոյուններից օրենքով նախատեւված գրկմամբ կամ դրանց սահմանափակմամբ:

2. Պատժի նպատակն է վերականգնել սոցիալական արդարոյունը, ուղղել պատժի եներարկված անձին, ինչպես նաև կանխել հանգագործոյունները:

Հոդված 49. Պատժի տեսակները

Պատժի տեսակներն են՝

- 1) տուգանքը.
- 2) որոեակի պաեոուններ գբաղեցնելու կամ որոեակի գործունեոյամբ գբաղվելու իրավունքից գրկելը.
- 3) հանրային աեխատանքները.
- 4) հատուկ կամ գինվորական կոչունից, կարգից, աստիճանից կամ որակավորման դասից գրկելը.
- 4.1) գինվորական ծառայոյան մեջ սահմանափակումը.
- 5) գույքի բոնագրավումը.
- 6) **(եներակետն ուծը կորցրել է 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)**
- 7) կալանքը.
- 8) կարգապահական գումարտակում պահելը.
- 9) ազատագրկումը որոեակի ժամկետով.
- 10) ցմահ ազատագրկումը:

(49-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն, լրաց. 30.04.13 ՀՕ-34-Ն)

Հոդված 50. Հիմնական և լրացուցիչ պատիժները

1. Տուգանքը, հանրային աեխատանքները, գինվորական ծառայոյան մեջ սահմանափակումը, կալանքը, կարգապահական գումարտակում պահելը, որոեակի ժամկետով ազատագրկումը և ցմահ ազատագրկումը կիրառվուն են միայն որպես հիմնական պատիժներ:

2. Որոեակի պաեոուններ գբաղեցնելու կամ որոեակի գործունեոյամբ գբաղվելու իրավունքից գրկելը կիրառվուն է և՛ որպես հիմնական, և՛ որպես լրացուցիչ պատիժ:

3. Հատուկ կամ գինվորական կոչունից, կարգից, աստիճանից կամ որակավորման դասից գրկելը, ինչպես նաև գույքի բոնագրավումը կիրառվուն են միայն որպես լրացուցիչ պատիժներ:

4. Մեկ հանգագործոյան համար կարող է նեանակվել միայն մեկ հիմնական պատիժ: Հիմնական պատժին սույն օրենագրքով նախատեւված կարգով և դեպքերում կարող է միացվել մեկ կամ մի քանի լրացուցիչ պատիժ:

5. Գույքի բոնագրավումը և որոեակի պաեոուններ գբաղեցնելու կամ որոեակի գործունեոյամբ գբաղվելու իրավունքից գրկելը՝ որպես լրացուցիչ պատիժներ կարող են նեանակվել միայն սույն օրենագրքի Հատուկ մասով նախատեւված դեպքերում:

(50-րդ հոդվածը իմբ., փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն, լրաց. 30.04.13 ՀՕ-34-Ն)

Հոդված 51. Տուգանքը

1. Տուգանքը դրամական տուժանք է, որը նեանակվուն է ոչ մեծ և միջին ծանրոյան հանցանքների համար սույն օրենագրքի Հատուկ մասով նախատեւված դեպքերում և սույն օրենագրքով նախատեւված սահմաններում՝ պատիժ նեանակելու պահին Հայաստանի Հանրապետոյունում օրենքով սահմանված նվազագույն աեխատավարձի (այսուհետ՝ նվազագույն աեխատավարձ) երեհնապատիկից երեհնագարապատիկի չափով:

2. Տուգանքի չափը գատարանը որոեուն է՝ հաեւի տնելով կատարված հանգագործոյան ծանրոյունը և դատապարտվողի գույքային դրոյունը:

3. Եթե գատապարտվողն ի վիեակի չէ անհապող և ամբողջոյամբ վիարելու նեանակված տուգանքը, ապա դատարանը նրա համար վիարման ժամկետ է սահմանում առավելագույնում մեկ տոտի ժամկետով կամ եռուտոտում է տուգանքն մաս առ մաս մեատելու նույն ժամկետում: Այս դեպքում

Յուզան և սահմանափակ ժամանակահատվածում կարող են իրականացվել միայն այնպիսի գործողություններ, որոնք համապատասխանում են սահմանված և սուզանների վերանորոգման ժամանակացույց, և որոշվում է յուրաքանչյուր սուզան վերանորոգման երկարաժամկետի չափը: Նշված արտոնությունը դատարանի որոշմամբ ուժը կորցնում է, եթե դատապարտյալը խախտում է սուզանների վերանորոգման ժամանակացույցով սահմանված պարտավորությունների կատարումը: Դատապարտյալի կողմից սուզանների վերանորոգման ժամանակացույցով սահմանված պարտավորությունների կատարումը խախտելու դեպքում սուզաններ կամ սուզանների չվերանորոգման մասը փոխարինվում է հանրային աշխատանքներով՝ սույն հոդվածի չորրորդ մասով սահմանված կարգով:

4. Տուգանք վճարելու անհնարինության դեպքում դատարանը սուզաններ կամ սուզանների չվերանորոգման մասը փոխարինում է հանրային աշխատանքներով՝ հանրային աշխատանքների հինգ ժամը նվազագույն աշխատավարձի դիմաց: Եթե սուզաններ կամ սուզանների չվերանորոգման մասը հանրային աշխատանքներով փոխարինելու համար կատարված հաշվարկի արդյունքում ստացվում է պակաս, բան երկու հարյուր յոթանասուն ժամը, ապա նշանակվում է երկու հարյուր յոթանասուն ժամ, իսկ եթե այն գերազանցում է երկու հազար երկու հարյուր ժամը, ապա նշանակվում է երկու հազար երկու հարյուր ժամ:

(51-րդ հոդվածը խմբ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն, փոփ. 10.06.09 ՀՕ-149-Ն)

(51-րդ հոդվածի 4-րդ մասն այնքանով, որքանով սուզաններ կամ սուզանների չվերանորոգման մասը հանրային աշխատանքներով

փոխարինելու համար կատարված հաշվարկի արդյունքում համարժեքորեն չի երաշխավորում երկու հարյուր յոթանասուն ժամից պակաս տևողությամբ հանրային աշխատանքների կիրառման իրավական հնարավորությունն այն անձանց նկատմամբ, որոնք չունեն սուզաններ վճարելու հնարավորություն՝ արգելափակելով նրանց իրավական պաշտպանության արդյունավետ միջոցի իրավունքի իրացումը, ինչպես նաև տարբերակված մոտեցում չի դրսևորում սուզաններ վճարելու անհնարինության և դրանից խուսափելու հանգամանքների միջոց, ճանաչվել է Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 18-րդ հոդվածին հակասող և անվավեր 23.04.2013 ՍԴՈ-1082 որոշմամբ)

Հոդված 52. Որոշակի պատճաններ գրադեցնելու կամ որոշակի գործունեությանը գրադվելու իրավունքից զրկելը

1. Որոշակի պատճաններ գրադեցնելու իրավունքից զրկելը՝ պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմիններում, կազմակերպություններում որոշակի պատճաններ գրադեցնելը, իսկ որոշակի գործունեությանը գրադվելու իրավունքից զրկելը կատարված հանցանքի բնույթի հետ կապված որոշակի գործունեությանը գրադվելու արգելելն է:

2. Որոշակի պատճաններ գրադեցնելու կամ որոշակի գործունեությանը գրադվելու իրավունքից զրկելը որպես կանխարգելիչ պատիժ սահմանվում է երկուսից յոթ տարի ժամկետով՝ դիտարկյալ հանցագործությունների համար, և մեկից հինգ տարի ժամկետով՝ անգաղափար հանցագործությունների համար, իսկ որպես լրացուցիչ պատիժ՝ մեկից երեք տարի ժամկետով:

3. Որոշակի պատճաններ գրադեցնելու կամ որոշակի գործունեությանը գրադվելու իրավունքից զրկելը կարող է նշանակվել այն դեպքում, երբ դատարանը, էլ ներսով հանցավորի պատճանավարության կամ որոշակի գործունեությանը գրադվելու ժամանակ նրա կատարած հանցագործության բնույթից, հնարավոր չի գտնում պահպանել որոշակի պատճաններ գրադեցնելու կամ որոշակի գործունեությանը գրադվելու նրա իրավունքը:

4. Որոշակի պատճաններ գրադեցնելու կամ որոշակի գործունեությանը գրադվելու իրավունքից զրկելը կարգապահական գումարատևում պահելու, կալանքի կամ որոշակի ժամկետով ազատազրկման հետ միասին որպես լրացուցիչ պատիժ նշանակելիս լրացուցիչ պատժի ժամկետը տարածվում է կանխարգելիչ պատիժը կրելու ամբողջ ժամանակի վրա, ընդ որում, լրացուցիչ պատժի ժամկետը հաշվարկվում է կանխարգելիչ պատիժը կրելուց հետո: Մնացած դեպքերում լրացուցիչ պատժի ժամկետը հաշվարկվում է դատավճիռն օրինական ուժի մեջ մտնելու պահից:

Հոդված 53. Հատուկ կամ զինվորական կոչումից, կարգից, աստիճանից կամ որակավորման դասից զրկելը

Մտնելու կամ առանձնապես ծանր հանցագործության համար անձին դատապարտելիս դատարանը, հաշվի առնելով հանցավորի անձը բնութագրող տվյալները, նրան կարող է զրկել հատուկ կամ զինվորական կոչումից, կարգից, աստիճանից կամ որակավորման դասից:

Հոդված 53.1. Զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակումը

1. Զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակումը զինվորական ծառայության կարգի դեմ ուղղված ոչ մեծ կամ միջին ծանրության հանցագործությունների համար սպայի կամ ենթասպայի կոչում ունեցող զինծառայողի նկատմամբ կիրառվող պատժատեսակն է, ըստ որի՝ տվյալ անձը երեք ամսից երեք տարի ժամկետով չի կարող նշանակվել իր գրադեցրած պատճանից ավելի բարձր (այդ թվում՝ ավելի բարձր վարձատրվող) պատճանի, նրան չի կարող շնորհվել ավելի բարձր հերթական կոչում, ինչպես նաև կասեցվում է հերթական զինվորական կոչումն շնորհելու՝ օրենքով սահմանված ժամկետը՝ դրամական բավարարման գումարից մինչև 20 տոկոս պակասումով:

2. Տվյալ պատժատեսակի կրման կամ դրանից պակաս ժամկետով դատարանը կարող է զինծառայողի համար սահմանել կրթական կամ վերապատրաստման դասընթացներին մասնակցելու լրացուցիչ պարտականություն:

3. Զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակումը չի կարող նշանակվել, եթե առկա է հանցանքների կամ դատավճիռների համակցություն, և կատարված հանցագործություններից մեկի համար կարող է նշանակվել կամ նշանակված է ազատությունից զրկելու հետ կապված կամ որոշակի պատճաններ գրադեցնելու կամ որոշակի գործունեությանը գրադվելու իրավունքից զրկելու հետ կապված պատիժ:

4. Զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակումը պատժատեսակը կրելու ընթացքում զինծառայողի նկատմամբ սույն օրենսգրքի 66-րդ հոդվածի 6-րդ մասով կամ 67-րդ հոդվածով սահմանված կարգով ազատությունից զրկելու հետ կապված պատիժ նշանակվելու կամ զինծառայողի կողմից օրենքով սահմանված հիմքերով զինվորական ծառայությունից ազատվելու դեպքում դատարանի կողմից զինվորական ծառայության մեջ

սահմանափակումը փոխարինվում է տուգանքով՝ զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակման մեկ ամիսը հաշվարկելով նվազագույն աշխատավարձի երեսնապատիկի դիմաց:

(53.1-ին հոդվածը լրաց. 30.04.13 ՀՕ-34-Ն)

Հոդված 54. Հանրային աշխատանքները

1. Հանրային աշխատանքները դատարանի կողմից նշանակված, իրավասու մարմնի կողմից որոշված վայրում չվարձատրվող, դատապարտյալի կողմից հանրության համար օգտակար աշխատանքների կատարումն է:

2. Հանրային աշխատանքները կարող են նշանակվել ոչ մեծ կամ միջին ծանրության հանցագործություններ կատարած, առավելագույնը երկու տարի ժամկետով ազատազրկման դատապարտված անձանց նկատմամբ:

Հանրային աշխատանքները նշանակվում են երկու հարյուր յոթանասուներեք երկու հազար երկու հարյուր ժամ ժամկետով:

3. Հանրային աշխատանքները նշանակվում են որպես որոշակի ժամկետով ազատազրկմանն այլընտրանքային պատժատեսակ՝ ուժի մեջ մտած դատավճիռն ի կատար ածելու կարգադրությունը ստանալուց հետո՝ քննության ժամկետում՝ դատապարտյալի գրավոր դիմում ներկայացնելու, ինչպես նաև սույն օրենսգրքի 51-րդ հոդվածի չորրորդ մասով նախատեսված դեպքերում:

Դատարանը դիմումը մերժում է, եթե չի պահպանվել այն ներկայացնելու սահմանված կարգը:

4. Հանրային աշխատանքները չեն նշանակվում առաջին կամ երկրորդ խմբի հաճանգրամ նախաձեռնված, դատավճիռ կայացնելու պահին տասնվեց տարին չլրացած, կենսաթոշակային տարիք ունեցող անձանց, հղի կանանց և ժամկետային զինվորական ծառայության մեջ գտնվող զինծառայողների նկատմամբ:

5. Հանրային աշխատանքները կատարելուց չարամտորեն խուսափելու դեպքում հանրային աշխատանքների չկրած մասը դատարանը փոխարինում է կալանքով կամ որոշակի ժամկետով ազատազրկմամբ՝ կալանքի կամ որոշակի ժամկետով ազատազրկման մեկ օրը հաշվարկելով հանրային աշխատանքների երեք ժամվա դիմաց:

(54-րդ հոդվածը փոփ. 09.06.04 ՀՕ-97-Ն, խմբ., փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 55. Գույքի բռնագրավումը

1. Գույքի բռնագրավումը դատապարտյալի սեփականությունը համարվող գույքը կամ դրա մի մասը հարկադրաբար և անհատույց վերցնելն է՝ ի սեփականություն պետության:

2. Գույքի բռնագրավման չափը դատարանը որոշում է՝ նկատի ունենալով հանցագործությամբ հասցված գույքային վնասի, ինչպես նաև հանցավոր նախապահով ձեռք բերված գույքի չափը: Գույքի բռնագրավման չափը չի կարող գերազանցել հանցագործությամբ հասցված վնասի կամ հանցավոր նախապահով ձեռք բերված օգուտի չափը:

3. Գույքի բռնագրավումը կարող է նշանակվել ռեհանդիտական դրդումներով կատարված ծանր և առանձնապես ծանր հանցանքների համար սույն օրենսգրքի Հատուկ մասով նախատեսված դեպքերում:

4. **(մասն ուժը կորցրել է 21.06.14 ՀՕ-114-Ն)**

5. **(մասն ուժը կորցրել է 21.06.14 ՀՕ-114-Ն)**

5.1. **(մասն ուժը կորցրել է 21.06.14 ՀՕ-114-Ն)**

6. Բռնագրավման ենթակա չէ դատապարտյալի կամ նրա խնամքի տակ գտնվող անձանց համար անհրաժեշտ գույքի այն ցանկին համապատասխան, որը սահմանված է օրենքով:

7. **(մասն ուժը կորցրել է 21.06.14 ՀՕ-114-Ն)**

(55-րդ հոդվածը խմբ. 28.11.06 ՀՕ-206-Ն, լրաց. 23.05.11 ՀՕ-143-Ն, փոփ. 21.06.14 ՀՕ-114-Ն)

Հոդված 56. Ուղղիչ աշխատանքները

(հոդվածն ուժը կորցրել է 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 57. Կալանքը

1. Կալանքը ուղղիչ հիմնարկում անգաղտնյան մեջ պահելու ձևով հասարակությունից խիստ մեկուսացման պայմաններում դատապարտյալին պահելն է: Կալանքը կարող է նշանակվել ոչ մեծ և միջին ծանրության հանցանքների համար սույն օրենսգրքի Հատուկ մասով նախատեսված դեպքերում՝ տասնհինգ օրից մինչև երեք ամիս ժամկետով և միայն այն դեպքում, երբ կալանավորումը որպես խափանման միջոց չի կիրառվել:

2. Կալանքը չի նշանակվում դատավճիռը կայացնելու պահին տասնվեց տարին չլրացած անձանց կամ հղի կանանց կամ խնամքի մինչև ութ տարեկան երեխա ունեցող անձանց նկատմամբ:

3. **(մասն ուժը կորցրել է 30.04.13 ՀՕ-34-Ն)**

(57-րդ հոդվածը փոփ. 09.06.04 ՀՕ-97-Ն, փոփ., խմբ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն, փոփ. 30.04.13 ՀՕ-34-Ն)

Հոդված 58. Կարգապահական գումարտակում պահելը

1. Հանցանք կատարած ժամկետային ծառայության զինծառայողների նկատմամբ կարգապահական գումարտակում պահելը երեք ամսից երեք տարի ժամկետով կարող է նշանակվել ոչ մեծ և միջին ծանրության հանցանքների համար սույն օրենսգրքի Հատուկ մասով նախատեսված դեպքերում, ինչպես նաև այն դեպքերում, երբ դատարանը, հաշիվ առնելով գործի հանգամանքները և դատապարտյալի անձնավորությունը, նպատակահարմար գտնի առավելագույնը երեք տարի ժամկետով ազատազրկման փոխարեն կիրառել կարգապահական գումարտակում պահելը՝ նույն ժամկետով:

2. Կարգապահական գումարտակում պահելը ազատազրկման փոխարեն չի կարող նշանակվել նախկինում ազատազրկման ձևով պատիժ կրած անձանց նկատմամբ:

(58-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն, 28.11.07 ՀՕ-275-Ն)

Հոդված 59. Ազատազրկումը որոշակի ժամկետով

1. Ազատազրկումը որոշակի ժամկետով դատապարտյալին ուղղիչ հիմնարկում անազատության մեջ պահելու ձևով հասարակությունից մեկուսացնելն է:

2. Ազատազրկումը սահմանվում է երեք ամսից բաժնի տարի ժամկետով:

3. Անգղոյսե հանցագործության համար ազատազրկումը չի կարող գերազանցել տասը տարին:

4. Հանցագործությունների համակցությամբ պատիժ նշանակելիս ազատազրկման ժամկետները լրիվ կամ մասնակիորեն գումարելու դեպքում ազատազրկման առավելագույն ժամկետը չի կարող գերազանցել ֆասնիզ տարին, իսկ դատավիճակների համակցությամբ՝ երեսուն տարին:

(59-րդ հոդվածը փոփ. 23.05.11 ՀՕ-143-Ն)

Հոդված 60. Ցմահ ազատազրկումը

1. Ցմահ ազատազրկումը դատապարտյալին ուղղիչ հիմնարկում անազատության մեջ պահելու ձևով հասարակությունից ամբողջով մեկուսացնելն է, որը, սույն օրենսգրքով նախատեսված դեպքերում, կարող է նշանակվել առանձնապես ծանր հանցագործությունների համար:

2. Ցմահ ազատազրկման չեն կարող դատապարտվել հանցանք կատարելիս տասներ տարին չլրացած անձինք, հանցանք կատարելու կամ դատավիճակ կայացնելու պահին հղի վիճակում գտնվող կանայք:

Գ Լ ՈՒ Խ 10**ՊԱՏԻՃ ԷՇԱՆԱԿԵԼԸ****Հոդված 61. Պատիժ նշանակելու ընդհանուր սկզբունքները**

1. Հանցագործության համար մեղավոր հանաչված անձի նկատմամբ նշանակվում է արդարացի պատիժ, որը որոշվում է սույն օրենսգրքի Հատուկ մասի համապատասխան հոդվածի սահմաններում՝ հաշիվ առնելով սույն օրենսգրքի Ընդհանուր մասի դրույթները:

2. Պատժի տեսակը և չափը որոշվում են հանցագործության՝ հանրության համար վտանգավորության առիթմով և բնույթով, հանցավորի անձը բնութագրող այլալներով, այդ թվում՝ պատասխանատվությունը և պատիժը մեղմացնող կամ ծանրացնող հանգամանքներով:

3. Հանցագործության համար նախատեսված պատիժներից առավել խիստը նշանակվում է, եթե նվազ խիստ տեսակը չի կարող ապահովել պատժի նպատակները:

Հոդված 62. Պատասխանատվությունը և պատիժը մեղմացնող հանգամանքները

1. Պատասխանատվությունը և պատիժը մեղմացնող հանգամանքներ են՝

1) առաջին անգամ հանգամանքների պատահական գուցորդմամբ ոչ մեծ կամ միջին ծանրության հանցանք կատարելը.

2) հանցանք կատարելու պահին հանցավորի անչափառա լինելը.

3) հանցանք կատարելու կամ պատիժ նշանակելու պահին հանցավորի հղիությունը.

4) պատիժ նշանակելու պահին հանցավորի խնամքի տակ մինչև տասնչորս տարեկան երեխայի առկայությունը.

5) հանցանքը կյանքի ծանր հանգամանքների գուցորդման հետևանքով կամ կարեկցանքի շարժառիթով կատարելը.

6) հանցանքի անհրաժեշտ պաշտպանության, հանցանք կատարած անձին բռնելու, ծայրահեղ անհրաժեշտության, հիմնավորված ռիսկի, հրամանը կամ կարգադրությունը կատարելու իրավաչափության պայմանները խախտելով կատարելը.

7) աուժողի վարձագծի հակաօրինականությունը կամ հակաբարոյակականությունը, որով պայմանավորվել է հանցագործությունը.

8) հանցանքը սպառնալիքի կամ հարկադրանքի կամ նյութական, ծառայողական կամ այլ կախվածության ազդեցության տակ կատարելը.

9) մեղայականով ներկայանալը, հանցագործությունը բացահայտելու, հանցագործության մյուս մասնակիցներին մերկացնելու, հանցագործությամբ ձեռք բերված գույքը որոնելու և աջակցելը.

10) հանցանքը կատարելուց հետո անհրաժեշտ պայմաններում գտնվելու և հանցանքը կատարողին հանցանքի մասին տեղեկություններ հաղորդելու:

10) ռասցագործությունը ասարջապես ոչոտ տուտողը բժշկական կամ այլ օգտություն ցույց տալը, ռասցագործությամբ պատճառված գույքային և բարոյական վնասը կամովին հատուցելը կամ վերացնելը, տուժողին պատճառված վնասը հարբելուն ուղղված այլ գործողությունները:

2. Պատիժ նշանակելիս դատարանը կարող է հաշի առնել նաև մեղմացնող այլ հանգամանքներ, որոնք նշված չեն սույն հոդվածի առաջին մասում:

3. Եթե սույն հոդվածի առաջին մասում նշված որևէ հանգամանք սույն օրենսգրքի Հատուկ մասի համապատասխան հոդվածով նախատեսված է որպես հանցագործության հատկանիշ, ապա դա չի կարող կրկին հաշի առնվել որպես պատասխանատվությունը և պատիժը մեղմացնող հանգամանք:

Հոդված 63. Պատասխանատվությունը և պատիժը ծանրացնող հանգամանքները

1. Պատասխանատվությունը և պատիժը ծանրացնող հանգամանքներ են՝
 - 1) հանցանքը կատարելու ռեցիդիվը, հանցանքը որպես արեհետ կատարելը.
 - 2) հանցագործությամբ ծանր հետևանքներ պատճառելը.
 - 3) հանցանքը մի խումբ անձանց, կազմակերպված խմբի կամ հանցավոր համագործակցության կազմում կատարելը.
 - 4) հանցագործության մեջ առանձնապես ակտիվ դերը.
 - 5) հանցանքը կատարելուն հանցավորի համար ակնհայտ հոգեկան հիվանդագին խնդրամիջավայրում տառապող կամ հարբած վիճակում գտնվող, ինչպես նաև քրեական պատասխանատվության համար սահմանված տարիքի չհասած անձանց ներգրավելը.
 - 6) հանցանքն ազգային, ռասայական կամ կրոնական տեսչության, կրոնական մոլեռանդության, այլ անձանց իրավաչափ գործողությունների համար վրեժի շարժառիթներով կատարելը.
 - 7) հանցանքն այլ հանցագործությունը թաքցնելու կամ դրա կատարումը հեռացնելու նպատակով կատարելը.
 - 8) հանցանքը հանցավորի համար ակնհայտ հղի կնոջ, ինչպես նաև մանկահասակի, այլ անպաշտպան կամ անօգնական կամ հանցավորից կախյալ վիճակում գտնվող անձի նկատմամբ կատարելը.
 - 9) հանցանքն այնպիսի անձի կամ նրա անուսնու, կամ մերձավոր ազգականի նկատմամբ կատարելը, որը կապված է նրա կողմից իր ծառայողական կամ հասարակական պարտքը կատարելու հետ.
 - 10) հանցանքն այնպիսի անձի կողմից կատարելը, ով դրանով խախտել է զինվորական կամ մասնագիտական երդումը.
 - 11) հանցանքն առանձին դաժանությամբ, տուժողին ծաղրածանակի կամ տանջանքների ենթարկելով կատարելը.
 - 12) հանցանքը հանրության համար վտանգավոր եղանակով կատարելը.
 - 13) հանցանքը ռազմական կամ արտակարգ դրության, տարերային կամ հասարակական այլ աղետի պայմաններում, ինչպես նաև զանգվածային անկարգությունների ժամանակ կատարելը.
 - 14) հանցանքն ակտիվ, թիրախի շնչոցների կամ թմբեցնող այլ նյութերի ազդեցության տակ կատարելը:
2. Դատարանը, ելնելով հանցագործության բնույթից, կարող է ծանրացնող չհամարել սույն հոդվածի առաջին մասի 10-րդ և 14-րդ կետերում մատնանշված հանգամանքները:
3. Պատիժ նշանակելիս դատարանը չի կարող հաշի առնել սույն հոդվածի առաջին մասով չնախատեսված այլ հանգամանքներ:
4. Եթե սույն հոդվածի առաջին մասում նշված որևէ հանգամանք սույն օրենսգրքի Հատուկ մասի համապատասխան հոդվածով նախատեսված է որպես հանցագործության հատկանիշ, ապա դա չի կարող կրկին հաշի առնվել որպես պատասխանատվությունը և պատիժը ծանրացնող հանգամանք:

Հոդված 64. Օրենքով նախատեսվածից ավելի մեղմ պատիժ նշանակելը

1. Հանցանքի շարժառիթների ու նպատակների, հանցավորի դերի, հանցանքը կատարելիս ու դրանից հետո նրա վարքագծի և այլ հանգամանքների հետ կապված բացառիկ հանգամանքների ակտիվության դեպքում, որոնք էականորեն նվազեցնում են հանցանքի՝ հանրության համար վտանգավորության աստիճանը, ինչպես նաև խմբակային հանցագործության մասնակցի կողմից խմբի կատարած հանցանքը բացահայտելուն ակտիվորեն օգնելու դեպքում կարող է նշանակվել սույն օրենսգրքի Հատուկ մասի համապատասխան հոդվածով նախատեսված պատժի նվազագույն չափից ավելի ցածր պատիժ կամ ավելի մեղմ պատժատեսակ, բայց նախատեսված է այդ հոդվածով, կամ չկիրառել որպես պարտադիր նախատեսված լրացուցիչ պատիժ:
2. Բացառիկ կարող են ճանաչվել ինչպես առանձին մեղմացնող հանգամանքները, այնպես էլ այդ հանգամանքների համակցությունը:

Հոդված 65. Պատիժ նշանակելը չավարտված հանցագործության համար

1. Չավարտված հանցագործության համար պատիժ նշանակելիս հաշի են առնվում հանցավորի կատարած գործողությունների բնույթն ու հանրության համար վտանգավորության աստիճանը, հանցավոր մտադրության իրականացման աստիճանը և այն հանգամանքները, որոնց հետևանքով հանցագործությունը ավարտին չի հասցվել:
2. Հանցագործության նախապատրաստության համար ազատազրկման ձևով պատժի ժամկետը չի կարող գերազանցել սույն օրենսգրքի Հատուկ մասի համապատասխան հոդվածով կամ հոդվածի մասով որոշակի ժամկետով ազատազրկման ձևով նախատեսված պատժի առավելագույն ժամկետի կետը:
3. Հանցավորի համար ազատազրկման ձևով պատժի ժամկետը չի կարող գերազանցել սույն օրենսգրքի Հատուկ մասի համապատասխան հոդվածով կամ հոդվածի մասով որոշակի ժամկետով ազատազրկման ձևով նախատեսված պատժի առավելագույն ժամկետի կետը:

սուղիների վրա սուղիներ սահմանափակ հաստի վրա անհատական կառուցվածքները պետք է անհատական ծառայողի կողմից ստանալ:

4. Հանցագործության հետևանքները կամ հանցավորների համար ցանկացված չի նշանակվում:

4.1. Սույն հոդվածի երկրորդ և երրորդ մասերով նախատեսված կանոնները չեն կիրառվում հանցագործությունների ղեկավարի, վտանգավոր և առանձնապես վտանգավոր ղեկավարի դեպքում պատիժ նշանակելիս:

(65-րդ հոդվածը փոփ. 23.05.11 ՀՕ-143-Ն)

Հոդված 66. Պատիժ նշանակելիս հանցագործության համակցությունը

1. Հանցագործության համակցությունը յուրաքանչյուր հանցագործության համար առանձին պատիժ (հիմնական և լրացուցիչ) նշանակելով՝ դատարանը վերջնական պատիժը որոշում է նշանակված պատիժները լրիվ կամ մասնակիորեն գումարելու միջոցով:

2. Եթե հանցագործության ղեկավարը և միայն ոչ մեծ ծանրության հանցագործության, ապա վերջնական պատիժը նշանակվում է պատիժները լրիվ կամ մասնակիորեն գումարելու միջոցով: Ընդ որում, գումարելիս վերջնական պատիժը չի կարող գերազանցել 5 տարին:

3. Եթե հանցագործության ղեկավարը և միայն միջին ծանրության կամ միջին ծանրության և ոչ մեծ ծանրության հանցագործության, ապա վերջնական պատիժը նշանակվում է պատիժները լրիվ կամ մասնակիորեն գումարելու միջոցով: Ընդ որում, ազատազրկման ձևով վերջնական պատիժը չի կարող գերազանցել տասը տարին:

4. Եթե հանցագործության ղեկավարը և ծանր կամ առանձնապես ծանր հանցագործության, ապա վերջնական պատիժը նշանակվում է պատիժները լրիվ կամ մասնակիորեն գումարելու միջոցով: Ընդ որում, ազատազրկման ձևով վերջնական պատիժը չի կարող գերազանցել հասնելից տարին: Եթե համակցության մեջ մտնող հանցագործության մեկի համար դատարանը նշանակում է ցանկացված, ապա վերջնական հիմնական պատիժը որոշվում է կլանելու միջոցով:

5. Հանցագործության համակցությունը նշանակված հիմնական պատիժի կարող է միացվել համակցությունը կազմող հանցագործության համար նշանակված լրացուցիչ պատիժները: Լրացուցիչ պատիժները լրիվ կամ մասնակիորեն գումարելու դեպքում վերջնական լրացուցիչ պատիժը չի կարող գերազանցել սույն օրենսգրքի Ընդհանուր մասով պատժի սովորական կամ սահմանված առավելագույն ժամկետը կամ չափը:

6. Պատիժը նշանակվում է սույն հոդվածի կանոններով, եթե դատավճիռ կայացնելուց հետո պարզվի, որ դատապարտյալը մեղավոր է հանցագործության համար, որը նա կատարել է նախկին առաջին գործով դատավճիռ կայացնելը: Այս դեպքում վերջնական պատժի ժամկետին հաշվադրվում է առաջին դատավճիռով նշանակված պատժի կրած մասը:

(66-րդ հոդվածը խմբ., փոփ. 23.05.11 ՀՕ-143-Ն)

Հոդված 67. Պատիժ նշանակելիս դատավճիռների համակցությունը

1. Եթե դատավճիռ կայացնելուց հետո, բայց մինչև պատժի լրիվ կրելը դատապարտյալը նոր հանցագործություն է կատարել, ապա դատարանը նոր դատավճիռով նշանակված պատժի լրիվ կամ մասնակիորեն գումարում է նախորդ դատավճիռով նշանակված պատժի չկրած մասը:

2. Դատավճիռների համակցությունը վերջնական պատիժը, եթե դա կապված չէ ազատազրկման հետ, չի կարող գերազանցել սույն օրենսգրքի Ընդհանուր մասով պատժի սովորական կամ սահմանված առավելագույն չափը:

3. Դատավճիռների համակցությունը ազատազրկման ձևով վերջնական պատիժը չի կարող գերազանցել երեսուն տարին:

4. Դատավճիռների համակցությունը վերջնական պատիժը պետք է ավելի մեծ լինի ինչպես նոր հանցագործության համար նշանակված պատժից, այնպես էլ նախորդ դատավճիռով նշանակված պատժի չկրած մասից:

5. Դատավճիռների համակցությունը պատիժ նշանակելիս լրացուցիչ պատիժների միացումը կատարվում է սույն օրենսգրքի 66-րդ հոդվածով սահմանված կանոններով:

6. Ցմահ ազատազրկում կրող դատապարտյալի կողմից նոր հանցագործություն կատարելու դեպքում նոր նշանակված պատիժը կլանվում է ցմահ ազատազրկում:

(67-րդ հոդվածը փոփ. 23.05.11 ՀՕ-143-Ն)

Հոդված 67.1. Պատիժ նշանակելիս հանցագործությունների ղեկավարի դեպքում

1. Հանցագործությունների ղեկավարի, վտանգավոր և առանձնապես վտանգավոր ղեկավարի դեպքում պատիժ նշանակելիս հաշվի են առնվում կատարված հանցագործությունների բնույթը, բնույթը և ծանրությունը, այն հանգամանակները, որոնց հետևանքով նախկին պատիժը բավարար չի եղել մեղավորի ուղղման համար, ինչպես նաև նոր հանցագործության բնույթը, ծանրությունը և հետևանքները:

2. Հանցագործությունների ղեկավարի համար նշանակված պատիժը չի կարող պակաս լինել սույն օրենսգրքի Հատուկ մասի համապատասխան հոդվածի սահմանված նախատեսված առավելագույն պատժի կեսից:

Հանցագործությունների վտանգավոր ղեկավարի համար նշանակված պատիժը չի կարող պակաս լինել սույն օրենսգրքի Հատուկ մասի համապատասխան հոդվածի սահմանված նախատեսված առավելագույն պատժի երկու երրորդից:

Հանցագործությունների առանձնապես վտանգավոր ղեկավարի համար նշանակված պատիժը չի կարող պակաս լինել սույն օրենսգրքի Հատուկ մասի համապատասխան հոդվածի սահմանված նախատեսված առավելագույն պատժի երեք հարյուրից:

(67.1-ին հոդվածը լրաց. 23.05.11 ՀՕ-143-Ն)

Հոդված 68. Պատժի ժամկետները որոշելիս դրանք գումարելիս

1. Հանցանքների համակցությամբ և դատավիճակների համակցությամբ պատիժները լրիվ կամ մասնակիորեն գումարելիս ազատագրված մեկ օրվան համապատասխանում է՝

1) կալանքի կամ կարգապահական գումարտակում պահելու մեկ օրը.

2) **(Ենթակետն ուժը կորցրել է 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)**

3) հանրային աշխատանքների երեք ժամը:

2. Տուգանքի, որոշակի պատժները զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելու, հատուկ կամ զինվորական կոչումից, կարգից, աստիճանից կամ որակավորման դասից զրկելու, ինչպես նաև գույքի բռնագրավման ձևով պատիժները կարգապահական գումարտակում պահելու, կալանքի, ազատագրված հետ գումարելիս ի կատար են ածվում առանձին:

(68-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 69. Պատժի ժամկետները հաշվարկելը և պատիժը հաշվակցելը

1. Որոշակի պատժները զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելու, կարգապահական գումարտակում պահելու, ազատագրված ժամկետները հաշվարկվում են ամիսներով և տարիներով: Հանրային աշխատանքների ժամկետը հաշվարկվում է ժամերով: Կալանքի ժամկետը հաշվվում է օրերով և ամիսներով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասում նշված պատիժները փոխարինելիս կամ գումարելիս, ինչպես նաև պատիժը հաշվակցելիս ժամկետները կարող են հաշվարկվել օրերով:

3. Մինչև դատավճի օրինական ուժի մեջ մտնելը կալանքի տակ պահելու ժամկետը հաշվակցվում է ազատագրված, կարգապահական գումարտակում պահելու ձևով նշանակված պատժին՝ մեկ օրը հաշվելով մեկ օրվա դիմաց, իսկ հանրային աշխատանքների դեպքում՝ մեկ օրը երեք ժամի դիմաց:

4. Մինչև դատավճի օրինական ուժի մեջ մտնելը կալանքի տակ պահելու կամ այլ պետությունում կատարած հանցանքի համար դատարանի դատավճով ազատագրված ձևով նշանակված պատիժը կրելու ժամանակ սույն օրենսգրքի 16-րդ հոդվածի հիման վրա անձին հանձնելու դեպքում մեկ օրը հաշվարկվում է մեկ օրվա դիմաց:

5. Մինչև դատական քննությունը կալանքի տակ գտնվող անձի նկատմամբ տուգանքի, որոշակի պատժները զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելու ձևով պատիժ նշանակելիս դատարանը, հաշվի առնելով կալանքի տակ պահելու ժամկետը, մեղմացնում է նշանակված պատիժը կամ լրիվ ազատում պատիժը կրելուց:

6. Հանցանքը կատարելուց հետո հագեցված հիվանդությամբ հիվանդացած անձի նկատմամբ բժշկական բնույթի հարկադրանքի միջոցները կիրառելու ժամկետը հաշվակցվում է պատժի ժամկետին:

(69-րդ հոդվածը փոփ. 09.06.04 ՀՕ-97-Ն, 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 70. Պատիժը պայմանականորեն չկիրառելը

1. Եթե դատարանը, կալանքի, ազատագրված կամ կարգապահական գումարտակում պահելու ձևով պատիժ նշանակելով, հանգում է հետևություն, որ դատապարտյալի ուղղվելը հնարավոր է առանց պատիժը կրելու, ապա կարող է որոշում կայացնել այդ պատիժը պայմանականորեն չկիրառելու մասին:

2. Պատիժը պայմանականորեն չկիրառելիս դատարանը հաշվի է առնում հանցավորի անձը բնութագրող տվյալները, պատասխանատվությունը և պատիժը մեղմացնող և ծանրացնող հանգամանքները:

3. Պատիժը պայմանականորեն չկիրառելիս դատարանը սահմանում է փորձաքննության՝ մեկից հինգ տարի ժամկետով:

4. Ազատագրված ձևով պատիժը պայմանականորեն չկիրառելիս կարող են նշանակվել լրացուցիչ պատիժներ, բացի գույքի բռնագրավումից:

5. Պատիժը պայմանականորեն չկիրառելու մասին որոշում կայացնելիս դատարանը դատապարտյալի վրա կարող է դնել որոշակի պարտականություններ՝ չփոխել մշակույթի փոքր, բուժման կուրս անցնել ալկոհոլամոլությունից, թմրամոլությունից, վեներական հիվանդությունից կամ թունամոլությունից, նյութական օգնություն ցույց տալ ընտանիքին: Դատարանը, դատապարտյալի վարքագծի նկատմամբ վերահսկողություն իրականացնող իրավասու մարմնի միջնորդությամբ կամ առանց դրա, դատապարտյալի վրա կարող է դնել նաև նրա ուղղմանը նպաստող այլ պարտականություններ կամ փոխարինել դրանք:

6. Եթե դատապարտյալը փորձաքննության ընթացքում չարաստորեն խուսափում է պատիժը պայմանականորեն չկիրառելիս դատարանի կողմից նրա վրա դրված պարտականությունները կատարելուց՝ դատապարտյալի վարքագծի նկատմամբ վերահսկողություն իրականացնող մարմնի միջնորդությամբ, ինչպես նաև անգործ կամ ոչ մեծ ծանրության դիտավորյալ հանցանք կատարելու դեպքում պատիժը պայմանականորեն չկիրառելու վերացման հարցը լուծում է դատարանը:

7. Փորձաքննության ընթացքում անձի կողմից միջին ծանրության, ծանր կամ առանձնապես ծանր դիտավորյալ հանցանք կատարելու դեպքում դատարանը վերացնում է պատիժը պայմանականորեն չկիրառելը և պատիժ նշանակում սույն օրենսգրքի 67-րդ հոդվածով նախատեսված կանոններով: Նույն կանոններով պատիժ է նշանակվում նաև նոր անգործ կամ ոչ մեծ ծանրության դիտավորյալ հանցանք կատարելու դեպքում, եթե դատարանը վերացնում է պատիժը պայմանականորեն չկիրառելը:

(70-րդ հոդվածը փոփ. 09.06.04 ՀՕ-97-Ն, 01.06.06 ՀՕ-119-Ն, փոփ., լրաց. 15.11.06 ՀՕ-180-Ն)

Հոդված 71. Պատժի կատարման կարգը և պայմանները

Պատժի կատարման կարգը և պայմանները սահմանվում են օրենքով:

Բ Ա Ժ Ի Ն 4

ՔՐԵՏԱԿԱՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆԻՑ ԵՎ ՊԱՏՃԻՑ ԱԶԱՏԵԼԸ

Գ Լ ՈՒ Խ 11

ՔՐԵՏԱԿԱՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆԻՑ ԱԶԱՏԵԼԸ

Հոդված 72. Քրեական պատասխանատվությունից ազատելը գործուն զոջավու դեպքում

1. Առաջին անգամ ոչ մեծ ծանրության կամ միջին ծանրության հանցանք կատարած անձը կարող է ազատվել քրեական պատասխանատվությունից, եթե նա հանցանք կատարելուց հետո կամովին ներկայացել է մեղայականով, աջակցել է հանցագործությունը բացահայտելուն, հատուցել կամ այլ կերպ հարթել է հանցագործությանը պատճառված վնասը:

2. Այլ տեսակի հանցանք կատարած անձը քրեական պատասխանատվությունից ազատվում է միայն սույն օրենսգրքի Հատուկ մասի հոդվածով հատկապես նախատեսված դեպքերում:

(72-րդ հոդվածը փոփ. 23.06.11 ՀՕ-214-Ն)

Հոդված 73. Քրեական պատասխանատվությունից ազատելը տուժողի հետ հաշտվելու դեպքում

Ոչ մեծ ծանրության հանցանք կատարած անձը կարող է ազատվել քրեական պատասխանատվությունից, եթե նա հաշտվել է տուժողի հետ և հատուցել կամ այլ կերպ հարթել է նրան պատճառված վնասը:

Հոդված 74. Քրեական պատասխանատվությունից ազատելն իրադրության փոփոխման դեպքում

Առաջին անգամ ոչ մեծ կամ միջին ծանրության հանցանք կատարած անձը կարող է ազատվել քրեական պատասխանատվությունից, եթե պարզվի, որ իրադրության փոփոխման հետևանքով այդ անձը կամ նրա կատարած արարքը դադարել է հանրության համար վտանգավոր լինելուց:

Հոդված 75. Քրեական պատասխանատվությունից ազատելը վաղեմության ժամկետն անցնելու հետևանքով

1. Անձն ազատվում է քրեական պատասխանատվությունից, եթե հանցանքն ավարտված համարելու օրվանից անցել են հետևյալ ժամկետները.

- 1) երկու տարի՝ ոչ մեծ ծանրության հանցանքն ավարտված համարելու օրվանից.
- 2) հինգ տարի՝ միջին ծանրության հանցանքն ավարտված համարելու օրվանից.
- 3) տասը տարի՝ ծանր հանցանքն ավարտված համարելու օրվանից.
- 4) տասնհինգ տարի՝ առանձնապես ծանր հանցանքն ավարտված համարելու օրվանից:

2. Վաղեմության ժամկետը հաշվարկվում է հանցանքն ավարտված համարելու օրվանից մինչև դատավճի օրինական ուժի մեջ մտնելու պահը: Տևող հանցագործության դեպքում վաղեմության ժամկետը հաշվարկվում է արարքը դադարելու, իսկ շարունակվող հանցագործության դեպքում՝ վերջին արարքը կատարելու պահից:

3. Վաղեմության ժամկետի ընթացքն ընդհատվում է, եթե մինչև նշված ժամկետներն անցնելը անձը կատարում է միջին ծանրության, ծանր կամ առանձնապես ծանր նոր հանցանք: Այս դեպքում վաղեմության ժամկետի հաշվարկն սկսվում է նոր հանցանքի ավարտված համարելու պահից:

4. Վաղեմության ժամկետի ընթացքը կասեցվում է, եթե անձը խուսափում է բնությունից կամ դատից: Այս դեպքում վաղեմության ընթացքը վերսկսվում է անձին ձերբակալելու կամ մեղայականով նրա ներկայանալու պահից: Ընդ որում, անձը չի կարող քրեական պատասխանատվության ենթարկվել, եթե ոչ մեծ ծանրության կամ միջին ծանրության հանցանքն ավարտված համարելու օրվանից անցել է տասը տարի, իսկ ծանր կամ առանձնապես ծանր հանցանքն ավարտված համարելու օրվանից՝ քսան տարի, և վաղեմության ժամկետի ընթացքն ընդհատված չի եղել նոր հանցագործությանը:

5. Վաղեմության ժամկետի կիրառման հարցն այն անձի նկատմամբ, ով ցմահ ազատազրկմամբ պատժվող հանցանք է կատարել, լուծում է դատարանը: Եթե դատարանը հնարավոր չի գտնում վաղեմության ժամկետն անցնելու հետևանքով անձին ազատել քրեական պատասխանատվությունից, ապա ցմահ ազատազրկում չի կիրառվում:

6. Խաղաղության և մարդկության անվտանգության դեմ ուղղված՝ սույն օրենսգրքի 384-րդ, 386-391-րդ, 393-397-րդ հոդվածներով նախատեսված հանցանքներ կատարած անձանց նկատմամբ վաղեմության ժամկետներ չեն կիրառվում: Վաղեմության ժամկետներ չեն կիրառվում նաև Հայաստանի Հանրապետության միջազգային պայմանագրերով նախատեսված հանցանքներ կատարած անձանց նկատմամբ, եթե այդ պայմանագրերով վաղեմության ժամկետների կիրառման արգելիչ է սահմանված:

7. Սույն օրենսգրքի 132.2-րդ և 168-րդ հոդվածներով, ինչպես նաև անչափափաս տուժողի նկատմամբ սեռական անձեռնմխելիության և անհամարժեքության հետևանքով 138-142-րդ հոդվածներով նախատեսված հանցանքներ կատարած անձանց նկատմամբ վաղեմության ժամկետներ չեն կիրառվում:

սեռազան ազատության դեմ ուղղված սույն օրենսգրքի 130-142-րդ առդրատեսակի սարատեսակի օրենսդրությամբ կատարված առարկայի սպառնալից վաղեմության ժամկետի հաշվարկը սկսվում է տուժողի տասներ տարին լրանալու պահից:

(75-րդ հոդվածը փոփ., լրաց. 01.06.06 ՀՕ-103-Ն, լրաց. 12.11.13 ՀՕ-112-Ն)

Գ Լ ՈՒ Խ 12

ՊԱՏԺԻՑ ԱԶՍԵՆԸ

Հոդված 76. Պատիժը կրելուց պայմանական վաղաժամկետ ազատելը

1. Ազատագրվման կամ կարգապահական գումարտակում պահելու ձևով պատիժ կրող անձնի կարող է պայմանական վաղաժամկետ ազատվել, եթե դատարանը գտնի, որ նա ուղղվելու համար նախատեսված պատժի մնացած մասը կրելու կարիք չունի: Ընդ որում, անձը կարող է լրիվ կամ մասնակիորեն ազատվել լրացուցիչ պատժից: Պատիժը կրելուց պայմանական վաղաժամկետ ազատում կիրառելիս դատարանը հաշվի է առնում նաև դատապարտվածի կողմից տուժողին պատճառված վնասը հարթելու հանգամանքը:

2. Պայմանական վաղաժամկետ ազատում կիրառելիս դատարանն անձի վրա կարող է դնել սույն օրենսգրքի 70-րդ հոդվածի հիմնարար մասով նախատեսված պարտականությունները, որոնք անձը պետք է կատարի պատժի չկրած մասի ընթացքում:

3. Պայմանական վաղաժամկետ ազատում կարող է կիրառվել միայն, եթե դատապարտյալը փաստացի կրել է՝

1) ոչ մեծ կամ միջին ծանրության հանցագործության համար նախատեսված պատժի ոչ պակաս, քան մեկ երրորդը.

2) ծանր հանցագործության համար նախատեսված պատժի ոչ պակաս, քան կեսը.

3) առանձնապես ծանր հանցագործության, բացառությամբ սույն մասի 4-րդ կետով նախատեսված հանցագործությունների համար, ինչպես նաև նախկինում պայմանական վաղաժամկետ ազատված անձի (եթե պայմանական վաղաժամկետ ազատումը վերացվել է սույն հոդվածի վեցերորդ մասով նախատեսված հիմքերով) նկատմամբ նախատեսված պատժի ոչ պակաս, քան երկու երրորդը.

4) սույն օրենսգրքի 104-րդ հոդվածի երկրորդ մասով, 132-րդ հոդվածի երկրորդ, երրորդ մասերով, 132.2-րդ հոդվածի երկրորդ, երրորդ մասերով, 138-րդ հոդվածի երրորդ մասով, 139-րդ հոդվածի երրորդ մասով, 175-րդ հոդվածի երրորդ մասով, 217-րդ հոդվածի երկրորդ և երրորդ մասերով, 218-րդ հոդվածի երրորդ մասով, 221-րդ հոդվածի երկրորդ և երրորդ մասերով, 222-րդ հոդվածի առաջին մասով, 266-րդ հոդվածի երրորդ մասով, 269-րդ հոդվածի երրորդ մասով, 299-րդ հոդվածի առաջին մասով, 305-րդ հոդվածով, 384-րդ հոդվածի երկրորդ մասով, 387-րդ հոդվածի երկրորդ մասով, 388-րդ հոդվածի երկրորդ մասով, 389-րդ հոդվածով, 390-րդ հոդվածի առաջին և երրորդ մասերով, 391-րդ հոդվածի երրորդ մասով, 392-րդ, 393-րդ և 394-րդ հոդվածներով նախատեսված հանցագործությունների համար նախատեսված պատժի ոչ պակաս, քան երեք քառորդը:

4. Ազատագրվման և կարգապահական գումարտակում պահելու ձևով պատժի փաստացի կրած ժամկետը չի կարող երեք ամսից պակաս լինել:

5. Ցմահ ազատագրվման ձևով պատիժ կրող անձը կարող է պայմանական վաղաժամկետ ազատվել, եթե դատարանը գտնի, որ նա պատիժը հետագա կրելու կարիքը չունի և փաստորեն կրել է ազատագրվման ոչ պակաս, քան էսան տարին:

(պարբերությունն ուժը կորցրել է 09.06.04 ՀՕ-97-Ն)

6. Եթե պատժի չկրած մասի ընթացքում դատապարտյալը՝

1) չարամտորեն խուսափում է պայմանական վաղաժամկետ ազատելիս դատարանի կողմից իր վրա դրված պարտականությունները կատարելուց, ապա դատարանը, դատապարտյալի վարքագծի նկատմամբ վերահսկողություն կրակահանգնող մարմնի միջնորդությամբ, որոշում է կայացնում պայմանական վաղաժամկետ ազատումը վերացնելու և պատժի չկրած մասն ի կատար ածելու մասին.

2) կատարում է անզգույշ հանցանք, ապա պայմանական վաղաժամկետ ազատումը պահպանելու կամ վերացնելու հարցը լուծում է դատարանը.

3) կատարում է դիտավորյալ հանցանք, ապա դատարանը նրա նկատմամբ պատիժ է նախատեսում սույն օրենսգրքի 67-րդ հոդվածով նախատեսված կանոններով: Սույն կանոններով պատիժ է նախատեսվում, եթե կատարվել է անզգույշ հանցանք, և դատարանը վերացնում է պայմանական վաղաժամկետ ազատումը:

7. Եթե ցմահ ազատագրվում կրող անձը դիտավորյալ այնպիսի նոր հանցանք է կատարել, որի համար նախատեսվում է ազատագրվում, ապա սույն հոդվածի հիմնարար մասում նշված ժամկետի ընթացքը կասեցվում է մինչև նոր պատժի ժամկետը լրանալը:

(76-րդ հոդվածը լրաց. 05.11.03 ՀՕ-26-Ն, փոփ. 09.06.04 ՀՕ-97-Ն, 16.12.05 ՀՕ-33-Ն, 25.05.06 ՀՕ-68-Ն, 01.06.06 ՀՕ-119-Ն, 28.11.07 ՀՕ-275-Ն, լրաց. 01.03.11 ՀՕ-69-Ն)

Հոդված 77. Պատժի չկրած մասն ավելի մեղմ պատժատեսակով փոխարինելը

1. Ոչ մեծ կամ միջին ծանրության հանցագործության համար ազատագրվում կրող անձնի պատժի չկրած մասը դատարանը կարող է փոխարինել ավելի մեղմ պատժատեսակով՝ հաշվի առնելով պատիժը կրելու ժամանակահատվածում նրա վարքագիծը և պատճառված վնասը հարթելու հանգամանքը: Ընդ որում, անձը կարող է լրիվ կամ մասնակիորեն ազատվել լրացուցիչ պատժից:

2. Պատժի չկրած մասը կարող է փոխարինվել ավելի մեղմ պատժատեսակով դատապարտյալի կողմից պատժի ոչ պակաս, քան մեկ երրորդը փաստացի կրելուց հետո:

3. Պատժի չկրած մասն ավելի մեղմ պատժով փոխարինելիս դատարանը կարող է ընտրել սույն օրենսգրքի 49-րդ հոդվածում նշված պատիժներից համապատասխան ցանկացած ավելի մեղմ պատժատեսակ՝ յուրաքանչյուր պատժատեսակի համար սույն օրենսգրքով նախատեսված սահմաններում:

Հոդված 78.

ԴՆԻ ՎՊԱՏԱԿԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՍՏԻՏՈՒՄ ԵՎ ԲՆԱԿԱՆՍՏԻՏՈՒՄ ԿԱՐԳՈՒՄԸ ԵՎ ԻՆՏԵՆՍԻՎԻԹՅԱՆ ԳՐԱԿԱՆՍՏԻՏՈՒՄԻ ԿԱՐԳՈՒՄԸ

1. Ազատագրված գատապարտված հղի կանանց կամ մինչև երեք տարեկան երեխա ունեցող անձանց, բացառությամբ ծանր և առանձնապես ծանր հանցագործությունների համար հինգ տարուց ավելի ժամկետով ազատագրված գատապարտված անձանց, գատարանը կարող է հետաձգել պատիժը կրելը կամ ազատել պատիժը կրելուց այն ժամկետի սահմաններում, որի ընթացքում կինն ազատվում է աշխատանքից հղիության, ծննդաբերության, ինչպես նաև երեխայի մինչև երեք տարեկան դառնալու կապակցությամբ:

2. Եթե սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված դեպքերում գատապարտված անձը հրաժարվում է երեխայից կամ նրան հանձնել է մանկատուն կամ խուսափում է նրան խնամելուց և գատապարտվելուց, որի համար գրավոր նախագրուցացվել է իր նկատմամբ վերահսկողությունը իրականացնող մարմնի կողմից, ապա նշված մարմնի միջնորդությամբ գատարանը կարող է գատապարտյալին ուղարկել գատավնով նշանակված պատիժը կրելու:

3. Դատարանը, հաշվի առնելով գատապարտյալի վարքագիծը, երեխան երեք տարեկան դառնալուց հետո կամ նրա մահվան դեպքում կարող է գատապարտյալին ազատել պատիժը կրելուց կամ պատիժը փոխարինել ավելի մեղմ պատժատեսակով կամ գատապարտյալին ուղարկել պատժի չկրած մասը կրելու: Այդ դեպքում գատարանը կարող է պատժի չկրած ժամկետը լրիվ կամ մասնակիորեն հաշվաչեղել պատիժը կրելու ժամկետին:

4. Եթե գատապարտյալը պատիժը կրելուց ազատվելու ժամանակահատվածում կատարել է նոր հանցանք, ապա գատարանը նրա նկատմամբ պատիժ է նշանակում սույն օրենսգրքի 67-րդ հոդվածով նախատեսված կանոններով:

Հոդված 79. Պատժից ազատելը ծանր հիվանդության հետևանքով

1. Եթե անձը պատիժը կրելու ընթացքում հիվանդացել է հոգեկան խանգարմամբ, որը նրան զրկել է իր գործողությունների (անգործության) փաստական բնույթն ու նշանակությունը զիտակցելու կամ դրանք դեկլարելու հնարավորությունից, ապա գատարանը նրան ազատում է պատիժը կրելուց: Այդպիսի անձի նկատմամբ գատարանը կարող է նշանակել բժշկական բնույթի հարկադրանքի միջոց:

2. Եթե անձը հանցանք կատարելուց կամ գատավնով կայացնելուց հետո հիվանդացել է այլ ծանր հիվանդությամբ, որը խոչընդոտում է պատիժը կրելուն, ապա գատարանը կարող է նրան ազատել պատիժը կրելուց՝ հաշվի առնելով կատարված հանցանքի ծանրությունը, գատապարտյալի անձը, հիվանդության բնույթը և այլ հանգամանքներ:

3. Սույն հոդվածի առաջին և երկրորդ մասերով նախատեսված անձինք առողջանալու դեպքում կարող են ենթարկվել քրեական պատասխանատվության և պատժի, եթե սույն օրենսգրքի 75-րդ և 81-րդ հոդվածներով սահմանված վաղեմության ժամկետները չեն անցել:

4. Կարգապահական գումարտակում պահելու գատապարտված զինծառայողը պատիժը կրելուց ազատվում է այնպիսի հիվանդության դեպքում, որի հետևանքով նա համարվում է զինվորական ծառայության համար ոչ պիտանի:

Հոդված 80. Պատժից ազատելը արտակարգ հանգամանքների հետևանքով

Ոչ մեծ կամ միջին ծանրության հանցագործության համար գատապարտված անձը կարող է ազատվել պատժից, եթե երդեհի, տեխնոլոգիական կամ տարերային ալետի, ընտանիքի միակ աշխատունակ անդամի ծանր հիվանդության կամ մահվան կամ արտակարգ այլ հանգամանքների պատճառով պատժի հետագա կրումը գատապարտվածի կամ նրա ընտանիքի համար կարող է հանգեցնել ծանր հետևանքների:

(80-րդ հոդվածը փոփ. 09.06.04 ՀՕ-97-Ն)

Հոդված 81. Պատժից ազատելը մեղադրական դատավճռի վաղեմության ժամկետն անցնելու հետևանքով

1. Հանցագործության համար գատապարտված անձն ազատվում է պատիժը կրելուց, եթե օրինական ուժի մեջ մտնելուց հետո մեղադրական դատավճիռն ի կատար չի անվել հետևյալ ժամկետներում.

- 1) երկու տարի՝ ոչ մեծ ծանրության հանցագործության համար գատապարտվելու դեպքում.
- 2) հինգ տարի՝ միջին ծանրության հանցագործության համար գատապարտվելու դեպքում.
- 3) տասը տարի՝ ծանր հանցագործության համար գատապարտվելու դեպքում.
- 4) տասնհինգ տարի՝ առանձնապես ծանր հանցագործության համար գատապարտվելու դեպքում:

2. Վաղեմության ժամկետի ընթացքն ընդհատվում է, եթե մինչև նշված ժամկետներն անցնելու անձը կատարում է նոր դատավորյալ հանցանք: Այս դեպքում վաղեմության ժամկետի հաշվարկը սկսվում է նոր հանցանքի կատարման օրվանից:

3. Վաղեմության ժամկետի ընթացքը կասեցվում է, եթե գատապարտյալը խուսափում է պատիժը կրելուց: Այդ դեպքում վաղեմության ժամկետի ընթացքը վերսկսվում է անձին ձերբակալելու կամ նրա՝ մեղայականով ներկայանալու պահից: Ընդ որում, մեղադրական դատավճիռը չի կարող ի կատար անվել, եթե ոչ մեծ ծանրության կամ միջին ծանրության հանցագործության համար գատավճիռը կայացնելու պահից անցել է տասը տարի, իսկ ծանր կամ առանձնապես ծանր հանցագործության համար գատավճիռը կայացնելու պահից՝ քսան տարի, և վաղեմության ժամկետի ընթացքն ընդհատված չի եղել նոր հանցագործությամբ:

4. Ցմահ ազատագրված գատապարտված անձի նկատմամբ վաղեմության ժամկետ կիրառելու հարցը լուծում է գատարանը: Եթե գատարանը հնարավոր չի գտնում վաղեմության ժամկետների կիրառումը, ապա ցմահ ազատագրվում է փոխարինվում է որոշակի ժամկետով ազատագրվմամբ:

5. Վաղեմության ժամկետները չեն կիրառվում խաղաղության և մարդկության անվտանգության դեմ ուղղված՝ սույն օրենսգրքի 384-րդ, 386-391-րդ, 393-397-րդ հոդվածներով նախատեսված հանցագործությունների համար գատապարտված անձանց նկատմամբ:

ՀԱՄԱՆԵՐՈՒՄԸ, ՆԵՐՈՒՄԸ, ԴԱՏՎԱԾՈՒԹԹՈՒՆԸ

Հոդված 82. Համաներումը

Հանցանք կատարած անձն օրենսդիր մարմնի կողմից ընդունվող համաներման ակտով կարող է ազատվել քրեական պատասխանատվությունից, իսկ դատապարտյալը կարող է լքիվ կամ մասնակիորեն ազատվել ինչպես հիմնական, այնպես էլ լրացուցիչ պատժից, կամ պատժի չկրած մասը կարող է փոխարինվել ավելի մեղմ պատժատեսակով, կամ կարող է վերացվել դատաժառանգությունը:

Հոդված 83. Ներումը

Հանցագործության համար դատապարտված անձը ներման ակտով կարող է լքիվ կամ մասնակիորեն ազատվել ինչպես հիմնական, այնպես էլ լրացուցիչ պատժից, կամ պատժի չկրած մասը կարող է փոխարինվել ավելի մեղմ պատժատեսակով, կամ կարող է վերացվել դատաժառանգությունը:

Հոդված 84. Դատաժառանգությունը

1. Անձը դատաժառանգություն ունեցող է համարվում մեղադրական դատավիճակն օրինական ուժի մեջ մտնելու օրվանից մինչև դատաժառանգությունը մարվելու կամ հանվելու պահը:

2. Դատաժառանգությունը, սույն օրենսգրքին համապատասխան, հաշվի է առնվում հանցագործության ռեցիդիվի դեպքում և պատիժ նշանակելիս:

3. Դատաժառանգություն չունեցող են համարվում այն անձինք, ովքեր դատարանի դատավճռով դատապարտվել են առանց պատիժ նշանակելու կամ դատարանի դատավճռով ազատվել են պատիժը կրելուց կամ պատիժը կրել են այնպիսի արարքի համար, որի հանցավորությունն ու պատժելիությունը վերացված են օրենքով:

4. Դատաժառանգությունը մարվում է՝

- 1) պատիժը պայմանականորեն չկիրառելու դեպքում՝ փորձաքննիչի անցնելուց հետո.
- 2) ազատազրկումից ավելի մեղմ պատժի դատապարտված անձանց նկատմամբ՝ նշանակված պատիժը կրելուց մեկ տարի անցնելուց հետո.
- 3) ոչ մեծ կամ միջին ծանրության հանցագործության համար ազատազրկման դատապարտված անձանց նկատմամբ՝ պատիժը կրելուց երեք տարի անցնելուց հետո.
- 4) ծանր հանցագործության համար ազատազրկման դատապարտված անձանց նկատմամբ՝ պատիժը կրելուց հինգ տարի անցնելուց հետո.
- 5) առանձնապես ծանր հանցագործության համար ազատազրկման դատապարտված անձանց նկատմամբ՝ պատիժը կրելուց ութ տարի անցնելուց հետո:

5. Եթե անձն օրենքով սահմանված կարգով պայմանական վաղաժամկետ ազատվել է պատիժը կրելուց, կամ պատժի չկրած մասը փոխարինվել է ավելի մեղմ պատժով, ապա դատաժառանգությունը մարվում է ժամկետը հաշվարկվում է հիմնական պատիժը և լրացուցիչ պատիժը կրելուց ազատելու պահից:

6. Եթե անձը պատիժը կրելուց հետո դրանքի է անբասիր վարքագիծ, ապա նրա խնդրանքով դատարանը կարող է դատաժառանգությունը հանել մինչև դատաժառանգությունը մարելու ժամկետը լրանալը, բայց ոչ շուտ, քան այդ ժամկետի կեսը լրանալը:

7. Եթե անձը մինչև դատաժառանգությունը մարվելը նոր հանցանք է կատարում, ապա դատաժառանգության մարման ժամկետն ընդհատվում է: Առաջին հանցագործության համար դատաժառանգությունը մարվելու ժամկետը հաշվարկվում է վերստին՝ վերջին հանցագործության համար պատիժը (հիմնական և լրացուցիչ) փաստորեն կրելուց հետո: Այդ դեպքում անձը երկու հանցագործությունների համար էլ դատված է համարվում մինչև դրանցից առավել ծանր հանցագործության համար դատաժառանգությունը մարվելու ժամկետը լրանալը:

8. Դատաժառանգությունը հանելը կամ մարելը վերացնում է դատաժառանգության հետ կապված իրավական բոլոր հետևանքները: Սույն նորմն արգել է օրենքով սահմանափակումներ նախատեսելու՝ դատավորի, դատախազի, քննչական կոմիտեի ծառայողի, հատուկ քննչական ծառայության ծառայողի, ոստիկանության ծառայողի, քրեակատարողական ծառայողի, ազգային անվտանգության մարմնի անդամի կողմից կատարվող գրառումները:

(84-րդ հոդվածը փոփ. 09.06.04 ՀՕ-97-Ն, լրաց. 22.02.07 ՀՕ-127-Ն, լրաց. 28.11.07 ՀՕ-256-Ն, 19.05.14 ՀՕ-33-Ն)

ԱՆՁԱՓՈՒՀԱՍՆԵՐԻ ՔՐԵԱԿԱՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՊԱՏԺԻ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

ԱՆՁԱՓՈՒՀԱՍՆԵՐԻ ՔՐԵԱԿԱՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՊԱՏԺԻ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Հոդված 85. Անչափահասների քրեական պատասխանատվությունը և պատիժը

1. Անչափահասները քրեական պատասխանատվության են ենթարկվում, և նրանց նկատմամբ պատիժ է նշանակվում սույն օրենսգրքի դրույթներին համապատասխան՝ հաշվի առնելով սույն բաժնում նախատեսված կանոնները:

2. Հանցանք կատարած անչափահասի նկատմամբ կարող է նշանակվել պատիժ կամ կարող են նշանակվել դաստիարակչական բնույթի հարկադրանքի միջոցներ:

Հոդված 86. Պատժի տեսակները

Անչափահասների նկատմամբ նշանակվող պատժի տեսակներն են՝

- 1) սուգանքը.
- 2) հանրային աշխատանքները.
- 3) կալանքը.
- 4) որոշակի ժամկետով ազատազրկումը:

Հոդված 87. Տուգանքը

1. Տուգանքը կիրառվում է անչափահասի ինքնուրույն վաստակի կամ այնպիսի գույքի առկայության դեպքում, որի վրա կարող է տարածվել բռնագանձում:

2. Տուգանքը նշանակվում է պատիժ նշանակելու պահին Հայաստանի Հանրապետությունում սահմանված նվազագույն աշխատավարձի տասնապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով:

Հոդված 88. Կալանքը

Կալանքը տասնհինգ օրից երկու ամիս ժամկետով նշանակվում է դատավճիռը կայացնելու պահին տասնվեց տարին լրացած անչափահասի նկատմամբ:

Հոդված 89. Ազատազրկումը

1. *(Ճասն ուժը կորցրել է 24.12.04 ՀՕ-67-Ն)*

2. Ազատազրկումն անչափահասների նկատմամբ նշանակվում է՝

- 1) ոչ մեծ ծանրության հանցագործության համար՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով, իսկ միջին ծանրության հանցագործության համար՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով.
- 2) միևնչև տասնվեց տարին լրանալը կատարած ծանր կամ առանձնապես ծանր հանցանքի համար՝ առավելագույնը չոր տարի ժամկետով.
- 3) տասնվեցից մինչև տասնույթ տարին լրանալը կատարած ծանր կամ առանձնապես ծանր հանցանքի համար՝ առավելագույնը տասը տարի ժամկետով:

(89-րդ հոդվածը լրաց. 24.12.04 ՀՕ-67-Ն)

Հոդված 90. Պատիժ նշանակելը

1. Անչափահասի նկատմամբ պատիժ նշանակելիս հաշվի են առնվում նրա կյանքի և դաստիարակչության պայմանները, հոգեկանի զարգացման աստիճանը, առողջության վիճակը, անձի այլ առանձնահատկությունները, ինչպես նաև նրա վրա այլ անձանց ազդեցությունը:

2. Մինչև տասնվեց տարին լրանալը միջին ծանրության, ծանր կամ առանձնապես ծանր հանցանք կատարած անձանց նկատմամբ ազատազրկումը, ըստ հանցագործությունների համակցության, չի կարող գերազանցել չոր տարին:

3. Տասնվեցից մինչև տասնույթ տարին լրանալը միջին ծանրության, ծանր կամ առանձնապես ծանր հանցանք կատարած անձանց նկատմամբ ազատազրկումը, ըստ հանցագործությունների համակցության, չի կարող գերազանցել տասը տարին:

4. Ըստ դատավճիռների համակցության՝ ազատազրկման ձևով նշանակվող վերջնական պատիժը չի կարող գերազանցել տասներկու տարին:

Հոդված 91.

Քրեական պատասխանատվությունից ազատելը՝ դաստիարակչական բնույթի հարկադրանքի միջոցներ կիրառելով

1. Առաջին անգամ ոչ մեծ կամ միջին ծանրության հանցանք կատարած անչափահասը դատարանի կողմից կարող է ազատվել քրեական պատասխանատվությունից, եթե դատարանը գտնի, որ նրա ուղղվելը հնարավոր է դաստիարակչական բնույթի հարկադրանքի միջոցների կիրառմամբ:

2. Անչափահասի նկատմամբ դատարանը կարող է նշանակել դաստիարակչական բնույթի հարկադրանքի հետևյալ միջոցները.

1) նախազգուշացում.

2) ձեռնարկի կամ նրանց շեղանկան անձանց կամ տեղական ինքնակառավարման կամ սոցիալապես և մարտադի նկատմամբ

Հ) Տասնամյակը կամ արագ ցածրարժեք անձանց կամ տարեկան բաժնեկատարներին կամ դասակարգվող ցածրարժեք սպասարկող վերահսկողություն իրականացնող իրավասու մարմնի հսկողությունը հանձնելն առավելագույնը վեց ամիս ժամկետով:

3) պատճառված վնասը հարթելու պարտականություն ղեկավարի գործարանի սահմանած ժամկետում:

4) ժամանցի ազատության սահմանափակումը և վարքագծի նկատմամբ հատուկ պահանջների սահմանումն առավելագույնը վեց ամիս ժամկետով:

3. Դատապարտյալի վարքագծի նկատմամբ վերահսկողություն իրականացնող իրավասու մարմնի միջնորդությամբ դատարանն անչափահասի նկատմամբ կարող է ճշմարտացի գնահատական բնույթի հարկադրանքի այլ միջոցներ:

4. Անչափահասի նկատմամբ կարող է միաժամանակ նշանակվել դաստիարակչական բնույթի հարկադրանքի մի ֆունկցիոնալ միջոց:

5. Եթե անչափահասը դաստիարակչական բնույթի հարկադրանքի միջոցից պարբերաբար խոստովանում է, ապա տեղական ինքնակառավարման մարմնի կամ դատապարտյալի վարքագծի նկատմամբ վերահսկողություն իրականացնող իրավասու մարմնի միջնորդությամբ նյութերն ուղարկվում են դատարան՝ ճշմարտացի միջոցը վերացնելու և անչափահասին բնական պատասխանատվության ենթարկելու հարցը լուծելու համար:

6. Նոր հանցանք կատարելիս անչափահասը բնական պատասխանատվության ենթակա չէ նախկին հանցագործության համար, եթե վերջինիս կապակցությամբ նրա նկատմամբ կիրառվել է դաստիարակչական բնույթի հարկադրանքի միջոց:

Հոդված 92. Դաստիարակչական բնույթի հարկադրանքի միջոցների բովանդակությունը

1. Նախագրուածայնը անչափահասի արարքով պատճառված վնասի, ինչպես նաև սույն օրենսգրքով նախատեսված հանցանքների կրկնակի կատարման հետևանքների պարզաբանումն է անչափահասին:

2. Հսկողության հանձնելը ծնողների կամ նրանց փոխարինող անձանց կամ դատապարտյալի վարքագծի նկատմամբ վերահսկողություն իրականացնող իրավասու մարմնի կամ տեղական ինքնակառավարման մարմնի վրա անչափահասի նկատմամբ դաստիարակչական ներգործության և նրա վարքագծի նկատմամբ վերահսկողության պարտականություն ղեկավարի է:

3. Պատճառված վնասը հարթելու պարտականությունը դրվում է՝ հաշվի առնելով անչափահասի գույքային դրությունը և նրա մոտ համապատասխան աշխատանքային ունակությունների առկայությունը:

4. Ժամանցի ազատության սահմանափակումը և անչափահասի վարքագծի նկատմամբ հատուկ պահանջների սահմանումը կարող են նախատեսվել որոշակի վայրեր այցելելու, ժամանցի որոշակի ձևերի, այդ թվում՝ մեթոդիկական տրանսպորտային միջոցներ վարելու հետ կապված

արգելք, օրվա որոշակի ժամերից հետո սանից դուրս գնելը, առանց տեղական ինքնակառավարման մարմնի համաձայնության այլ վայրեր ուղևորվելու իրավունքի սահմանափակում: Անչափահասին կարող է նաև ուսումնական հաստատություն վերադառնալու կամ տեղական ինքնակառավարման մարմնի միջնորդությամբ աշխատանքի տեղավորվելու պահանջ ներկայացվել:

Հոդված 93. Պատժից ազատելը հատուկ ուսումնադաստիարակչական կամ բժշկական-դաստիարակչական հաստատությունում տեղավորելու միջոցով

1. Ոչ մեծ կամ միջին ծանրության հանցանք կատարած անչափահասը կարող է պատժից ազատվել, եթե դատարանը գտնի, որ պատժի նպատակների կարելի է հասնել նրան անչափահասների հատուկ ուսումնադաստիարակչական կամ բժշկական-դաստիարակչական հաստատությունում տեղավորելու միջոցով:

2. Հատուկ ուսումնադաստիարակչական կամ բժշկական-դաստիարակչական հաստատությունում տեղավորելը ճշմարտացի կամ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, բայց ոչ ավելի, ֆունկցիոնալ դառնալը:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասում նշված հաստատություններում գտնվելը կարող է վաղաժամկետ դադարեցվել, եթե դատարանը ուսումնադաստիարակչական կամ բժշկական-դաստիարակչական հաստատության ղեկավարի միջնորդությամբ գտնի, որ անչափահասը սվլալ միջոցը հետագա կրելու կարիքը չունի:

Հոդված 94. Պատժի կրումից պայմանական վաղաժամկետ ազատելը

Անչափահաս տարիքում հանցանք կատարած և ազատազրկման դատապարտված անձի նկատմամբ պատժը կրելուց պայմանական վաղաժամկետ ազատում կարող է կիրառվել, եթե դատապարտյալը փաստացի կրել է՝

1) ոչ մեծ կամ միջին ծանրության հանցագործության համար նշանակված պատժի ոչ պակաս, ֆունկցիոնալ ֆառորդը:

2) ծանր հանցագործության համար նշանակված պատժի ոչ պակաս, ֆունկցիոնալ ֆառորդը:

3) առանձնապես ծանր հանցագործության համար նշանակված պատժի ոչ պակաս, ֆունկցիոնալ ֆառորդը:

(94-րդ հոդվածը փոփ. 09.06.04 ՀՕ-97-Ն, լրաց. 24.12.04 ՀՕ-67-Ն)

Հոդված 95. Բնական պատասխանատվությունից կամ պատժից ազատելը վաղեմության ժամկետներն անցնելու հետևանքով

Մինչև տասներ տարին լրանալը հանցանք կատարած անձին վաղեմության ժամկետներն անցնելու հետևանքով բնական պատասխանատվությունից կամ պատժից ազատելիս սույն օրենսգրքի 75-րդ և 81-րդ հոդվածներով նախատեսված վաղեմության ժամկետները համապատասխանաբար կրճատվում են կիսով չափ:

Հոդված 90. Իստվածությունը սարունը

1. Ազատագրվածն հետ չկապված պատիժը կրելուց հետո անձի դատվածությունը համարվում է մարված:
2. Մինչև տասնույթ տարին լրանալը հանցանք կատարած անձանց համար սույն օրենսգրքի 84-րդ հոդվածով նախատեսված դատվածությունը մարվելու ժամկետները կրճատվում են և համապատասխանաբար հավասար են՝
 - 1) մեկ տարվա՝ միջին ծանրության հանցագործության համար ազատագրվումը կրելուց հետո.
 - 2) երեք տարվա՝ ծանր հանցագործության համար ազատագրվումը կրելուց հետո.
 - 3) հինգ տարվա՝ առանձնապես ծանր հանցագործության համար ազատագրվումը կրելուց հետո:

Բ Ա Ժ Ի Ն 6

**ՔՐԵԱԻՐԱՎԱԿԱՆ ՆԵՐԳՈՐԾՈՒԹՅԱՆ ԱՅԼ ՄԻՋՈՑՆԵՐԸ
(վերնագիրը խմբ. 21.06.14 ՀՕ-114-Ն)**

Գ Լ ՈՒ Խ 15

**ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԲՆՈՒԹԹԻ ՀԱՐԿԱԳՐԱՆԲԻ ՄԻՋՈՑՆԵՐԸ ԵՎ ԳՈՒԹՔԻ ԲՈՆԱԳԱՆՁՈՒՄԸ
(վերնագիրը լրաց. 21.06.14 ՀՕ-114-Ն)**

Հոդված 97. Բժեկական բնույթի հարկադրանքի միջոցների կիրառման հիմքը

1. Բժեկական բնույթի հարկադրանքի միջոցներ դատարանը կարող է նշանակել այն անձի նկատմամբ՝
 - 1) ով սույն օրենսգրքի Հատուկ մասի հոդվածով նախատեսված արարքը կատարել է անմեղադատության վիճակում.
 - 2) ում մոտ հանցանքը կատարելուց հետո առաջացել է պատժի նշանակումը կամ կատարումն անհնար դարձնող հոգեկան խանգարում.
 - 3) ով հանցանք է կատարել սահմանափակ մեղադատության վիճակում.
 - 4) ով հանցանք է կատարել և հանաչվել է ալկոհոլամոլությունից կամ թմրամոլությունից բուժման կարիք ունեցող:
2. Բժեկական բնույթի հարկադրանքի միջոցները սույն հոդվածի առաջին մասում նշված անձանց նկատմամբ նշանակվում են միայն այն դեպքերում, երբ հոգեկան խանգարումները կապված են այդ անձանց կողմից այլ էական վնաս պատճառելու հնարավորության կամ իր կամ այլ անձանց համար վտանգավորության հետ:
 3. Բժեկական բնույթի հարկադրանքի միջոցների կիրառման կարգը սահմանվում է օրենքով:
 4. Դատարանը կարող է սույն հոդվածի առաջին մասում նշված և իրենց հոգեկան վիճակով վտանգավորություն չներկայացնող անձանց վերաբերյալ անհրաժեշտ հյուրերը հանձնել առողջապահության մարմիններ՝ այդ անձանց բուժելու կամ նրանց հոգեբուժական կազմակերպություն ուղարկելու հարցը լուծելու համար:
(97-րդ հոդվածը փոփ. 07.10.09 ՀՕ-186-Ն)

Հոդված 98. Բժեկական բնույթի հարկադրանքի միջոցների տեսակները

1. Բժեկական բնույթի հարկադրանքի միջոցներ են՝
 - 1) հոգեբույժի մոտ արտահիվանդանոցային հսկողությունը և հարկադիր բուժումը.
 - 2) հոգեբուժական կազմակերպությունների ընդհանուր հսկողության հոգեբուժական բաժանմունքում հարկադիր բուժումը.
 - 3) հոգեբուժական հիվանդանոցի հատուկ տիպի հոգեբուժական բաժանմունքում հարկադիր բուժումը:
2. Մեղադատությունը չբացառող հոգեկան խանգարման վիճակում կատարված հանցանքի համար դատապարտված, բայց ալկոհոլամոլությունից, թմրամոլությունից կամ թունամոլությունից կամ մեղադատությունը չբացառող հոգեկան խանգարումներից բուժման կարիք ունեցող անձանց նկատմամբ դատարանը պատժի հետ մեկտեղ կարող է նշանակել հոգեբույժի մոտ արտահիվանդանոցային հսկողություն և հարկադիր բուժում:
(98-րդ հոդվածը խմբ. 07.10.09 ՀՕ-186-Ն)

Հոդված 99. Հոգեբույժի մոտ արտահիվանդանոցային հսկողությունը և հարկադիր բուժումը

Հոգեբույժի մոտ արտահիվանդանոցային հսկողություն և հարկադիր բուժում կարող է նշանակվել, եթե անձն իր հոգեկան վիճակով հոգեբուժական հիվանդանոցում տեղավորման կարիք չունի:

Հոդված 100. Հարկադիր բուժումը հոգեբուժական կազմակերպություններում

1. Հոգեբուժական կազմակերպությունների ընդհանուր հսկողության հոգեբուժական բաժանմունքում դատարանի որոշմամբ հարկադիր բուժում կատարելու է ենթակա հանցանքի մեղադրված անձանց և նրանց հոգեբուժական կազմակերպություններում:

բուժումը դարձել է սոսնակագրված, սրբաբարձր և անհրաժեշտ լինելով հիվանդանոցում և բուժումը, թանաքը և սոցիալական աջակցությունը պայմանավորում են իրականացվել միայն հիվանդանոցային ձևով:

2. Հոգեբուժական հիվանդանոցի հատուկ տիպի հոգեբուժական բաժանմունքում դատարանի որոշմամբ հարկադիր բուժում կարող է նշանակվել այն անձի նկատմամբ, որը հոգեկան վիճակով վտանգավոր է իր և այլ անձանց համար և պահանջում է մշտական հսկողություն:
(100-րդ հոդվածը խմբ. 07.10.09 ՀՕ-186-Ն)

Հոդված 101. Բժշկական բնույթի հարկադրանքի միջոցներ նշանակելը, փոփոխելը և դադարեցնելը

1. Բժշկական բնույթի հարկադրանքի միջոց նշանակելիս դատարանը հաշվի է առնում անձի հոգեկան հիվանդությունը, նրա կատարած արարքի բնույթն ու հանրության համար վտանգավորության աստիճանը:

2. Անձի առողջանալու կամ նրա հիվանդության բնույթի այնպիսի փոփոխության դեպքում, երբ վերանում է բժշկական բնույթի հարկադրանքի միջոց կիրառելու անհրաժեշտությունը, դատարանը բժշկական հաստատության եզրակացության հիման վրա որոշում է կայացնում է կայացնում դրանց կիրառումը դադարեցնելու մասին:

3. Բժշկական հաստատության եզրակացության հիման վրա դատարանը կարող է որոշում կայացնել նաև բժշկական բնույթի հարկադրանքի միջոցի տեսակը փոխելու մասին:

Հոդված 102. Բժշկական բնույթի հարկադրանքի միջոցներ կիրառելու ժամկետը հաշվարկելը

Հանցանք կատարելուց հետո հոգեկան խնդրանքով հիվանդացած անձի բուժվելու դեպքում պատիժ նշանակելիս կամ պատիժը կրելը վերականգնելիս նրա նկատմամբ հոգեբուժական կազմակերպությունում հարկադիր բուժում կիրառելու ժամկետը հաշվարկվում է պատժի ժամկետին՝ հոգեբուժական կազմակերպությունում գտնվելու մեկ օրը հաշվելով ազատագրված անձի օրվա դիմաց:

(102-րդ հոդվածը փոփ. 07.10.09 ՀՕ-186-Ն)

Հոդված 103. Պատժի կատարման հետ միացված բժշկական բնույթի հարկադրանքի միջոցները

1. Սույն օրենսգրքի 98-րդ հոդվածի երկրորդ մասով նախատեսված դեպքերում բժշկական բնույթի հարկադրանքի միջոցները կիրառվում են ըստ ազատագրվումը կրելու վայրի, իսկ այլ պատժատեսակների դատապարտվածների նկատմամբ՝ արտասիվանդանոցային հոգեբուժական օգնություն ցուցաբերող առողջապահական մարմինների հաստատություններում:

2. Պատժի կատարման հետ միացված բժշկական բնույթի հարկադրանքի միջոցի կիրառումը դադարեցնելու իրականացում է դատարանը՝ պատիժն էլ կատարած ու մարմնի միջնորդությամբ՝ հոգեբուժական հանձնաժողովի եզրակացության հիման վրա:

(103-րդ հոդվածը փոփ. 07.10.09 ՀՕ-186-Ն)

Հոդված 103.1. Բռնագանձումը

1. Հանցագործության կատարման արդյունքում ուղղակի կամ անուղղակի առաջացած կամ ստացված ցանկացած գույքը, այդ գույքի օգտագործումից ստացված եկամուտները կամ այլ տեսակի օգուտները, այնպիսի հանցագործության կատարման համար օգտագործված կամ օգտագործման համար նախատեսված գործիքները և միջոցները, որի կատարման արդյունքում ստացվել է գույք, ահաբեկչության ֆինանսավարման ուղղված գույքը, այդ գույքի օգտագործումից ստացված եկամուտները կամ այլ տեսակի օգուտները, սույն օրենսգրքի 215-րդ հոդվածով նախատեսված մեղսանեցության հանապարհով Հայաստանի Հանրապետության սահմանով տեղափոխված մեղսանեցության առարկաները, իսկ դրանց բացակայության դեպքում դրանց համարժեք գույքը, բացառությամբ բարեխղիղ երբորդ անձի գույքի, տուժողի և ֆաղափացիական հայցվարի կանցագործությամբ պատճառված վնասների հատուցման համար անհրաժեշտ գույքի, ենթակա է բռնագանձման՝ հօգուտ պետության:

2. Սույն օրենսգրքի իմաստով բարեխղիղ երբորդ անձ է համարվում այն անձը, որը գույքն այլ անձի հանձնելիս չգիտեր կամ չէր կարող իմանալ, որ այդ գույքն օգտագործվելու է կամ նախատեսվում է օգտագործել հանցավոր նպատակներով, ինչպես նաև այն անձը, որը գույքն այլ անձից ձեռք բերելիս չգիտեր կամ չէր կարող իմանալ, որ այդ գույքը ստացվել է հանցավոր բանապարհով:

3. Այն դեպքում, երբ տուժողի և բարեխղիղ երբորդ անձի միջև առկա է վեճ բռնագանձման ենթակա գույքի վերաբերյալ, այդ գույքի բռնագանձում կարող է կատարվել ֆաղափացիական դատավարության կարգով:

4. Սույն հոդվածի, ինչպես նաև սույն օրենսգրքի այլ հոդվածներով նախատեսված դեպքերում նաև այդ հոդվածների իմաստով գույք են համարվում ցանկացած տեսակի նյութական բարիքները, ֆաղափացիական իրավունքի շարժական կամ անշարժ օբյեկտները, ներառյալ՝ ֆինանսական (գրանցական) միջոցները, արժեթղթերը և գույքային իրավունքները, գույքային իրավունքները կամ շահերը հավաստող փաստաթղթերը կամ այլ միջոցները, գույքից ստացված կամ դրա նկատմամբ հաշվարկվող տոկոսները, շահույթաբաժինները կամ այլ եկամուտները, ինչպես նաև հարակից և արտոնագրային իրավունքները:

(103.1-ին հոդվածը լրաց. 21.06.14 ՀՕ-114-Ն)

ՄԱՐԴՈՒ ԴԵՄ ՈՒՂՂՎԱԾ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Գ Լ ՈՒ Խ 16

ԿԵԱՆՔԻ ԵՎ ԱՌՈՂՋՈՒԹՅԱՆ ԴԵՄ ՈՒՂՂՎԱԾ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Հոդված 104. Սպանությունը

1. Սպանությունը՝ ապօրինաբար մեկ ուրիշին դիտավորյալ կյանքից զրկելը՝ պատժվում է ազատազրկմամբ՝ ուրիշ տասնհինգ տարի ժամկետով:
 2. Սպանությունը՝
 - 1) երկու կամ ավելի անձանց,
 - 2) անձի կամ նրա մերձավորի՝ կազմած այդ անձի կողմից իր ծառայողական գործունեության կամ հասարակական պարտքի կատարման հետ,
 - 3) գուգորդված՝ մարդուն առևանգելով կամ պատանդ վերցնելով,
 - 4) ակնհայտ հղի կնոջ,
 - 5) առանձին դժանդությունը,
 - 6) շատերի կյանքի համար վտանգավոր եղանակով,
 - 7) մի խումբ անձանց կամ կազմակերպված խմբի կողմից,
 - 8) ռազմատեղից դրդումներով, պատվերով, ինչպես նաև գուգորդված՝ շարժմամբ, ավազակությամբ կամ բանդիտիզմով,
 - 9) գուգորդված՝ անարեկչությամբ,
 - 10) խուլիգանական դրդումներով,
 - 10.1) որը կատարվել է գանգվածային անկարգությունների ժամանակ դրանց մասնակցի կողմից,
 - 11) այլ հանցանքներ թաքցնելու կամ դրա կատարումը հեռացնելու նպատակով,
 - 12) գուգորդված՝ բռնաբարությամբ կամ սեփուռալ բնույթի բռնի գործողություններով,
 - 13) ազգային, ռասայական կամ կրոնական ատելության կամ կրոնական մալեանդության շարժառիթով,
 - 14) սուժողի մարմնի մասերի կամ հյուսվածքների օգտագործման նպատակով՝
 - 15) **(կեսոն ուժը կորցրել է 23.05.11 ՀՕ-143-Ն)**
- պատժվում է ազատազրկմամբ՝ տասներկուսուկուսուց հասն տարի ժամկետով, կամ ցմահ ազատազրկմամբ:
(104-րդ հոդվածը լրաց. 18.03.09 ՀՕ-53-Ն, փոփ. 23.05.11 ՀՕ-143-Ն)

Հոդված 105. Հոգեկան խիստ հուզմունքի վիճակում կատարված սպանությունը

1. Տուժողի գործադրած բռնության, ծաղրածանակի, ծանր վիրավորանքի կամ այլ հակաիրավական կամ հակաբարոյական գործողությունների (անգործության), ինչպես նաև սուժողի՝ պարբերաբար դրսևորած հակաիրավական կամ հակաբարոյական վարքագծի կապակցությամբ առաջ եկած երկարատև հոգեհիշող իրավիճակի հետևանքով հանկարծակի առաջացած հոգեկան խիստ հուզմունքի վիճակում կատարած սպանությունը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը չորս տարի ժամկետով:
2. Հոգեկան խիստ հուզմունքի վիճակում երկու կամ ավելի անձանց սպանությունը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը վեց տարի ժամկետով:
(105-րդ հոդվածը խմբ. 09.06.04 ՀՕ-97-Ն)

Հոդված 106. Մոր կողմից նորածին երեխայի սպանությունը

Մոր կողմից ծննդաբերության ժամանակ կամ դրանից անմիջապես հետո, ինչպես նաև հոգեհիշող վիճակում կամ մեղսունակությունը չբացատրող հոգեկան խանգարման վիճակում նորածին երեխայի սպանությունը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 107. Հանցանք կատարած անձին բռնելու համար անհրաժեշտ միջոցների սահմանազանցմամբ սպանությունը

Հանցանք կատարած անձին բռնելու համար անհրաժեշտ միջոցների սահմանազանցմամբ հանցանք կատարած անձի սպանությունը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

Հոդված 108. Անհրաժեշտ պաշտպանության սահմանազանցմամբ սպանությունը

Անհրաժեշտ պատասխանության սահմանափակումներ սպասարկողներ՝
պատժվում է ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

Հոդված 109. Անզգուշությամբ մահ պատճառելը

1. Անզգուշությամբ մահ պատճառելը՝
պատժվում է ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:
2. Երկու կամ ավելի անձանց անզգուշությամբ մահ պատճառելը՝
պատժվում է ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 110. Ինֆնասպանության հասցնելը

1. Սպանալիքի, դաժան վերաբերմունքի կամ անձնական արժանապատվությունը պարբերաբար նվաստացնելու նախապահով անձին
անուղղակի դիտավորությամբ կամ անզգուշությամբ ինֆնասպանության կամ ինֆնասպանության փորձի հասցնելը՝
պատժվում է ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:
2. Նույն արարքը, որը կատարվել է հանցավորից նյութական կամ այլ կախվածության մեջ գտնվող անձի նկատմամբ՝
պատժվում է ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 111. Ինֆնասպանության հակելը

Ինֆնասպանության հակելը՝ հորդորելու, խաբեության կամ այլ միջոցով անձի մոտ ինֆնասպանություն կատարելու վնասակարություն
հարուցելը, եթե անձն ինֆնասպանությամբ կյանքին վերջ է տվել կամ ինֆնասպանության փորձ է կատարել՝
պատժվում է ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

Հոդված 112. Դիտավորությամբ առողջությանը ծանր վնաս պատճառելը

1. Դիտավորությամբ մեկ ուրիշին մարմնական վնասվածք պատճառելը կամ առողջությանն այլ ծանր վնաս պատճառելը, որը վտանգավոր է
կյանքի համար կամ առաջացրել է տեսողության, խոսքի, լսողության կամ որևէ օրգանի կամ օրգանի ֆունկցիայի կորուստ կամ արտահայտվել է
դեմքի անջնջելի այլանդակմամբ, ինչպես նաև կյանքի համար վտանգավոր այլ վնաս է պատճառել առողջությանը կամ առաջացրել է դրա
ֆայֆայուն՝ գուրդրված ընդհանուր աշխատունակության ոչ պակաս, քան մեկ երրորդի կայուն կորուստ կամ հանցավորի համար ակնհայտ
մասնագիտական աշխատունակության լրիվ կորուստ կամ առաջացրել է հղիության ընդհատում, հոգեկան երկվանդություն, քնքանդությամբ կամ
բուժամուրթությամբ հիվանդացում՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից յոթ տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որը կատարվել է՝

1) երկու կամ ավելի անձանց նկատմամբ,

2) անձի կամ նրա մերձավորի նկատմամբ՝ կապված այդ անձի կողմից իր ծառայողական գործունեության կամ հասարակական պարտի
կատարման հետ,

3) *(կետն ուժը կորցրել է 09.06.04 ՀՕ-97-Ն),*

4) առանձին դաժանությամբ,

5) ռատերի կյանքի համար վտանգավոր եղանակով,

6) մի խումբ անձանց կամ կազմակերպված խմբի կողմից,

7) ռատերի կողմից դրդումներով,

8) ահաբեկչությամբ գուրդրված,

9) խուլիգանական դրդումներով,

10) այլ հանցանքներով կամ դրա կատարումը հետապնդելու նպատակով,

11) բռնաբարությամբ կամ սեֆսուալ բռնության բռնի գործողություններով գուրդրված,

12) ազգային, ռասայական կամ կրոնական առեւտրյան կամ կրոնական մուլտակուլտարյան շարժառնայով,

13) տուժողի մարմնի մասերի կամ կյանքի վնասվածքներով օգտագործման նպատակով,

14) անզգուշությամբ առաջացնելով տուժողի մահ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ հինգից տասը տարի ժամկետով:

(112-րդ հոդվածը փոփ. 09.06.04 ՀՕ-97-Ն)

Հոդված 113. Դիտավորությամբ առողջությանը միջին ծանրության վնաս պատճառելը

1. Դիտավորությամբ մեկ ուրիշին մարմնական վնասվածք կամ առողջությանը որևէ այլ վնաս պատճառելը, որը վստահավոր չէ կյանքի համար և չի առաջացրել սույն օրենսգրքի 112-րդ հոդվածով նախատեսված հետևանքներ, բայց առաջացրել է առողջության տեսական ֆայֆայուն կամ ընդհանուր աշխատունակության մեկ երրորդից պակաս զգալի կայուն կորուստ՝

պատժվում է կալանքով՝ մեկից երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատագրվում է՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որը կատարվել է՝

1) երկու կամ ավելի անձանց նկատմամբ,

2) անձի կամ նրա մերձավորի նկատմամբ՝ կապված այդ անձի կողմից իր ծառայողական գործունեության կամ հասարակական պարտի կատարման հետ,

3) մի խումբ անձանց կամ կազմակերպված խմբի կողմից,

4) ռազմաօդային դրոշմներով,

5) առանձին դատապարտությամբ,

6) խուլիգանական դրոշմներով,

7) ազգային, ռասայական կամ կրոնական ատելության կամ կրոնական մոլեռանդության շարժառիթով՝

պատժվում է ազատագրվում է՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 114. Հոգեկան խիստ հուզմունքի վիճակում առողջությանը ծանր կամ միջին ծանրության վնաս պատճառելը

1. Մեկ ուրիշի առողջությանը միջին ծանրության վնաս պատճառելը, որը կատարվել է տուժողի կողմից գործադրված բռնության, ծաղրածանակի, ծանր վիրավորանքի կամ հակաիրավական, հակաբարոյական այլ գործողության (անգործության) հետևանքով հանկարծակի առաջացած հոգեկան խիստ հուզմունքի վիճակում կամ տուժողի կողմից դրսևարված հակաիրավական կամ հակաբարոյական պարբերական վարքագծի կապակցությամբ առաջացած երկարատև հոգեհիշողության վիճակում՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հիսնապատիկից հարյուրհիսնապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատագրվում է՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Մեկ ուրիշի առողջությանը ծանր վնաս պատճառելը, որը կատարվել է սույն հոդվածի առաջին մասում նշված հանգամանքներում՝ պատժվում է կալանքով՝ երկուսից երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատագրվում է՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

(114-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 115. Հանցանք կատարած անձին բռնելու համար անհրաժեշտ միջոցների սահմանազանցմամբ առողջությանը ծանր կամ միջին ծանրության վնաս պատճառելը

1. Հանցանք կատարած անձին բռնելու համար անհրաժեշտ միջոցների սահմանազանցմամբ հանցանք կատարած անձի առողջությանը միջին ծանրության վնաս պատճառելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հիսնապատիկից հարյուրհիսնապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատագրվում է՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով:

2. Հանցանք կատարած անձին բռնելու համար անհրաժեշտ միջոցների սահմանազանցմամբ հանցանք կատարած անձի առողջությանը ծանր

վնաս պատճառելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հարյուրապատիկից երկուհարյուրհիսնապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ մեկից երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատագրվում է՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

(115-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 116. Առողջությանը ծանր կամ միջին ծանրության վնաս պատճառելը անհրաժեշտ պաշտպանության սահմանազանցմամբ

1. Մեկ ուրիշի առողջությանը միջին ծանրության վնաս պատճառելը անհրաժեշտ պաշտպանության սահմանազանցմամբ՝ պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հիսնապատիկից հարյուրհիսնապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատագրվում է՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով:

2. Մեկ ուրիշի առողջությանը ծանր վնաս պատճառելը անհրաժեշտ պաշտպանության սահմանազանցմամբ՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հարյուրապատիկից երկուհարյուրհիսնապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ մեկից երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատագրվում է՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

(116-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 117. Դիտավորությամբ առողջությանը թեթև վնաս պատճառելը

Դիտավորությամբ մեկ ուրիշին մարմնական վնասվածք կամ առողջությանը այլ վնաս պատճառելը, որն առաջացրել է առողջության կարմատև ֆայֆայուն կամ ընդհանուր աշխատունակության աննշան կայուն կորուստ՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հիսնապատիկից հարյուրհիսնապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով:

(117-րդ հոդվածը փոփ. 09.06.04 ՀՕ-97-Ն, 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 118. Մեծը

Մեծելը կամ այլ բռնի գործողություններ կատարելը, որը չի առաջացրել սույն օրենսգրքի 117-րդ հոդվածով նախատեսված հետևանքներ՝ պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի առավելագույնը հարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով:

(118-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 119. Խոստանգումը

1. Խոստանգումը՝ ցանկացած այնպիսի գործողությունը, որի միջոցով դիտավորյալ կերպով անձին պատճառվում է ուժեղ ցավ կամ մարմնական կամ հոգեկան տառապանք, եթե դա չի առաջացրել սույն օրենսգրքի 112-րդ և 113-րդ հոդվածներով նախատեսված հետևանքներ՝ պատժվում է ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Նույն գործողությունները, որոնք կատարվել են՝

1) երկու կամ ավելի անձանց նկատմամբ,

2) անձի կամ նրա մերձավորի նկատմամբ՝ կապված այդ անձի կողմից իր ծառայողական գործունեության կամ հասարակական պարտքի կատարման հետ,

3) անչափահասի կամ հանցավորից նյութական կամ այլ կախվածություն ունեցող անձի, ինչպես նաև առևանգված կամ որպես պատանդ վերցված անձի նկատմամբ,

4) ակնհայտ հղի կնոջ նկատմամբ,

5) մի խումբ անձանց կամ կազմակերպված խմբի կողմից,

6) առանձին դաժանության,

7) ազգային, ռասայական կամ կրոնական տեղության կամ կրոնական մուկեանդության շարժառիթով՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ երեքից յոթ տարի ժամկետով:

Հոդված 120. Անզգուշությանը առողջությանը ծանր վնաս պատճառելը

1. Անզգուշությանը մեկ ուրիշի առողջությանը ծանր վնաս պատճառելը՝ պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի առավելագույնը երկուհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ մեկից երկու ամիս ժամկետով:

2. Անզգուշությանը երկու կամ ավելի անձանց առողջությանը ծանր վնաս պատճառելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հարյուրապատիկից երկուհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

(120-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 121. Անզգուշությանը առողջությանը միջին ծանրության վնաս պատճառելը

1. Անզգուշությանը մեկ ուրիշի առողջությանը միջին ծանրության վնաս պատճառելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հիսունապատիկից հարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով:

2. Անզգուշությանը երկու կամ ավելի անձանց առողջությանը միջին ծանրության վնաս պատճառելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հարյուրապատիկից երկուհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով:

(121-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 122. Ապօրինի աբորտ կատարելը

1. Համապատասխան բժշկական բարձրագույն կրթություն ունեցող անձի կողմից ապօրինի աբորտ կատարելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի առավելագույնը հարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը մեկ ամիս ժամկետով՝ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությանը զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Համապատասխան բժշկական բարձրագույն կրթություն չունեցող անձի կողմից ապօրինի աբորտ կատարելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի առավելագույնը երկուհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ մեկից երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված գործողությունները, որոնք անգրառությամբ առաջացրել են տուժողի մահ կամ ծանր վնաս են պատճառել նրա առողջությանը՝ պատժվում են ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ գրադեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:
(122-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն, 23.05.11 ՀՕ-143-Ն)

Հոդված 123. Մարդու իմունային անբավարարության վիրուսի հարուցիչով վարակելը

1. Այլ անձին մարդու իմունային անբավարարության վիրուսի հարուցիչով վարակելու ակնհայտ վտանգի ենթարկելը՝ պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հարյուրապատիկից երկուհարյուրհիսնապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով:
2. Այլ անձին մարդու իմունային անբավարարության վիրուսի հարուցիչով դիտավորությամբ կամ ինքնավստահությամբ վարակելն այն անձի կողմից, ով գիտեր իր մոտ այդ հիվանդության առկայության մասին՝ պատժվում է ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:
3. Սույն հոդվածի երկրորդ մասով նախատեսված արարքը, որը կատարվել է՝
1) երկու կամ ավելի անձանց նկատմամբ,
2) անչափահասի նկատմամբ,
3) ակնհայտ հղի կնոջ նկատմամբ՝ պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից ութ տարի ժամկետով:
(123-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 124. Վեներական հիվանդությամբ կամ այլ սեռավարակներով վարակելը

1. Այլ անձին վեներական հիվանդությամբ կամ այլ սեռավարակներով վարակելն այն անձի կողմից, ով գիտեր իր մոտ այդ հիվանդության առկայության մասին՝ պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից չորսհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ մեկից երեք ամիս ժամկետով:
2. Նույն արարքը, որը կատարվել է՝
1) երկու կամ ավելի անձանց նկատմամբ,
2) անչափահասի նկատմամբ,
3) ակնհայտ հղի կնոջ նկատմամբ՝ պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երեքհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:
(124-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 125. Փոխպատաստման վիրահատություն կատարելու կանոնները խախտելը

1. Մարդու մարմնի մասը կամ հյուսվածքները վերցնելու կամ փոխպատաստման՝ օրենքով նախատեսված պայմաններն ու կարգը խախտելը, որն անգրառությամբ ծանր կամ միջին ծանրության վնաս է պատճառել մարմնի մասեր կամ հյուսվածքներ տվողի կամ ընդունողի առողջությանը՝ պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երեքհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ գրադեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:
2. Նույն արարքը, որն անգրառությամբ առաջացրել է տուժողի մահ՝ պատժվում է ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ գրադեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

Հոդված 126. Մարմնի մասեր կամ հյուսվածքներ տալուն հարկադրելը

(հոդվածն ուժը կորցրել է 01.03.11 ՀՕ-69-Ն)

Հոդված 127. Անձին առանց իր համաձայնության բժշկական կամ գիտական փորձերի ենթարկելը

1. Անձին՝ առանց իր ազատ կամարտահայտության և իրազեկված ու պատճառ ձևակերպված համաձայնության բժշկական կամ գիտական փորձերի ենթարկելը՝ պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից չորսհարյուրապատիկի չափով՝ որոշակի պատժներ գրադեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությանը զբաղվելու իրավունքից զրկելով առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա.

2. Նույն արարքը, որը կատարվել է՝

- 1) անօգնական վիճակում գտնվող անձի նկատմամբ,
- 2) հանցավորից նյութական կամ այլ կախվածության մեջ գտնվող անձի նկատմամբ,
- 3) անչափահասի նկատմամբ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ մեկից երեք տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությանը զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

3. Նույն արարքը, որը կատարվել է կազմակերպված խմբի կողմից կամ անգրուշտությամբ առաջացրել է ծանր հետևանքներ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից վեց տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությանը զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

Հոդված 128. Վտանգի մեջ թողնելը

1. Կյանքի համար վտանգավոր դրության մեջ գտնվող անձին անհրաժեշտ և ակնհայտ անհետաձգելի օգնություն ցույց չտալը կամ օգնություն ցույց տալու անհրաժեշտության մասին համապատասխան մարմիններից չհաղորդելը, եթե հանցավորը պարտավոր չի եղել հոգ տանելու տուժողի մասին և ինքը նրան չի դրել կյանքի համար վտանգավոր դրության մեջ՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հիսունպատիկից հարյուրպատիկի չափով:

2. Կյանքի կամ առողջության համար վտանգավոր վիճակում գտնվող և ինքնապահպանության միջոցներ ձեռնարկելու հնարավորությունից զրկված անձին անօգնական վիճակում թողնելը, եթե հանցավորն այդ անձին օգնություն ցույց տալու իրական հնարավորություն է ունեցել և պարտավոր է եղել նրան խնամելու կամ ինքն է նրան դրել կյանքի համար վտանգավոր վիճակում՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հարյուրպատիկից հարյուրհիսունպատիկի չափով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի երկրորդ մասով նախատեսված արարքը, որն առաջացրել է մահ կամ այլ ծանր հետևանքներ՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հարյուրհիսունպատիկից երկուհարյուրպատիկի չափով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

(128-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 129. Հիվանդին օգնություն ցույց չտալը

1. Հիվանդին առանց հարգելի պատճառի օգնություն ցույց չտալն այն անձի կողմից, ով պարտավոր էր դա ցույց տալ, եթե հիվանդի առողջությանն անգրուշտությամբ պատճառվել է ծանր կամ միջին ծանրության վնաս՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հիսունպատիկից հարյուրպատիկի չափով, կամ կալանքով՝ մեկից երկու ամիս ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որն անգրուշտությամբ առաջացրել է հիվանդի մահ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությանը զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

(129-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 130. Բժշկական օգնություն և սպասարկում իրականացնողների կողմից մասնագիտական պարտականությունները չկատարելը կամ ոչ պատճառ կատարելը

1. Բժշկական օգնություն և սպասարկում իրականացնողների կողմից մասնագիտական պարտականությունները չկատարելը կամ ոչ պատճառ կատարելը՝ դրանց նկատմամբ անվտայր կամ անբարեխիղճ վերաբերմունքի հետևանքով, եթե բուժվող հիվանդի առողջությանն անգրուշտությամբ պատճառվել է ծանր կամ միջին ծանրության վնաս՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հարյուրպատիկից երկուհարյուրպատիկի չափով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երեք ամիս ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որն անգրուշտությամբ առաջացրել է բուժվող հիվանդի մահ կամ մարդու իմունային անբավարարության վարակի հարուցիչով վարակում՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից վեց տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությանը զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

Հոդված 131. Մարդուն առևանգելը

1. Խաբեության, վստահությանը չարաշահելու, բռնության կամ բռնություն գործադրելու սպառնալիքի միջոցով մարդուն գողտնի կամ

բացահայտ առևանգելը, եթե բացակայում են սույն օրենսգրքի 218-րդ հոդվածով նախատեսված հանցագործության հատկանիշները՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

2. Նույն գործողությունը, որը կատարվել է՝

- 1) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ,
- 2) կյանքի կամ առողջության համար վտանգավոր բռնություն գործադրելով կամ դա գործադրելու սպառնալիքով,
- 3) զենքի կամ որպես զենք օգտագործվող առարկաների գործադրմամբ,
- 4) անչափահասի նկատմամբ,
- 5) ակնհայտ հղի կնոջ նկատմամբ,
- 6) երկու կամ ավելի անձանց նկատմամբ,
- 7) ռահադիտական դրդումներով՝

8) **(կետն ուժը կորցրել է 23.05.11 ՀՕ-143-Ն)**

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված գործողությունները, որոնք՝

- 1) կատարվել են կազմակերպված խմբի կողմից,
- 2) անգուշառնությամբ առաջացրել են սուժողի մահ կամ այլ ծանր հետևանքներ՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ յոթից տասը տարի ժամկետով:

(131-րդ հոդվածը փոփ. 23.05.11 ՀՕ-143-Ն)

Հոդված 132. Մարդու թրաֆիկինգը կամ ռահադիտությունը

1. Մարդու թրաֆիկինգը՝ ռահադիտման նպատակով մարդուն հավաքագրելը, տեղափոխելը, փոխանցելը, թափանցելը կամ ստանալը, ինչպես նաև մարդուն ռահադիտելը կամ ռահադիտման վիճակի մեջ դնելը կամ պահելը՝ կյանքի կամ առողջության համար ոչ վտանգավոր բռնություն գործադրելով կամ դա գործադրելու սպառնալիքով կամ հարկադրանքի այլ ձևերով, առևանգման, խաբեության կամ վստահությունը չարաճախելու, իշխանությունը կամ վիճակի խոցելիությունը օգտագործելու կամ նրան վերահսկող անձի հետ համաձայնություն ձևափակելու նպատակով կամ այլ օգուտ սալու կամ ստանալու կամ այդպիսի խնամակալու միջոցով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ հինգից ութ տարի ժամկետով՝ գույքի բռնագրավմամբ կամ առանց դրա, որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ առանց դրա:

2. Նույն արարքը, որը կատարվել է՝

- 1) երկու կամ ավելի անձանց նկատմամբ,
- 2) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ,
- 3) պաշտոնական դիրքի օգտագործելով,
- 4) կյանքի կամ առողջության համար վտանգավոր բռնություն գործադրելով կամ դա գործադրելու սպառնալիքով,
- 5) ակնհայտ հղի կնոջ նկատմամբ,
- 6) Հայաստանի Հանրապետության պետական սահմանը հատելով՝ անձի տեղափոխումը կազմակերպելու միջոցով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ յոթից տասներկու տարի ժամկետով՝ գույքի բռնագրավմամբ կամ առանց դրա, որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ առանց դրա:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքը, որը՝

- 1) կատարվել է կազմակերպված խմբի կողմից,
- 2) անգուշառնությամբ առաջացրել է սուժողի մահ կամ այլ ծանր հետևանքներ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ տասից տասնչորս տարի ժամկետով՝ գույքի բռնագրավմամբ կամ առանց դրա, որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

4. Սույն հոդվածով, ինչպես նաև սույն օրենսգրքի 132.2-րդ հոդվածով ռահադիտում են համարվում այլ անձի՝ պառկության ռահադիտումը կամ սեփուղ ռահադիտման այլ ձևերը, հարկադիր աշխատանք կամ ծառայությունները, ստրկության կամ ստրկությանը նմանվող վիճակի մեջ դնելը, առք կամ վաճառք, օրգանները կամ հյուսվածքները վերցնելը:

5. Սույն հոդվածով, ինչպես նաև սույն օրենսգրքի 132.2-րդ հոդվածով նախատեսված հանցագործություններից սուժած անձն ազատվում է իր կատարած ոչ մեծ կամ միջին ծանրության այն հանցագործությունների համար՝ քրեական պատասխանատվությունից, որոնցում ներգրավված է եղել իր նկատմամբ իրականացված թրաֆիկինգի կամ ռահադիտման ընթացքում և այդ արարքները կատարել է հարկադրանքի ներքո:

(132-րդ հոդվածը խմբ., լրաց. 09.06.04 ՀՕ-97-Ն, խմբ. 01.06.06 ՀՕ-103-Ն, փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն, փոփ., լրաց. 18.11.09 ՀՕ-220-Ն, խմբ. 01.03.11 ՀՕ-69-Ն)

Հոդված 132¹. Մարդուն պառկության կամ սեփուղ ռահադիտման այլ ձևերի մեջ, հարկադիր աշխատանքի կամ ծառայությունների ներգրավելը կամ ստրկության կամ ստրկությանը նմանվող վիճակի մեջ դնելը կամ պահելը

(հոդվածն ուժը կորցրել է 01.03.11 ՀՕ-69-Ն)

Հոդված 132². Երեխայի կամ հոգեկան խնցրաման հետևանքով իր արարքի բնույթն ու նշանակությունը գիտակցելու կամ դա ղեկավարելու հնարավորությունից զրկված անձի թրաֆիկինգը կամ ռահադիտումը

1. Շահագործման նպատակով երեխային, հոգեկան խնամքի անհամապատասխան հետևանքներով իր արարքի բնույթի ու նշանակությունը ամբողջությամբ կամ մասամբ գիտակցելու կամ դա դեկլարելու հնարավորությունից զրկված անձին հավաքագրելը, տեղափոխելը, փոխանցելը, թաքցնելը կամ ստանալը, ինչպես նաև այդպիսի անձանց շահագործելը կամ շահագործման վիճակի մեջ դնելը կամ պահելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ յոթից տասը տարի ժամկետով՝ գույքի բռնագրավմամբ կամ առանց դրա, որոշակի պատժներ գրադեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ առանց դրա:

2. Նույն արարքը, որը կատարվել է՝

- 1) երկու կամ ավելի անձանց նկատմամբ,
- 2) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ,
- 3) պատժազրկման դիրքը օգտագործելով,
- 4) բռնություն գործադրելով կամ դա գործադրելու սպառնալիքով,
- 5) առևանգման միջոցով,
- 6) ակնհայտ հղի կնոջ նկատմամբ,
- 7) Հայաստանի Հանրապետության պետական սահմանը հատելով՝ անձի տեղափոխումը կազմակերպելու միջոցով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ տասից տասներկու տարի ժամկետով՝ գույքի բռնագրավմամբ կամ առանց դրա, որոշակի պատժներ գրադեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ առանց դրա:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքը, որը՝

- 1) կատարվել է կազմակերպված խմբի կողմից,
- 2) անգուցարանությամբ առաջացրել է տուժողի մահ կամ այլ ծանր հետևանքներ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ տասներկուսից տասնից տարի ժամկետով՝ գույքի բռնագրավմամբ կամ առանց դրա, որոշակի պատժներ գրադեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ առանց դրա:

(132²-րդ հոդվածը լրաց. 01.03.11 ՀՕ-69-Ն)

Հոդված 132.3. Շահագործման վիճակում գտնվող անձի ծառայությունից օգտվելը

1. Շահագործման վիճակում գտնվող անձի ծառայությունից օգտվելը, եթե այդ անձի շահագործման վիճակի մեջ լինելը ակնհայտ է ծառայությունից օգտվողի կամար, և եթե հանցագործություն կատարած անձի արարքում բացակայում են սույն օրենսգրքի 132-րդ կամ 132.2-րդ հոդվածով նախատեսված հանցագործության հատկանիշները՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հարյուրապատիկից չորսհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որը կատարվել է՝

- 1) ակնհայտ անչափահասի նկատմամբ,
- 2) հոգեկան խնամքի անհամապատասխան հետևանքներով իր արարքի բնույթի ու նշանակությունը ամբողջությամբ կամ մասամբ գիտակցելու կամ դա դեկլարելու հնարավորությունից զրկված անձի նկատմամբ,
- 3) ակնհայտ հղի կնոջ նկատմամբ,
- 4) երկու կամ ավելի անձանց նկատմամբ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ գրադեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ առանց դրա:

3. Հայաստանի Հանրապետության իրավապահ մարմիններին տուժողի մահին կամ միջնակետային տեղեկություններ հայտնաբերված անձն ազատվում է սույն հոդվածով նախատեսված բրեթեկան պատասխանատվությունից, եթե նրա փաստացի կատարած արարքն այլ հանցակազմ չի պարունակում:

(132³-րդ հոդվածը լրաց. 01.03.11 ՀՕ-69-Ն)

Հոդված 133. Ազատությունից ապօրինի զրկելը

1. Մարդուն ազատությունից ապօրինի զրկելը, որն առևանգելու հետ կապված չէ՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հարյուրապատիկից երկուհարյուրիսունապատիկի չափով կամ կալանքով՝ մեկից երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Նույն գործողությունը, որը կատարվել է՝

- 1) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ,
- 2) կյանքի կամ առողջության համար վտանգավոր բռնություն գործադրելով կամ դա գործադրելու սպառնալիքով,
- 3) զենքի կամ որպես զենք օգտագործվող առարկաների գործադրմամբ,
- 4) անչափահասի նկատմամբ,
- 5) ակնհայտ հղի կնոջ նկատմամբ,
- 6) երկու կամ ավելի անձանց նկատմամբ,
- 7) ժողովրդական դրոշմներով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից հինգ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված գործողությունները, որոնք՝

- 1) _____

- 1) կատարվել են կազմակերպված խմբի կողմից,
- 2) անգրուշուրյամբ առաջացրել են տուժողի մահ կամ այլ ծանր հետևանքներ՝ պատժվում են ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով:
(133-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 134. Հոգեբուժական հիվանդանոցում ապօրինի տեղավորելը կամ պահելը

1. Հոգեբուժական հիվանդանոցում ապօրինի տեղավորելը կամ պահելը՝ պատժվում է ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:
2. Նույն գործողությունը, որը՝
 - 1) կատարվել է ռահայրական դրդումներով,
 - 2) կատարվել է պատանեական դիրքն օգտագործելով,
 - 3) անգրուշուրյամբ առաջացրել է տուժողի մահ կամ այլ ծանր հետևանքներ՝ պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով՝ որպեսզի պատանուներ զբաղեցնելու կամ որպեսզի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

Հոդված 135. Զրպարտությունը

(հոդվածն ուժը կորցրել է 18.05.10 ՀՕ-98-Ն)

Հոդված 136. Վիրավորանքը

(հոդվածն ուժը կորցրել է 18.05.10 ՀՕ-98-Ն)

Հոդված 137. Սպանություն, առողջությունը ծանր վնաս պատճառելու կամ գույժ ոչնչացնելու սպառնալիքը

1. Սպանություն, առողջությունը ծանր վնաս պատճառելու կամ խոչընդոտելու չափի գույժ ոչնչացնելու սպառնալիքը, եթե այդ սպառնալիքն իրականացնելու իրական վտանգ է եղել՝ պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հիսունպատիկից հարյուրիսունպատիկի չափով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:
2. Սույն հոդվածում խոչընդոտելու չափ է համարվում հանցագործության պահին սահմանված նվազագույն աշխատավարձի հինգհարյուրպատիկից երեքհարյուրպատիկի չափը:
(137-րդ հոդվածը փոփ. 09.06.04 ՀՕ-97-Ն, 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Գ Լ ՈՒ Խ 18

ՍԵՌԱԿԱՆ ԱՆՁԵՌՆԵՐԻ ՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՍԵՌԱԿԱՆ ԱԶԱՏՈՒԹՅԱՆ ԴԵՄ ՈՒՂՂՎԱԾ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Հոդված 138. Բռնաբարությունը

1. Բռնաբարությունը՝ սղամարդու սեռական հարաբերությունը կնոջ հետ՝ նրա կամֆին հակառակ, վերջինիս կամ այլ անձի նկատմամբ բռնություն գործադրելով կամ դա գործադրելու սպառնալիքով կամ կնոջ անօգնական վիճակն օգտագործելով՝ պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից վեց տարի ժամկետով:
2. Բռնաբարությունը, որը՝
 - 1) կատարվել է մի խումբ անձանց կողմից,
 - 2) կատարվել է տուժողի կամ այլ անձի նկատմամբ առանձին դաժանությամբ,
 - 3) կատարվել է անչափահասի նկատմամբ,
 - 4) անգրուշուրյամբ առաջացրել է տուժողի մահ կամ այլ ծանր հետևանքներ՝
- 5) **(կեսն ուժը կորցրել է 23.05.11 ՀՕ-143-Ն)**
- 6) կատարվել է ակնհայտ հղի կնոջ նկատմամբ,
- 7) կատարվել է գեղեցիկ կամ արպես գեղեցիկ օգտագործվող այլ առարկայի գործադրմամբ կամ դա գործադրելու սպառնալիքով,
- 8) կատարվել է ուղիղ հիմնարկում պատիժը կրող անձի նկատմամբ, կալանավորվածներին պահելու վայրում կամ ձեռքարկվածներին պահելու վայրում պահվող անձի նկատմամբ, կարգապահական գումարտակում պահվող անձի նկատմամբ, գործառնում գինձառայողի նկատմամբ, բուժաստատությունում բուժվող կամ հետազոտվող անձի նկատմամբ կամ օրենքով սահմանված դեպքերում և կարգով այլ կերպ ազատությունից զրկված անձի նկատմամբ համապատասխան հաստատության աշխատակցի կողմից՝ պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից տասը տարի ժամկետով:
3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքը, որը կատարվել է՝
 - 1) ...

1) տասնուր տարին չլրացած անձի նկատմամբ ծնողի կամ մանկավարժի կամ ուսումնական կամ բուժական կամ դաստիարակչական հաստատության աշխատակցի կամ այլ անձի կողմից, որի վրա դրված է նրա դաստիարակության կամ խնամքի պարտականություն,

2) տասնչորս տարին չլրացած անձի նկատմամբ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ ութից տասնհինգ տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ գրադեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ գրադվելու իրավունքից զրկելով՝ երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

4. Սույն օրենսգրքի 138-րդ և 139-րդ հոդվածների խմատով անօգնական վիճակում գտնվող է համարվում այն անձը, որը որոշակի հանգամանքների ուժով մտապես կամ ժամանակավորապես զրկված է էղել հանցավորին դիմադրություն ցույց տալու կամ իր նկատմամբ կատարվող արարքի բնույթը գիտակցելու կամ հասկանալու հնարավորությունից, ինչպես նաև 12 տարին չլրացած անձը:

(138-րդ հոդվածը փոփ. 23.05.11 ՀՕ-143-Ն, լրաց., խմբ. 12.11.13 ՀՕ-112-Ն)

Հոդված 139. Սեֆուալ բնույթի բռնի գործողությունները

1. Սեֆուալ բնույթի, այդ թվում՝ համասեռական գործողությունները տուժողի կամ ֆիզիկական, վերջինիս կամ այլ անձի նկատմամբ բռնություն գործադրելով կամ դա գործադրելու սպառնալիքով կամ տուժողի անօգնական վիճակն օգտագործելով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից վեց տարի ժամկետով:

2. Նույն գործողությունները, որոնք՝

1) կատարվել են մի խումբ անձանց կողմից,

2) կատարվել են տուժողի կամ այլ անձի նկատմամբ առանձին դաժանությամբ,

3) կատարվել են անչափահասի նկատմամբ,

4) անգուշակությամբ առաջացրել են տուժողի մահ կամ այլ ծանր հետևանքներ՝

5) **(կեսն ուժը կորցրել է 23.05.11 ՀՕ-143-Ն)**

6) կատարվել է ակնհայտ եղի կնոջ նկատմամբ,

7) կատարվել է գեների կամ որպես գեներ օգտագործվող այլ առարկայի գործադրմամբ կամ դա գործադրելու սպառնալիքով,

8) կատարվել է ուղղիչ իմանքի կամ պատիժ կրող անձի նկատմամբ, կալանավորվածների պահելու վայրում կամ ձեռքարկվածների պահելու վայրում պահվող անձի նկատմամբ, կարգապահական գումարտակում պահվող անձի նկատմամբ, գործառնում գինձառայողի նկատմամբ, բուժաստատությունում բուժվող կամ հետազոտվող անձի նկատմամբ կամ օրենքով սահմանված դեպքերում և կարգով այլ կերպ ազատությունից զրկված անձի նկատմամբ համապատասխան հաստատության աշխատակցի կողմից՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ չորսից տասը տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքը, որը կատարվել է՝

1) տասնուր տարին չլրացած անձի նկատմամբ ծնողի կամ մանկավարժի կամ ուսումնական կամ բուժական կամ դաստիարակչական

հաստատության աշխատակցի կամ այլ անձի կողմից, որի վրա դրված է նրա դաստիարակության կամ խնամքի պարտականություն,

2) տասնչորս տարին չլրացած անձի նկատմամբ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ ութից տասնհինգ տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ գրադեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ գրադվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

(139-րդ հոդվածը փոփ. 23.05.11 ՀՕ-143-Ն, խմբ., լրաց. 12.11.13 ՀՕ-112-Ն)

Հոդված 140. Սեռական հարաբերության կամ սեֆուալ բնույթի գործողություններին հարկադրելը

(վերնագիրը խմբ. 12.11.13 ՀՕ-112-Ն)

1. Անձին սեռական հարաբերության կամ սեֆուալ բնույթի, այդ թվում՝ համասեռական գործողություններ կատարելուն հարկադրելը շանտաժի, գույքի ոչնչացնելու, վնասելու կամ վերցնելու սպառնալիքով կամ տուժողի նյութական կամ այլ կախվածությունն օգտագործելով, երեք բացակայում են սույն օրենսգրքի 132-րդ և 132.2-րդ հոդվածներով նախատեսված հանցագործությունների հատկանիշները՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ մեկից երեք տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքը, որը կատարվել է ակնհայտ տասնվեց տարին չլրացած անձի նկատմամբ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ հինգից տասներկու տարի ժամկետով:

(140-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն, խմբ. 12.11.13 ՀՕ-112-Ն)

Հոդված 141. Սեռական հարաբերությունը տասնվեց տարին չլրացած անձի հետ կամ սեֆուալ բնույթի գործողություններ կատարելը տասնվեց տարին չլրացած անձի նկատմամբ

(վերնագիրը խմբ. 12.11.13 ՀՕ-112-Ն)

1. Տասնուր տարին չլրացած անձի կողմից սեռական հարաբերությունը ակնհայտ տասնվեց տարին չլրացած անձի հետ կամ սեֆուալ բնույթի գործողություններ կատարելն ակնհայտ տասնվեց տարին չլրացած անձի նկատմամբ՝ սույն օրենսգրքի 138-րդ կամ 139-րդ հոդվածներով կամ 140-րդ հոդվածի երկրորդ մասով նախատեսված հանցանքների հատկանիշների բացակայության դեպքում՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հարյուրապատիկից երկուհարյուրքիսունպատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքը, որը կատարվել է՝

- 1) ֆանմեկ տարին լրացած անձի կողմից,
- 2) մի խումբ անձանց կողմից,
- 3) միևնույն անձի նկատմամբ՝ պարբերաբար՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից տասը տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքը, որը կատարվել է՝

1) տասնուր տարին չլրացած անձի նկատմամբ ծնողի կամ մանկավարժի կամ ուսումնական կամ բուժական կամ դաստիարակչական հաստատության աշխատակցի կամ այլ անձի կողմից, որի վրա դրված է նրա դաստիարակության կամ խնամքի պարտականություն,

2) տասնչորս տարին չլրացած անձի նկատմամբ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ հինգից տասներկու տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ գրադեցնելու կամ որոշակի գործունեությանը զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

(141-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն, խմբ. 12.11.13 ՀՕ-112-Ն)

Հոդված 142. Անառակաբարո գործողությունները

1. Տասնուր տարին լրացած անձի կողմից ակնհայտ տանգիտ տարին չլրացած անձի նկատմամբ կամ տանգիտ տարին լրացած անձի կողմից տասնչորս տարին չլրացած անձի նկատմամբ անառակաբարո գործողություններ կատարելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հարյուրապատիկից երկու հարյուրիսունապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքը, որը կատարվել է՝

1) տանգիտ տարին լրացած անձի կողմից՝ բռնություն գործադրելով կամ դա գործադրելու սպառնալիքով,

2) ֆանմեկ տարին լրացած անձի կողմից ակնհայտ տանգիտ տարին չլրացած անձի նկատմամբ,

3) տասնուր տարին լրացած անձի կողմից տասնչորս տարին չլրացած անձի նկատմամբ,

4) միևնույն անձի նկատմամբ՝ պարբերաբար,

5) մի խումբ անձանց կողմից,

6) էլեկտրոնային հաղորդակցության ցանցի կիրառմամբ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքը, որը կատարվել է՝

1) տասնուր տարին չլրացած անձի նկատմամբ ծնողի կամ մանկավարժի կամ ուսումնական կամ բուժական կամ դաստիարակչական հաստատության աշխատակցի կամ այլ անձի կողմից, որի վրա դրված է նրա դաստիարակության կամ խնամքի պարտականություն,

2) տասներկու տարին չլրացած անձի նկատմամբ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից յոթ տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ գրադեցնելու կամ որոշակի գործունեությանը զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

(142-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն, խմբ. 12.11.13 ՀՕ-112-Ն)

Գ Լ ՈՒ Խ 19

ՄԱՐԴՈՒ ԵՎ ՔԱՂԱՔԱՑՈՒ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆԵՐՆԵՐԻ ՈՒ ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԴԵՄ ՈՒՂՂՎԱԾ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Հոդված 143. Մարդու և ֆաղափացու իրավահավասարությունը խախտելը

(վերնագիրը խմբ. 05.02.13 ՀՕ-3-Ն)

1. Մարդու և ֆաղափացու իրավունքներն ու ազատություններն ուղղակի կամ անուղղակի խախտելը՝ կախված սեռից, ռասայից, մաշկի գույնից, էթնիկական կամ սոցիալական ծագումից, գենետիկական հատկանիշներից, լեզվից, կրոնից, աշխարհայացքից, ֆաղափական կամ այլ հայացքներից, ազգային վախճանությունը պատկանելությունից, գույնային վիճակից, ծնունդից, հասնակազմությունից, տարիքից կամ անձնական կամ սոցիալական բնույթի այլ հանգամանքներից, որը վնաս է պատճառել մարդու և ֆաղափացու իրավունքներին ու օրինական շահերին՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկու հարյուրապատիկից չորսհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որը կատարվել է պատժազրկման դիրքի օգտագործելով՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երեքհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ գրադեցնելու կամ որոշակի գործունեությանը զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

(143-րդ հոդվածը խմբ., փոփ. 05.02.13 ՀՕ-3-Ն)

Հոդված 144. Անձնական կամ ընտանեկան կյանքի մասին տեղեկություններ ապօրինի հավաքելը, պահելը,

օգտագործելը կամ տարածելը

Մարդու անձնական կամ ընտանեկան գաղտնիք համարվող տեղեկություններն առանց նրա համաձայնության օգտագործելը կամ հրապարակային էլ ուղարկելը, հրապարակայնորեն ցուցադրվող ստեղծագործություններով կամ լրատվության միջոցներով այդպիսի տեղեկություններ տարածելը կամ հավաքելը կամ պահելը, եթե դրանք նախատեսված չեն օրենքով՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկու հարյուրապատիկից հինգ հարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ մեկից երկու ամիս ժամկետով:

(144-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 145. Բժշկական գաղտնիքը հրապարակելը

1. Առանց մասնագիտական կամ ծառայողական անհրաժեշտության բժշկական օգնություն և սպասարկում իրականացնող անձանց կողմից անձի հիվանդության կամ բժշկական ստուգման արդյունքների մասին տեղեկություններ հրապարակելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկու հարյուրապատիկից հինգ հարյուրապատիկի չափով, կամ որոշակի պատժներ գրադեցնելու կամ որոշակի գործունեությանը գրադեղելու իրավունքից զրկելով՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով, կամ կալանքով՝ մեկից երկու ամիս ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված գործողությունները, որոնք անգրագույնությամբ առաջացրել են ծանր հետևանքներ՝ պատժվում են ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը չորս տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ գրադեցնելու կամ որոշակի գործունեությանը գրադեղելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

Հոդված 146. Նամակագրության, հեռախոսային խոսակցությունների, փոստային, հեռագրական կամ այլ հաղորդումների գաղտնիությունը խախտելը

1. Անձի նամակագրության, հեռախոսային խոսակցությունների, փոստային, հեռագրական կամ այլ հաղորդումների գաղտնիությունը խախտելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հինգ անգամից հարյուրապատիկի չափով:

2. Նույն արարքը, որը կատարվել է պատժազրկման դիրքի օգտագործելով՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հարյուրապատիկից երեք հարյուրապատիկի չափով, կամ որոշակի պատժներ գրադեցնելու կամ որոշակի գործունեությանը գրադեղելու իրավունքից զրկելով՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով, կամ կալանքով՝ մեկից երկու ամիս ժամկետով:

(146-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն, 05.02.13 ՀՕ-3-Ն)

Հոդված 147. Բնակարանի անձեռնմխելիությունը խախտելը

1. Մարդու կամ ֆին հակառակ նրա բնակարան ապօրինի մուտք գործելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հինգ անգամից հարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով:

2. Նույն գործողությունները, որոնք կատարվել են բռնություն գործադրելով կամ դա գործադրելու սպառնալիքով՝

պատժվում են տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հարյուրապատիկից երկու հարյուրապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքը, որը կատարվել է պատժազրկման դիրքի օգտագործելով՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկու հարյուրապատիկից չորս հարյուրապատիկի չափով, կամ որոշակի պատժներ գրադեցնելու կամ որոշակի գործունեությանը գրադեղելու իրավունքից զրկելով՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով, կամ կալանքով՝ մեկից երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

(147-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 148. Անձին տեղեկություններ կայացնելուց հրաժարվելը

Անձին՝ անմիջականորեն նրա իրավունքներն ու օրինական շահերը շեղվող և սահմանված կարգով հավաքված փաստաթղթերը կամ նյութերը ներկայացնելուց պատժազրկման անձի կողմից ապօրինի հրաժարվելը կամ անձին այդպիսի տեղեկությունը ոչ լրիվ կամ դիտավորյալ ազդավորված ներկայացնելը, եթե դա սվյալ անձի իրավունքներին և օրինական շահերին վնաս է պատճառել՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկու հարյուրապատիկից չորս հարյուրապատիկի չափով:

Հոդված 149. Հնարական իրավունքի իրականացմանը, ընտրական հանձնաժողովների աշխատանքներին կամ ընտրությանը մասնակցող անձանց լիազորությունների իրականացմանը խոչընդոտելը

1. Դադարացու ըստրպան Կաս ռարադըր րրպանըր ագատ րրպանացանը Կաս ըստրպան Կաս ռարադըր ռասաստոդրը աեթատանիին խչընդատելը, ինչպես նաև ընտրական կամ հանրաքվեի հանձնաժողովի կամ նախաձեռնող խմբի անդամի, թեկնածուի կամ նրա վստահված անձի, դիտորդի, գանգվածային լրատվության միջոցի ներկայացուցչի, կուսակցության (կուսակցությունների դաշինքի) լիազորած անձի լիազորությունների իրականացմանը խչընդատելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աեթատավարձի հինգհարյուրապատիկից յոթհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ վեց ամսից մեկ տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքները, որոնք՝

- 1) կատարվել են գույքին վնաս պատճառելու սպառնալիքով,
- 2) կատարվել են նյութապես շահագրգռելով,
- 3) գուրդրվել են բուհություն գործադրելով կամ դա գործադրելու սպառնալիքով,
- 4) կատարվել են պատռնեական դիրքի օգտագործելով,
- 5) կատարվել են մի խումբ անձանց կողմից՝
- 6) գուրդրվել է անձին ազատությունից զրկելով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից մինչև հինգ տարի ժամկետով:
(149-րդ հոդվածը խմբ., լրաց. 22.12.06 ՀՕ-2-Ն, խմբ. 26.05.11 ՀՕ-166-Ն)

Հոդված 150. Հնտությունների կամ փեարկության արդունհները կեդծելը

Հանրաքվեի կամ ընտրությունների ընթացում ձայներն ակնհայտ սխալ հաշվելը կամ ընտրությունների արդունհները, այդ թվում՝ արձանագրությունները, դրանց պատճենները, այլ ընտրական փաստաթղթերը և դրանց ֆաղվածքները ակնհայտ սխալ տվյալներով հաստատելը, փվեատուփ հափետակելը, համակարգչում ակնհայտ սխալ տվյալներ մուտֆագրելը, մուտֆագրված տվյալները փոփոխելը, ինչպես նաև որևէ այլ եղանակով ընտրությունների կամ փվեարկության արդունհները կեդծելը կամ այդ նպատակով ընտրական փաստաթղթերը վերադաս ընտրական մարմիններիին սահմանված ժամկետում չներկայացնելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից հինգ տարի ժամկետով:
(150-րդ հոդվածը խմբ. 22.12.06 ՀՕ-2-Ն)

Հոդված 151. Հնտությունների անցկացման ընթացում թեկնածուի, կուսակցության (կուսակցությունների դաշինքի) վերաբերյալ գրպարտչական տեղեկություններ տարածելը

Հնտողներին տպակողմնորոշելու նպատակով ընտրությունների անցկացման ընթացում թեկնածուի, կուսակցության (կուսակցությունների դաշինքի) վերաբերյալ գրպարտչական տեղեկություններ տարածելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աեթատավարձի վեցհարյուրապատիկից ութհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:
(151-րդ հոդվածը խմբ. 22.12.06 ՀՕ-2-Ն, 26.05.11 ՀՕ-166-Ն)

Հոդված 152. Հնտողների ցուցակները կազմելու, դրանք ֆաղաֆցիներին և կուսակցություններին տրամագրելու կամ հրապարակելու կարգը խախտելը

Հնտողների ցուցակները կազմելու համար պատասխանատու պատռնատար անձի կողմից ընտրողների ցուցակները ֆաղաֆցիներին կամ կուսակցություններին տրամագրելու համար սահմանված կարգը խախտելը, դրանք չտրամագրելը կամ սահմանված կարգով դրանք չհրապարակելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աեթատավարձի հազարապատիկից հազարիինգհարյուրապատիկի չափով:
Հնտողների ցուցակները կազմելու համար պատասխանատու պատռնատար անձի կողմից ընտրողների ցուցակները կազմելու համար սահմանված կարգը խախտելով կեղծիքներ կատարելը՝
պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից հինգ տարի ժամկետով՝ որոշակի պատռններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:
(152-րդ հոդվածը խմբ. 22.12.06 ՀՕ-2-Ն, 26.05.11 ՀՕ-166-Ն)

Հոդված 153. Մեկից ավելի անգամ կամ այլ անձի փոխարեն փվեարկելը

Կեղծ տվյալներ հայտնելու, կեղծ փաստաթուղթ ներկայացնելու կամ որևէ այլ եղանակով մեկից ավելի անգամ կամ այլ անձի փոխարեն փվեարկելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աեթատավարձի հինգհարյուրապատիկից յոթհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ երկուսից երեք տարի ժամկետով:
(153-րդ հոդվածը խմբ. 22.12.06 ՀՕ-2-Ն, 26.05.11 ՀՕ-166-Ն)

Հոդված 154. Քվեարկության գաղտնիությունը խախտելը

Քվեարկության գաղտնիությունը խախտելու նպատակով ընտրողին փվեարկության արդյունքը հայտնելու հարկադրելը, փվեարկության արդյունքը բացահայտելու նպատակով փվեարկած փվեարթերիկը սուուգելը, փվեարկության խցիկ (սեղյակ) մուստ գործելը, ինչպես նաև փվեարկության գաղտնիությունն այլ կերպ խախտելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հինգհարյուրապատիկից յոթհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատագրվումը՝ երկուսից երեք տարի ժամկետով:

(154-րդ հոդվածը փոփ. 22.12.06 Հ0-2-Ն, խմբ. 26.05.11 Հ0-166-Ն)

Հոդված 154¹. Կեղծ ընտրական փվեարթերիկներ կամ փվեարկության ծրարներ պատրաստելը կամ ալկնհայտ կեղծ ընտրական փվեարթերիկներ կամ փվեարկության ծրարներ հանձնելը կամ իրացնելը

1. Անձնական դրդումներով կամ խմբային շահերից ելնելով՝ կեղծ ընտրական փվեարթերիկներ կամ փվեարկության ծրարներ պատրաստելը կամ ալկնհայտ կեղծ փվեարթերիկներ կամ փվեարկության ծրարներ հանձնելը կամ այլ եղանակով իրացնելը՝

պատժվում է ազատագրվումը՝ երեքից յոթ տարի ժամկետով՝ գույքի բռնագրավումը կամ առանց դրա:

2. Նույն արարքը, որը կատարվել է խուուր չափերով, մի խումը անձանց կողմից նախնական համաձայնությամը՝

պատժվում է ազատագրվումը՝ վեցից տարի տարի ժամկետով՝ գույքի բռնագրավումը կամ առանց դրա:

(154¹ -ին հոդվածը լրաց. 22.12.06 Հ0-2-Ն)

Հոդված 154². Ընտրողի կամքի ազատ իրականացմանը խոչընդոտելը

Թեկնածուներից որևէ մեկի օգտին կողմ կամ դեմ փվեարկելու, ընտրություններին մասնակցելու կամ ընտրություններին մասնակցելուց հրաժարվելու պայմանով թեկնածուներից անձամը կամ միջնորդի միջոցով կաուառ ստանալը՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հինգհարյուրապատիկից յոթհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատագրվումը՝ մեկից երեք տարի ժամկետով:

Ընտրողին թեկնածուներից որևէ մեկի օգտին կողմ կամ դեմ փվեարկելու, ընտրություններին մասնակցելուն կամ ընտրություններին մասնակցելուց հրաժարվելուն հարկադրելը, որը կատարվել է գույքին վնաս պատճառելու սպառնալիքով, անձամը կամ միջնորդի միջոցով կաուառ տալով, բռնությամը կամ բռնություն գործադրելու սպառնալիքով՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից երկուհարյուրապատիկից երկուհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատագրվումը՝ երեքից հինգ տարի ժամկետով:

(154² -րդ հոդվածը լրաց. 22.12.06 Հ0-2-Ն, խմբ. 26.05.11 Հ0-166-Ն)

Հոդված 154³. Ընտրական հանձնաժողովի կնիքը չվերադարձնելը, կնիքի պահպանման սահմանված կարգը խախտելը

Ընտրական հանձնաժողովի կնիքը սահմանված ժամկետում դրա համար պատասխանատու անձի կողմից չվերադարձնելը, ինչպես նաև կնիքի պահպանման համար սահմանված կարգը խախտելը՝

պատժվում է ազատագրվումը՝ մեկից երեք տարի ժամկետով:

(154³ -րդ հոդվածը լրաց. 22.12.06 Հ0-2-Ն, խմբ. 26.05.11 Հ0-166-Ն)

Հոդված 154⁴. Զեկնով՝ տեղամասային կենտրոն մուստ գործելը

Քվեարկության օրը զեկն կրելու իրավունք ունեցող անձի կողմից զեկնով ցուցադրաբար տեղամասային կենտրոն (փվեարկության խցիկ) մուստ գործելն առանց ծառայողական անհրաժեուության՝

պատժվում է ազատագրվումը՝ մեկից երեք տարի ժամկետով:

(154⁴ -րդ հոդվածը լրաց. 22.12.06 Հ0-2-Ն, խմբ. 26.05.11 Հ0-166-Ն)

Հոդված 154⁵. Վստահված անձին, ընտրական հանձնաժողովի անդամին, դիտորդին կամ զանգվածային լրատվության միջոցի ներկայացուցչին ընտրական փաստաթղթերին ծանոթանալուն խոչընդոտելը, ընտրական հանձնաժողովի արձանագրությունների պատեններ չտալը

Վստահված անձին, ընտրական հանձնաժողովի անդամին, դիտորդին կամ զանգվածային լրատվության միջոցի ներկայացուցչին ընտրական փաստաթղթերին սահմանված դեպքերում և կարգով ծանոթանալուն խոչընդոտելը, ընտրական հանձնաժողովի արձանագրությունների պատենները, ֆաղվածքները չտալը՝

պատժվում է ազատագրվումը՝ երեքից հինգ տարի ժամկետով:

(154⁵ -րդ հոդվածը լրաց. 22.12.06 Հ0-2-Ն, խմբ. 26.05.11 Հ0-166-Ն)

Հոդված 154.⁶ Ընտրական հանձնաժողովի նախազանի լիազորությունները չկատարելը կամ ոչ պատուան կատարելը

Ընտրական հանձնաժողովի նախագահի կողմից իր լիազորությունները չկատարելը կամ ոչ պատշաճ կատարելը, որի արդյունքում անհնարին է դարձել ընտրական հանձնաժողովի կողմից Բվեարկության կամ ընտրության արդյունքների ամփոփումը՝ պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեքի տարի ժամկետով:
(154⁶ -րդ հոդվածը լրաց. 26.05.11 ՀՕ-166-Ն)

Հոդված 155. Գործադուլի մասնակցելուն կամ գործադուլի մասնակցելուց հրաժարվելուն հարկադրելը

Բռնություն գործադրելով կամ դա գործադրելու սպառնալիքով գործադուլի մասնակցելուն կամ օրինական գործադուլի մասնակցելուց հրաժարվելուն հարկադրելը՝ պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից չորսհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով:

Հոդված 156. Հղի կնոջը կամ մինչև երեք տարեկան երեխա ունեցող անձին աշխատանքի ընդունելուց անհիմն հրաժարվելը կամ աշխատանքից անհիմն ազատելը

Հղի կնոջը կողմնորոշված արժատիրոջ կամ մինչև երեք տարեկան երեխա ունեցող անձին այդ արժատիրոջ աշխատանքի ընդունելուց անհիմն հրաժարվելը կամ աշխատանքից անհիմն ազատելը՝ պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը մեկ ամիս ժամկետով:

Հոդված 157. Աշխատանքի պատգամության կանոնները խախտելը

1. Տեխնիկայի անվտանգության կամ աշխատանքի պատգամության կանոնները խախտելը՝ դրանց պահպանման համար պատասխանատու անձի կողմից, եթե մարդու առողջությանն անգուշակությամբ պատճառվել է ծանր կամ միջին ծանրության վնաս կամ մասնագիտական հիվանդություն՝ պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից չորսհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:
2. Նույն արարքը, որն անգուշակությամբ առաջացրել է տուժողի մահ՝ պատժվում է ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա՝
(157-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 158. Հեղինակային և հարակից իրավունքները խախտելը

1. Հեղինակային կամ հարակից իրավունքի Օբյեկտն ապօրինի Օգտագործելը կամ հեղինակությունը յուրացնելը, ինչպես նաև առանց հեղինակային իրավունքի կամ հարակից իրավունքների իրավասիրոջ համաձայնության նրա ստեղծագործությունը շահույթ ստանալու նպատակով մագնիսական, օպտիկական, քվային, լազերային և ցանկացած այլ տիպի էլեկտրոնային կրիչների վրա ամրագրելը, տարածելը և (կամ) վաճառելը՝ եթե այդ արարքը կատարվել է զգալի չափերով՝ պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հինգհարյուրապատիկից հազարապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ մեկից երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով:
2. Նույն արարքը, որը կատարվել է՝
1) պատգամնիչ տեխնիկական միջոցների շրջանցմամբ,
2) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ,
3) մեկից ավելի անգամ,
4) ստացված դրամապատկանները դրանց օգտագործման համար չնախատեսված ստեղծագործությունների կրիչների վրա փակցնելով,
5) խոսք չափերով՝ պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հազարապատիկից երկուհազարապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:
3. Սույն հոդվածում նախատեսված արարքը համարվում է կատարված զգալի չափերով, եթե այդ մագնիսական, օպտիկական, քվային, լազերային և ցանկացած այլ տիպի էլեկտրոնային կրիչների օրինակների հեղինակային իրավունքի կամ հարակից իրավունքի օբյեկտն օգտագործելու բույլ սովորյալ իրավունքի (լիցենզիայի) ընդհանուր արժեքը (գինը), անկախ իրավատերերից, հեղինակի կամ այլ իրավասիրոջ մոտ հավանաբար գնելով (իսկ չհավանաբար գնելու դեպքում՝ շուկայական մանրածախ գներով) կազմում է հանցագործության պահին գործող սահմանված նվազագույն աշխատավարձի հինգհարյուրապատիկից մինչև երկուհարյուրապատիկը:
4. Սույն հոդվածում նախատեսված արարքը համարվում է կատարված խոսք չափերով, եթե այդ մագնիսական, օպտիկական, քվային,

լազերային և ցանկացած այլ տիպի էլեկտրոնային կրիչների օրինակների հեղինակային իրավունքի կամ հարակից իրավունքի օբյեկտն օգտագործելու թույլտվության իրավունքի (լիցենզիայի) ընդհանուր արժեքը (գինը), անկախ իրավատերերից, հեղինակի կամ այլ իրավատիրոջ մոտ նշված գներով (իսկ չնշված լինելու դեպքում՝ շուկայական մանրածախ գներով) գերազանցում է հանցագործության պահին գործող սահմանված նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկը:

(158-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն, 15.06.06 ՀՕ-144-Ն, խմբ. 26.10.10 ՀՕ-147-Ն, փոփ. 19.03.12 ՀՕ-45-Ն)

Հոդված 159. Արտոնագրային իրավունքը խախտելը

Արտոնագրային իրավունքի օբյեկտն ապօրինի օգտագործելը կամ մինչև այդ իրավունքի պատճենակազմի նախաձեռնումը դրա էության վերաբերյալ առանց հայտատուի համաձայնության տեղեկություններ տարածելը կամ հեղինակությունը յուրացնելը կամ համահեղինակության հարկադրելը՝ պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից չորսհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

Հոդված 160. Խղճի կամ դավանանքի ազատության իրավունքի իրականացմանը խոչընդոտելը

Կրոնական կազմակերպությունների օրինական գործունեությանը կամ կրոնական ծեսերի կատարմանը խոչընդոտելը՝ պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի առավելագույնը երկուհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով:

(160-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 161. Միավորումներ (հասարակական կամ արհեստակցական միություններ) կազմելու կամ կուսակցություններ ստեղծելու իրավունքի իրականացմանը կամ դրանց գործունեությանը խոչընդոտելը

1. Միավորումներ (հասարակական կամ արհեստակցական միություններ) կազմելու կամ կուսակցություններ ստեղծելու իրավունքի իրականացմանը կամ միավորման կամ կուսակցության օրինական գործունեությանը խոչընդոտելը կամ միջամտելը՝ պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հարյուրապատիկից երեքհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը մեկ ամիս ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որն առաջացրել է միավորման կամ կուսակցության իրավունքների և օրինական շահերի էական խախտում՝ պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից չորսհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով:

Հոդված 162. Անձանց իրավունքների կամ անձի դեմ ռսնձգող միավորումներ կազմելը կամ դեկլարելը

Այնպիսի կրոնական կամ հասարակական միավորում կազմելը կամ դեկլարելը, որի գործունեությունը զուգորդված է անձանց առույջությունը վնաս պատճառելով կամ անձանց այլ իրավունքների դեմ ռսնձգություններով, ինչպես նաև անձանց իրենց ֆազաֆացիական պարտականություններից հրաժարվելուն դրդելով՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից չորսհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երեք ամիս ժամկետով:

Հոդված 163. Հավաքներ անցկացնելուն կամ դրանց մասնակցելուն խոչընդոտելը

1. Օրինական հավաքներ անցկացնելուն խոչընդոտելը՝ պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հարյուրապատիկից երեքհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով:

2. Օրինական հավաքներին մասնակցելուն բռնություն գործադրելով կամ այն գործադրելու սպառնալիքով հարկադրելը՝ պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հինգհարյուրապատիկից հազարապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

(163-րդ հոդվածը փոփ. 09.06.04 ՀՕ-97-Ն, խմբ. 14.04.11 ՀՕ-76-Ն)

Հոդված 164. Լրագրողի մասնագիտական օրինական գործունեությանը խոչընդոտելը

1. Լրագրողի մասնագիտական օրինական գործունեությանը խոչընդոտելը կամ նրան տեղեկություններ տարածելուն կամ տարածելուց հրաժարվելուն հարկադրելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից չորսհարյուրապատիկի չափով:

2. Նույն արարքները, որոնք կատարել է պատճառաբան անձն իր պատճենակազմի դիրքի օգտագործելով՝ պատժվում են տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի չորսհարյուրապատիկից յոթհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝

առավելագույնը երեք տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ գրադեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ գրադվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

3. Սույն հոդվածի առաջին և երկրորդ մասերով նախատեսված արարքները, որոնք կատարվել են լրագրողի կամ նրա մերձավորի կյանքի կամ առողջության համար վտանգավոր բնույթի գործադրելով կամ դա գործադրելու սպառնալիքով՝ պատժվում են ազատազրկմամբ՝ երեքից յոթ տարի ժամկետով:

(164-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն, փոփ., լրաց. 17.03.10 ՀՕ-32-Ն)

Գ Լ ՈՒ Խ 20

ԸՆՏԱՆԻՔԻ ԵՎ ԵՐԵՆԱԹԻ ՇԱՀԵՐԻ ԴԵՄ ՈՒՂՂՎԱՄ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆ ԵՆԵՐԸ

Հոդված 165. Անչափահասին հանցանքի կատարմանը ներգրավելը

1. Տասնութ տարին լրացած անձի կողմից սվյալ հանցագործության համար սույն օրենսգրքով բրեական պատասխանատվության տարիքի հասած անչափահասին խոստումներ տալու, խաբեության կամ այլ եղանակով հանցանքի կատարմանը ներգրավելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ մեկից հինգ տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որը կատարվել է ծնողի, մանկավարժի կամ այլ անձի կողմից, ում վրա դրված է անչափահասի դատախազության պարտականություն՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ գրադեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ գրադվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքները, որոնք կատարվել են բնության գործադրելով կամ դա գործադրելու սպառնալիքով՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ երեքից յոթ տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ գրադեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ գրադվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ առանց դրա:

4. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ կամ երրորդ մասով նախատեսված արարքները՝ գուգորդված՝ անչափահասին կազմակերպված խմբի կամ հանցավոր համագործակցության կամ ծանր կամ առանձնապես ծանր հանցանք կատարելուն ներգրավելով՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ հինգից տասը տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ գրադեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ գրադվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ առանց դրա:

(165-րդ հոդվածը փոփ. 01.03.11 ՀՕ-69-Ն, 05.02.13 ՀՕ-3-Ն)

Հոդված 166. Երեխային պոռնկության կամ պոռնկագրական բնույթի նյութեր կամ առարկաներ պատրաստելու հետ կապված գործողություններ կատարելուն ներգրավելը

1. Տասնութ տարին լրացած անձի կողմից երեխային պոռնկության կամ պոռնկագրական բնույթի նյութեր կամ առարկաներ պատրաստելու հետ կապված գործողություններ կատարելուն ներգրավելը, եթե բացակայում են սույն օրենսգրքի 132.2-րդ հոդվածով նախատեսված հանցագործության հատկանիշները՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից չորսհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ մեկից երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ մեկից հինգ տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որը կատարվել է ծնողի, մանկավարժի կամ այլ անձի կողմից, ում վրա դրված է երեխայի դատախազության պարտականություն՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից վեց տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ գրադեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ գրադվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ առանց դրա:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքները, որոնք՝

1) կատարվել են երկու կամ ավելի անձանց նկատմամբ,

2) գուգորդվել են բնության գործադրելով կամ դա գործադրելու սպառնալիքով՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ երեքից յոթ տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ գրադեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ գրադվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ առանց դրա:

(166-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն, խմբ. 01.03.11 ՀՕ-69-Ն)

Հոդված 166.1. Երեխային ոգելից խմիչքների օգտագործմանը, ուժեղ ներգործող կամ այլ թմրեցնող նյութերի ոչ բժշկական օգտագործմանը, թափառաբջիկությանը ներգրավելը կամ մուրացկանության հետ կապված գործողություններ կատարելուն ներգրավելը

1. Տասնութ տարին լրացած անձի կողմից երեխային պարբերաբար ոգելից խմիչքների օգտագործմանը, ուժեղ ներգործող կամ այլ թմրեցնող նյութերի ոչ բժշկական օգտագործմանը, թափառաբջիկությանը ներգրավելը կամ մուրացկանության հետ կապված գործողություններ կատարելուն ներգրավելը, եթե բացակայում են սույն օրենսգրքի 132.2-րդ հոդվածով նախատեսված հանցագործության հատկանիշները՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից չորսհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ մեկից երեք

առիւ ժամկետով, կամ ազատագրկանութեամբ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով.

2. Նույն արարքը, որը կատարվել է ծնողի, մանկավարժի կամ այլ անձի կողմից, ում վրա դրված է երեխայի դատախարակության պարտականություն՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երեքհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատագրկանութեամբ՝ մեկից հինգ տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժները զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ առանց դրա:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքները, որոնք՝

1) կատարվել են երկու կամ ավելի անձանց նկատմամբ,

2) գույքազրկել են բուժություն գործադրելով կամ դա գործադրելու սպառնալիքով՝

պատժվում են ազատագրկանութեամբ՝ երկուսից վեց տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ առանց դրա:

(166.1 -ին հոդվածը լրաց. 01.03.11 ՀՕ-69-Ն)

Հոդված 167. Ծնողներից երեխային ապօրինի բաժանելը կամ երեխային փոխելը

1. Երեխային առանց ծնողների համաձայնության նրանցից բաժանելը, բացառությամբ օրենքով նախատեսված դեպքերի, կամ երեխային փոխելը, եթե բացակայում են սույն օրենսգրքի 132.2-րդ հոդվածով նախատեսված հանցագործության հատկանիշները՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հարյուրապատիկից երկուհարյուրքիսունապատիկի չափով, կամ ազատագրկանութեամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:

2. Նույն գործողությունները, որոնք կատարվել են՝

1) երկու կամ ավելի երեխաների նկատմամբ,

2) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ,

3) պատժազրկության դիրքի օգտագործելով,

4) երեխային այլ պետություն ապօրինի տեղափոխելով՝

5) **(կեսն ուժը կորցրել է 01.03.11 ՀՕ-69-Ն)**

6) **(կեսն ուժը կորցրել է 01.03.11 ՀՕ-69-Ն)**

պատժվում են ազատագրկանութեամբ՝ երեքից ութ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված գործողությունները, որոնք կատարվել են կազմակերպված խմբի կողմից, կամ անգործությամբ առաջացրել են երեխայի մահ կամ այլ ծանր հետևանքներ՝

պատժվում են ազատագրկանութեամբ՝ հինգից տասը տարի ժամկետով:

(167-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն, լրաց., փոփ. 01.03.11 ՀՕ-69-Ն)

Հոդված 168. Խնամքը ստանձնելու նպատակով երեխայի առքը կամ ստանձնողի խնամքին հանձնելու նպատակով երեխայի վաճառքը

1. Խնամքը ստանձնելու նպատակով երեխայի առքը կամ ստանձնողի խնամքին հանձնելու նպատակով երեխայի վաճառքը՝

պատժվում է ազատագրկանութեամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որը կատարվել է՝

1) պատժազրկության դիրքի օգտագործելով,

2) երկու կամ ավելի երեխաների նկատմամբ,

3) Հայաստանի Հանրապետության պետական սահմանը հատելով՝ անձի տեղափոխումը կազմակերպելու միջոցով,

4) կեղծ որդեգրում կատարելու միջոցով՝

պատժվում է ազատագրկանութեամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ առանց դրա:

(168-րդ հոդվածը խմբ. 05.12.06 ՀՕ-256-Ն, 01.03.11 ՀՕ-69-Ն)

Հոդված 169. Որդեգրման գաղտնիքը հրապարակելը կամ որդեգրման համաձայնություն տալուն հակելը կամ հարկադրելը

Որդեգրման գաղտնիքը որդեգրողի կամքին հակառակ հրապարակելը այն անձի կողմից, ով որդեգրման փաստը պարտավոր էր պահպանել որպես ծառայողական կամ մասնագիտական գաղտնիք, կամ այդ գաղտնիքն այլ անձի կողմից շահադիտական կամ այլ ստոր դրդումներով հրապարակելը, ինչպես նաև որդեգրման նպատակով որդեգրվողի օրինական ներկայացուցչի կամքին հակառակ նրան որդեգրման համաձայնություն տալուն շահադիտական կամ այլ ստոր դրդումներով հակելը կամ հարկադրելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի առավելագույնը երկուհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով՝ որոշակի պատժներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

(169-րդ հոդվածը լրաց. 20.05.05 ՀՕ-119-Ն, փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 169¹. Քաղաքացիական կացության ակտերի գրանցման մարմիններին սուտ տեղեկություններ հաղորդելը

Քաղաքացիական կացության ակտերի գրանցման մարմիններին սուտ տեղեկություններ հաղորդելը՝ պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հարյուրապատիկից երեքհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

(169¹-ին հոդվածը լրաց. 09.06.04 ՀՕ-97-Ն, փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 170. Երեխային դաստիարակելու պարտականությունը չկատարելը

1. Ծնողի կամ այն անձի կողմից, ում վրա դրված է երեխայի դաստիարակության պարտականություն, կամ մանկավարժի կամ ուսումնական, բուժական կամ դաստիարակչական հաստատության այլ աշխատողների կողմից երեխային դաստիարակելու պարտականությունը չկատարելը կամ ոչ պատշաճ կատարելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հինգապատիկից հարյուրապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ գրադեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

2. Նույն արարքը, որը գուցարդվել է անչափահասի նկատմամբ դատարանի կողմից, կամ

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հարյուրապատիկից երկուհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ գրադեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

(170-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 171. Երեխայի կյանքի անվտանգության պահպանման կամ առողջության պահպանման պարտականությունը չկատարելը կամ ոչ պատշաճ կատարելը

Երեխայի կյանքի անվտանգության պահպանման կամ առողջության պահպանման պարտականությունը չկատարելը կամ ոչ պատշաճ կատարելը այն անձի կողմից, ում վրա այդ պարտականությունները դրված են ըստ ծառայության, կամ այն անձի կողմից, ով այդ պարտականությունը կատարում է հատուկ հանձնարարությամբ կամ ստանձնել է կամավոր, եթե դրա հետևանքով երեխայի առողջությանն անգուցուցությամբ պատճառվել է միջին ծանրության վնաս՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հարյուրապատիկից երեքհարյուրապատիկի չափով՝ որոշակի պատժներ գրադեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

(171-րդ հոդվածը լրաց. 09.06.04 ՀՕ-97-Ն, փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 172. Խնամակալի կամ հոգաբարձուի իրավունքները չարաժամակարգելը

Խնամակալությունը կամ հոգաբարձությունը շահադիտական կամ այլ անձնական դրդումներով օգտագործելը կամ խնամարկյալին դիտավորությամբ առանց հսկողության կամ անհրաժեշտ օգնության թողնելը, որն առաջացրել է խնամարկյալի իրավունքների և օրինական շահերի էական սահմանափակում՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հարյուրապատիկից երեքհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ գրադեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

(172-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 173. Ծնողի կողմից երեխային պահելուց չարամտորեն խուսափելը

Ծնողի կողմից երեխային կամ տասնույն տարին լրացած անաշխատունակ զավակին դատարանի վճռով ապրուստի միջոցներ վճարելուց երեք ամսից ավելի չարամտորեն խուսափելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հարյուրապատիկից երկուհարյուրապատիկի չափով:
(173-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 174. Զավակի կողմից անաշխատունակ ծնողին պահելուց չարամտորեն խուսափելը

Անաշխատունակ կամ նյութական օգնության կարիք ունեցող ծնողին դատարանի վճռով ապրուստի միջոցներ վճարելուց երեք ամսից ավելի չարամտորեն խուսափելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հարյուրապատիկից երկուհարյուրապատիկի չափով:

ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹԹԱՆ, ՏՆՏԵՍՈՒԹԹԱՆ ԵՎ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՆՈՒԹԹԱՆ ԴԵՄ ՈՒՂՂՎԱԾ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹԹԱՆ ԴԵՄ ՈՒՂՂՎԱԾ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Հոդված 175. Ավագակալությունը

1. Ավագակալությունը՝ ուրիշի գույքը հափշտակելու նպատակով հարձակումը, որը կատարվել է կյանքի կամ առողջության համար վտանգավոր բռնություն գործադրելով կամ դա գործադրելու սպառնալիքով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից վեց տարի ժամկետով՝ գույքի բռնագրավմամբ կամ առանց դրա:

2. Ավագակալությունը, որը կատարվել է՝

- 1) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ,
- 2) խոշոր չափերով գույք հափշտակելու նպատակով,
- 3) բնակարան, պահեստարան կամ շինությունն ապօրինի մուտք գործելով,
- 4) գեների կամ որպես գեներ օգտագործվող այլ առարկաների գործադրմամբ՝

5) **(կետն ուժը կորցրել է 23.05.11 ՀՕ-143-Ն)**

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ վեցից տասը տարի ժամկետով՝ գույքի բռնագրավմամբ կամ առանց դրա:

3. Ավագակալությունը, որը կատարվել է՝

- 1) առանձնապես խոշոր չափերով գույք հափշտակելու նպատակով,
- 2) կազմակերպված խմբի կողմից,
- 3) առողջությանը ծանր վնաս պատճառելով՝
- 4) **(կետն ուժը կորցրել է 23.05.11 ՀՕ-143-Ն)**

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ ութից տասնհինգ տարի ժամկետով՝ գույքի բռնագրավմամբ կամ առանց դրա:

4. Սույն գլխում զգալի չափ է համարվում հանցագործության պահին Հայաստանի Հանրապետությունում սահմանված նվազագույն աշխատավարձի երեսնապատիկից հինգհարյուրապատիկը չգերազանցող գումարը (արժեքը), իսկ գողության միջոցով հափշտակություն կատարելու պահին՝ Հայաստանի Հանրապետությունում սահմանված նվազագույն աշխատավարձի հինգապատիկից հինգհարյուրապատիկը չգերազանցող գումարը (արժեքը):

Սույն գլխում և սույն օրենսգրքի 216-րդ հոդվածում խոշոր չափ է համարվում հանցագործության պահին սահմանված նվազագույն աշխատավարձի հինգհարյուրապատիկից երեքհազարապատիկը չգերազանցող գումարը (արժեքը):

Սույն գլխում և սույն օրենսգրքի 216-րդ հոդվածում առանձնապես խոշոր չափ է համարվում հանցագործության պահին սահմանված նվազագույն աշխատավարձի երեքհազարապատիկը գերազանցող գումարը (արժեքը):

(պարբերությունն ուժը կորցրել է 23.05.11 ՀՕ-143-Ն)

(պարբերությունն ուժը կորցրել է 14.12.04 ՀՕ-58-Ն)

(175-րդ հոդվածը փոփ. 09.06.04 ՀՕ-97-Ն, 14.12.04 ՀՕ-58-Ն, փոփ., խմբ. 23.05.11 ՀՕ-143-Ն, 23.06.11 ՀՕ-219-Ն)

Հոդված 176. Կողոպուտը

1. Կողոպուտը՝ ուրիշի գույքի բացահայտ հափշտակությունը՝ պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից վեցհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝

առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Կողոպուտը, որը՝

- 1) կատարվել է մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ,
- 2) կատարվել է խոշոր չափերով,
- 3) կատարվել է՝ պահեստարան կամ շինությունն ապօրինի մուտք գործելով,
- 4) գույքը վերցվել է կյանքի կամ առողջության համար ոչ վտանգավոր բռնություն գործադրելով կամ դա գործադրելու սպառնալիքով՝
- 5) **(կետն ուժը կորցրել է 23.05.11 ՀՕ-143-Ն)**

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հինգհարյուրապատիկից հազարապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ երեքից հինգ տարի ժամկետով:

3. Կողոպուտը, որը կատարվել է՝

- 1) առանձնապես խոշոր չափերով,
- 1 1) սնտկառան ստանդերի մուտք գործելով

... / բազմաբան ապօրինի սուսա գործարար,

2) կազմակերպված խմբի կողմից՝

3) **(կեսոն ուժը կորցրել է 09.06.04 ՀՕ-97-Ն),**

4) **(կեսոն ուժը կորցրել է 23.05.11 ՀՕ-143-Ն)**

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով՝ գույքի բռնագրավմամբ կամ առանց դրա:

(176-րդ հոդվածը փոփ. 09.06.04 ՀՕ-97-Ն, 01.06.06 ՀՕ-119-Ն, խմբ., փոփ., լրաց. 23.05.11 ՀՕ-143-Ն)

Հոդված 177. Գողությունը

1. Գողությունը՝ ուրիշի գույքի զգալի չափերով գաղտնի^{սու} հափշտակությունը՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հարյուրապատիկից չորսհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ մեկից երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Գողությունը, որը կատարվել է՝

1) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ,

2) խոշոր չափերով,

3) պահեստարան կամ շինություն ապօրինի մուտք գործելով՝

4) **(կեսոն ուժը կորցրել է 23.05.11 ՀՕ-143-Ն)**

5) **(կեսոն ուժը կորցրել է 09.06.04 ՀՕ-97-Ն)**

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հինգհարյուրապատիկից հազարապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

3. Գողությունը, որը կատարվել է՝

1) առանձնապես խոշոր չափերով,

1.1) բնակարան ապօրինի մուտք գործելով,

2) կազմակերպված խմբի կողմից՝

3) **(կեսոն ուժը կորցրել է 23.05.11 ՀՕ-143-Ն)**

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով՝ գույքի բռնագրավմամբ կամ առանց դրա:

4. **(մասն ուժը կորցրել է 23.05.11 ՀՕ-143-Ն)**

(177-րդ հոդվածը փոփ. 09.06.04 ՀՕ-97-Ն, խմբ., փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն, խմբ., փոփ., լրաց. 23.05.11 ՀՕ-143-Ն)

Հոդված 178. Խարդախությունը

1. Խարդախությունը՝ խաբեության կամ վստահությունը չարաճակելու եղանակով ուրիշի գույքի զգալի չափերով հափշտակությունը կամ ուրիշի գույքի նկատմամբ իրավունք ձեռք բերելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երեքհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Խարդախությունը, որը կատարվել է՝

1) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ,

1.1) պաշտոնական դիրքի օգտագործելով,

2) խոշոր չափերով,

3) **(կեսոն ուժը կորցրել է 23.05.11 ՀՕ-143-Ն)**

4) **(կեսոն ուժը կորցրել է 09.06.04 ՀՕ-97-Ն)**

5) կաշառք ստանալու պատրվակով՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հինգհարյուրապատիկից հազարապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

3. Խարդախությունը, որը կատարվել է՝

1) առանձնապես խոշոր չափերով,

2) կազմակերպված խմբի կողմից՝

3) **(կեսոն ուժը կորցրել է 23.05.11 ՀՕ-143-Ն)**

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով՝ գույքի բռնագրավմամբ կամ առանց դրա:

(178-րդ հոդվածը փոփ. 09.06.04 ՀՕ-97-Ն, խմբ., փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն, լրաց. 30.04.08 ՀՕ-49-Ն, լրաց., փոփ., խմբ. 23.05.11 ՀՕ-143-Ն)

Հոդված 179. Յուրացնելը կամ վատնելը

1. Յուրացնելը կամ վատնելը՝ հանցավորին վստահված ուրիշի գույքի հափշտակությունը զգալի չափերով՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երեքհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝

առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատագրվմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Նույն գործողությունը, որը կատարվել է՝
 - 1) պատահական դիրքի օգտագործելով,
 - 2) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ,
 - 3) խոսքը չափերով՝
- 4) **(մասն ուժը կորցրել է 23.05.11 ՀՕ-143-Ն)**
- 5) **(կետն ուժը կորցրել է 09.06.04 ՀՕ-97-Ն)**

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հինգհարյուրապատիկից հազարապատիկի չափով, կամ ազատագրվմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ գրադեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ գրադվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված գործողությունը, որը կատարվել է՝
 - 1) առանձնապես խոսքը չափերով,
 - 2) կազմակերպված խմբի կողմից՝
- 3) **(կետն ուժը կորցրել է 23.05.11 ՀՕ-143-Ն)**

պատժվում է ազատագրվմամբ՝ հինգից ութ տարի ժամկետով՝ գույքի բռնագրավմամբ կամ առանց դրա:

(179-րդ հոդվածը փոփ. 09.06.04 ՀՕ-97-Ն, 24.12.04 ՀՕ-67-Ն, 01.06.06 ՀՕ-119-Ն, փոփ., խմբ. 23.05.11 ՀՕ-143-Ն)

Հոդված 180. Առանձնակի արժեք ունեցող առարկաներ հափտակելը

1. Պատմական, գեղարվեստական կամ մշակութային առանձնակի արժեք ունեցող առարկաներ կամ փաստաթղթեր հափտակելը՝ պատժվում է ազատագրվմամբ՝ երեքից հինգ տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որը՝
 - 1) կատարվել է մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ,
 - 2) անգուշառնությամբ առաջացրել է սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված առարկաների կամ փաստաթղթերի ոչնչացում կամ վնասում՝
- 3) **(կետն ուժը կորցրել է 23.05.11 ՀՕ-143-Ն)**

պատժվում է ազատագրվմամբ՝ հինգից ութ տարի ժամկետով՝ գույքի բռնագրավմամբ կամ առանց դրա:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքը, որը կատարվել է՝
 - 1) ավագակությամբ կամ շարժմամբ,
 - 2) կազմակերպված խմբի կողմից՝

պատժվում է ազատագրվմամբ՝ յոթից տասներկու տարի ժամկետով՝ գույքի բռնագրավմամբ կամ առանց դրա:

(180-րդ հոդվածը լրաց. 09.06.04 ՀՕ-97-Ն, փոփ. 23.05.11 ՀՕ-143-Ն)

Հոդված 181. Հափտակությունը, որը կատարվել է համակարգչային տեխնիկայի օգտագործմամբ

1. Ուրիշի գույքի հափտակությունը զգալի չափերով, որը կատարվել է համակարգչային տեխնիկայի օգտագործմամբ՝ պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հարյուրապատիկից երեքհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատագրվմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով և տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի առավելագույնը հիսունապատիկի չափով կամ առանց դրա:

2. Նույն գործողությունը, որը կատարվել է՝
 - 1) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ,
 - 2) խոսքը չափերով՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հինգհարյուրապատիկից հազարապատիկի չափով, կամ ազատագրվմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված գործողությունը, որը կատարվել է՝
 - 1) առանձնապես խոսքը չափերով,
 - 2) կազմակերպված խմբի կողմից՝

պատժվում է ազատագրվմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով՝ գույքի բռնագրավմամբ կամ առանց դրա:

(181-րդ հոդվածը խմբ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն, խմբ. 23.05.11 ՀՕ-143-Ն)

Հոդված 182. Շորթումը

1. Շորթումը՝ անձի կամ նրա մերձավորի մասին արատավորող կամ անձի կամ նրա մերձավորի իրավունքներին ու օրինական շահերին էական վնաս պատճառող տեղեկություններ հրատարակելու, ինչպես նաև անձի կամ նրա մերձավորի նկատմամբ բռնություն գործադրելու սպառնալիքով կամ անձի, նրա մերձավորի գույքը կամ այլ անձանց տնօրինության կամ պահպանության տակ գտնվող գույքը ոչնչացնելու (վնասելու) սպառնալիքով ուրիշի գույքը կամ գույքի նկատմամբ իրավունքը հանձնելու կամ գույքային բնույթի այլ գործողություններ կատարելու պահանջը՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի չորսհարյուրապատիկից ութհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը չորս տարի ժամկետով:

2. Շոքում, որը կատարվել է՝
- 1) անձի կամ նրա մերձավորի նկատմամբ բռնություն գործադրելով,
 - 2) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ,
 - 3) **(կետն ուժը կորցրել է 23.05.11 ՀՕ-143-Ն)**
 - 3.1) խոտոր չափերով,

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից յոթ տարի ժամկետով՝ գույքի բռնագրավմամբ կամ առանց դրա:

3. Շոքում, որը կատարվել է՝
- 1) անգրուշուրյան մահ կամ այլ ծանր հետևանքներ պատճառելով,
 - 2) առանձնապես խոտոր չափերով,
 - 3) կազմակերպված խմբի կողմից,
 - 4) առողջությանը ծանր վնաս պատճառելով՝
 - 5) **(կետն ուժը կորցրել է 23.05.11 ՀՕ-143-Ն)**

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ վեցից տասը տարի ժամկետով՝ գույքի բռնագրավմամբ կամ առանց դրա:

(182-րդ հոդվածը խմբ. 09.06.04 ՀՕ-97-Ն, փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն, փոփ., լրաց. 23.05.11 ՀՕ-143-Ն)

Հոդված 183. Ավտոմեքենային կամ տրանսպորտային այլ միջոցին ապօրինաբար տիրանալն առանց հափեսակելու նպատակի

1. Ավտոմեքենային կամ տրանսպորտային այլ միջոցին ապօրինաբար տիրանալը (փախցնելը) առանց հափեսակելու նպատակի՝ պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հարյուրապատիկից երկուհարյուրիսունապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ մեկից երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով:

2. Նույն գործողությունը, որը՝
- 1) խոտոր չափերի վնաս է պատճառել,
 - 2) կատարվել է մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ,
 - 3) կատարվել է կյանքի կամ առողջության համար ոչ վտանգավոր բռնություն գործադրելով կամ դա գործադրելու սպառնալիքով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքը, որը՝
- 1) առանձնապես խոտոր չափերի վնաս է պատճառել,
 - 2) կատարվել է կազմակերպված խմբի կողմից,
 - 3) կատարվել է կյանքի կամ առողջության համար վտանգավոր բռնություն գործադրելով կամ դա գործադրելու սպառնալիքով՝
- պատժվում է ազատազրկմամբ՝ հինգից ութ տարի ժամկետով:
- (183-րդ հոդվածը լրաց. 24.12.04 ՀՕ-67-Ն, փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)**

Հոդված 184. Գույքային վնաս պատճառելը խաբեության կամ վստահությունը չարաժախելու եղանակով

1. Խաբեության կամ վստահությունը չարաժախելու եղանակով սեփականատիրոջը կամ գույքի այլ տիրապետողին խոտոր չափերի վնաս պատճառելը, եթե բացակայում են հափեսակության հատկանիշները՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից չորսհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Նույն գործողությունը, որը՝
- 1) առանձնապես խոտոր չափերի վնաս է պատճառել,
 - 2) կատարվել է մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ,
 - 3) կատարվել է պատճառական դիրքն օգտագործելով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված գործողությունը, որը կատարվել է կազմակերպված խմբի կողմից՝ պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:
- (184-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)**

Հոդված 185. Գույքը դիտավորությամբ ոչնչացնելը կամ վնասելը

1. Ուրիշ գույքը դիտավորությամբ ոչնչացնելը կամ վնասելը, որը զգալի չափերի վնաս է պատճառել՝ պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հիսունապատիկից հարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Նույն գործողությունը, որը՝
- 1) կատարվել է հրկիզման, պայթյունի կամ հանրալստեղծ այլ եղանակով,

2) խոսքը չափերի վնաս է պատճառել,

3) կատարվել է՝ կապված անձի կամ նրա մերձավորի կողմից իր ծառայողական կամ հասարակական պարտքը կատարելու հետ,

4) կատարվել է ազգային, ռասայական կամ կրոնական տեղաբնակչության կամ կրոնական մոլեռանդության շարժառիթով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը չորս տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված գործողությունը, որը՝

1) առանձնապես խոսքը չափերի վնաս է պատճառել,

2) անզգուշությամբ առաջացրել է մարդու մահ,

3) առաջացրել է պատմական, գիտական կամ մշակութային առանձնակի արժեք ունեցող առարկաների ոչնչացում կամ վնասում՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից վեց տարի ժամկետով:

(185-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 186. Գույքն անզգուշությամբ ոչնչացնելը կամ վնասելը

1. Ուրիշի գույքն անզգուշությամբ ոչնչացնելը կամ վնասելը, որը խոսքը չափի վնաս է պատճառել՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի առավելագույնը երկուհարյուրապատիկի չափով:

2. Նույն գործողությունը, որը կատարվել է կրակի կամ առավել մեծ վտանգի այլ աղբյուրի հետ անզգուշ վերաբերվելու հետևանքով կամ առանձնապես խոսքը չափերի վնաս է պատճառել՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից չորսհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝

առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

3. **(մասն ուժը կորցրել է 24.12.04 ՀՕ-67-Ն)**

(186-րդ հոդվածը փոփ. 24.12.04 ՀՕ-67-Ն, 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 186.1. Գույքի պահպանության պարտականություններն անփույթ կամ անբարեխիղճ կատարելը

1. Իր պարտականություններն անբարեխիղճ կամ անփույթ կատարելն այն անձի կողմից, որին հանձնարարված է գույքի պահպանությունը կամ պաշտպանությունը, եթե դրա հետևանքով տեղի է ունեցել այդ գույքի խոսքը չափերի հասնող (Հայաստանի Հանրապետությունում սահմանված նվազագույն աշխատավարձի հինգհարյուրապատիկի չափը գերազանցող գումարի (արժեքի)) հափշտակում, վնասում կամ կորուստ, եթե չկան պաշտոնական հանցագործության հատկանիշներ՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից չորսհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝

առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով:

(186.1-ին հոդվածը լրաց. 23.05.11 ՀՕ-143-Ն)

Գ Լ ՈՒ Խ 22

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՌԻԹԵԱՆ ԴԵՄ ՈՒՂՂՎԱԾ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Հոդված 187. Օրինական ձեռնարկատիրական և այլ տնտեսական գործունեությանը խոչընդոտելը

1. Անհատ ձեռնարկատիրոջ պետական հաշվառումը, առևտրային կամ ոչ առևտրային կազմակերպության գրանցումը կամ վերագրանցումն ակնհայտ անհիմն մերժելը կամ դրա գրանցումից կամ վերագրանցումից չարամտորեն խուսափելը, որոշակի գործունեություն իրականացնելու համար հատուկ թույլտվությունը (լիցենզիան) տալն ակնհայտ անհիմն մերժելը կամ դա տալուց չարամտորեն խուսափելը, անհատ ձեռնարկատիրոջ կամ իրավաբանական անձի իրավունքներն ու շահերն ակնհայտ ապօրինի սահմանափակելը, ինչպես նաև այլ ակնհայտ ապօրինի միջամտությունը դրա գործունեությանը, որը կատարել է պաշտոնատար անձը՝ իր պաշտոնական դիրքից օգտագործելով՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Պաշտոնատար անձի կողմից ապօրինի ստուգումներ հեռանկարով կամ ապօրինի ստուգումներ անցկացնելը, որը խոսքը չափի վնաս է պատճառել՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երեքհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքը, որն առանձնապես խոսքը չափի վնաս է պատճառել՝

պատժվում է որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով, կամ կալանքով՝ երկուսից երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով:

4. Սույն հոդվածում խոսքը չափ է համարվում հանցագործության պահին սահմանված նվազագույն աշխատավարձի երեքհարյուրապատիկը գերազանցող գումարը (արժեքը), իսկ առանձնապես խոսքը չափ է համարվում հանցագործության պահին սահմանված նվազագույն աշխատավարձի չորսհարյուրապատիկը գերազանցող գումարը (արժեքը):

(187-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն, լրաց. 21.12.10 ՀՕ-222-Ն)

Հոդված 188. Ապօրինի ձեռնարկատիրությունը

1. Առանց պետական գրանցման, հաշվառման (բացառությամբ օրենքով նախատեսված դեպքերի) կամ առանց հատուկ թույլտվության (լիցենզիայի) լիցենզավորման ենթակա կամ օրենքով արգելված ձեռնարկատիրական գործունեություն իրականացնելը, որը գույքարժեք է անձանց կամ կազմակերպություններին կամ պետությանը զգալի վնաս պատճառելով՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հինգհարյուրապատիկից հազարապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ մեկից երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով՝ որոշակի պատճառներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ մեկ տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որը գույքարժեք է անձանց կամ կազմակերպություններին կամ պետությանը խոշոր վնաս պատճառելով՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հազարապատիկից երկուհազարապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ մեկից երեք տարի ժամկետով՝ որոշակի պատճառներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ մեկից երկու տարի ժամկետով:

3. Նույն արարքը, որը՝

1) գույքարժեք է անձանց կամ կազմակերպություններին կամ պետությանն առանձնապես խոշոր չափի վնաս պատճառելով,

2) կատարվել է կազմակերպված խմբի կողմից՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից վեց տարի ժամկետով՝ որոշակի պատճառներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ մեկից երեք տարի ժամկետով:

4. Սույն հոդվածում զգալի չափ է համարվում հանցագործության պահին սահմանված նվազագույն աշխատավարձի հինգհարյուրապատիկից մինչև հազարապատիկի չափով գումարը, խոշոր չափ՝ հանցագործության պահին սահմանված նվազագույն աշխատավարձի հազարապատիկից մինչև երկուհազարապատիկի չափով գումարը, իսկ առանձնապես խոշոր չափ՝ հանցագործության պահին սահմանված նվազագույն աշխատավարձի երկուհազարապատիկը գերազանցող գումարը:

Սույն հոդվածի համաձայն՝ պետությանը պատճառված վնասի հաշվարկում ներառվում է նաև պետական գրանցման, ինչպես նաև հատուկ թույլտվության (լիցենզիայի) համար գանձման ենթակա պետական տուրքի գումարի չափը:

(188-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն, լրաց. 26.12.08 ՀՕ-245-Ն, փոփ., լրաց., խմբ. 10.06.09 ՀՕ-149-Ն, խմբ. 05.10.10 ՀՕ-137-Ն, լրաց. 21.12.10 ՀՕ-222-Ն)

Հոդված 188¹. Առանց լիցենզիայի արտարժույթի առուվաճառքի իրականացումը

1. Առանց համապատասխան լիցենզիայի արտարժույթի առուվաճառքի իրականացումը, որը կատարվել է արտարժույթի հարյուր հազար դրամի կամ ավելի գումարի փոխանակման ձևով՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի վեցհարյուրապատիկից ութհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ երկուսից երեք ամիս ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որը կատարվել է մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ կամ կազմակերպված խմբի կողմից՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի ութհարյուրապատիկից հազարապատիկի չափով, կամ որոշակի պատճառներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

(188¹ -ին հոդվածը լրաց. 25.12.06 ՀՕ-40-Ն, փոփ. 18.03.09 ՀՕ-57-Ն)

Հոդված 189. Կեղծ ձեռնարկատիրությունը

1. Կեղծ ձեռնարկատիրությունը՝ առանց ձեռնարկատիրական կամ բանկային գործունեություն իրականացնելու մտադրության առևտրային կազմակերպություն ստեղծելը, որի նպատակը վարկեր ստանալը, հարկերից խուսափելը, գերավճարներ առաջացնելը, նյութական այլ օգուտներ ֆաղելը կամ արգելված այնպիսի գործունեություն թափանցելն է, որը խոշոր վնաս է պատճառել ֆաղաբացիներին, կազմակերպություններին կամ պետությանը՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հինգհարյուրապատիկից հազարապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

2. Առանց ապրանքների մատակարարման կամ առանց ծառայությունների մատուցման կեղծ փաստաթղթեր արձանագրելը, ծախսերի կամ եկամուտների վերաբերյալ կեղծ փաստաթղթեր կազմելը և ներկայացնելը, որը խոշոր վնաս է պատճառել՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հազարապատիկից երկուհազարապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ երեքից հինգ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի երկրորդ մասով նախատեսված արարքը, որի հետևանքով առանձնապես խոշոր վնաս է պատճառվել՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով:

4. Սույն հոդվածի առաջին մասում խոշոր վնաս է համարվում հանցագործության պահին սահմանված նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկը գերազանցող գումարը (արժեքը):

Սույն հոդվածի երկրորդ մասում խոշոր վնաս է համարվում հանցագործության պահին սահմանված նվազագույն աշխատավարձի հինգհարյուրապատիկը գերազանցող գումարը (արժեքը):

Սույն հոդվածի երրորդ մասում առանձնապես խոշոր վնաս է համարվում հանցագործության պահին սահմանված նվազագույն աշխատավարձի հազարապատիկը գերազանցող գումարը (արժեքը):

5. Սույն օրենսգրքի 188-րդ, 189-րդ, 193-րդ, 194-րդ և 205-րդ հոդվածներով նախատեսված արարքները կատարած անձն ազատվում է քրեական պատասխանատվությունից, եթե նա հատուցում է հանցագործությանը պատճառված վնասը և հաշվարկված տույժերն ու տուգանքները:

(189-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն, փոփ., լրաց. 15.06.06 ՀՕ-145-Ն, խմբ., փոփ. 10.06.09 ՀՕ-149-Ն, խմբ. 23.06.11 ՀՕ-214-Ն, փոփ. 05.02.13 ՀՕ-3-Ն)

Հոդված 190. Հանցավոր հանապարհով ստացված գույքն օրինակահանցները (փողերի լվացումը)

(վերնագիրը փոփ. 21.06.14 ՀՕ-114-Ն)

1. Հանցավոր հանապարհով ստացված գույքի փոխարկումը (կոնվերտացումը) կամ փոխանցումը (եթե հայտնի է, որ այդ գույքն ստացվել է հանցավոր գործունեության արդյունքում), որը նպատակ է ունեցել թափցնել կամ խեղաթյուրել այդ գույքի հանցավոր ծագումը կամ օժանդակել որևէ անձի, որպեսզի նա խուսափի իր կատարած հանցանքի համար պատասխանատվությունից, կամ գույքի իրական բնույթը, ծագման աղբյուրը, գտնվելու վայրը, տնօրինման եղանակը, տեղափոխումը, իրավունքները կամ պատկանելությունը թափցնելը կամ խեղաթյուրելը (եթե հայտնի է, որ այդ գույքն ստացվել է հանցավոր գործունեության արդյունքում) կամ գույք ձեռք բերելը կամ տիրապետելը կամ օգտագործելը կամ տնօրինելը (եթե այդ գույքի ստացման պահին հայտնի էր, որ այն ստացվել է հանցավոր գործունեության արդյունքում)

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որը կատարվել է՝

1) խոշոր չափերով,

2) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ հինգից տասը տարի ժամկետով՝ գույքի բռնագրավմամբ կամ առանց դրա:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքը, որը կատարվել է՝

1) առանձնապես խոշոր չափերով,

2) կազմակերպված խմբի կողմից,

3) պաշտոնեական դիրքն օգտագործելով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ վեցից տասներկու տարի ժամկետով՝ գույքի բռնագրավմամբ կամ առանց դրա:

4. Սույն հոդվածում խոշոր չափ է համարվում հանցագործության պահին սահմանված նվազագույն աշխատավարձի հինգհարյուրապատիկը գերազանցող գումարը (արժեքը), իսկ առանձնապես խոշոր չափ է համարվում հանցագործության պահին սահմանված նվազագույն աշխատավարձի առաջագրապատիկը գերազանցող գումարը (արժեքը):

5. Սույն հոդվածի իմաստով հանցավոր հանապարհով ստացված գույք է համարվում սույն օրենսգրքի 103.1-ին հոդվածի 4-րդ մասով նախատեսված գույքը, որն ուղղակի կամ անուղղակի առաջացել կամ ստացվել է սույն օրենսգրքով նախատեսված հանցագործությունների կատարման արդյունքում:

(190-րդ հոդվածը փոփ., լրաց. 14.12.04 ՀՕ-16-Ն, փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն, խմբ. 28.11.06 ՀՕ-206-Ն, փոփ. 10.06.09 ՀՕ-149-Ն, լրաց. 21.06.14 ՀՕ-84-Ն, փոփ., խմբ. 21.06.14 ՀՕ-114-Ն)

Հոդված 191. Վարկը ոչ նպատակային օգտագործելը

1. Պետության կամ միջազգային կազմակերպության կամ միջազգային պայմանագրով նախատեսված ծրագրի կողմից տրամադրվող նպատակային վարկը ոչ նպատակային օգտագործելը, եթե այդ արարքը խոշոր վնաս է պատճառել անձանց, կազմակերպությունների կամ պետությանը՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երեփարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածում խոշոր վնաս է համարվում հանցագործության պահին սահմանված նվազագույն աշխատավարձի հինգհարյուրապատիկը գերազանցող գումարը (արժեքը)՝ ֆիզիկական անձանց վնաս պատճառելու դեպքում, նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկը գերազանցող գումարը (արժեքը)՝ կազմակերպությունների կամ պետությանը վնաս պատճառելու դեպքում:

(191-րդ հոդվածը խմբ. 09.06.04 ՀՕ-97-Ն)

Հոդված 192. Անօրինական գործողությունները սնանկության ընթացքում

1. Գույքը կամ գույքային իրավունքները, գույքի, նրա չափի մասին տեղեկությունները, գույքի գտնվելու վայրի կամ այլ տեղեկություններ թափցնելը, գույքն առանց օրինական հիմքի ուրիշ տիրապետմանը հանձնելը, գույքը ոչնչացնելը կամ ակնհայտ անօրինակաբար պայմաններով

օտարելը, ինչպես նաև պարտապահի տնտեսական գործունեությունն արտացոլող հաշվապահական և այլ փաստաթղթեր թափցնելը, ոչնչացնելը, կեղծելը, եթե այդ գործողությունները կատարվել են պարտապահ իրավաբանական անձի դեկլարարի կամ նրա հիմնադիրների (մասնակիցների) կամ նրան՝ կատարման համար պարտադիր ցուցումներ տալու կամ նրա որոշումները կանխորոշելու հնարավորություն ունեցող այլ անձանց կամ պարտապահ անհատ ձեռնարկատիրոջ կողմից սնանկության կամ սնանկության հնարավոր կանխատեսման ընթացքում, և եթե պարտապահին կամ պարտատերերին պատճառվել է խոշոր վնաս՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երեքհարյուրապատիկից վեցհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Պարտապանի փաստացի անվճարումնակառնության մասին խնայող պարտապան իրավաբանական անձի ղեկավարի կամ նրա հիմնադիրների (մասնակիցների) կամ նրան՝ կատարման համար պարտադիր ցուցումներ տալու կամ նրա որոշումները կանխորոշելու հնարավորություն ունեցող այլ անձանց կամ պարտապան անհատ ձեռնարկատիրոջ կողմից առանձին պարտատերերի գույքային պահանջներին ապօրինի բավարարում տալը՝ ակնհայտորեն ի վնաս այլ պարտատերերի, հավասարապես՝ պարտատիրոջ կողմից նման բավարարումն ընդունելը, եթե վերջինս տեղյակ էր սնանկ պարտապանի կողմից ի վնաս այլ պարտատերերի իրեն տրված նախապատվության մասին, և եթե պարտապանին կամ պարտատերերին պատճառվել է խոշոր վնաս՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի չորսհարյուրապատիկից ութհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը չորս տարի ժամկետով:

3. Սույն օրենսգրքի 192-րդ, 193-րդ, 194-րդ, 196-րդ, 197-րդ, 198-րդ և 199-րդ հոդվածներում խոշոր վնաս է համարվում հանցագործության պահին սահմանված նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկը գերազանցող գումարը (արժեքը):

(192-րդ հոդվածը փոփ. 09.06.04 ՀՕ-97-Ն, խմբ., լրաց. 10.06.09 ՀՕ-149-Ն)

Հոդված 193. Կանխամտածված սնանկությունը

Կանխամտածված սնանկությունը՝ պարտապանի հիմնադիրների (մասնակիցների) կամ նրան՝ կատարման համար պարտադիր ցուցումներ տալու կամ նրա որոշումները կանխորոշելու հնարավորություն ունեցող այլ անձանց, այդ թվում՝ պարտապանի ղեկավարի, հավասարապես՝ նաև անհատ ձեռնարկատիրոջ կողմից անվճարումնակառնության հատկանիշների կանխամտածված ստեղծումը կամ դրանց չափի ավելացումը սեփական կամ այլ անձանց շահերից էլ նկատվում, և եթե պարտապանին կամ պարտատերերին պատճառվել է խոշոր վնաս՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից վեց տարի ժամկետով:

(193-րդ հոդվածը փոփ. 15.06.06 ՀՕ-145-Ն, խմբ. 10.06.09 ՀՕ-149-Ն)

Հոդված 194. Կեղծ սնանկությունը

Կեղծ սնանկությունը՝ պարտապանի հիմնադիրների (մասնակիցների) կամ նրան՝ կատարման համար պարտադիր ցուցումներ տալու կամ նրա որոշումները կանխորոշելու հնարավորություն ունեցող այլ անձանց, այդ թվում՝ պարտապանի ղեկավարի, հավասարապես՝ նաև անհատ ձեռնարկատիրոջ կողմից սնանկության հատկանիշների բացակայության պայմաններում սեփական սնանկության հանաչման մասին հայցադիմում ներկայացնելը՝ պարտատերերին մոլորեցնելու և նրանց պահանջների բավարարման հետաձգում, տարաժամկետում, նվազեցում, ստուգում կամ մորատորիում ստանալու, հավասարապես նաև պարտքերի չվճարման նպատակով, և եթե պարտապանին կամ պարտատերերին պատճառվել է խոշոր վնաս՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հազարապատիկից երկուհազարապատիկի չափով կամ կալանքով՝ 1-3 ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությանը զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

(194-րդ հոդվածը փոփ., լրաց. 15.06.06 ՀՕ-145-Ն, փոփ., լրաց. 10.06.09 ՀՕ-149-Ն)

Հոդված 195. Հակամրցակցային գործունեությունը

(վերահագիրը փոփ. 10.06.09 ՀՕ-149-Ն)

1. Ապօրինի մենաշնորհային գներն արհեստական բարձրացնելը կամ իջեցնելը կամ պահպանելը, ինչպես նաև մրցակցությունը սահմանափակելը նախնական համաձայնությամբ կամ համաձայնեցված գործառնությունների միջոցով, որն ուղղված է շուկան տարածային սկզբունքով բաժանելուն, այլ սնտեսավարող սուբյեկտների շուկա մուտք գործելուն խոչընդոտելուն, սնտեսավարող այլ սուբյեկտներին

շուկայից դուրս մղելուն, խարական գներ սահմանելուն կամ պահպանելուն՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հինգհարյուրապատիկից հազարապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ երկուսից երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքները, որոնք կատարվել են՝

- 1) բռնություն գործադրելով կամ դա գործադրելու սպառնալիքով,
- 2) ուրիշ գույք վնասելով կամ ոչնչացնելով կամ ուրիշ գույք ոչնչացնելու կամ վնասելու սպառնալիքով,
- 3) պատճենական դիբբե օգտագործելով,
- 4) կազմակերպված խմբի կողմից՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից ութ տարի ժամկետով՝ գույքի բռնագրավմամբ կամ առանց դրա:

(195-րդ հոդվածը փոփ., խմբ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն, փոփ. 10.06.09 ՀՕ-149-Ն)

Հոդված 196. Հրապարակային սակարկությունների անցկացման կարգը չարամտորեն խախտելը

Հրապարակային սակարկությունների անցկացման կարգը չարամտորեն խախտելը, որը խոչընդոտում է պատճառել գույքի սեփականատիրոջը, սակարկություններ կազմակերպողին, գնորդին կամ այլ տնտեսավարող սուբյեկտին՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երեքհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ մեկից երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

(196-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 197. Ապրանքային նշանն ապօրինի օգտագործելը

Ապրանքային նշանը, սպասարկման նշանը, ֆիրմային անվանումն ապօրինի օգտագործելը, եթե այդ արարքը խոչընդոտում է պատճառել՝ պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հինգհարյուրապատիկից հարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երեք ամիս ժամկետով:

(197-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն, փոփ. 10.06.09 ՀՕ-149-Ն)

Հոդված 198. Կեղծ գովազդը

1. Գովազդատուի, գովազդ արտադրողի կամ գովազդակրի կողմից գովազդ սպասողներին կանխատեսված մուրեցնելը՝ պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից չորսհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որը՝

1) կատարվել է լրատվության միջոցների օգտագործմամբ,

2) պատճառել է խոչընդոտում է

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երեքհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ մեկից երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

Հոդված 199. Առևտրային, ապահովագրական կամ բանկային գաղտնիք կազմող տեղեկությունն ապօրինի հավաքելը կամ հրապարակելը

(վերնագիրը լրաց. 09.04.07 ՀՕ-180-Ն)

1. Փաստաթղթեր հավաքակազմում, առևտրային, ապահովագրական կամ բանկային գաղտնիք իմացող անձանց, նրանց մերժավորներին կառավարելու կամ սպառնալիքի, կապի միջոցներ որսառու, համակարգչային կամ ծրագրային համակարգ կամ ցանց ապօրինի թափանցելու, հատուկ սեփականության միջոցներ օգտագործելու նախապահով, ինչպես նաև այլ ապօրինի եղանակներով հրապարակելու կամ օգտագործելու նպատակով առևտրային, ապահովագրական կամ բանկային գաղտնիք կազմող տեղեկություններ հավաքելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երեքհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Առևտրային, ապահովագրական կամ բանկային գաղտնիքն առանց դրա տիրապետողի համաձայնության ապօրինի հրապարակելը կամ օգտագործելը այն անձի կողմից, ում այդ գաղտնիքը հայտնի է մասնագիտական կամ ծառայողական գործունեության հետ կապված, որը կատարվել է շահադիտական կամ այլ անձնական դրդումներով և խոչընդոտում է պատճառել առևտրային, ապահովագրական կազմակերպությանը կամ անհատ ձեռնարկատիրոջը՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի չորսհարյուրապատիկից վեցհարյուրապատիկի չափով՝ որոշակի պատճառներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությանը զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով՝ որոշակի պատճառներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությանը զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

(199-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն, լրաց. 09.04.07 ՀՕ-180-Ն)

Հոդված 199.1. Վարկային պատմություն և վարկային տեղեկատվությունն ապօրինի ստանալը, օգտագործելը կամ հրապարակելը

1. Առանց վարկային տեղեկատվության սուբյեկտի համաձայնության վարկային պատմությունն ապօրինի ստանալը, վարկային բյուրոյի սվյալների բազա ապօրինի թափանցելը կամ վարկային պատմությունը կամ վարկային բյուրոյում առկա վարկային տեղեկատվությունն ապօրինի օգտագործելը կամ հրապարակելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երեքհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Առանց վարկային տեղեկատվության սուբյեկտի համաձայնության այդ տեղեկատվությունն ապօրինի հրապարակելը կամ օգտագործելը այն անձի կողմից, ում այդ գաղտնիքը հայտնի է մասնագիտական կամ ծառայողական գործունեության հետ կապված, որը կատարվել է շահադիտական կամ այլ անձնական դրդումներով, և եթե անձանց, կազմակերպությունների կամ պետության իրավունքներին ու Օրինական

Շահերին էական վնաս է պատճառվել՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի չորսհարյուրապատիկից վեցհարյուրապատիկի չափով՝ որոշակի պատճառներ գրառվեցնելու կամ որոշակի գործունեությանը գրառվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ առանց դրա, կամ ազատագրվում են՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով՝ որոշակի պատճառներ գրառվեցնելու կամ որոշակի գործունեությանը գրառվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ առանց դրա:

(199-1-ին հոդվածը լրաց. 22.10.08 ՀՕ-195-Ն)

Հոդված 200. Առևտրային կառավարում

1. Առևտրային կամ այլ կազմակերպության ծառայողին, արբիտրին, այդ թվում՝ օտարերկրյա պետության՝ արբիտրաժի մասին օրենսդրությանը համապատասխան՝ գործառույթներ իրականացնող արբիտրին, աուդիտորին կամ վաստաբանին կաշառք տալը, այսինքն՝ ապօրինաբար այդ անձանց անձամբ կամ միջնորդի միջոցով նրանց կամ այլ անձի համար դրամ, գույք, գույքի նկատմամբ իրավունք, արժեթղթեր կամ որևէ այլ առավելություն խոստանալը կամ առաջարկելը կամ տրամադրելը՝ կաշառք տվողի կամ նրա ներկայացրած անձի օգտին գործողություններ կատարելու կամ չկատարելու համար՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից չորսհարյուրապատիկի չափով, կամ որոշակի պատճառներ գրառվեցնելու կամ որոշակի գործունեությանը գրառվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ ազատագրվում են՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որը կատարվել է մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությանը կամ կազմակերպված խմբի կողմից՝ պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երեքհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատագրվում են՝ առավելագույնը չորս տարի ժամկետով:

3. Առևտրային կամ այլ կազմակերպության ծառայողի, արբիտրի, այդ թվում՝ օտարերկրյա պետության՝ արբիտրաժի մասին օրենսդրությանը համապատասխան՝ գործառույթներ իրականացնող արբիտրի, աուդիտորի կամ վաստաբանի կողմից կաշառք ստանալը, այսինքն՝ ապօրինաբար այդ անձանց կողմից անձամբ կամ միջնորդի միջոցով իրենց կամ այլ անձի համար դրամ, գույք, գույքի նկատմամբ իրավունք, արժեթղթեր կամ որևէ այլ առավելություն ստանալը կամ պահանջելը կամ ստանալու խոստումը կամ առաջարկի ընդունելը՝ կաշառք տվողի կամ նրա ներկայացրած անձի օգտին գործողություններ կատարելու կամ չկատարելու համար՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից չորսհարյուրապատիկի չափով, կամ որոշակի պատճառներ գրառվեցնելու կամ որոշակի գործունեությանը գրառվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ ազատագրվում են՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

4. Սույն հոդվածի էրբորդ մասով նախատեսված արարքը, որը կատարվել է շարժմամբ՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երեքհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ որոշակի պատճառներ գրառվեցնելու կամ որոշակի գործունեությանը գրառվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով, կամ ազատագրվում են՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:

5. Սույն գլխի հոդվածներում առևտրային կամ այլ կազմակերպության ծառայող է համարվում այն անձը, ով մշտապես, ժամանակավորապես կամ հատուկ լիազորությամբ իրականացնում է կարգադրիչ կամ այլ կառավարչական գործառույթներ կամ գրառվեցնում է ցանկացած այլ պատճառ առևտրային կազմակերպություններում՝ անկախ սեփականության ձևից, ինչպես նաև պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմիններ, պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինների հիմնարկներ չհամարվող ոչ առևտրային կազմակերպություններում:

Առևտրային կաշառք տվող անձն ազատվում է քրեական պատասխանատվությունից, եթե տեղի է ունեցել կաշառքի շարժում, և այդ անձը մինչև կաշառք տալու մասին քրեական հետապնդման մարմիններին հայտնի դառնալը, բայց հանցանքի կատարումից հետո՝ ոչ ուժ, քան ետոյառ ժամկետում, այդ մասին կանոնի հայտնել է քրեական հետապնդման մարմիններին և աջակցել հանցագործությունը բացահայտելուն:

(200-րդ հոդվածը լրաց. 20.05.05 ՀՕ-119-Ն, փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն, խմբ., լրաց. 05.12.06 ՀՕ-256-Ն, փոփ. 25.12.06 ՀՕ-59-Ն, փոփ., լրաց., խմբ. 09.02.12 ՀՕ-18-Ն, խմբ. 16.05.14 ՀՕ-14-Ն)

Հոդված 201. Արհեստավարժ մարզամրցումների և հանդիսադիր առևտրային մրցույթների մասնակիցներին ու կազմակերպիչներին կաշառք

(վերնագիրը փոփ. 09.06.04 ՀՕ-97-Ն)

1. Մարզիկներին, մրցավարներին, մարզիչներին, թիմերի ղեկավարներին կամ արհեստավարժ մարզամրցումների մյուս մասնակիցներին ու կազմակերպիչներին, ինչպես նաև հանդիսավոր առևտրային մրցույթների կազմակերպիչներին ու մրցանակաբաշխային հանձնաժողովի անդամներին կաշառք տալը, այսինքն՝ ապօրինաբար այդ անձանց անձամբ կամ միջնորդի միջոցով նրանց կամ որևէ այլ անձի համար դրամ, գույք, գույքի նկատմամբ իրավունք, արժեթղթեր կամ որևէ այլ առավելություն խոստանալը կամ առաջարկելը կամ տրամադրելը՝ այդ մրցումների կամ մրցույթների արդյունքների վրա ազդելու նպատակով՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երեքհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ որոշակի պատճառներ գրառվեցնելու կամ որոշակի գործունեությանը գրառվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ կալանքով՝ երկուսից երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատագրվում են՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքները, որոնք կատարվել են մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությանը կամ կազմակերպված խմբի կողմից՝ պատժվում են ազատագրվում են՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:

3. Մարզիկների, մրցավարների, մարզիչների, թիմերի ղեկավարների կամ արհեստավարժ մարզամրցումների մյուս մասնակիցների ու կազմակերպիչների, ինչպես նաև հանդիսավոր առևտրային մրցույթների կազմակերպիչների ու մրցանակաբաշխային հանձնաժողովի անդամների

կողմից կառուց ստանալը, այսինքն՝ այդ անձանց կողմից անձամբ կամ միջնորդի միջոցով իրենց կամ այլ անձի համար դրամ, գույք, գույքի նկատմամբ իրավունք, արժեթղթեր կամ որևէ այլ առավելություն ստանալը կամ պահանջելը կամ ստանալու խոստումը կամ առաջարկն ընդունելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երեքհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ որոշակի պատժներ գրառեցնելու կամ որոշակի գործունեությանը գրադրելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ կալանքով՝ երկուսից երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

(201-րդ հոդվածը փոփ. 09.06.04 ՀՕ-97-Ն, 01.06.06 ՀՕ-119-Ն, խմբ. 05.12.06 ՀՕ-256-Ն, խմբ., լրաց., փոփ. 09.02.12 ՀՕ-18-Ն)

Հոդված 202. Կեղծ փողեր կամ արժեթղթեր պատրաստելը, պահելը կամ իրացնելը

1. Կեղծ փողեր կամ արժեթղթեր՝ իրացնելու նպատակով պատրաստելը կամ պահելը կամ դրանք իրացնելը՝ պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից յոթ տարի ժամկետով՝ գույքի բռնագրավմամբ կամ առանց դրա:

2. Նույն արարքը, որը կատարվել է՝

1) խոշոր չափերով,

2) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ վեցից տասը տարի ժամկետով՝ գույքի բռնագրավմամբ կամ առանց դրա:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքը, որը կատարվել է՝

1) կազմակերպված խմբի կողմից,

2) առանձնապես խոշոր չափերով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ ութից տասներկու տարի ժամկետով՝ գույքի բռնագրավմամբ կամ առանց դրա:

4. Սույն հոդվածում խոշոր չափ է համարվում հանցագործության պահին սահմանված նվազագույն աշխատավարձի հազարապատիկը գերազանցող գումարը (արժեքը), իսկ առանձնապես խոշոր չափ է համարվում հանցագործության պահին սահմանված նվազագույն աշխատավարձի երեքհազարապատիկը գերազանցող գումարը (արժեքը):

Հոդված 203. Կեղծ վճարային փաստաթղթեր պատրաստելը կամ իրացնելը

1. Կեղծ վճարային փաստաթղթեր՝ արժեթղթեր կամ արժույթ կամ արժեթույթ չհամարվող, սակայն գույքային իրավունքների մասին վկայող, դրանք սահմանող կամ տրամադրող այլ փաստաթղթեր իրացնելու նպատակով պատրաստելը կամ իրացնելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքները, որոնք կատարվել են՝

1) խոշոր չափերով,

2) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ երեքից վեց տարի ժամկետով՝ գույքի բռնագրավմամբ կամ առանց դրա:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքները, որոնք կատարվել են՝

1) առանձնապես խոշոր չափերով,

2) կազմակերպված խմբի կողմից՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ չորսից ինը տարի ժամկետով՝ գույքի բռնագրավմամբ կամ առանց դրա:

4. Սույն հոդվածում խոշոր չափ է համարվում հանցագործության պահին սահմանված նվազագույն աշխատավարձի երեքհազարապատիկը գերազանցող գումարը (արժեքը), իսկ առանձնապես խոշոր չափ է համարվում հանցագործության պահին սահմանված նվազագույն աշխատավարձի հինգհազարապատիկը գերազանցող գումարը (արժեքը):

(203-րդ հոդվածը փոփ. 09.06.04 ՀՕ-97-Ն, 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 204. Չարաշահումը արժեթղթեր թողարկելիս

1. Առանց սահմանված կարգով գրանցման արժեթղթեր թողարկելը և դրանք կապարակային բաշխելը կամ արժեթղթերի գրանցման համար ակնհայտ կեղծ փաստաթղթեր օգտագործելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից չորսհարյուրապատիկի չափով:

2. Արժեթղթերի թողարկման հայտարարագրում ակնհայտ ոչ ստույգ տեղեկատվություն մտցնելը, ինչպես նաև ակնհայտ ոչ ստույգ տեղեկատվություն պարունակող թողարկման հայտարարագիրը կամ թողարկման ակնհայտ ոչ ստույգ արդյունքները հաստատելը, եթե այդ արարքները խոշոր վնաս են պատճառել՝

պատժվում են տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երեքհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածում խոշոր չափ է համարվում հանցագործության պահին սահմանված նվազագույն աշխատավարձի հազարապատիկը գերազանցող գումարը (արժեքը):

(204-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 205. Հարկերը, տուրքերը կամ պարտադիր այլ վճարումները վճարելուց չարամտորեն խուսափելը

1. Հարկերը, տուրքերը կամ պարտադիր այլ վճարումները վճարելուց չարամտորեն խուսափելը օրենսդրությամբ նախատեսված հաշվետվություններ, հաշվարկներ կամ հարկման հիմք հանդիսացող պարտադիր այլ փաստաթղթեր չներկայացնելու կամ նշված փաստաթղթերի մեջ ակնհայտ խեղաթյուրված տվյալներ մտցնելու միջոցով, որը կատարվել է խոտոր չափերով՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարապատիկից երեքհարապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որը կատարվել է առանձնապես խոտոր չափերով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ հինգից տասը տարի ժամկետով՝ գույքի բռնագրավմամբ:

3. Սույն հոդվածում խոտոր չափ է համարվում հանցագործության պահին սահմանված նվազագույն աշխատավարձի երկուհարապատիկից տասնհինգհարապատիկը չգերազանցող գումարը, իսկ առանձնապես խոտոր չափ է համարվում հանցագործության պահին սահմանված

նվազագույն աշխատավարձի տասնհինգհարապատիկը գերազանցող գումարը:

(205-րդ հոդվածը խմբ. 15.06.06 ՀՕ-145-Ն, 10.06.09 ՀՕ-149-Ն)

Հոդված 206. Քաղաքացու կողմից հարկ վճարելուց խուսափելը

(հոդվածն ուժը կորցրել է 29.11.11 ՀՕ-295-Ն)

Հոդված 207. Կեղծ գինի կամ կեղծ օդի կամ ալկոհոլային կեղծ այլ խմիչք իրացման նպատակով պատրաստելը կամ իրացնելը

1. Կեղծ գինի կամ կեղծ օդի կամ ալկոհոլային կեղծ այլ խմիչք իրացման նպատակով պատրաստելը կամ իրացնելը՝ պատժվում է ազատազրկմամբ՝ մեկից երեք տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժումներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ մեկ տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որն անգործությամբ առաջացրել է մարդու մահ կամ այլ ծանր հետևանքներ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից հինգ տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժումներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ մեկից երեք տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի համաձայն՝ իրացնողը չի կրում պատասխանատվություն, եթե առկա են ապրանքների ձեռքբերումը հիմնավորող օրենսդրությամբ սահմանված համապատասխան փաստաթղթեր:

(207-րդ հոդվածը խմբ. 05.10.10 ՀՕ-137-Ն)

Հոդված 208. Ակցիզային դրույթները և հսկիչ նշաններ (դրույթապիտակներ) կեղծելը կամ իրացնելը

(վերնագիրը լրաց. 26.10.10 ՀՕ-147-Ն)

1. Ակցիզային դրույթները և հսկիչ նշաններ (դրույթապիտակներ) կեղծելը կամ կեղծ ակցիզային դրույթները և հսկիչ նշաններ (դրույթապիտակներ) իրացնելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հինգհարապատիկից հազարապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ մեկից երեք տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որը կատարվել է խոտոր չափերով՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարապատիկից երեքհարապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

2.1. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքը, որը կատարվել է պատասխանատու անձի կողմից՝ պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հազարապատիկից երեքհարապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածում խոտոր չափ է համարվում հինգ հարյուր հատից ավելի ակցիզային դրույթները և հսկիչ նշաններ (դրույթապիտակներ) կեղծելը կամ իրացնելը:

4. Սույն օրենսգրքի 208-րդ, 209-րդ, 210-րդ և 211-րդ հոդվածներով նախատեսված պատասխանատու անձ է համարվում օրենսդրությամբ սահմանված կարգով տվյալ անտեսավարող սուբյեկտի գործունեության ղեկավարման կամ կազմակերպման լիազորություն ունեցող անձը, որը ենթակա է քրեական պատասխանատվության նշված հոդվածներով նախատեսված արարքների կատարման համար՝ անկախ խախտման սահմանային չափից:

(208-րդ հոդվածը փոփ. 10.06.09 ՀՕ-149-Ն, լրաց. 26.10.10 ՀՕ-147-Ն, 22.12.10 ՀՕ-11-Ն)

Հոդված 209. Ակցիզային դրույթները և հսկիչ նշաններ (դրույթապիտակներ) օտարելը կամ ապօրինի ձեռք բերված ակցիզային դրույթները և հսկիչ նշաններ (դրույթապիտակներ) ապրանքներ դրույթավորելը

(209-րդ հոդվածը խմբ. 26.10.10 ՀՕ-147-Ն)

(վերահգիբը լրաց. 20.10.10 20-147-Ն)

1. Սահմանված կարգով ձեռք բերված կամ օգտագործված ակցիզային դրուսանիւնները և հսկիչ նւանները (դրուսապիտակները) օտարելը, երբ դրանց քանակը հիսունից մինչև հինգ հարյուր հատ է՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աւթատավարձի ութհարյուրապատիկից հազարապատիկի չափով:

2. Նույն արարքը, երբ օտարված ակցիզային դրուսանիւնների և հսկիչ նւանների (դրուսապիտակների) քանակը հինգ հարյուր հատից ավել է՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աւթատավարձի հազարապատիկից հազարհինգհարյուրապատիկի չափով, կամ կաւնքով՝ երկուսից երեք անիս ժամկետով:

3. Ապօրինի ձեռք բերված ակցիզային դրուսանիւններով և հսկիչ նւաններով (դրուսապիտակներով) ապրանքներ դրուսավորելը, երբ այդ ապրանքների ընդհանուր արժեքը վաճառողի մոտ նւաված (չնւաված լինելու դեպքում՝ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով որոււած) գներով կազմում է հիսուն հազարից հինգ հարյուր հազար դրամ, բացառությամբ պատասխանատու անձի կողմից կատարման դեպքերի՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աւթատավարձի հազարհինգհարյուրապատիկից երկուհազարապատիկի չափով, կամ ազատագրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով:

4. Նույն արարքը, երբ ապօրինի ձեռք բերված ակցիզային դրուսանիւններով և հսկիչ նւաններով (դրուսապիտակներով) դրուսավորված ապրանքների ընդհանուր արժեքը վաճառողի մոտ նւաված (չնւաված լինելու դեպքում՝ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով որոււած) գներով կազմում է հինգ հարյուր հազար դրամ և ավելի՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աւթատավարձի երկուհազարապատիկից երեքհազարապատիկի չափով, կամ ազատագրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

5. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ կամ երրորդ կամ չորրորդ մասերով նախատեւված արարքները, որոնք կատարվել են պատասխանատու անձի կողմից՝

պատժվում են տուգանքով՝ նվազագույն աւթատավարձի երեքհազարապատիկի չափով, կամ ազատագրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

(209-րդ հոդվածը փոք. լրաց. 10.06.09 20-149-Ն, լրաց. 26.10.10 20-147-Ն, փոք., լրաց. 22.12.10 20-11-Ն)

Հոդված 210. Ակցիզային դրուսանիւններով և հսկիչ նւաններով (դրուսապիտակներով) դրուսավորման ենթակա չդրուսավորված կամ չվերադրուսավորված ապրանքներ իրացնելը

(վերահգիբը լրաց. 26.10.10 20-147-Ն)

1. Ակցիզային դրուսանիւններով և հսկիչ նւաններով (դրուսապիտակների) դրուսավորման ենթակա չդրուսավորված կամ չվերադրուսավորված ապրանքներ իրացնելը, երբ այդ ապրանքների ընդհանուր արժեքը վաճառողի մոտ նւաված (չնւաված լինելու դեպքում՝ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով որոււած) գներով կազմում է հիսուն հազարից մինչև հինգ հարյուր հազար դրամ՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աւթատավարձի ութհարյուրապատիկից հազարապատիկի չափով:

2. Նույն արարքը, երբ այդ ապրանքների ընդհանուր արժեքը վաճառողի մոտ նւաված (չնւաված լինելու դեպքում՝ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով որոււած) գներով կազմում է հինգ հարյուր հազար դրամ և ավելի՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աւթատավարձի հազարապատիկից հազարհինգհարյուրապատիկի չափով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասերով նախատեւված արարքները, որոնք կատարվել են պատասխանատու անձի կողմից՝

պատժվում են տուգանքով՝ նվազագույն աւթատավարձի երեքհազարապատիկի չափով:

(210-րդ հոդվածը փոք. 10.06.09 20-149-Ն, լրաց. 26.10.10 20-147-Ն, փոք., լրաց. 22.12.10 20-11-Ն)

Հոդված 211. Ակցիզային դրուսանիւններով և հսկիչ նւաններով (դրուսապիտակներով) դրուսավորման կանոնները խախտելը

(վերահգիբը լրաց. 26.10.10 20-147-Ն)

1. Ակցիզային դրուսանիւնների և հսկիչ նւանների (դրուսապիտակների) մեկից ավելի անգամ օգտագործման հնարավորությունը չբացառող ձևով կամ դրուսավորման ենթակա ապրանքները ոչ այդ արտադրատեսակի դրուսավորման համար արամադրված ակցիզային դրուսանիւններով և հսկիչ նւաններով (դրուսապիտակներով) դրուսավորված կամ Հայաստանի Հանրապետության կառավարության կողմից սահմանված՝ իրացման համար թույլատրելի ժամկետներից հետո որոււակի թվագրումով դրուսանիւններով դրուսավորված, ինչպես նաև որոււակի տարողությամբ տարաների համար արամադրված դրուսանիւններով՝ օրենսդրությամբ չնախատեւված այլ տարողություն ունեցող տարաներով (տուփերով) դրուսավորված ապրանքներն իրացնելը, երբ այդ ապրանքների ընդհանուր արժեքը վաճառողի մոտ նւաված (չնւաված լինելու դեպքում՝ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով որոււած) գներով կազմում է հիսուն հազարից մինչև հինգ հարյուր հազար դրամ՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աւթատավարձի ութհարյուրապատիկից հազարապատիկի չափով:

2. Նույն արարքը, երբ այդ ապրանքների ընդհանուր արժեքը վաճառողի մոտ նւաված (չնւաված լինելու դեպքում՝ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով որոււած) գներով կազմում է հինգ հարյուր հազար դրամ և ավելի՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աւթատավարձի հազարապատիկից հազարհինգհարյուրապատիկի չափով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասերով նախատեւված արարքները, որոնք կատարվել են պատասխանատու անձի կողմից՝

պատժվում են տուգանքով՝ նվազագույն աւթատավարձի երեքհազարապատիկի չափով:

(211-րդ հոդվածը փոք. 10.06.09 20-149-Ն, լրաց. 26.10.10 20-147-Ն, լրաց., փոք. 22.12.10 20-11-Ն)

Հոդված 212. Սպառողներին խաբելը

1. Թերաչափելը, քերականելը, քերահաժելը, ապրանքի (ծառայության) սպառողական հատկանիշների կամ որակի վերաբերյալ սպառողներին բյուրիմացության մեջ գցելը կամ այլ ձևով խաբելը՝ ապրանքներ իրացնող կամ բնակչությանը ծառայություններ մատուցող կազմակերպություններում կամ անհատ ձեռնարկատերի կողմից առևտրի (ծառայությունների) ոլորտում, որը կատարվել է զգալի չափով՝ պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով:

2. Նույն արարքը, որը կատարվել է՝

1) խոշոր չափերով,

2) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երեքհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ որոշակի պատժներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությանը զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքը, որը կատարվել է կազմակերպված խմբի կողմից՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությանը զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

4. Սույն հոդվածում զգալի չափ է համարվում հանցագործության պահին սահմանված նվազագույն աշխատավարձի հիսուս տոկոսից մինչև հիսնապատիկի չափը, իսկ խոշոր չափ է համարվում հանցագործության պահին սահմանված նվազագույն աշխատավարձի հիսնապատիկը գերազանցող գումարը:

4.1. Առանց պիտանիության ժամկետի, պիտանիության ժամկետն անցած, ոչ ընթեռնելի պիտանիության ժամկետով, պիտանիության ժամկետի կրկնակի մակնիշմամբ, արտադրողի կողմից նշված բնօրինակ պիտանիության ժամկետը ջնջված և նոր ժամկետի նշումով, հայերեն մակնիշումը արտադրողի կողմից նշված բնօրինակ պիտանիության ժամկետի վրա փակցված ապրանքներ իրացնելը, եթե այդ արարքը մարդու առողջության համար անգոգուտությամբ պատճառել է ծանր կամ միջին ծանրության վնաս՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հազարապատիկից երկուհազարապատիկի չափով:

4.2. Նույն արարքը, որն անգոգուտությամբ առաջացրել է մարդու մահ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից հինգ տարի ժամկետով:

(212-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն, 21.12.10 ՀՕ-222-Ն, լրաց. 14.09.11 ՀՕ-254-Ն)

Հոդված 213. Վաճառությունը

1. Վաճառությունը՝ պարտք տրված դրամի կամ տեսակային հատկանիշով որոշվող գույքի համար Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի սահմանած բանկային տոկոսի հաճախակային դրույքի կրկնապատիկը գերազանցող չափով տոկոսներ ստանալը, ինչպես նաև անձի հետ նրա համար ծայրահեղ ոչ ձեռնտու պայմաններում այլ գործարք կատարելը, որից օգտվել է մյուս կողմը՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երեքհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքը՝

1) որի հետևանքով տուժողն ընկել է նյութական ծանր կացության մեջ,

2) որը կատարվել է որպես արհեստ,

3) որը կատարվել է տուժողի անչափահաս լինելը կամ մտավոր զարգացման թերություններն օգտագործելով՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի չորսհարյուրապատիկից վեցհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը չորս տարի ժամկետով:

Հոդված 214. Առևտրային կամ այլ կազմակերպությունների ծառայողների կողմից լիազորությունները չարաժառելը

1. Առևտրային կամ այլ կազմակերպությունների ծառայողների կողմից իրենց կարգադրիչ կամ այլ լիազորություններն այդ կազմակերպության շահերին հակառակ և իր կամ ուրիշ անձանց օգտին օգտագործելու կամ առավելություններ ձեռք բերելու կամ այլ անձանց

վնաս պատճառելու նպատակով օգտագործելը, եթե անձանց, կազմակերպությունների կամ պետության իրավունքներին ու օրինական շահերին էական վնաս է պատճառվել՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից չորսհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ մեկից երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որն առաջացրել է ծանր հետևանքներ՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երեքհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ երկուսից երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը չորս տարի ժամկետով:

(214-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 215. Մափսանեցությունը

1. Մաքսանեկուրյունը՝ Հայաստանի Հանրապետության մաքսային սահմանով ապրանքների, մշակութային կամ այլ արժեքների տեղափոխումն առանց մաքսային հսկողության կամ դրանից թաքցնելով կամ մաքսային և այլ փաստաթղթերը խաբեությամբ օգտագործելու կամ դրանց մասին հեզբրիտ տեղեկությունները սահմանված ձևով չհայտարարագրելու կամ ոչ իր անվամբ հայտարարագրելու միջոցով, եթե դրանք կատարվել են խոսքը չափերով, բացառությամբ սույն հոդվածի երկրորդ մասով նախատեսված ապրանքների կամ արժեքների՝ պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հազարապատիկից երեքհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատագրվում է՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:

2. Թմրամիջոցների, հոգեմետ (հոգեներգործուն) նյութերի և դրանց պրեկուրսորների, խիստ ներգործող, թունավոր, թունավորող, աղիոտակալիկ նյութերի, ազմական նեանախորան արտադրանքի, նման արտադրանք չհամարվող պայթուցիկ նյութերի և սարքերի, զենքի, բացի ոչորակալիկ արտադրական հրազենից և դրա փամփուռներից, միջուկային, ֆինիական, կենսաբանական կամ զանգվածային ոչնչացման այլ տեսակի զենքի, երկակի նեանախորան ապրանքների ազմավարական տեսակետից կարևոր հումքային ապրանքների կամ մշակութային արժեքների, որոնց տեղափոխման համար սահմանված են հատուկ կանոններ, մաքսանեկուրյունը՝ պատժվում է ազատագրվում է՝ չորսից ութ տարի ժամկետով՝ գույքի բռնագրավմամբ:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքը, որը կատարվել է՝

1) պատահաբար անձի կողմից պատահական դիրքի օգտագործելով,

2) մաքսային հսկողության որոշակի ձևերից ազատված անձի կողմից կամ մաքսային հսկողության սահմանված ձևերից ազատված առանձին ապրանքների կամ արանսպորտային միջոցների՝ մաքսային սահմանի վրայով տեղափոխման համար լիազորված անձի կողմից,

3) մաքսային հսկողություն իրականացնող անձի նկատմամբ բռնություն գործադրելով՝

պատժվում է ազատագրվում է՝ վեցից տասը տարի ժամկետով՝ գույքի բռնագրավմամբ:

4. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ կամ երրորդ մասով նախատեսված արարքը, որը կատարվել է կազմակերպված խմբի կողմից՝

պատժվում է ազատագրվում է՝ ութից տասներկու տարի ժամկետով՝ գույքի բռնագրավմամբ:

5. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքը համարվում է խոսքը չափերով կատարված, եթե տեղափոխված ապրանքների կամ առարկաների արժեքը գերազանցում է հանցագործության պահին սահմանված նվազագույն աշխատավարձի հազարապատիկը, բացառությամբ ակցիզային դրուժանիչներով դրուժանավարման ենթակա չդրուժանավարված կամ չվերադրուժանավարված ապրանքներ տեղափոխելու դեպքի, եթե խոսքը չափ է համարվում հանցագործության պահին սահմանված նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկը գերազանցող գումարը (արժեքը):

6. Սույն հոդվածում գույք է համարվում մաքսանեկուրյուն առարկաները, իսկ վերջիններիս բացակայության դեպքում՝ դրանց արժեքը:

(215-րդ հոդվածը փոփ., լրաց. 08.12.05 ՀՕ-4-Ն, փոփ., խմբ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն, փոփ. 26.05.08 ՀՕ-76-Ն, 17.09.09 ՀՕ-166-Ն, 08.04.10 ՀՕ-43-Ն, խմբ., փոփ., լրաց. 23.05.11 ՀՕ-143-Ն, լրաց. 23.06.11 ՀՕ-219-Ն, փոփ. 21.06.14 ՀՕ-114-Ն)

Հոդված 216. Ակնհայտ հանցավոր ճանապարհով ձեռք բերված գույք ձեռք բերելը կամ իրացնելը

1. Ակնհայտ հանցավոր ճանապարհով ձեռք բերված գույք ձեռք բերելը կամ իրացնելը, եթե դա նախապես խոստացված չի եղել՝ պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից չորսհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երեք ամիս ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որը կատարվել է՝

1) խոսքը չափերով,

2) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երեքհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատագրվում է՝

առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքը, որը կատարվել է՝

1) առանձնապես խոսքը չափերով,

2) կազմակերպված խմբի կողմից՝

պատժվում է ազատագրվում է՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

(216-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Բ Ա Ժ Ի Ն 9

**ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹԹԱՆ, ՀԱՄԱԿԱՐԳՉԱԹԻՆ ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹԹԱՆ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹԹԱՆ,
ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԿԱՐԳԻ ԵՎ ԲԱՐՈՅԱԿԱՆՈՒԹԹԱՆ, ԲՆԱԿՉՈՒԹԹԱՆ ԱՌՈՂՋՈՒԹԹԱՆ ԴԵՄ ՈՒՂՂՎԱԾ
ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹԹՈՒՆՆԵՐ**

Գ Լ ՈՒ Խ 23

ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹԹԱՆ ԴԵՄ ՈՒՂՂՎԱԾ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹԹՈՒՆՆԵՐԸ

Հոդված 217. Ահաբեկչությունը

1. Ահաբեկչությունը՝ այնպիսի գործողությունը, որն ուղղված է ֆալսեպետական անձի կամ զինված ընդհարման ժամանակ ռազմական գործողություններին ակտիվորեն չմասնակցող անձի մահվանը կամ ծանր մարմնական վնասվածք պատճառելուն կամ դրանց սպառնալիքին այն դեպքում, երբ այդպիսի գործողության նպատակն իր բնույթով կամ էությունը բնակչությանն ահաբեկելը կամ պետական մարմնի կամ միջազգային կազմակերպության կամ պաշտոնատար անձի որոշման ընդունման կամ գործողության կատարման կամ դրանցից ձեռնպահ մնալու վրա ներգործելն է, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության միջազգային պայմանագրերով նախատեսված ահաբեկչություն համարվող ցանկացած այլ գործողությունը, բացառությամբ սույն օրենսգրքի 218-րդ հոդվածով նախատեսված արարքների՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ հինգից տասը տարի ժամկետով՝ գույքի բռնագրավմամբ կամ առանց դրա:

2. Նույն արարքը, որը կատարվել է՝

1) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ,

2) **(կեսն ուժը կորցրել է 21.06.14 ՀՕ-114-Ն)**

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ ութից տասներկու տարի ժամկետով՝ գույքի բռնագրավմամբ կամ առանց դրա:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքները, որոնք՝

1) կատարվել են կազմակերպված խմբի կողմից,

2) **(կեսն ուժը կորցրել է 21.06.14 ՀՕ-114-Ն)**

3) անգրուշուրյամբ առաջացրել են մարդու մահ կամ այլ ծանր հետևանքներ՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ տասից տասնհինգ տարի ժամկետով՝ գույքի բռնագրավմամբ կամ առանց դրա:

4. Ահաբեկչության նախապատրաստությունը մասնակցած անձն ազատվում է քրեական պատասխանատվությունից, եթե նա, իշխանության մարմիններին ժամանակին հայտնելով կամ այլ միջոցներով, նպաստել է ահաբեկչության խափանմանը, և եթե նրա գործողություններն այլ հանցակազմ չեն պարունակում:

(217-րդ հոդվածը խմբ., փոփ., լրաց. 21.06.14 ՀՕ-114-Ն)

Հոդված 217¹. Ահաբեկչության ֆինանսավորումը

1. Ահաբեկչության ֆինանսավորումը՝ գույքի ուղղակի կամ անուղղակի, ցանկացած եղանակով արամադրումը կամ հավաքագրումը՝ գիտակցելով, որ այն ամբողջությամբ կամ մասամբ պետք է օգտագործվի կամ կարող է օգտագործվել ահաբեկչության կամ սույն օրենսգրքի 218-րդ հոդվածով նախատեսված արարքների կատարման համար կամ ահաբեկչական կազմակերպության կամ անհատ ահաբեկչի կողմից կամ ֆինանսական ծառայությունների մատուցումը՝ գիտակցելով, որ այդ ծառայություններն ուղղված են ահաբեկչության կամ սույն օրենսգրքի 218-րդ հոդվածով նախատեսված արարքների կատարմանը, կամ դրանց արդյունքներն օգտագործվելու են ահաբեկչական կազմակերպության կամ

անհատ ահաբեկչի կողմից՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից յոթ տարի ժամկետով՝ գույքի բռնագրավմամբ կամ առանց դրա:

2. Նույն արարքը, որը կատարվել է մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ կամ կազմակերպված խմբի կողմից՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ ութից տասներկու տարի ժամկետով՝ գույքի բռնագրավմամբ կամ առանց դրա:

3. Սույն հոդվածի խմբատով գույք է համարվում սույն օրենսգրքի 103.1-ին հոդվածի 4-րդ մասով նախատեսված գույքը:

(217¹-ին հոդվածը լրաց. 14.12.04 ՀՕ-16-Ն, խմբ. 28.11.06 ՀՕ-206-Ն, 26.05.08 ՀՕ-81-Ն, 21.06.14 ՀՕ-114-Ն)

Հոդված 218. Պատանդ վերցնելը

1. Անձին պատանդ վերցնելը կամ պատանդ պահելը, որը կատարվել է պատանդին ազատելու պայմանով պետությանը, կազմակերպությանը կամ ֆալսեպետուն որևէ գործողություն կատարելուն կամ որևէ գործողություն կատարելուց ձեռնպահ մնալուն հարկադրելու նպատակով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ հինգից ութ տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որը կատարվել է՝

1) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ,

2) կյանքի կամ առողջության համար վտանգավոր բռնություն գործադրելով,

3) զենք կամ որպես զենք օգտագործվող առարկաներ գործադրելով,

4) ակնհայտ անչափահասի նկատմամբ,

5) ակնհայտ հղի կնոջ նկատմամբ,

6) ակնհայտ անօգնական վիճակում գտնվող անձի նկատմամբ,

7) երկու կամ ավելի անձանց նկատմամբ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ վեցից տասը տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքները, որոնք՝

1) կատարվել են կազմակերպված խմբի կողմից,

2) անգրուշուրյամբ առաջացրել են մարդու մահ կամ այլ ծանր հետևանքներ՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ ութից տասնհինգ տարի ժամկետով:

4. Իր պահանջներին հրաժարված և պատահյիկ կամովին ազատ արձակված անձն ազատվում է ֆրեական պատասխանատվությունից, եթե նրա գործողություններն այլ հանցակազմ չեն պարունակում:

Հոդված 219. Շեմեր, շինություններ, տրանսպորտի, հաղորդակցության կամ կապի միջոցներ զավթելը

1. Շեմեր, շինություններ, տրանսպորտի, հաղորդակցության կամ կապի միջոցներ, այլ հաղորդակցության ուղիներ զավթելը կամ դրանք պահելը՝ գուցարգրված՝ դրանք ոչնչացնելու կամ վնասելու սպառնալիքով, որը կատարվել է զավթածն ազատելու պայմանով պետությունը, կազմակերպությունը կամ ֆալսեացուն որևէ գործողություն կատարելուն կամ որևէ գործողություն կատարելուց ձեռնպահ մնալուն հարկադրելու նպատակով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որը կատարվել է՝

- 1) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ,
- 2) կյանքի կամ առողջության համար վտանգավոր բռնություն գործադրելով,
- 3) զենք կամ որպես զենք օգտագործվող առարկաներ գործադրելով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից տասը տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքները, որոնք՝

- 1) կատարվել են կազմակերպված խմբի կողմից,
- 2) անգուշառնաբար առաջացրել են մարդու մահ կամ այլ ծանր հետևանքներ՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ վեցից տասներկու տարի ժամկետով:

4. Իր պահանջներին հրաժարված և զավթածը կամովին ազատված անձն ազատվում է ֆրեական պատասխանատվությունից, եթե նրա գործողություններն այլ հանցակազմ չեն պարունակում:

Հոդված 220. Ծովահենությունը

1. Ուրիշի գույքին տիրանալու նպատակով ծովային կամ գետային նավի վրա հարձակվելը, որը կատարվել է բռնություն գործադրելով կամ դա գործադրելու սպառնալիքով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ հինգից տասը տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որը կատարվել է կազմակերպված խմբի կողմից կամ անգուշառնաբար առաջացրել է մարդու մահ կամ այլ ծանր հետևանքներ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ ութից տասնհինգ տարի ժամկետով՝ գույքի բռնագրավմամբ կամ առանց դրա:

Հոդված 221. Օդանավ, նավ կամ երկաթուղային շարժակազմ փախցնելը կամ զավթելը

1. Օդանավ, նավ կամ երկաթուղային շարժակազմ փախցնելը կամ փախցնելու նպատակով զավթելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որը կատարվել է՝

- 1) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ,
- 2) կյանքի կամ առողջության համար վտանգավոր բռնություն գործադրելով կամ դա գործադրելու սպառնալիքով,
- 3) զենք կամ որպես զենք օգտագործվող առարկաներ գործադրելով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ յոթից տասներկու տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքները, որոնք՝

- 1) կատարվել են կազմակերպված խմբի կողմից,
- 2) անգուշառնաբար առաջացրել են մարդու մահ կամ այլ ծանր հետևանքներ՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ ութից տասնհինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 222. Բանդիտիզմը

1. Անձանց կամ կազմակերպությունների վրա հարձակվելու նպատակով կազմակերպված զինված խումբ (բանդա) ստեղծելը, այդպիսի խումբ դեկավարելը կամ բանդայի կողմից կատարվող հարձակումներին մասնակցելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ տասից տասնհինգ տարի ժամկետով՝ գույքի բռնագրավմամբ կամ առանց դրա:

2. Բանդայում մասնակցությունը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ վեցից տասը տարի ժամկետով՝ գույքի բռնագրավմամբ կամ առանց դրա:

Հոդված 223. Հանցավոր համագործակցություն ստեղծելը կամ հանցավոր համագործակցությանը մասնակցելը

1. Հանցավոր համագործակցություն ստեղծելը կամ հանցավոր համագործակցություն ղեկավարելը պատժվում է ազատազրկմամբ՝ ութից տասներկու տարի ժամկետով՝ գույքի բռնագրավմամբ կամ առանց դրա:
2. Հանցավոր համագործակցությանը մասնակցելը՝ պատժվում է ազատազրկմամբ՝ վեցից տասը տարի ժամկետով՝ գույքի բռնագրավմամբ կամ առանց դրա:
3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքները պատժող նախնական դիրքն օգտագործելով կատարելը՝ պատժվում է ազատազրկմամբ՝ տասից տասնհինգ տարի ժամկետով՝ որսակի պատժող գրադեցնելու կամ որսակի գործունեությանը զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով՝ գույքի բռնագրավմամբ կամ առանց դրա:
4. Իր կողմից հանցավոր համագործակցություն ստեղծելու կամ ղեկավարելու կամ հանցավոր համագործակցությանը մասնակցելու մասին պետական մարմիններին կամավիճի հայտնած և դրա գործունեության խախտմանը նպաստած անձն ազատվում է քրեական պատասխանատվությունից, եթե նրա գործողություններն այլ հանցակազմ չեն պարունակում:

Հոդված 224. Օրենքով չնախատեսված զինված միավորումներ ստեղծելը կամ դրանց մասնակցելը

1. Օրենքով չնախատեսված զինված միավորումներ ստեղծելը կամ ղեկավարելը, եթե բացակայում են սույն օրենսգրքի 222-րդ հոդվածով նախատեսված հանցագործության հատկանիշները՝ պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից յոթ տարի ժամկետով:
2. Օրենքով չնախատեսված զինված միավորումներ մասնակցելը՝ պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից վեցհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:
3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքները պատժող նախնական դիրքն օգտագործելով կատարելը՝ պատժվում է ազատազրկմամբ՝ վեցից տասը տարի ժամկետով՝ որսակի պատժող գրադեցնելու կամ որսակի գործունեությանը զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:
(224-րդ հոդվածը փոփ. 09.06.04 ՀՕ-97-Ն, 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 225. Զանգվածային անկարգությունները

1. Զանգվածային անկարգություններ կազմակերպելը՝ պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից տասը տարի ժամկետով:
2. Զանգվածային անկարգությունների ժամանակ դրանց մասնակցի կողմից բռնություն գործադրելը, ջարդ կամ հրկիզում իրականացնելը, գույք ոչնչացնելը կամ վնասելը, հրագեղ, պայթուցիկ նյութեր կամ պայթուցիկ սարքեր գործադրելը կամ իշխանության ներկայացուցչին զինված դիմադրելը՝ պատժվում են ազատազրկմամբ՝ երեքից ութ տարի ժամկետով, եթե այդ արարքները կատարելն ինքնին չի առաջացնում սույն օրենսգրքի այլ հոդվածներով ավելի խիստ պատասխանատվություն:
3. **(մասն ուժը կորցրել է 18.03.09 ՀՕ-53-Ն)**
4. Զանգվածային անկարգությունների ժամանակ իշխանության ներկայացուցչի օրինական պահանջին ակտիվորեն չենթարկվելու կամ անձանց նկատմամբ բռնություն կիրառելու կոչերը՝ պատժվում են տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից վեցհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:
5. Սույն օրենսգրքում զանգվածային անկարգություններ են համարվում բռնությանը, ջարդերով, հրկիզումներով, գույք ոչնչացնելով կամ վնասելով, հրագեղ, պայթուցիկ նյութեր կամ պայթուցիկ սարքեր գործադրելով կամ իշխանության ներկայացուցչին զինված դիմադրություն ցույց տալով արտահայտված մեկից ավելի անձանց գործողությունները, որոնց հետևանքով վտանգվում է հասարակական անվտանգությունը:
(225-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն, խմբ., փոփ., լրաց. 18.03.09 ՀՕ-53-Ն)

Հոդված 225¹. Օրենքով սահմանված կարգի խախտմամբ հավաք կազմակերպելը և անցկացնելը

(վերնագիրը փոփ. 14.04.11 ՀՕ-76-Ն)

1. Օրենքով սահմանված կարգի խախտմամբ հավաք դիտավորությանը կազմակերպելը և անցկացնելը՝ պատժվում են տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից երեքհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով:
2. Հավաքը դադարեցնելու վերաբերյալ ոստիկանության ներկայացուցչի օրինական որոշմանը չենթարկվելու և ուղղված կոչերը՝ պատժվում են տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երեքհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ մինչև երեք ամիս ժամկետով:
(225¹ -ին հոդվածը լրաց. 24.12.04 ՀՕ-67-Ն, խմբ. 04.10.05 ՀՕ-184-Ն, 18.03.09 ՀՕ-53-Ն, փոփ. 14.04.11 ՀՕ-76-Ն)

Հոդված 226. Ազգային, ռասայական կամ կրոնական թեմանք հարուցելը

1. Ազգային, ռասայական կամ կրոնական թեմանք հարուցելու, ռասայական գերազանցությունը կամ ազգային արժանապատվությունը նվաստացնելու նպատակով գործողությունները՝

պատժվում են տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ երկուսից չորս տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքները, որոնք կատարվել են՝

- 1) հրապարակայնորեն կամ լրատվության միջոցներ օգտագործելով,
- 2) բռնություն գործադրելով կամ դա գործադրելու սպառնալիքով,
- 3) պատանեական դիրքն օգտագործելով,
- 4) կազմակերպված խմբի կողմից՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ երեքից վեց տարի ժամկետով:

(226-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 227. Ատոմային էներգետիկայի օբյեկտներում անվտանգության կանոնները խախտելը

1. Ատոմային էներգետիկայի օբյեկտներում օբյեկտների տեղաբաշխման, նախագծման, կառուցման, վերանորոգման, վերակառուցման, ԵԱԿԳՐԾՄԻ կամ ԵԱԿԳՐԾՄԻ-ից հանելու, վերագործարկման, միջուկային և ռադիոակտիվ նյութերի տեղափոխման, պահպանման կամ օգտագործման ընթացքում անվտանգության կանոնները խախտելը, որն անգույնությամբ մարդու առողջությանը պատճառել է ծանր կամ միջին ծանրության վնաս՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով՝ որոշակի պատճեններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքը, որն անգույնությամբ առաջացրել է մարդու մահ, շրջակա միջավայրի ռադիոակտիվ վարակում կամ այլ ծանր հետևանքներ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից տասը տարի ժամկետով՝ որոշակի պատճեններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

(227-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 228. Իննացնող հառազայթման աղբյուրների ԵԱԿԳՐԾՄԻ անվտանգության հետ կապված կանոնները խախտելը

1. Իննացնող հառազայթման աղբյուրների ԵԱԿԳՐԾՄԻ կամ ԵԱԿԳՐԾՄԻ-ից հանելու կամ տեղափոխման ընթացքում անվտանգության կանոնները խախտելը, որն անգույնությամբ մարդու առողջությանը պատճառել է ծանր կամ միջին ծանրության վնաս՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով՝ որոշակի պատճեններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքը, որն անգույնությամբ առաջացրել է մարդու մահ, շրջակա միջավայրի ռադիոակտիվ վարակում կամ այլ ծանր հետևանքներ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից տասը տարի ժամկետով՝ որոշակի պատճեններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

(228-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 229. Էլեկտրոնային, պրոտոնային, ծանր իոնների արագացուցիչների ԵԱԿԳՐԾՄԻ անվտանգության հետ կապված կանոնները խախտելը

1. Էլեկտրոնային, պրոտոնային, ծանր իոնների արագացուցիչների տեղաբաշխման, նախագծման, շինարարության, վերանորոգման, վերակառուցման, ԵԱԿԳՐԾՄԻ կամ ԵԱԿԳՐԾՄԻ-ից հանելու ընթացքում անվտանգության կանոնները խախտելը, որն անգույնությամբ մարդու առողջությանը պատճառել է ծանր կամ միջին ծանրության վնաս՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով՝ որոշակի պատճեններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքը, որն անգույնությամբ առաջացրել է մարդու մահ, շրջակա միջավայրի ռադիոակտիվ վարակում կամ այլ ծանր հետևանքներ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից տասը տարի ժամկետով՝ որոշակի պատճեններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

(229-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 230. Լեռնահանգային, շինարարական կամ այլ աշխատանքների կատարման ընթացքում անվտանգության կանոնները խախտելը

1. Լեռնահանգային, շինարարական կամ այլ աշխատանքների կատարման ընթացքում անվտանգության կանոնները խախտելը, եթե մարդու առողջությանն անգրգուռությամբ պատճառվել է ծանր կամ միջին ծանրության վնաս՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հարյուրապատիկից երկուհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

2. Նույն արարքը, որն անգրգուռությամբ առաջացրել է մարդու մահ կամ այլ ծանր հետևանքներ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը տասը տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

(230-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 231. Պայթյունավտանգ օբյեկտներում անվտանգության կանոնները խախտելը

1. Պայթյունավտանգ օբյեկտներում անվտանգության կանոնները խախտելը, եթե մարդու առողջությանն անգրգուռությամբ պատճառվել է ծանր կամ միջին ծանրության վնաս՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հարյուրապատիկից երկուհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

2. Նույն արարքը, որն անգրգուռությամբ առաջացրել է մարդու մահ կամ այլ ծանր հետևանքներ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից տասը տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ մեկից երկու տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

(231-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 232. Հրդեհային անվտանգության կանոնները խախտելը

1. Հրդեհային անվտանգության կանոնները խախտելը այն անձի կողմից, ում վրա դրված է եղել դրանց պահպանման պարտականությունը, եթե մարդու առողջությանն անգրգուռությամբ պատճառվել է ծանր կամ միջին ծանրության վնաս՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հարյուրապատիկից երկուհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

2. Նույն արարքը, որն անգրգուռությամբ առաջացրել է մարդու մահ կամ այլ ծանր հետևանքներ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

(232-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 233. Ռադիոակտիվ նյութերի ապօրինի օրջանառությունը

1. Ռադիոակտիվ նյութեր ապօրինի ձեռք բերելը, պահելը, օգտագործելը, փոխադրելը, հանձնելը, իրացնելը, ոչնչացնելը կամ վնասելը՝ պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հիսնապատիկից հարյուրիսնապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքները, որոնք մարդու առողջությանն անգրգուռությամբ պատճառել են ծանր կամ միջին ծանրության վնաս՝

պատժվում են տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հարյուրապատիկից երկուհարյուրիսնապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքները, որոնք անգրգուռությամբ առաջացրել են մարդու մահ կամ այլ ծանր հետևանքներ՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ չորսից տասը տարի ժամկետով:

(233-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 234. Ռադիոակտիվ նյութեր հափտակելը կամ շարժելը

1. Ռադիոակտիվ նյութեր հափտակելը կամ շարժելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից հինգ տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքները, որոնք կատարվել են՝

1) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ,

2) պատժազրկման դիրքի օգտագործելով,

3) իրավապահների կողմից կատարվելու դեպքում՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

3) կյանքի կամ առողջության համար ոչ վտանգավոր բուժություն գործադրելով կամ դա գործադրելու սպառնալիքով պատժվում են ազատազրկմամբ՝ չորսից յոթ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքները, որոնք կատարվել են՝

1) կազմակերպված խմբի կողմից,

2) կյանքի կամ առողջության համար վտանգավոր բուժություն գործադրելով կամ դա գործադրելու սպառնալիքով պատժվում են ազատազրկմամբ՝ հինգից տասներկու տարի ժամկետով՝ գույքի բուժագրավմամբ կամ առանց դրա:

Հոդված 235. Ապօրինի կերպով զենք, ռազմամթերք, պայթուցիկ նյութեր կամ պայթուցիկ սարքեր ձեռք բերելը, իրացնելը, պահելը, փոխադրելը կամ կրելը

1. Ապօրինի կերպով հրազեն, բացի ոչորիկափող հրազենից և դրա փամփուռաներից, ռազմամթերք, ակոսափող հրազենի փամփուռաներ, պայթուցիկ նյութեր կամ պայթուցիկ սարքեր ձեռք բերելը, իրացնելը, պահելը, փոխադրելը կամ կրելը՝ պատժվում է կալանքով՝ առավելագույնը երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:
2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքները, որոնք կատարվել են մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ՝ պատժվում են ազատազրկմամբ՝ երկուսից վեց տարի ժամկետով:
3. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքները, որոնք կատարվել են կազմակերպված խմբի կողմից՝ պատժվում են ազատազրկմամբ՝ երեքից ութ տարի ժամկետով:
4. Ապօրինի կերպով գազային, սառը կամ նետոդական զենք կրելը՝ պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից վեցհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ մեկից երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:
5. Սույն հոդվածում նշված առարկաները կամովին հանձնած անձն ազատվում է քրեական պատասխանատվությունից, եթե նրա գործողություններն այլ հանցակազմ չեն պարունակում:

(235-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 236. Ապօրինի կերպով զենք պատրաստելը

1. Ապօրինի կերպով հրազեն, դրան համալրող դետալներ, ռազմամթերք, պայթուցիկ նյութեր կամ պայթուցիկ սարքեր պատրաստելը կամ նորագելը՝ պատժվում է ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:
2. Նույն արարքները, որոնք կատարվել են մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ՝ պատժվում են ազատազրկմամբ՝ երկուսից վեց տարի ժամկետով:
3. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքները, որոնք կատարվել են կազմակերպված խմբի կողմից՝ պատժվում են ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով:
4. Սույն հոդվածում նշված առարկաները կամովին հանձնած անձն ազատվում է քրեական պատասխանատվությունից, եթե նրա գործողություններն այլ հանցակազմ չեն պարունակում:

Հոդված 237. Ջեմքի, ռազմամթերքի, պայթուցիկ նյութերի և պայթուցիկ սարքերի պահպանության պարտականությունը ոչ պատշաճ կատարելը կամ չկատարելը

1. Իր պարտականությունները ոչ պատշաճ կատարելը կամ չկատարելը այն անձի կողմից, ում հանձնարարված է եղել հրազենի, ռազմամթերքի, պայթուցիկ նյութերի կամ պայթուցիկ սարքերի պահպանությունը, եթե առաջացել են դրանց հափտակում կամ ոչնչացում, կամ այլ ծանր հետևանքներ՝
պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հարյուրապատիկից երկուհարյուրիսնապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ մեկից երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:
2. Միջուկային, ֆիզիկական, կենսաբանական կամ զանգվածային ոչնչացման այլ տեսակի զենք կամ զանգվածային ոչնչացման զենք ստեղծելիս օգտագործվող կամ դրանց օժանդակ նյութերի կամ սարքավորումների պահպանության պարտականությունը ոչ պատշաճ կատարելը, եթե դա անգրգուռությամբ առաջացրել է ծանր հետևանքներ՝
պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից յոթ տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:
3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքները կատարելը, եթե դրանք անգրգուռությամբ առաջացրել են մարդու մահ՝
պատժվում են ազատազրկմամբ՝ հինգից տասը տարի ժամկետով՝ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու կամ որոշակի պատժներ զբաղեցնելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

(237-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 238. Ջեմք, ռազմամթերք, պայթուցիկ նյութեր կամ պայթուցիկ սարքեր հափտակելը կամ օռքթելը

1. Հրագեն, դրան համալրող դետալներ, ռազմաձեռք, պայթուցիկ նյութեր կամ պայթուցիկ սարքեր հափեռակելը կամ շարժելը՝ պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից հինգ տարի ժամկետով:
2. Միջուկային, ֆիզիկական, կենսաբանական կամ զանգվածային ոչնչացման այլ տեսակի զենք կամ զանգվածային ոչնչացման զենք ստեղծելիս օգտագործվող նյութեր կամ դրանց օժանդակ նյութեր կամ սարքավորումներ հափեռակելը կամ շարժելը՝ պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից յոթ տարի ժամկետով:
3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքները, որոնք կատարվել են՝
 - 1) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ,
 - 2) պաշտոնական դիրքի օգտագործելով,
 - 3) կյանքի կամ առողջության համար ոչ վտանգավոր բռնություն գործադրելով կամ դա գործադրելու սպառնալիքով,
 - 4) խոշոր չափերով՝պատժվում են ազատազրկմամբ՝ վեցից տասը տարի ժամկետով՝ գույքի բռնագրավմամբ կամ առանց դրա:
4. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ կամ երրորդ մասով նախատեսված արարքները, որոնք կատարվել են՝
 - 1) կազմակերպված խմբի կողմից,
 - 2) կյանքի կամ առողջության համար վտանգավոր բռնություն գործադրելով կամ դա գործադրելու սպառնալիքով,
 - 3) առանձնապես խոշոր չափերով՝պատժվում են ազատազրկմամբ՝ ութից տասներկու տարի ժամկետով՝ գույքի բռնագրավմամբ կամ առանց դրա:

Հոդված 239. Հրագենը կամ ռազմաձեռքն անփութորեն պահպանելը

Հրագենը կամ ռազմաձեռքն անփութորեն պահպանելը, որը պայմաններ է ստեղծել այդ հրագենը կամ ռազմաձեռքն ուրիշի կողմից օգտագործելու համար, ինչպես նաև զենքը կամ ռազմաձեռքն այլ անձին հանձնելը, եթե դա առաջացրել է ծանր հետևանքներ՝ պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հարյուրապատիկից երկու հարյուրիսունապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:
(239-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 240. Դժուրավառ կամ այրիչ նյութերի պահպանման, հաշվառման, փոխադրման, առաքման կամ օգտագործման կանոնները խախտելը

1. Դժուրավառ կամ այրիչ նյութերի պահպանման, հաշվառման, փոխադրման, առաքման կամ օգտագործման կանոնները խախտելը, ինչպես նաև նշված նյութերի ապօրինի փոխադրումը կամ առաքումը, եթե դրանք անգործությամբ առաջացրել են ծանր հետևանքներ՝ պատժվում են տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հարյուրապատիկից երկու հարյուրիսունապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:
2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքների կատարումը, եթե դրանք անգործությամբ առաջացրել են մարդու մահ՝ պատժվում են ազատազրկմամբ՝ երեքից յոթ տարի ժամկետով՝ որոշակի գործունեությանը զբաղվելու կամ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:
(240-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 240.1. Երկակի նշանակության տեղեկատվության և մտավոր գործունեության արդյունքների փոխանցման սահմանված կարգի խախտումը

1. Առանց լիազոր մարմնի թույլտվության երկակի նշանակության տեղեկատվության և մտավոր գործունեության արդյունքների փոխանցումը կամ լիազոր մարմնի թույլտվությամբ նախատեսված պայմանների խախտմամբ դիտարկությանը երկակի նշանակության տեղեկատվության և մտավոր գործունեության արդյունքների փոխանցումը՝ պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից հինգ տարի ժամկետով:
2. Սույն հոդվածի 1-ին մասում նշված արարքը, որը՝
 - 1) կատարվել է մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ,
 - 2) կատարվել է պաշտոնական դիրքի չարաժախելով,
 - 3) առաջացրել է ծանր հետևանքներ՝պատժվում է ազատազրկմամբ՝ հինգից յոթ տարի ժամկետով:
(240.1-ին հոդվածը լրաց. 08.04.10 ՀՕ-43-Ն)

Հոդված 241. Երկաթուղային, օդային կամ ջրային տրանսպորտի երթևեկության անվտանգության կամ շահագործման կանոնները խախտելը

(վերնագիրը փոփ. 27.02.12 ՀՕ-25-Ն)

1. Երկաթուղային, օդային կամ ջրային տրանսպորտի երթևեկության անվտանգության կամ շահագործման կանոնները խախտելը այն անձի կողմից, ով, ըստ կատարվող աշխատանքի կամ զբաղեցրած պաշտոնի, պարտավոր էր պահպանել այդ կանոնները, եթե այդ արարքը մարդու

առողջությանն անգոտությունը պատճառել է ծանր կամ միջին ծանրության վնաս կամ առաջացրել է խոռոչ վնաս՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի առավելագույնը երկու հազարապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ գրադեցնելու կամ որոշակի գործունեությանը գրադեցնելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

2. Նույն արարքը, որն անգոտությունը առաջացրել է մարդու մահ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքը, որն անգոտությունը առաջացրել է երկու կամ ավելի մարդու մահ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից տասը տարի ժամկետով:

4. Սույն հոդվածի 1-ին մասով խոռոչ վնաս է համարվում հանցագործության պահին սահմանված նվազագույն աշխատավարձի հազարապատիկը գերազանցող գումարը:

(241-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն, փոփ., լրաց. 27.02.12 ՀՕ-25-Ն)

Հոդված 242. Ծանապարհային երթևեկության և տրանսպորտային միջոցների շահագործման կանոնները խախտելը

1. Ավտոմեքենա կամ մեխանիկական այլ տրանսպորտային միջոց վարող անձի կողմից ճանապարհային երթևեկության կամ տրանսպորտային միջոցների շահագործման կանոնները խախտելը, որը մարդու առողջությանն անգոտությունը պատճառել է ծանր կամ միջին ծանրության վնաս՝ պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի առավելագույնը երկու հարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ մեկից երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ գրադեցնելու կամ որոշակի գործունեությանը գրադեցնելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

2. Նույն արարքը, որն անգոտությունը առաջացրել է մարդու մահ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ գրադեցնելու կամ որոշակի գործունեությանը գրադեցնելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքը, որն անգոտությունը առաջացրել է երկու կամ ավելի մարդու մահ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից տասը տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ գրադեցնելու կամ որոշակի գործունեությանը գրադեցնելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

4. Սույն հոդվածում մեխանիկական այլ տրանսպորտային միջոցներ են համարվում տրամվայները, տրոլեյբուսները, ինչպես նաև

տրակտորները և ինժեներաց այլ մեքենաները, մոտոցիկլները և մեխանիկական այլ փոխադրամիջոցները:

(242-րդ հոդվածը փոփ. 09.06.04 ՀՕ-97-Ն, 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 243. Տրանսպորտային միջոցը հարբած կամ տասնվեց տարին չլրացած անձին հանձնելը

Տրանսպորտային միջոցը հարբած կամ տասնվեց տարին չլրացած անձին հանձնելը, եթե դրա հետևանքով առաջացել են սույն օրենսգրքի 241-րդ կամ 242-րդ հոդվածներով նախատեսված հետևանքները՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկու հարյուրապատիկից չորս հարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝

առավելագույնը մեկ ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով՝ տրանսպորտային միջոց վարելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

(243-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 244. Ծանապարհատրանսպորտային պատահարի վայրը թողնելը

Ծանապարհատրանսպորտային պատահարի վայրը թողնելը տրանսպորտային միջոց վարող և ճանապարհային երթևեկության կամ տրանսպորտային միջոցների շահագործման կանոնները խախտած անձի կողմից՝ սույն օրենսգրքի 242-րդ հոդվածով նախատեսված հետևանքները առաջացման դեպքում՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հարյուրապատիկից երկու հարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝

առավելագույնը երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ գրադեցնելու կամ որոշակի գործունեությանը գրադեցնելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

(244-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 245. Տրանսպորտային միջոցներն անորակ վերանորոգելը կամ դրանք սեխնիկական անսարքություններով շահագործման բաց թողնելը

1. Տրանսպորտային միջոցների տեխնիկական վիճակի համար պատասխանատու անձի կողմից տրանսպորտային միջոցները, հաղորդակցության ուղիները, ազդանշանման կամ կապի միջոցները կամ տրանսպորտային այլ սարքավորումներն անորակ վերանորոգելը կամ սեխնիկական անսարքությամբ տրանսպորտային միջոցը շահագործման բաց թողնելը, եթե այդ արարքը մարդու առողջությանն անգոտությունը պատճառել է ծանր կամ միջին ծանրության վնաս կամ առաջացրել է խոռոչ վնաս՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երեք հարյուրապատիկից հինգ հարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝

առավելագույնը երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ գրադեցնելու կամ որոշակի գործունեությանը գրադեցնելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

որոշակի գործունեությունը զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

2. Նույն արարքը, որն անգրգուռությամբ առաջացրել է մարդու մահ՝ պատժվում է ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:
3. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքը, որն անգրգուռությամբ առաջացրել է երկու կամ ավելի մարդու մահ՝ պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից տասը տարի ժամկետով:
(245-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 246. Տրանսպորտային միջոցները կամ հաղորդակցության ուղիները փչացնելը

1. Տրանսպորտային միջոցները, հաղորդակցության ուղիները, ազդանշանման կամ կապի միջոցները կամ տրանսպորտային այլ սարքավորումները սչնչացնելը, վնասելը կամ այլ կերպ փչացնելը, տրանսպորտային հաղորդակցություններն արգելափակելը, եթե այդ արարքը մարդու առողջությանն անգրգուռությամբ պատճառել է ծանր կամ միջին ծանրության վնաս կամ առաջացրել է խոշոր վնաս՝ պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երեքհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը չորս տարի ժամկետով:
2. Նույն արարքը, որն անգրգուռությամբ առաջացրել է մարդու մահ՝ պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից ութ տարի ժամկետով:
3. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքը, որն անգրգուռությամբ առաջացրել է երկու կամ ավելի մարդու մահ՝ պատժվում է ազատազրկմամբ՝ վեցից տասը տարի ժամկետով:

Հոդված 247. Տրանսպորտի անվտանգ աշխատանքն ապահովող կանոնները խախտելը

1. Ուղևորի, հետխոսնի կամ երթևեկության այլ մասնակցի կողմից (բացի սույն օրենսգրքի 241-րդ և 242-րդ հոդվածներով նշված անձանցից) տրանսպորտի երթևեկության անվտանգության կամ շահագործման կանոնները խախտելը, եթե այդ արարքը մարդու առողջությանն անգրգուռությամբ պատճառել է ծանր կամ միջին ծանրության վնաս կամ առաջացրել է խոշոր վնաս՝ պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հազարապատիկից հազարհինգհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ մեկից երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:
2. Նույն արարքը, որն անգրգուռությամբ առաջացրել է մարդու մահ՝ պատժվում է ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:
3. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքը, որն անգրգուռությամբ առաջացրել է երկու կամ ավելի մարդու մահ՝ պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով:
4. Սույն հոդվածի 1-ին մասով խոշոր վնաս է համարվում հանցագործության պահին սահմանված նվազագույն աշխատավարձի հազարապատիկը գերազանցող գումարը:
(247-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն, փոփ., լրաց. 27.02.12 ՀՕ-25-Ն)

Հոդված 248. Մայրուղային խողովակաբերի շինարարության, շահագործման կամ վերանորոգման ընթացքում անվտանգության կանոնները խախտելը

1. Մայրուղային խողովակաբերի շինարարության, շահագործման կամ վերանորոգման ընթացքում անվտանգության կանոնները խախտելը, եթե այդ արարքը մարդու առողջությանն անգրգուռությամբ պատճառել է ծանր կամ միջին ծանրության վնաս կամ առաջացրել է խոշոր վնաս՝ պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հարյուրապատիկից երկուհարյուրհինգապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ մեկից երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:
2. Նույն արարքը, որն անգրգուռությամբ առաջացրել է մարդու մահ՝ պատժվում է ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:
3. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքը, որն անգրգուռությամբ առաջացրել է երկու կամ ավելի մարդու մահ՝ պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից տասը տարի ժամկետով:
(248-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 249. Աղետի ենթարկվածներին նավապետի կողմից օգնություն ցույց չտալը

1. Ծովի կամ ջրային այլ ուղու վրա աղետի ենթարկվող կամ ենթարկված մարդկանց՝ նավապետի կողմից օգնություն ցույց չտալը, եթե այդ օգնությունը կարող էր ցույց տրվել առանց նավի, անձնակազմի կամ ուղևորների լուրջ վտանգման՝ պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երեքհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:
(249-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 250. Միջազգային թռիչքների կանոնները խախտելը

Սահմանված կարգով թույլատրված երթուղիները, վայրէջքի վայրերը, օդային դարպասները, թռիչքի բարձրությունը չպահպանելը կամ միջազգային թռիչքների այլ կանոնները խախտելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երեքհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ մեկից երեք ամիս ժամկետով՝ որոշակի պատժազաններ գրադեցնելու կամ որոշակի գործունեությունը գրադվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

(250-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Գ Լ ՈՒ Խ 24

ՀԱՄԱԿԱՐԳՉԱԹԻՆ ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ԴԵՄ ՈՒՂՂՎԱԾ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆ ՆԵՐՃ

Հոդված 251. Համակարգչային տեղեկատվության համակարգ առանց թույլտվության մուտք գործելը (ներթափանցելը)

1. Համակարգչում, համակարգչային համակարգում, ցանցում կամ մեքենայական կրիչների վրա պահվող և օրենքով պահպանվող տեղեկատվության համակարգի որևէ մաս կամ ամբողջությամբ համակարգ առանց թույլտվության մուտք գործելը (ներթափանցելը), որը կատարվել է պատշաճանիչ համակարգի խախտմամբ և անգուշադրամբ առաջացրել է տեղեկատվության փոփոխություն, պատժազանում, ոչնչացում կամ ուղեփակում (մեկուսացում) կամ համակարգչի, համակարգչային համակարգի կամ ցանցի կամ համակարգչային սարքավորումների շարքից դուրս բերում կամ այլ զգալի վնաս՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից չորսհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատագրվմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որը՝

- 1) կատարվել է պատժազանի դիրքն օգտագործելով,
- 2) կատարվել է մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ,
- 3) անգուշադրամբ առաջացրել է ծանր հետևանքներ՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երեքհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ մեկից երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատագրվմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:

(251-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 252. Համակարգչային տեղեկատվությունը փոփոխելը

1. Համակարգչում, համակարգչային համակարգում, ցանցում կամ մեքենայական կրիչների վրա պահվող տեղեկատվությունը փոփոխելը կամ դրանցում սուտ տեղեկատվություն մտցնելը՝ ուրիշի գույքը հափշտակելու հատկանիշների բացակայության դեպքում, կամ խաբեության կամ վստահությունը չարաշահելու նախապահով գույքային վնաս պատճառելը, որն առաջացրել է զգալի վնաս՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով:

2. Նույն արարքը, որը՝

- 1) գույքորդվել է համակարգչային համակարգ կամ ցանց առանց թույլտվության մուտք գործելով (ներթափանցելով),
- 2) կատարվել է պատժազանի դիրքն օգտագործելով,
- 3) կատարվել է մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ,
- 4) անգուշադրամբ առաջացրել է ծանր հետևանքներ՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երեքհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ մեկից երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատագրվմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

(252-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 253. Համակարգչային սարքառվածք

1. Համակարգչային տեղեկատվությունը կամ ծրագրերը ոչնչացնելը, ուղեփակելը (մեկուսացնելը) կամ ոչ պիտանի վիճակի բերելը, համակարգչային սարքավորումները շարքից դուրս բերելը կամ համակարգիչը, համակարգչային համակարգը, ցանցը կամ մեքենայական կրիչները վնասելը (ներգադուրլը)՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երեքհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ մեկից երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատագրվմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որը՝

- 1) գույքորդվել է առանց թույլտվության համակարգչային համակարգ կամ ցանց մուտք գործելով (ներթափանցելով),
- 2) անգուշադրամբ առաջացրել է ծանր հետևանքներ՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի չորսհարյուրապատիկից ութհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատագրվմամբ՝

առավելագույնը չորս տարի ժամկետով:

**3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքները, որոնք դիտարկվում են առաջացրել են ծանր հետևանքներ՝ պատժվում են ազատազրկմամբ՝ երեքից վեց տարի ժամկետով:
(253-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)**

Հոդված 254. Համակարգչային տեղեկատվությանն ապօրինի տիրանալը

1. Համակարգչում, համակարգչային համակարգում, ցանցում կամ մեքենայական կրիչների վրա պահվող տեղեկատվությունն առանց բույլավորման պատճենահանելը կամ այլ կերպ գրան ապօրինի տիրանալը կամ համակարգչային կապի միջոցների օգտագործմամբ հաղորդվող տեղեկատվությունը որսալը՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից չորսհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասում նշված տեղեկատվությունը հանձնելուն հարկադրելը՝ անձի կամ նրա մերձավորի մասին նշանակալի տեղեկություններ հրապարակելու, ինչպես նաև այնպիսի տեղեկություններ հրապարակելու սպառնալիքով, որոնք առժողով ցանկանում է գաղտնի պահել կամ անձի կամ նրա մերձավորի նկատմամբ բռնություն գործադրելու սպառնալիքով կամ անձի, նրա մերձավորի կամ այն անձանց գույքը ոչնչացնելու կամ վնասելու սպառնալիքով, որոնց սնօրինություն կամ պատկանությունն սակ են գտնվում այդ տեղեկությունները՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի չորսհարյուրապատիկից ութհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ մեկից երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքները, որոնք՝

- 1) գուգորդվել են անձի կամ նրա մերձավորի նկատմամբ բռնություն գործադրելով,
- 2) կատարվել են մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ,
- 3) տուժողին պատճառել են զգալի վնաս,
- 4) կատարվել են առանձնակի արժեք ունեցող տեղեկատվություն ստանալու նպատակով՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ չորսից տասը տարի ժամկետով:

4. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ կամ երրորդ մասով նախատեսված արարքները, որոնք՝

- 1) կատարվել են կազմակերպված խմբի կողմից,
 - 2) գուգորդվել են առողջությանն անգգուշությամբ ծանր վնաս պատճառելով կամ առաջացրել են այլ ծանր հետևանքներ՝
- պատժվում են ազատազրկմամբ՝ վեցից տասներկու տարի ժամկետով:

(254-րդ հոդվածը լրաց. 09.06.04 ՀՕ-97-Ն, փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 255. Համակարգչային տեղեկատվությունն ապօրինի մուտք գործելու (ներթափանցելու) համար հատուկ միջոցներ պատրաստելը կամ իրացնելը

Պատկանակալի տեղեկատվությունն ապօրինի մուտք գործելու (ներթափանցելու) համար հատուկ ծրագրային կամ գործիքային միջոցներ պատրաստելը՝ դրանք իրացնելու նպատակով կամ դրանք իրացնելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երեքհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

(255-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 256. Վնասաբեր ծրագրեր մշակելը, օգտագործելը և տարածելը

1. Համակարգչում, համակարգչային համակարգում, ցանցում կամ մեքենայական կրիչների վրա պահվող տեղեկատվությունն առանց բույլավորման ոչնչացնելու, ուղեփակելու (մեկուսացնելու), վերափոխելու կամ պատճենահանելու նպատակով համակարգչային ծրագրեր մշակելը կամ գոյություն ունեցող ծրագրերում փոփոխություններ մտցնելը կամ հատուկ հարուցիչներով ծրագրեր մշակելը, դրանք օգտագործելը կամ այդպիսի ծրագրերով կրիչներ տարածելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երեքհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ մեկից երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքները, որոնք՝

- 1) կատարվել են շահագիտական դրդումներով,
- 2) կատարվել են մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ,

3) անգգուշությամբ առաջացրել են ծանր հետևանքներ՝
պատժվում են ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

(256-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 257. Համակարգչային համակարգը կամ ցանցը շահագործելու կանոնները խախտելը

1. Համակարգիչը, համակարգչային համակարգը կամ ցանցը շահագործելու կանոնները խախտելն այն անձի կողմից, ով այդ համակարգիչ, համակարգչային համակարգ կամ ցանց մուտք գործելու (ներթափանցելու) բույլ տվություն ունի, եթե այդ արարքն անգրառությամբ առաջացրել է օրենքով պահպանվող համակարգչային տեղեկատվության ոչ նշանառու, ուղեփակում (մեկուսացում), փոփոխում, համակարգչային սարքավորումների աշխատանքների խաթարում կամ առաջացրել է այլ զգալի վնաս՝

պատժվում է որոշակի պատժաքանակի գրառություններ գրառվելու կամ որոշակի գործունեության գրառվելու իրավունքից զրկվելով՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որը կատարվել է առանձնակի արժեք ունեցող տեղեկատվություն պարունակող համակարգչային համակարգի կամ ցանցի շահագործման ընթացքում՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքերը, որոնք անգրառությամբ առաջացրել են ծանր հետևանքներ՝ պատժվում են ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

(257-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Գ Լ ՈՒ Խ 25

ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԿԱՐԳԻ ԵՎ ԲԱՐՈՅԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԴԵՄ ՈՒՂՂՎԱԾ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Հոդված 258. Խուլիգանությունը

1. Խուլիգանությունը՝ դիտավորությամբ հասարակական կարգը կոպիտ կերպով խախտելը, որն արտահայտվել է հասարակության նկատմամբ բացահայտ անհարգալից վերաբերմունքով՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի առավելագույնը հինգանգատիկի չափով, կամ կալանքով՝ մինչև մեկ ամիս ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որը գուցարդվել է անձի նկատմամբ բռնություն գործադրելով կամ դա գործադրելու սպառնալիքով, ինչպես նաև ուրիշի գույքը ոչ նշանառելով կամ վնասելով՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հարյուրապատիկից երեքհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ մեկից երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի երկրորդ մասով նախատեսված արարքը, որը՝

1) կատարվել է մի խումբ անձանց կամ կազմակերպված խմբի կողմից,

2) գուցարդվել է իշխանության ներկայացուցչին կամ հասարակական կարգի պահպանության պարտականություն իրականացնող կամ հասարակական կարգի խախտումը խախտող անձին դիմադրություն ցույց տալով,

3) **(կետն ուժը կորցրել է 23.05.11 ՀՕ-143-Ն)**

4) գուցարդվել է անձի առողջությանը միջին ծանրության վնաս պատճառելով,

5) գուցարդվել է բացառիկ ցինիզմով՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:

4. Սույն հոդվածի երկրորդ կամ երրորդ մասով նախատեսված արարքը, որը կատարվել է զենքի կամ որպես զենք օգտագործվող առարկաների գործադրմամբ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից յոթ տարի ժամկետով:

(258-րդ հոդվածը խմբ. 16.12.05 ՀՕ-33-Ն, փոփ. 23.05.11 ՀՕ-143-Ն)

Հոդված 258¹. Հասարակական կարգը խախտող խմբային գործողություններ կազմակերպելը, դրանց ակտիվորեն մասնակցելը

(258¹ -ին հոդվածը լրաց. 24.12.04 ՀՕ-67-Ն, ուժը կորցրել է 04.10.05 ՀՕ-184-Ն)

Հոդված 259. Ահաբեկչության մասին սուտ հաղորդում տալը

Նախապատրաստվող ահաբեկչության մասին սուտ հաղորդում տալը՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից չորսհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ մեկից երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

(259-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 260. Վանդալիզմը

Շենքերը կամ այլ կառույցներն անպարկեշտ գրագրություններով կամ պատկերներով պղծելը, հասարակական տրանսպորտում կամ այլ հասարակական վայրերում գույքը վնասելը, եթե բացակայում են առավել ծանր հանցագործության հատկանիշները՝

պատժվում են տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հինգանգատիկից հարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով:

Հոդված 261. Երեւանի քաղաքի քաղաքապետարանի կողմից հանրապետության տարածքում կատարվող հետազոտությունների արդյունքների հիմնարկում և համապատասխան հարցերի կարգավորումը

1. Երեւանի քաղաքի քաղաքապետարանի կողմից հանրապետության տարածքում կատարվող հետազոտությունների արդյունքների հիմնարկում և համապատասխան հարցերի կարգավորումը, երբ բացակայում են սույն օրենսգրքի 132-րդ հոդվածով նախատեսված հանցագործության հատկանիշները՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երեքհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ մինչև երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ մեկից չորս տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որը կատարվել է՝

- 1) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ,
- 2) պաշտոնեական դիրքի օգտագործելով,
- 3) Հայաստանի Հանրապետության պետական սահմանը հատելով՝ անձի տեղափոխումը կազմակերպելու միջոցով,
- 4) ակնհայտ հղի կնոջ նկատմամբ,
- 5) երկու կամ ավելի անձանց նկատմամբ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից վեց տարի ժամկետով՝ գույքի բռնագրավմամբ կամ առանց դրա, որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությանը զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ առանց դրա:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքը, որը կատարվել է կազմակերպված խմբի կողմից՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով՝ գույքի բռնագրավմամբ կամ առանց դրա, որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությանը զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ առանց դրա:

(261-րդ հոդվածը խմբ. 09.06.04 ՀՕ-97-Ն, 01.06.06 ՀՕ-103-Ն, փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն, խմբ. 01.03.11 ՀՕ-69-Ն)

Հոդված 262. Պոռնկությանը զբաղվելու և նպաստելը

1. Պոռնկությանը զբաղվելու համար հաստատություն ստեղծելը, ղեկավարելը կամ պահելը կամ արևել հանրային հաստատություն պոռնկությանը զբաղվելու համար օգտագործելը կամ այլ անձի պոռնկությանը զբաղվելու համար բնակարան կամ այլ կացարան պարբերաբար արանդարելը կամ գույքային օգուտ ստանալով՝ պոռնկությանը զբաղվելու այլ ձևով նպաստելը, երբ բացակայում են սույն օրենսգրքի 132-րդ կամ 132.2-րդ հոդվածով նախատեսված հանցագործության հատկանիշները՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից չորսհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ մինչև երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ մեկից չորս տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որը կատարվել է՝

- 1) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ,
- 2) պաշտոնեական դիրքի օգտագործելով,
- 3) Հայաստանի Հանրապետության պետական սահմանը հատելով՝ անձի տեղափոխումը կազմակերպելու միջոցով,
- 4) ակնհայտ հղի կնոջ օգտագործելով,

5) երկու կամ ավելի անձանց օգտագործելով,

6) անչափահասին օգտագործելով,

7) հոգեկան խանգարման հետևանքով իր արարքի բնույթն ու նշանակությունն ամբողջությամբ կամ մասամբ գիտակցելու կամ դա ղեկավարելու հնարավորությունից զրկված անձին օգտագործելով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից վեց տարի ժամկետով՝ գույքի բռնագրավմամբ կամ առանց դրա, որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությանը զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ առանց դրա:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքը, որը կատարվել է կազմակերպված խմբի կողմից՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով՝ գույքի բռնագրավմամբ կամ առանց դրա, որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությանը զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ առանց դրա:

(262-րդ հոդվածը խմբ. 09.06.04 ՀՕ-97-Ն, 01.06.06 ՀՕ-103-Ն, փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն, խմբ. 01.03.11 ՀՕ-69-Ն)

Հոդված 263. Պոռնկագրական նյութեր կամ առարկաներ տարածելը

(վերնագիրը փոփ. 01.03.11 ՀՕ-69-Ն)

1. Պոռնկագրական նյութեր կամ առարկաներ, այդ թվում՝ տպագիր հրատարակություններ, կինոյի և տեսաֆիլմերի նյութեր, պատկերներ կամ պոռնկագրական բնույթի այլ առարկաներ տարածելը, գովազդելը, իրացնելը, ինչպես նաև այդ նպատակով պատրաստելը, երբ բացակայում են սույն օրենսգրքի 132-րդ, 132.2-րդ հոդվածներով նախատեսված հանցագործության հատկանիշները՝

պատժվում են տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից չորսհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Համակարգչային համակարգի միջոցով մանկական պոռնոգրաֆիայի ներկայացնելը կամ համակարգչային համակարգում կամ համակարգչային ավտոմատ սահմանման համակարգում մանկական պոռնոգրաֆիայի առկայությունը՝

առաջագրիչայրու սպալարը պատկանում է առաջագրիչի ստացողին

պատժվում են տուգանվում՝ նվազագույն աշխատավարձի չորսհարյուրապատիկից ութհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

3. Նույն արարքը, որը կատարվել է կազմակերպված խմբի կողմից՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից չորս տարի ժամկետով:

(263-րդ հոդվածը փոփ., լրաց. 05.12.06 ՀՕ-256-Ն, 01.03.11 ՀՕ-69-Ն)

Հոդված 264. Պատմության և մեակույթի հուշարձաններ ոչնչացնելը կամ վնասելը

1. Պատմության պահպանության տակ գտնվող պատմության, մեակույթի հուշարձանները, ինչպես նաև պատմական կամ մեակույթային առանձնակի արժեք ունեցող առարկաները կամ փաստաթղթերը ոչնչացնելը կամ վնասելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից չորսհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքները, որոնք կատարվել են առանձնակի արժեք ունեցող օբյեկտների կամ հուշարձանների նկատմամբ՝

պատժվում են տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երեքհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ մեկից երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին մասում նշված արարքները, որոնք կատարվել են անգուցարանությամբ և պատճառել են խոչըր վնաս՝

պատժվում են տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հարյուրապատիկից երկուհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով:

4. Սույն հոդվածի երրորդ մասում նշված արարքները, որոնք կատարվել են առանձնակի արժեք ունեցող օբյեկտների կամ հուշարձանների նկատմամբ կամ պատճառել են առանձնապես խոչըր վնաս՝

պատժվում են տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից չորսհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

(264-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 265. Դիակը կամ թաղման վայրերն անարգանքի ենթարկելը

1. Դիակն անարգանքի ենթարկելը կամ թաղման վայրերը, մահացածներին թաղելու կամ նրանց հիշատակի հետ կապված ծիսակատարությունների համար նախատեսված գերեզմանների վրա եղած շինությունները կամ առարկաները ոչնչացնելը, վնասելը կամ պղծելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երեքհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով:

2. Նույն արարքները, որոնք կատարվել են՝

1) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ կամ կազմակերպված խմբի կողմից,

2) ազգային, ռասայական կամ կրոնական տեղության կամ թեմանախմբի շարժառիթով,

3) գերեզմաններում գտնվող կամ դրանց վրա եղած առարկաները հափշտակելով՝

պատժվում են տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի չորսհարյուրապատիկից ութհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ մեկից երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

(265-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Գ Լ ՈՒ Խ 26

ԲՆԱԿՉՈՒԹԵԱՆ ԱՌՈՂՋՈՒԹԵԱՆ ԴԵՄ ՈՒՂՂՎԱԾ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹԵՈՒՆ ՆԵՐՇ

Հոդված 266. Թմրամիջոցների, հոգեմետ (հոգեներգործուն) նյութերի և դրանց պրեկուրսորների ապօրինի արտադրությունն իրացնելու կամ պատրաստելու նպատակով կամ դրանց ապօրինի իրացնելը (վերնագիրը խմբ. 26.05.08 ՀՕ-76-Ն, փոփ., լրաց. 07.12.11 ՀՕ-323-Ն)

1. Իրացնելու նպատակով թմրամիջոցներ, հոգեմետ (հոգեներգործուն) նյութեր ապօրինի պատրաստելը, վերամշակելը, ձեռք բերելը, պահելը, փոխադրելը, առափելը կամ դրանք ապօրինի իրացնելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից յոթ տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքները, որոնք կատարվել են՝

1) մի խումբ անձանց կողմից,

2) խոչըր չափերով,

2.1) **(կեսն ուժը կորցրել է 23.05.11 ՀՕ-143-Ն)**

3) ազատազրկման կամ կալանքի ձևով պատիժը կրելու վայրերում կամ կալանավորվածներին պահելու վայրերում,

4) ուսումնագրաստիարակչական հաստատությունում, զվարճանքի կամ հանդիսադիր վայրում կամ հաստատությունում՝ պատժվում են ազատազրկմամբ՝ հինգից տասը տարի ժամկետով՝ գույքի բռնագրավմամբ կամ առանց դրա:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքները, որոնք կատարվել են՝

1) կազմակերպված խմբի կողմից,

2) առանձնապես խոսքը չափերով՝

պատժվում են ազատագրվում՝ յոթից տասնհինգ տարի ժամկետով՝ գույքի բռնագրավմամբ կամ առանց դրա:

4. Թմբամիջոցներ կամ հոգեմետ (հոգեներգործուն) նյութեր պատրաստելու նպատակով պրեկուրսորներ ապօրինի պատրաստելը, վերամշակելը, ձեռք բերելը, պահելը, փոխադրելը, առաքելը կամ դրանք ապօրինի իրացնելը՝

պատժվում են տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի առավելագույնը չորսհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երեք ամիս ժամկետով:

4.1. Սույն հոդվածի 4-րդ մասով նախատեսված արարքը, որը կատարվել է՝

1) մի խումբ անձանց կողմից,

2) խոսքը չափերով՝

պատժվում է ազատագրվում՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

4.2. Սույն հոդվածի 4-րդ մասով նախատեսված արարքը, որը կատարվել է՝

1) կազմակերպված խմբի կողմից,

2) առանձնապես խոսքը չափերով՝

պատժվում է ազատագրվում՝ հինգից ութ տարի ժամկետով՝ գույքի բռնագրավմամբ կամ առանց դրա:

5. Սույն գլխի խմբում թմբամիջոցների և հոգեմետ (հոգեներգործուն) նյութերի գաղլի, խոսքը և առանձնապես խոսքը չափեր, ինչպես նաև դրանց պրեկուրսորների խոսքը և առանձնապես խոսքը չափեր են համարվում սույն օրենսգրքի N 1 և N 4 հավելվածներով նախատեսված չափերը:

6. Թմբամիջոցներ կամ հոգեմետ (հոգեներգործուն) նյութեր, դրանց պրեկուրսորներ, ինչպես նաև խիստ ներգործող կամ թունավոր նյութեր կամովին հանձնող անձն ազատվում է հանձնված թմբամիջոցները կամ հոգեմետ (հոգեներգործուն) նյութերը, դրանց պրեկուրսորները կամ խիստ ներգործող կամ թունավոր նյութերն ապօրինի պատրաստելու, վերամշակելու, ձեռք բերելու, պահելու, փոխադրելու կամ առաքելու համար սույն գլխի 266-րդ, 268-րդ և 275-րդ հոդվածներով նախատեսված քրեական պատասխանատվությունից:

7. Սույն գլխով նախատեսված հանցագործությունները համարվում են կրկին անգամ կատարված, եթե դրանք կատարվել են նախկինում սույն օրենսգրքի 266-րդ, 268-275-րդ հոդվածներով նախատեսված հանցանք կատարած անձանց կողմից:

(266-րդ հոդվածը խմբ. 09.06.04 ՀՕ-97-Ն, փոփ., լրաց., խմբ. 26.05.08 ՀՕ-76-Ն, փոփ. 24.06.10 ՀՕ-116-Ն, 23.05.11 ՀՕ-143-Ն, փոփ., լրաց., խմբ. 07.12.11 ՀՕ-323-Ն)

Հոդված 267. Թմբամիջոցներ կամ հոգեմետ (հոգեներգործուն) նյութեր, ինչպես նաև այդպիսի պատրաստելու համար օգտագործվող և հատուկ հսկողության տակ գտնվող նյութեր, սարքավորումներ կամ գործիքներ արտադրելու, ձեռք բերելու, պահելու, հաշվառելու, բաց թողնելու, փոխադրելու կամ առաքելու կանոնները խախտելը

(վերնագիրը փոփ. 26.05.08 ՀՕ-76-Ն, 07.12.11 ՀՕ-323-Ն)

1. Թմբամիջոցներ կամ հոգեմետ (հոգեներգործուն) նյութեր, ինչպես նաև այդպիսի պատրաստելու համար օգտագործվող և հատուկ հսկողության տակ գտնվող նյութեր, սարքավորումներ կամ գործիքներ արտադրելու, ձեռք բերելու, պահելու, հաշվառելու, բաց թողնելու, փոխադրելու կամ առաքելու կանոնները խախտելն այն անձի կողմից, ում վրա դրված է եղել այդ կանոնների պահպանության պարտականությունը, եթե դրա հետևանքով տեղի է ունեցել նշված նյութերի հափտակություն կամ ապօրինի օբյեկտները՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատագրվում՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ գրադեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքը, որը կատարվել է խոսքը չափերով՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հինգհարյուրապատիկից ութհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատագրվում՝ երկուսից չորս տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ գրադեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքը, որը կատարվել է առանձնապես խոսքը չափերով՝

պատժվում է ազատագրվում՝ երեքից հինգ տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ գրադեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

(267-րդ հոդվածը խմբ. 09.06.04 ՀՕ-97-Ն, փոփ. 26.05.08 ՀՕ-76-Ն, 07.12.11 ՀՕ-323-Ն)

Հոդված 268. Թմբամիջոցների կամ հոգեմետ (հոգեներգործուն) նյութերի ապօրինի օբյեկտները և առանց իրացնելու նպատակի

(վերնագիրը փոփ. 26.05.08 ՀՕ-76-Ն, 07.12.11 ՀՕ-323-Ն)

1. Առանց իրացնելու նպատակի գաղլի չափերով թմբամիջոցներ կամ հոգեմետ (հոգեներգործուն) նյութեր ապօրինի պատրաստելը, վերամշակելը, ձեռք բերելը, պահելը, փոխադրելը կամ առաքելը՝

պատժվում է կալանքով՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատագրվում՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքները, որոնք կատարվել են՝

1) **(կեսն ուժը կորցրել է 23.05.11 ՀՕ-143-Ն)**

2) խոսքը չափերով՝

պատժվում են ազատագրվում՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

3. Նույն արարքները, որոնք կատարվել են՝

Չ. Նույն արարքները, որոնք գատարվել են առանձնապես խոշոր չափերով պատժվում են ազատազրկմամբ՝ երկուսից վեց տարի ժամկետով:

(268-րդ հոդվածը փոփ., լրաց., խմբ. 26.05.08 ՀՕ-76-Ն, փոփ. 23.05.11 ՀՕ-143-Ն, 07.12.11 ՀՕ-323-Ն)

Հոդված 269. Թմրամիջոցներ կամ հոգեմետ (հոգեներգործուն) նյութեր հափեսակելը կամ շարժելը

(վերնագիրը փոփ. 26.05.08 ՀՕ-76-Ն, 07.12.11 ՀՕ-323-Ն)

1. Թմրամիջոցներ կամ հոգեմետ (հոգեներգործուն) նյութեր հափեսակելը կամ շարժելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից յոթ տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքները, որոնք կատարվել են՝

1) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ,

2) պատուհանային դիրքից օգտագործելով,

3) կյանքի կամ առողջության համար ոչ վտանգավոր բնույթի գործադրելով կամ դա գործադրելու սպառնալիքով,

3.1) (կետն ուժը կորցրել է 23.05.11 ՀՕ-143-Ն)

4) խոշոր չափերով՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ վեցից տասը տարի ժամկետով՝ գույքի բռնագրավմամբ կամ առանց դրա:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքները, որոնք կատարվել են՝

1) կազմակերպված խմբի կողմից,

2) առանձնապես խոշոր չափերով,

3) կյանքի կամ առողջության համար վտանգավոր բնույթի գործադրելով կամ դա գործադրելու սպառնալիքով՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ ութից տասնհինգ տարի ժամկետով՝ գույքի բռնագրավմամբ կամ առանց դրա:

(269-րդ հոդվածը փոփ., լրաց. 26.05.08 ՀՕ-76-Ն, փոփ. 23.05.11 ՀՕ-143-Ն, 07.12.11 ՀՕ-323-Ն)

Հոդված 269.1. Թմրամիջոցներ կամ հոգեմետ (հոգեներգործուն) նյութեր կամ դրանց պրեկուրսորներ ստանալու իրավունք տվող փաստաթղթեր ապօրինի պատրաստելը, օգտագործելը, կեղծելը կամ կեղծված փաստաթղթեր իրացնելը

(վերնագիրը փոփ. 07.12.11 ՀՕ-323-Ն)

1. Թմրամիջոցներ կամ հոգեմետ (հոգեներգործուն) նյութեր կամ դրանց պատրաստման կամ արտադրության համար պրեկուրսորներ ստանալու իրավունք տվող փաստաթղթեր ապօրինի պատրաստելը, օգտագործելը, կեղծելը կամ կեղծված փաստաթղթեր իրացնելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երեքհարյուրապատիկից վեցհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ մեկից երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որը կատարվել է՝

1) **(կետն ուժը կորցրել է 23.05.11 ՀՕ-143-Ն)**

2) մի խումբ անձանց կողմից նախապես համաձայնության գալով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

(269.1-ին հոդվածը լրաց. 26.05.08 ՀՕ-76-Ն, փոփ. 23.05.11 ՀՕ-143-Ն, 07.12.11 ՀՕ-323-Ն)

Հոդված 270. Թմրամիջոցներ կամ հոգեմետ (հոգեներգործուն) նյութեր ստանալու իրավունք տվող դեղատոմսեր կամ այլ փաստաթղթեր ապօրինի տալը

(վերնագիրը խմբ. 26.05.08 ՀՕ-76-Ն, փոփ. 07.12.11 ՀՕ-323-Ն)

1. Իրավասու անձի կողմից շահագիտական կամ այլ անձնական դրդամղներով թմրամիջոցներ կամ հոգեմետ (հոգեներգործուն) նյութեր ստանալու իրավունք տվող դեղատոմսեր կամ այլ փաստաթղթեր ապօրինի տալը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով՝ որոշակի պատուհաններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

2. **(մասն ուժը կորցրել է 23.05.11 ՀՕ-143-Ն)**

(270-րդ հոդվածը խմբ. 24.12.04 ՀՕ-67-Ն, 26.05.08 ՀՕ-76-Ն, փոփ. 23.05.11 ՀՕ-143-Ն, 07.12.11 ՀՕ-323-Ն)

Հոդված 271. Թմրամիջոցներ գործածելը

(հոդվածն ուժը կորցրել է 26.05.08 ՀՕ-76-Ն)

Հոդված 272. Թմրամիջոցների կամ հոգեմետ (հոգեներգործուն) նյութերի գործածմանը հակելը կամ ներգրավելը

(վերնագիրը փոփ. 26.05.08 ՀՕ-76-Ն, 07.12.11 ՀՕ-323-Ն)

1. Թմրամիջոցների կամ հոգեմետ (հոգեներգործուն) նյութերի գործածմանը հակելու կամ ներգրավելու՝

1. Երբ արարչացույցը կամ ազատության շահագրգիռությունը սլոյթերը գործածվում են ապուլը կամ սարգրակուլը պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից վեցհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատագրվում են՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Թմբամիջոցների կամ հոգեմետ (հոգեներգործուն) նյութերի գործածմանը հակելը կամ ներգրավելը, որը կատարվել է՝

1) անչափահասի նկատմամբ,

2) երկու կամ ավելի անձանց նկատմամբ,

2.1) (կեսն ուժը կորցրել է 23.05.11 ՀՕ-143-Ն)

3) խաբուսում,

4) բռնություն գործադրելով կամ դա գործադրելու սպառնալիքով՝

պատժվում է ազատագրվում են՝ երեքից ութ տարի ժամկետով:

3. Նույն արարքը, որն անգործությամբ առաջացրել է տուժողի մահ կամ նրա առողջությանը պահանջ է ծանր վնաս՝

պատժվում է ազատագրվում են՝ վեցից տասներկու տարի ժամկետով:

(272-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն, փոփ., լրաց. 26.05.08 ՀՕ-76-Ն, փոփ. 23.05.11 ՀՕ-143-Ն, 07.12.11 ՀՕ-323-Ն)

Հոդված 273. Մշակումն արգելված թմրանյութեր, հոգեմետ (հոգեներգործուն), խիստ ներգործող կամ թունավոր նյութեր պարունակող բույսեր ապօրինի ցանելը կամ անեցնելը

(վերնագիրը փոփ. 26.05.08 ՀՕ-76-Ն, 07.12.11 ՀՕ-323-Ն)

1. Մշակումն արգելված թմրանյութեր, հոգեմետ (հոգեներգործուն), խիստ ներգործող կամ թունավոր նյութեր պարունակող բույսեր ապօրինի ցանելը կամ անեցնելը խեղճ չափերով՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երեքհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ մեկից երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատագրվում են՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքները, որոնք կատարվել են՝

1) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ,

2) կազմակերպված խմբի կողմից,

2.1) (կեսն ուժը կորցրել է 23.05.11 ՀՕ-143-Ն)

3) առանձնապես խեղճ չափերով՝

պատժվում են ազատագրվում են՝ երեքից ութ տարի ժամկետով:

(273-րդ հոդվածը փոփ., լրաց. 26.05.08 ՀՕ-76-Ն, փոփ. 23.05.11 ՀՕ-143-Ն, 07.12.11 ՀՕ-323-Ն)

Հոդված 274. Թմբամիջոցներ կամ հոգեմետ (հոգեներգործուն) նյութեր գործածելու համար որջեր կազմակերպելը կամ պահելը

(վերնագիրը փոփ. 26.05.08 ՀՕ-76-Ն, 07.12.11 ՀՕ-323-Ն)

1. Թմբամիջոցներ կամ հոգեմետ (հոգեներգործուն) նյութեր գործածելու համար որջեր կազմակերպելը կամ պահելը՝

պատժվում է ազատագրվում են՝ առավելագույնը չորս տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքները, որոնք կատարվել են՝

1) կազմակերպված խմբի կողմից,

1.1) (կեսն ուժը կորցրել է 23.05.11 ՀՕ-143-Ն)

2) պատահական դիրքի օգտագործելով,

3) ուսումնագրաստիարակչական հաստատություններում՝

պատժվում են ազատագրվում են՝ երեքից յոթ տարի ժամկետով:

(274-րդ հոդվածը փոփ., լրաց. 26.05.08 ՀՕ-76-Ն, փոփ. 23.05.11 ՀՕ-143-Ն, 07.12.11 ՀՕ-323-Ն)

Հոդված 275. Խիստ ներգործող կամ թունավոր նյութերի ապօրինի բրջանառությունն իրացնելու նպատակով կամ դրանք ապօրինի իրացնելը

(վերնագիրը խմբ. 26.05.08 ՀՕ-76-Ն)

1. Իրացնելու նպատակով թմրամիջոցներ կամ հոգեմետ (հոգեներգործուն) նյութեր շահմարվող խիստ ներգործող կամ թունավոր նյութեր ապօրինի պատրաստելը, վերամշակելը, ձեռք բերելը, պահելը, փոխադրելը, առաքելը կամ դրանք ապօրինի իրացնելը՝

պատժվում է ազատագրվում են՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքները, որոնք կատարվել են՝

1) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ՝

1.1) (կեսն ուժը կորցրել է 23.05.11 ՀՕ-143-Ն)

2) (կեսն ուժը կորցրել է 24.06.10 ՀՕ-116-Ն)

պատժվում են ազատագրվում են՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

2.1. Իրացնելու նպատակով թմրամիջոցներ կամ հոգեմետ (հոգեներգործուն) նյութեր շահմարվող խիստ ներգործող նյութեր ապօրինի պատրաստելը, վերամշակելը, ձեռք բերելը, պահելը, փոխադրելը, առաքելը կամ դրանք ապօրինի իրացնելը խեղճ չափերով՝

առավելագույնը՝ առավելագույնը չորս տարի ժամկետով:

Կատարվում են ազատագրվածները անվտանգության շտաբի անդամները:

2.2. Նույն արարքը, որը կատարվել է՝

- 1) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ.
- 2) կրկին անգամ՝

պատժվում է ազատագրվածները՝ չորսից հինգ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքները, որոնք կատարվել են՝

- 1) կազմակերպված խմբի կողմից՝
- 2) **(կեսն ուժը կորցրել է 24.06.10 ՀՕ-116-Ն)**

պատժվում են ազատագրվածները՝ չորսից ութ տարի ժամկետով:

4. (մասն ուժը կորցրել է 07.12.11 ՀՕ-323-Ն)

5. Սահմանել սույն օրենսգրքում բուհավոր նյութերի ցանկը՝ համաձայն սույն օրենսգրքի հավելված N 2-ի:

6. Սահմանել սույն օրենսգրքում խիստ ներգործող նյութերի խճուղի չափերը՝ համաձայն օրենսգրքի հավելված N 3-ի:

(275-րդ հոդվածը լրաց. 09.06.04 ՀՕ-97-Ն, 26.05.08 ՀՕ-76-Ն, փոփ., լրաց. 24.06.10 ՀՕ-116-Ն, փոփ.

23.05.11 ՀՕ-143-Ն, 07.12.11 ՀՕ-323-Ն)

Հոդված 276. խիստ ներգործող կամ բուհավոր նյութեր արտադրելու, ձեռք բերելու, պահելու, հաշվառելու, բաց թողնելու, փոխադրելու կամ առաքելու թողնելու, փոխադրելու կամ առաքելու կանոնները խախտելը

Խիստ ներգործող կամ բուհավոր նյութեր արտադրելու, ձեռք բերելու, պահելու, հաշվառելու, բաց թողնելու, փոխադրելու կամ առաքելու կանոնները խախտելը, եթե դա առաջացրել է դրանց հափեսակում կամ պատճառել է այլ էական վնաս (գույքային վնասի դեպքում՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի առավելագույնը երեքհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատագրվածները՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժները զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝

(276-րդ հոդվածը լրաց. 09.06.04 ՀՕ-97-Ն, փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 277. Սանիտարահիգիենային կանոնները խախտելը

1. Սանիտարահիգիենային կանոնները խախտելը, որն անգրգուռությամբ առաջացրել է մարդկանց զանգվածային հիվանդացում կամ բուհավորում՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի առավելագույնը երկուհարյուրապատիկի չափով, կամ որոշակի պատժները՝ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ ազատագրվածները՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որն անգրգուռությամբ ծանր վնաս է պատճառել մարդու առողջությանը կամ առաջացրել է մարդու մահ՝

պատժվում է ազատագրվածները՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:

(277-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 278. Մարդկանց կյանքի կամ առողջության համար վտանգավոր հանգամանքների վերաբերյալ տեղեկություն թափանցելը

1. Մարդկանց կյանքի կամ առողջության համար վտանգ ստեղծող դեպքերի, իրադարձությունների, փաստերի կամ երևույթների վերաբերյալ տեղեկություն թափանցելը կամ աղավաղելը, որը կատարվել է բնակչությանն այդպիսի տեղեկությամբ ապահովելու պարտականություն ունեցող անձի կողմից՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից չորսհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատագրվածները՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժները զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

2. Նույն արարքները, որոնք՝

1) կատարվել են պատժազրկում դիրքի օգտագործելով,

2) անգրգուռությամբ վնաս են պատճառել մարդու առողջությանը կամ առաջացրել են մարդու մահ կամ այլ ծանր հետևանքներ՝

պատժվում են տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երեքհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատագրվածները՝ երկուսից վեց տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժները զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ մինչև երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

Հոդված 279. Անվտանգության պահանջներին չհամապատասխանող ապրանքներ թողարկելը կամ իրացնելը, աշխատանքներ կատարելը կամ ծառայություններ մատուցելը

(վերնագիրը փոփ. 09.06.04 ՀՕ-97-Ն)

1. Սպառողների կյանքի կամ առողջության անվտանգության պահանջներին չհամապատասխանող ապրանքներ թողարկելը կամ իրացնելը,

աշխատանքներ կատարելը կամ ծառայություններ մատուցելը կամ նշված ապրանքների, աշխատանքների կամ ծառայությունների՝ անվտանգություն պահանջներին համապատասխանությունը հավաստող պաշտոնական փաստաթղթերն ապօրինի հանձնելը կամ օգտագործելը, էթե այդ արարքներն անգրգուռությամբ վնաս են պատճառել մարդու առողջությանը՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից չորսհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով՝ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

2. Նույն արարքները, որոնք՝

- 1) կատարվել են մանկահասակների համար նախատեսված ապրանքների, աշխատանքների կամ ծառայությունների կապակցությամբ,
- 2) անգրգուռությամբ վնաս են պատճառել երկու կամ ավելի անձանց առողջությանը,
- 3) անգրգուռությամբ առաջացրել են մարդու մահ՝

պատժվում են տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երեքհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով՝ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքները, որոնք անգրգուռությամբ առաջացրել են երկու կամ ավելի անձանց մահ՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ չորսից տասը տարի ժամկետով՝ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

(279-րդ հոդվածը փոփ., լրաց. 09.06.04 ՀՕ-97-Ն, 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 280. Մասնավոր բժշկական կամ դեղագործական գործունեությամբ ապօրինաբար զբաղվելը, կեղծ դեղեր պատրաստելը կամ իրացնելը

1. Առանց պետական գրանցման, հաշվառման կամ հատուկ թույլտվության (լիցենզիա) մասնավոր բժշկական կամ դեղագործական գործունեությամբ զբաղվելը, էթե դա անգրգուռությամբ վնաս է պատճառել մարդու առողջությանը՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի առավելագույնը երեքհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Կեղծ դեղեր պատրաստելը կամ իրացնելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

3. Նույն արարքները, որոնք անգրգուռությամբ առաջացրել են մարդու մահ՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:

(280-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն, 21.12.10 ՀՕ-222-Ն)

Բ Ա Ժ Ի Ն 10

ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ԴԵՄ ՈՒՂՂՎԱԾ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Գ Լ ՈՒ Խ 27

ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ԴԵՄ ՈՒՂՂՎԱԾ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Հոդված 281. Աշխատանքներ իրականացնելիս շրջակա միջավայրի պահպանության կանոնները խախտելը

Արդյունաբերական, գյուղատնտեսական, գիտական և այլ օբյեկտները նախագծելու, տեղաբաշխելու, կառուցելու, վերակառուցելու, վերանորոգելու, շահագործման հանձնելու կամ շահագործելու, շահագործումից հանելու ընթացքում շրջակա միջավայրի պահպանության կանոնները խախտելիս այն անձի կողմից, ով պատասխանատու է դրանց պահպանության համար, էթե այդ արարքն անգրգուռությամբ առաջացրել է շրջակա միջավայրի ռադիոակտիվ, ֆիզիկական և կենսաբանական աղտոտվածության էական փոփոխություն, մարդու մահ, մարդկանց զանգվածային հիվանդություններ, կենդանիների զանգվածային ոչնչացում կամ այլ ծանր հետևանքներ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով՝ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

Հոդված 282. Շրջակա միջավայրի աղտոտման վերաբերյալ տեղեկություններ թափանցելը կամ դրանք դիտավորյալ աղավաղելը

1. Պաշտոնատար անձի կողմից բնակչությանից մարդկանց կյանքի և առողջության համար վտանգավոր ռադիոակտիվ, ֆիզիկական, մանրէաբանական կամ այլ կենսաբանական նյութերով շրջակա միջավայրի աղտոտման վերաբերյալ այլ վտանգավոր տեղեկություններ թափանցելը կամ այդպիսի աղտոտման վերաբերյալ դիտավորյալ աղակալտ կեղծ տեղեկություններ հաղորդելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երեքհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որն անգրգուռությամբ պատճառել է մարդու մահ, մարդկանց զանգվածային հիվանդություններ, կենդանիների ամբողջական ոչնչացում կամ այլ ծանր հետևանքներ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից վեց տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

Հոդված 283. Երջակա միջավայրի աղտոտման հետևանքները վերացնելու միջոցներ չձեռնարկելը

Երջակա միջավայրի աղտոտման ենթարկված վայրերում ապակառուցված համապատասխան ալյումինե կամ պլաստիկ հարկանցքներով և միջոցներ իրականացնելուց խուսափելը կամ այլ միջոցները ոչ պատշաճ իրականացնելու այն անձի կողմից, ով պարտավոր էր ձեռնարկել այդ միջոցառումները, երեք անգամ ժամկետով առաջացրել են մարդու մահ, մարդկանց զանգվածային հիվանդացում, կենդանիների զանգվածային ոչնչացում կամ այլ ծանր հետևանքներ՝

պատժվում է կալանքով՝ մեկից երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ երկուսից վեց տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

Հոդված 284. Վատագավոր ֆինիսիան և կենսաբանական նյութերի ու թափոնների հետ վարվելու անվտանգության կանոնները խախտելը

1. Արգելված վտանգավոր ֆինիսիան և կենսաբանական նյութեր կամ թափոններ արտադրելը, դրանք օգտագործելը, պահպանելը, տեղափոխելը, ոչնչացնելը կամ դրանց գործածություն անվտանգության կամ այլ կանոնները խախտելը, երեք դա մարդու առողջությանը կամ շրջակա միջավայրին էական վնաս պատճառելու վտանգ է ստեղծել՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

2. Նույն արարքը, որը՝

1) անգուցուցությամբ առաջացրել է շրջակա միջավայրի աղտոտում, թունավորում կամ վարակ, կենդանիների զանգվածային ոչնչացում, վնաս է պատճառել մարդու առողջությանը,

2) կատարվել է էկոլոգիական աղետի գոտում կամ արտակարգ էկոլոգիական դրության գոտում՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքները, որոնք անգուցուցությամբ առաջացրել են մարդկանց զանգվածային հիվանդություններ կամ մահ՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ երեքից յոթ տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

4. Սույն հոդվածով նախատեսված արարքները, որոնք դիտավորությամբ առաջացրել են սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ կամ երրորդ մասով նախատեսված հետևանքները՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ վեցից տասներկու տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

(284-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 285. Վատագավոր ֆինիսիան կամ կենսաբանական այլ ազդակների կամ թունավոր նյութերի հետ վարվելու ընթացքում անվտանգության կանոնները խախտելը

1. Վատագավոր ֆինիսիան կամ կենսաբանական այլ ազդակների կամ թունավոր նյութերի հետ վարվելու ընթացքում անվտանգության կանոնները խախտելը, երեք անգամ ժամկետով առաջացրել են մարդու առողջությանը վնաս է պատճառել, առաջացրել է համահարակների կամ անասնախանձարակների կամ այլ ծանր հետևանքներ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

2. Նույն արարքը, որն անգուցուցությամբ առաջացրել է մարդու մահ կամ կենդանիների զանգվածային ոչնչացում՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

Հոդված 286. Անասնաբուժական կանոնները և բույսերի հիվանդությունների ու վնասատուների դեմ պայքարելու համար հաստատված կանոնները խախտելը

1. Անասնաբուժական կանոնները խախտելը, որն անգուցուցությամբ առաջացրել է համահարակների կամ անասնախանձարակների կամ այլ ծանր հետևանքներ՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հարյուրապատիկից երկուհարյուրիսունապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

2. Բույսերի հիվանդությունների և վնասատուների դեմ պայքարելու համար սահմանված կանոնները խախտելը, որն անգուցուցությամբ

առաջացրել է ծանր հետևանքներ

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հիսնապատիկից հարյուրհիսնապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությանը զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

3. Սույն հոդվածով նախատեսված արարքները, որոնք դիտավորությամբ առաջացրել են սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված հետևանքները՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

(286-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 287. Ջրերն աղտոտելը

1. Մակերեսային կամ ստորերկրյա ջրերը, խնելու ջրամատակարարման աղբյուրներն աղտոտելը, աղբոտելը, խցանելը, սպառելը կամ դրանց բնական հատկությունները կամ որակական բաղադրությունն այլ կերպ փոփոխելը, եթե այդ արարքները դիտավորությամբ կամ անզգուշությամբ կենդանական կամ բուսական աշխարհին, ձկնային պատարներին, անտառային կամ գյուղատնտեսական տնտեսությանն էական վնաս են պատճառել՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հինգհարյուրապատիկից ութհարյուրապատիկի չափով, կամ որոշակի պատժներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությանը զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով:

2. Նույն արարքները, որոնք՝

- 1) անզգուշությամբ վնաս են պատճառել մարդկանց առողջությանը,
- 2) առաջացրել են կենդանիների զանգվածային ոչնչացում,

3) կատարվել են բնության հատուկ պահպանվող տարածքում կամ էկոլոգիական աղետի կամ արտակարգ էկոլոգիական դրության գոտում՝ պատժվում են տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի վեցհարյուրապատիկից հազարապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությանը զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքները, որոնք անզգուշությամբ առաջացրել են մարդու մահ՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությանը զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

4. Սույն հոդվածով նախատեսված արարքները, որոնք դիտավորությամբ առաջացրել են սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ կամ երրորդ մասով նախատեսված հետևանքները՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ վեցից տասներկու տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությանը զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

(287-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 288. Ծովային միջավայրն աղտոտելը

1. Ցամաքում գտնվող աղբյուրներից, տրանսպորտային միջոցներից կամ ծովում կառուցված արհեստական շինություններից մարդու առողջության կամ ծովի բնական պատարների համար վտանգավոր կամ ծովային միջավայրի օրինաչափ օգտագործմանը խոչընդոտող նյութերը կամ հումքն արտանետելու կամ քաղելու կանոնները խախտելու հետևանքով ծովային միջավայրն աղտոտելը, որը դիտավորությամբ կամ անզգուշությամբ էական վնաս է պատճառել կենդանական աշխարհին, ձկնային պատարներին, շրջակա միջավայրին կամ օրենքով պատշաճանվող այլ շահերին՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ որոշակի պատժներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությանը զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով:

2. Նույն արարքները, որոնք անզգուշությամբ վնաս են պատճառել մարդու առողջությանը՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությանը զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքները, որոնք անզգուշությամբ առաջացրել են մարդու մահ՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

(288-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 289. Մթնոլորտային օդն աղտոտելը

1. Սահմանված նորմատիվների գերազանցմամբ արտանետումներով կամ սարքավորումներով, կառույցներով կամ այլ օբյեկտների շահագործման կանոնները խախտելու հետևանքով օդն աղտոտելը կամ դրա բնական հատկություններն այլ ձևով փոփոխելը, եթե այդ արարքները ուստատոտ թամբ կամ անզգուշութամբ էական վնաս են պատճառել օդու ռատնտեսական հանրահնեսին. շինու թու ննեսին. մշակու թուսին

դրամագրությունը գտնաբերվելու պահին, կամ այլ դեպքերում, որոնցում հարկային օգուտը կազմակերպության կողմից ստացվել է, սակայն այդ օգուտը չի օգտագործվել, կամ այլ կերպ փչացվել է, որը հարկային օգուտի օգտագործման համար անհրաժեշտ է:

Կատարվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հինգհարյուրապատիկից յոթհարյուրապատիկի չափով, կամ որոշակի պատժեր գրառվելու կամ որոշակի գործունեությանը զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով:

2. Նույն արարքները, որոնք անգործությանը վնաս են պատճառել մարդու առողջությանը՝

Կատարվում են տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի վեցհարյուրապատիկից հազարապատիկի չափով, կամ ազատագրվում են՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժեր գրառվելու կամ որոշակի գործունեությանը զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքները, որոնք անգործությանը առաջացրել են մարդու մահ՝

Կատարվում են ազատագրվում են՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժեր գրառվելու կամ որոշակի գործունեությանը զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

(289-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 290. Հողը փչացնելը

1. Տնտեսական կամ այլ գործունեության վնասակար արտադրանքով հողը թունավորելը, աղտոտելը կամ այլ կերպ փչացնելը, որը կատարվել է թունաֆունդիկացիայի, պարսպանյութերի, բույսերի սերի խթանիչների կամ այլ վտանգավոր ֆունդիկացիայի կամ կենսաբանական նյութեր պահելու, օգտագործելու և փոխադրելու, ինչպես նաև հողը կանելու, տեղափոխելու, պահպանելու և օգտագործելու կանոնները խախտելով, որը դիտարկությանը կամ անգործությանը էական վնաս է պատճառել շրջակա միջավայրին՝

Կատարվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ որոշակի պատժեր գրառվելու կամ որոշակի գործունեությանը զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքները, որոնք կատարվել են էկոլոգիական աղետի կամ արտակարգ էկոլոգիական դրության գոտում կամ անգործությանը վնաս են պատճառել մարդու առողջությանը՝

Կատարվում են տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի չորսհարյուրապատիկից ութհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատագրվում են՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժեր գրառվելու կամ որոշակի գործունեությանը զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքները, որոնք անգործությանը առաջացրել են մարդու մահ՝

Կատարվում են ազատագրվում են՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժեր գրառվելու կամ որոշակի գործունեությանը զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

4. Սույն հոդվածում էական վնաս է համարվում հանցագործության պահին սահմանված նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկը գերազանցող գումարը (արժեքը):

(290-րդ հոդվածը լրաց. 09.06.04 ՀՕ-97-Ն, փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 291. Հողերի պահպանման և օգտագործման կանոնները խախտելը

1. Անհատապետական կամ օգտակար հանածոների արդյունահանման հետ չկապված ստորգետնյա շինությունների նախագծման, տեղաբաշխման, շինարարության, շահագործման հանձնելու և շահագործման ընթացքում ընդերքի պահպանման և օգտագործման կանոնները խախտելը, ինչպես նաև օգտակար հանածոների հանքավայրերի մակերեսներին ինքնակամ կառուցապատելը, եթե այդ արարքներն անգործությանը էական վնաս են պատճառել՝

Կատարվում են տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ որոշակի պատժեր գրառվելու կամ որոշակի գործունեությանը զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Հողերի օգտագործման և պահպանության կանոններին խախտմամբ կամ համապատասխան նախագծերի չեղումներով կամ առանց պայմանագրի ընդերքի օգտագործումը, որն էական վնաս է պատճառել մարդու առողջությանը, շրջակա միջավայրին, ընդերքին, դրանում պարիակված օգտակար հանածոներին, շահերին կամ շինություններին՝

Կատարվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի յոթհարյուրապատիկից հազարապատիկի չափով, կամ ազատագրվում են՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժեր գրառվելու կամ որոշակի գործունեությանը զբաղվելուց զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

(291-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն, 05.02.13 ՀՕ-3-Ն)

Հոդված 292. Ջրային կենդանիներ և բույսեր պօրիցի արդյունահանելը

1. Ջրեր կամ ջրային այլ կենդանիներ կամ արդյունագործական ջրային բույսեր պօրիցի արդյունահանելը, եթե այդ արարքները՝

1) խոշոր վնաս են պատճառել,

2) կատարվել են դրանց զանգվածային ոչնչացման եղանակներով օգտագործմամբ,

3) կատարվել են ձվադրման վայրերում կամ միգրացիայի ուղիներում կամ ձվադրման ընթացքում՝

Կատարվում են տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հինգհարյուրապատիկից յոթհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ երկուսից երեք ամիս ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքները, որոնք կատարվել են՝

- 1) պատճառական դիրքի օգտագործելով,
- 2) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ՝

պատժվում են տուգանվում՝ նվազագույն աշխատավարձի վեցհարյուրապատիկից հազարապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությանը զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

3. Սույն օրենսգրքի 292-րդ, 294-րդ, 297-րդ հոդվածներում խոսքը վնաս է համարվում հանցագործության պահին սահմանված նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկը գերազանցող գումարը (արժեքը):

(292-րդ հոդվածը լրաց. 09.06.04 ՀՕ-97-Ն, փոփ. 24.12.04 ՀՕ-67-Ն, 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 293. Զինային պատերազմի պահպանության կանոնները խախտելը

Փայտեղենի լաստառափումը, կամուրջների, ամբարտակների շինարարությունը, փայտեղենի կամ անտառային այլ արտադրանքի փոխադրումը, պայթեցման կամ այլ աշխատանքների իրականացումը, ինչպես նաև ջրամբարոջ (ջրահավիթ) շինությունների և պոմպային մեխանիզմների օժանդակումը՝ ձկնային պատերազմի պահպանության կանոնների խախտմամբ, եթե այդ գործողությունները դիտավորությամբ կամ անզգուշությամբ առաջացրել են ձկների կամ ջրային այլ կենդանիների զանգվածային ոչնչացում, կերային պատերազմի էական չափերի ոչնչացում կամ այլ ծանր հետևանքներ՝

պատժվում է տուգանվում՝ նվազագույն աշխատավարձի երեքհարյուրապատիկից վեցհարյուրապատիկի չափով, կամ որոշակի պատժներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությանը զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

(293-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 294. Ապօրինի որսը

1. Ապօրինի որսը, որը՝

- 1) պատճառել է խոսքը վնաս,
- 2) կատարվել է վերգետնյա, օդային (ուղղաթիւ, ինֆնաթիւ, պարաշուտ և այլն) և ջրային մեխանիկական (մոտորացված) տրանսպորտային միջոցներից վայրի կենդանիներին հետապնդելով, պայթուցիկ նյութերի, գազերի, էլեկտրական հոսանքի օգտագործմամբ կամ վայրի կենդանիների զանգվածային վնասման այլ եղանակներով կամ որսի իրականացման արգելված այլ ձևերով, միջոցներով և գործիքներով,
- 3) կատարվել է այնպիսի թռչունների և վայրի կենդանիների նկատմամբ, որոնց որսն ամբողջովին արգելված է,
- 4) կատարվել է որսի իրականացման այլ սահմանափակումների խախտմամբ՝

պատժվում է տուգանվում՝ նվազագույն աշխատավարձի չորսհարյուրապատիկից վեցհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ երկուսից երեք ամիս ժամկետով:

2. Նույն արարքները, որոնք կատարվել են՝

- 1) պատճառական դիրքի օգտագործելով,
- 2) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ՝

պատժվում են տուգանվում՝ նվազագույն աշխատավարձի հինգհարյուրապատիկից յոթհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությանը զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

(294-րդ հոդվածը լրաց. 09.06.04 ՀՕ-97-Ն, փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն, խմբ. 04.02.10 ՀՕ-19-Ն, փոփ. 05.02.13 ՀՕ-3-Ն)

Հոդված 295. Հայաստանի Հանրապետության Կարմիր գրքում գրանցված օրգանիզմների բնակության անհետացող կամ հազվագյուտ վայրերի ոչնչացումը

Հայաստանի Հանրապետության Կարմիր գրքում գրանցված օրգանիզմների բնակության անհետացող կամ հազվագյուտ վայրերը ոչնչացնելը, որը դիտավորությամբ կամ անզգուշությամբ առաջացրել է այդ օրգանիզմների ամբողջական պոպուլյացիաների բնաջնջում (մահ)՝

պատժվում է տուգանվում՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից վեցհարյուրապատիկի չափով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

(295-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 296. Մտերի, թփերի և բուսածածկի ապօրինի հատումը

1. Անտառային ֆոնդի տարածքներում, ինչպես նաև անտառային ֆոնդի մեջ չմտնող տարածքներում կամ հատումներն արգելված ծառերը, թփերը հատելը կամ ոչնչացնելը, պետական կամ մասնավոր սեփականություն համարվող բուսածածկը ոչնչացնելը կամ մինչև սնի դադարեցման

աստիճանի վնասելը, եթե այդ գործողությունները զգալի վնաս են պատճառել՝

պատժվում են տուգանվում՝ նվազագույն աշխատավարձի հինգհարյուրապատիկից յոթհարյուրապատիկի չափով, կամ որոշակի պատճառներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով:

2. Նույն արարքները, որոնք կատարվել են՝

1) պատճառազրկման դիրքի օգտագործելով,

2) բնության հատուկ պահպանվող տարածքներում,

3) խոշոր վնաս պատճառելով,

4) Հայաստանի Հանրապետության Կարմիր գրքում գրանցված ծառատեսակների կամ բուսածածկի նկատմամբ՝

5) **(կետն ուժը կորցրել է 23.05.11 ՀՕ-143-Ն)**

պատժվում են տուգանվում՝ նվազագույն աշխատավարձի վեցհարյուրապատիկից հազարապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով՝ որոշակի պատճառներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

3. Նույն արարքները, որոնք առաջացրել են առանձնապես խոշոր վնաս՝

պատժվում են կալանքով՝ առավելագույնը երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով՝ որոշակի պատճառներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

4. Սույն հոդվածում զգալի վնաս է համարվում հանցագործության պահին սահմանված նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից չորսհարյուրապատիկը չգերազանցող գումարը (արժեքը), խոշոր վնաս է համարվում չորսհարյուրապատիկից յոթհարյուրապատիկի չգերազանցող գումարը (արժեքը), առանձնապես խոշոր վնաս է համարվում յոթհարյուրապատիկը գերազանցող գումարը (արժեքը):

(296-րդ հոդվածը խմբ., լրաց. 24.12.04 ՀՕ-67-Ն, փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն, 09.04.07 ՀՕ-158-Ն, փոփ. 23.05.11 ՀՕ-143-Ն, խմբ. 07.12.11 ՀՕ-323-Ն, փոփ. 05.02.13 ՀՕ-3-Ն)

Հոդված 297. Անտառներ ոչնչացնելը կամ վնասելը

1. Անտառներ, ինչպես նաև անտառային ֆոնդի մեջ չմտնող տնկարկներ ոչնչացնելը կամ վնասելը, որը կատարվել է կրակի, պայթուցիկ նյութերի կամ առավել վտանգի այլ աղբյուրի հետ անզգույս վերաբերմունքի արդյունքում, և եթե այդ գործողությունները խոշոր վնաս են պատճառել՝

պատժվում է տուգանվում՝ նվազագույն աշխատավարձի երեքհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Անտառներ, ինչպես նաև անտառային ֆոնդի մեջ չմտնող տնկարկներ ոչնչացնելը կամ վնասելը, որը կատարվել է հրդեհման կամ հանրավտանգ այլ եղանակով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից ութ տարի ժամկետով:

(297-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 298. Բնության հատուկ պահպանվող տարածքների ռեժիմը խախտելը

Արգելոցների, արգելավայրերի, ազգային պարկերի, բնության հուշարձանների և պետության կողմից հատուկ պահպանվող բնական այլ տարածքների կամ օբյեկտների ռեժիմը խախտելը, որը դիտավորյալությամբ կամ անզգույսությամբ առաջացրել է էական վնաս՝

պատժվում է տուգանվում՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ որոշակի պատճառներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

(298-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Բ Ա Ժ Ի Ն 11

ՊԵՏԱԿԱՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹԹԱՆ ԴԵՄ ՈՒՂՂՎԱԾ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Գ Լ ՈՒ Խ 28

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԿԱՐԳԻ ՀԻՄՈՒՆՔՆԵՐԻ ԵՎ ՊԵՏՈՒԹԹԱՆ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹԹԱՆ ԴԵՄ ՈՒՂՂՎԱԾ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Հոդված 299. Պետական դավաճանությունը

1. Պետական դավաճանությունը՝ թեմանու կողմն անցնելը, լրտեսությունը, օտարերկրյա պետությանը կամ օտարերկրյա կազմակերպությանը կամ դրանց ներկայացուցիչներին պետական գաղտնիք հանձնելը կամ թեմանական գործունեություն իրականացնելու համար այլ օգնություն ցույց տալը, որը կատարել է Հայաստանի Հանրապետության ֆալսիֆիկացիան՝ ի վնաս Հայաստանի Հանրապետության Կենտրոնական Կառավարման Կոմիտեի կողմից հանձնված գաղտնիքները:

բաւարժանութեամբ, տարածաշրջանի անսահման լայնութեամբ գտնուող անսահման անվտանգութեամբ

պատժուում է ազատագրվում՝ տասնից տասնհինգ տարի ժամկետով՝ գույքի բռնագրավմանը կամ առանց դրա:

2. Սույն հոդվածով, ինչպէս նաև սույն օրէնագրի 302-րդ հոդվածով նախատեսված հանցանքներ կատարած անձն ազատվում է քրեական պատասխանատվությունից, եթէ նա, իշխանութեան մարմիններին կամովին հայտնելով կամ այլ ձևով, օժանդակել է հետագա վնասը կանխելուն, և եթէ նրա գործողություններն այլ հանցակազմ չեն պարունակում:

Հոդված 300. Իշխանությունը յուրացնելը

1. Իշխանությունը գավթելը՝ բռնություն գործադրելու կամ բռնություն գործադրելու սպառնալիքի միջոցով, ինչպէս նաև Սահմանադրությամբ չնախատեսված այլ եղանակով Հանրապետության Նախագահի, Ազգային ժողովի, կառավարության կամ սահմանադրական դատարանի լիազորություններին տիրանալը՝

պատժուում է ազատագրվում՝ տասնից տասնհինգ տարի ժամկետով:

2. Իշխանությունը պահելը՝ Հանրապետության Նախագահի, պետգամալարի, վարչապետի, նախարարի լիազորությունների ավարտից հետո այդ լիազորություններին իրականացումը շարունակելը՝

պատժուում է ազատագրվում՝ տասնից տասնհինգ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված հանցագործության նախապատրաստության փուլում դրան մասնակցող անձի կողմից հանցագործության նախապատրաստության մասին իրավապահ մարմիններին կամավոր հայտնած անձն ազատվում է սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված քրեական պատասխանատվությունից:

(300-րդ հոդվածը խմբ. 18.03.09 ՀՕ-53-Ն)

Հոդված 300.1. Սահմանադրական կարգը տապալելը

1. Սահմանադրական կարգը տապալելը՝ Սահմանադրության 1-ից 5-րդ հոդվածներով կամ 6-րդ հոդվածի առաջին մասով նախատեսված որևէ նորմը վիստացի վերացնելը, որն արտահայտվում է իրավական համակարգում այդ նորմի գործողության դադարեցմամբ՝

պատժուում է ազատագրվում՝ տասնից տասնհինգ տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածով նախատեսված հանցագործության նախապատրաստության փուլում դրան մասնակցող անձի կողմից հանցագործության նախապատրաստության մասին իրավապահ մարմիններին կամավոր հայտնած անձն ազատվում է սույն հոդվածով նախատեսված քրեական պատասխանատվությունից:

(300.1-ին հոդվածը լրաց. 18.03.09 ՀՕ-53-Ն)

Հոդված 300.2. Տարածքային ամբողջականությունը խախտելուն ուղղված գործողությունները

Տարածքային ամբողջականությունը խախտելուն՝ բռնություն գործադրելու կամ բռնություն գործադրելու սպառնալիքի միջոցով Հայաստանի Հանրապետության տարածքի մասը առանձնացնելուն կամ Հայաստանի Հանրապետության տարածքը կամ դրա մասը այլ պետությանը հանձնելուն ուղղված գործողություններ կատարելը՝

պատժուում է ազատագրվում՝ տասնից տասնհինգ տարի ժամկետով:

(300.2-րդ հոդվածը լրաց. 18.03.09 ՀՕ-53-Ն)

Հոդված 301. Իշխանությունը գավթելուն, տարածքային ամբողջականությունը խախտելուն կամ սահմանադրական կարգը բռնի տապալելուն ուղղված հրապարակային կոչերը

Իշխանությունը գավթելուն, տարածքային ամբողջականությունը խախտելուն կամ սահմանադրական կարգը բռնի տապալելուն ուղղված հրապարակային կոչերը՝

պատժուում է տուգանքով՝ նվազագույն ռեզիստանսի երեքհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ երկուսից երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատագրվում՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

(301-րդ հոդվածը խմբ. 18.03.09 ՀՕ-53-Ն)

Հոդված 301.1. Հանրապետության Նախագահին, Ազգային ժողովին, կառավարությանը, սահմանադրական դատարանին պարտադրելը

1. Հանրապետության Նախագահին, Ազգային ժողովին, կառավարությանը կամ սահմանադրական դատարանին՝ նրանց նկատմամբ բռնություն գործադրելու կամ բռնություն գործադրելու սպառնալիքի միջոցով, նրանց լիազորություններից բխող որևէ գործողություն կատարել կամ չկատարել պարտադրելը, որն ուղղված չէ իշխանությունը յուրացնելուն՝

պատժուում է ազատագրվում՝ երեքից տասը տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքը, որն առաջացրել է ծանր հետևանքներ՝

պատժուում է ազատագրվում՝ տասնից տասնհինգ տարի ժամկետով:

(301.1-ին հոդվածը լրաց. 18.03.09 ՀՕ-53-Ն)

Հոդված 302. Լրտեսությունը

Օտարերկրյա պետությունը, օտարերկրյա կազմակերպությունը կամ դրանց ներկայացուցիչներին պետական գաղտնիք պարունակող տեղեկություններ հանձնելը կամ հանձնելու նպատակով դրանք հավաքելը, հափշտակելը կամ պահելը, ինչպես նաև օտարերկրյա հետախուզության առաջարկումով այլ տեղեկություններ հանձնելը կամ դրանք հավաքելը Հայաստանի Հանրապետության ինքնիշխանությունը, տարածքային անձեռնմխելիությունը կամ արտաքին անվտանգությանն ի վնաս օգտագործելու համար, եթե այդ գործողությունները կատարվել են օտարերկրյա ֆալսաֆառու կամ ֆալսաֆառություն չունեցող անձի կողմից՝
պատժվում են ազատազրկմամբ՝ ութից տասնհինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 303. Դիվերսիան

Պետությունը թուլացնելու նպատակով պայքարողներ, հրկիզումներ կամ այլ գործողություններ կատարելը՝ ուղղված մարդկանց զանգվածային ոչնչացմանը, նրանց առողջությանը վնաս պատճառելուն, կազմակերպությունների, կառույցների, հաղորդակցության և անվտանգության կամ միջոցների, կապի միջոցների կամ այլ գույքի ավերմանը կամ վնասմանը, կամ զանգվածային բուռնություններին կամ համահարակների կամ անասնահամահարակների տարածմանը՝
պատժվում է ազատազրկմամբ՝ տասից տասնհինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 304. Վնասարարությունը

Այն գործողությունը կամ անգործությունը, որը պետությունը թուլացնելու նպատակով ուղղված է արդյունաբերության, տրանսպորտի, գյուղատնտեսության, դրամական համակարգի, առևտրի կամ տնտեսության այլ հյուղերի, ինչպես նաև կազմակերպությունների կամ պետական մարմինների գործունեության ֆայթայմանը, եթե այդ արարքը կատարվել է կազմակերպություններին օգտագործելու կամ դրանց բնականոց աշխատանքին խոչընդոտելու միջոցով՝
պատժվում է ազատազրկմամբ՝ ութից տասնհինգ տարի ժամկետով՝ գույքի բռնագրավմամբ կամ առանց դրա:

Հոդված 305. Պետական, ֆալսաֆառու կամ հասարակական գործչի սպանությունը

Պետական, ֆալսաֆառու կամ հասարակական գործչի սպանությունը, որը կատարվել է նրա նշանակած գործունեությունը դադարեցնելու նպատակով՝
պատժվում է ազատազրկմամբ՝ տասներկուսից բնական տարի ժամկետով, կամ ցմահ ազատազրկմամբ:
(305-րդ հոդվածը փոփ. 23.05.11 ՀՕ-143-Ն)

Հոդված 306. Պետական գաղտնիք հրապարակելը

1. Պետական գաղտնիք պարունակող տեղեկություններ դիտարկողները հրապարակել են այն անձի կողմից, ով պետական գաղտնիքի հետ ծանոթանալու իրավունք ուներ, և ում դա վստահված է եղել կամ հայտնի է դարձել ծառայության բերմամբ, եթե բացակայում են պետական դավաճանության հատկանիշները՝
պատժվում է կալանքով՝ երկուսից երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը չորս տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:
2. Պետական գաղտնիքն անգրաստությամբ հրապարակելը՝
պատժվում է կալանքով՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:
3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքը, որն անգրաստությամբ առաջացրել է ծանր հետևանքներ՝
պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից յոթ տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

Հոդված 307. Պետական գաղտնիք պարունակող փաստաթղթերի կամ համակարգչային տեղեկատվության հետ վարվելու կանոնները խախտելը

1. Պետական գաղտնիք պարունակող փաստաթղթերի կամ համակարգչային տեղեկատվության, ինչպես նաև պետական գաղտնիքի մասին տեղեկություններ պարունակող այլ առարկաների հետ վարվելու կանոնները խախտելն այն անձի կողմից, ով պարտավոր էր պահպանել այդ կանոնները, եթե դա անգրաստությամբ առաջացրել է այդ փաստաթղթերի կամ առարկաների կամ համակարգչային տեղեկատվության կորուստ՝
պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հիսունպատիկից հարյուրիսունպատիկի չափով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ զբաղեցնելու կամ որոշակի

գործունեությանը զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

2. Նույն արարքը, որն անգրգուռությամբ առաջացրել է ծանր հետևանքներ՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հարյուրապատիկից երկու հարյուրիսունապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ երկուսից երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությանը զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

(307-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Գ Լ ՈՒ Խ 29

ՊԵՏԱԿԱՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅԱՆ ԴԵՄ ՈՒՂՂՎԱԾ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆ ԵՆԸ

Հոդված 308. Պատժողական լիազորությունները չարաժեղելը

1. Պատժողատար անձի կողմից իր պատժողական դիրքը ծառայության շահերին հակառակ օգտագործելը կամ ծառայողական պարտականությունները չկատարելը՝ շահադիտական, անձնական այլ շահագրգռվածությունից կամ խմբային շահերից ելնելով, որն էական վնաս է պատճառել անձանց, կազմակերպությունների իրավունքներին ու օրինական շահերին, հասարակության կամ պետության օրինական շահերին (գույքային վնասի դեպքում՝ հանցագործության պահին սահմանված նվազագույն աշխատավարձի երեքհարյուրապատիկի չափը գերազանցող գումարը կամ դրա արժեքը)՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկու հարյուրապատիկից երեքհարյուրապատիկի չափով, կամ որոշակի պատժներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությանը զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով, կամ կալանքով՝ երկուսից երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը չորս տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որն անգրգուռությամբ առաջացրել է ծանր հետևանքներ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից վեց տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությանը զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

3. Սույն գլխում պատժողատար անձինք են՝

1) մտապես, ժամանակավորապես կամ առանձին լիազորությամբ իշխանության ներկայացուցչի գործառույթներ իրականացնող անձինք:

2) պետական մարմիններում, տեղական ինքնակառավարման մարմիններում, դրանց կազմակերպություններում, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության զինված ուժերում, Հայաստանի Հանրապետության այլ գործերում և զինվորական միավորումներում մտապես, ժամանակավորապես կամ առանձին լիազորությամբ կազմակերպական-տնօրինչական, վարչատնտեսական գործառույթներ իրականացնող անձինք:

4. Սույն օրենսգրքի 311-րդ, 311.2-րդ, 312-րդ, 312.2-րդ և 313-րդ հոդվածներով նախատեսված պատժողատար անձինք են նաև՝

1) օտարերկրյա պետության՝ սովյալ պետության ներպետական իրավունքին համապատասխան՝ պետական պատժողայի գործառույթներ իրականացնող անձինք, ինչպես նաև օտարերկրյա պետության օրենսդիր մարմնի կամ վարչական լիազորություններ իրականացնող որևէ ներկայացուցչական մարմնի անդամները:

2) միջազգային կամ վերազգային հանրային կազմակերպության կամ մարմնի պատժողները կամ այդ կազմակերպության կամ մարմնի կանոնակարգերով նախատեսված դեպքերում պայմանագրերով աշխատողները կամ այլ անձինք, որոնք կատարում են նման պատժողների կամ աշխատողների կողմից իրականացվող գործառույթներին համապատասխանող գործառույթներ:

3) միջազգային կամ վերազգային կազմակերպության, խորհրդարանական վեհաժողովի կամ նման գործառույթ իրականացնող այլ մարմնի անդամները:

4) միջազգային դատարանի, որի իրավասությունն ընդունել է Հայաստանի Հանրապետությունը, դատական գործառույթներ իրականացնող անդամները կամ պատժողները:

5) օտարերկրյա պետությունների դատարանների երդվյալ ատենակալները:

(308-րդ հոդվածը լրաց. 20.05.05 ՀՕ-119-Ն, փոփ. 28.11.06 ՀՕ-206-Ն, 09.02.12 ՀՕ-18-Ն)

Հոդված 309. Պատժողական լիազորություններն անցնելը

1. Պատժողատար անձի կողմից դիտավորությամբ այնպիսի գործողություններ կատարելը, որոնք ակնհայտորեն դուրս են եկել նրա լիազորությունների շրջանակից և էական վնաս են պատճառել անձանց, կազմակերպությունների իրավունքներին ու օրինական շահերին, հասարակության կամ պետության օրինական շահերին (գույքային վնասի դեպքում՝ հանցագործության պահին սահմանված նվազագույն աշխատավարձի հինգհարյուրապատիկի չափը գերազանցող գումարը կամ դրա արժեքը)՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երեքհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ որոշակի պատժներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությանը զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով, կամ կալանքով՝ երկուսից երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը չորս տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որը գուցարդվել է բռնություն, զենք կամ հատուկ միջոցներ գործադրելով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից վեց տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությանը զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

3. Նույն արարքը, որն անգրգուռությամբ առաջացրել է ծանր հետևանքներ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ վեցից տասը տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությանը զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

Հոդված 310. Զեռնարկատիրական գործունեությանն ապօրինի մասնակցելը

Պատժառանգության անձի կողմից, օրենքով սահմանված արգելիչ հակառակ, ձեռնարկատիրական գործունեություն իրականացնող կազմակերպություն հիմնադրելը կամ անձամբ կամ վստահված անձի միջոցով այդպիսի կազմակերպության կառավարմանը մասնակցելը, եթե այդ արարքները կազմված են այդպիսի կազմակերպության արտոնություններ և առավելություններ տրամադրելու կամ այլ ձևով հովանավորելու հետ՝ պատժվում է որոշակի պատժներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությանը զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով, կամ կալանքով՝ մեկից երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

(310-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 311. Կաշառք ստանալը

1. Պատժառանգության անձի կողմից կաշառք ստանալը, այսինքն՝ պատժառանգության անձի կողմից անձամբ կամ միջնորդի միջոցով իր կամ այլ անձի համար դրամ, գույք, գույքի նկատմամբ իրավունք, արժեթղթեր կամ որևէ այլ առավելություն ստանալը կամ պահանջելը կամ ստանալու խոստումը կամ առաջարկի ընդունելը՝ կաշառք տվողի կամ նրա ներկայացրած անձի օգտին պատժառանգության անձի կողմից իր լիազորությունների շրջանակում որևէ գործողություն կատարելու կամ չկատարելու կամ իր պատժառանգության դիրքին օգտագործելով այդպիսի գործողություն կատարելուն կամ չկատարելուն նպաստելու կամ ծառայության գծով հովանավորչության կամ թողտվության համար՝ պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երեքհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությանը զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Պատժառանգության անձի կողմից կաշառք ստանալը՝ կաշառք տվողի կամ նրա ներկայացրած անձի օգտին ակնհայտ ապօրինի գործողության կամ անգործության համար՝ պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից յոթ տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությանը զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

3. Նույն արարքը, որը կատարվել է՝

- 1) շարքում,
- 2) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ,
- 3) խումբ չափերով՝

4) **(կեսն ուժը կորցրել է 23.05.11 ՀՕ-143-Ն)**

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից տասը տարի ժամկետով՝ գույքի բռնագրավմամբ կամ առանց դրա:

4. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ կամ երրորդ մասով նախատեսված արարքները, որոնք կատարվել են՝

- 1) կազմակերպված խմբի կողմից,
- 2) առանձնապես խումբ չափերով,
- 3) դատավարի կողմից՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ յոթից տասներկու տարի ժամկետով՝ գույքի բռնագրավմամբ կամ առանց դրա:

5. **(պարբերությունն ուժը կորցրել է 05.12.06 ՀՕ-256-Ն)**

Սույն գլխում խումբ չափ է համարվում հանցագործության պահին սահմանված նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից հազարապատիկը չգերազանցող գումարը (արժեքը):

Սույն գլխում առանձնապես խումբ չափ է համարվում հանցագործության պահին սահմանված նվազագույն աշխատավարձի հազարապատիկը գերազանցող գումարը (արժեքը):

(311-րդ հոդվածը փոփ. 05.12.06 ՀՕ-256-Ն, 23.05.11 ՀՕ-143-Ն, լրաց. 09.02.12 ՀՕ-18-Ն)

Հոդված 311¹. Պատժառանգության անձ չհանդիսացող հանրային ծառայողի կողմից ապօրինի վարձատրություն ստանալը

1. Պատժառանգության անձ չհանդիսացող հանրային ծառայողի կողմից ապօրինի վարձատրություն ստանալը, այսինքն՝ պատժառանգության անձ չհանդիսացող հանրային ծառայողի կողմից անձամբ կամ միջնորդի միջոցով իր կամ այլ անձի համար դրամ, գույք, գույքի նկատմամբ իրավունք, արժեթղթեր կամ որևէ այլ առավելություն ստանալը կամ պահանջելը կամ ստանալու խոստումը կամ առաջարկի ընդունելը՝ վարձատրություն տվողի կամ նրա ներկայացրած անձի օգտին հանրային ծառայողի կողմից իր լիազորությունների շրջանակներում որևէ գործողություն կատարելու կամ չկատարելու կամ իր ծառայողական դիրքին օգտագործելով՝ այդպիսի գործողություն կատարելուն կամ չկատարելուն նպաստելու կամ ծառայության գծով հովանավորչության կամ թողտվության համար՝ պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից չորսհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով՝ որոշակի գործունեությանը զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Պատժառանգության անձ չհանդիսացող հանրային ծառայողի կողմից ապօրինի վարձատրություն ստանալը՝ վարձատրություն տվողի կամ նրա ներկայացրած անձի օգտին ակնհայտ ապօրինի գործողության կամ անգործության համար՝ պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից հինգ տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությանը զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

3. Նույն արարքը, որը կատարվել է՝

- 1) շարքում,

- 2) խոսքը չափերով,
- 3) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ`
- 4) **(կեսն ուժը կորցրել է 23.05.11 ՀՕ-143-Ն)**

պատժվում է ազատազրկմամբ` չորսից յոթ տարի ժամկետով:

4. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով կամ երրորդ մասով նախատեսված արարքները, որոնք կատարվել են`

- 1) կազմակերպված խմբի կողմից,
- 2) առանձնապես խոսքը չափերով`

պատժվում են ազատազրկմամբ` հինգից տասը տարի ժամկետով` գույքի բռնագրավմամբ կամ առանց դրա:

5. Սույն գլխում հանրային ծառայողներ են համարվում «Հանրային ծառայության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի համաձայն հանրային ծառայության պաշտոնների անվանացանկով նախատեսված որևէ պաշտոն զբաղեցնող կամ օրենքով սահմանված դեպքերում և կարգով հանրային ծառայության համապատասխան կադրերի ղեկավարում գտնվող անձինք:

(311¹ -ին հոդվածը լրաց. 30.04.08 ՀՕ-49-Ն, փոփ. 23.05.11 ՀՕ-143-Ն, խմբ. 26.05.11 ՀՕ-173-Ն, լրաց. 09.02.12 ՀՕ-18-Ն)

Հոդված 311². Իրական կամ ենթադրյալ ազդեցությունը շահագիտական նպատակով օգտագործելը

1. Իրական կամ ենթադրյալ ազդեցությունը շահագիտական նպատակով օգտագործելը` անձամբ կամ միջնորդի միջոցով դրամի, գույքի, գույքի նկատմամբ իրավունքի, արժեթղթերի կամ որևէ այլ առավելություն ստանալը կամ պահանջելը կամ ստանալու խոստումը կամ առաջարկի ընդունելը` իրավաբանական կամ ֆիզիկական անձանց օգտին որևէ պաշտոնատար անձի կամ պաշտոնատար անձ չհանդիսացող հանրային ծառայողի կողմից իր լիազորությունների շրջանակում որևէ գործողություն կատարելու կամ չկատարելու նպատակով կամ ծառայության գծով հովանավորչության կամ թողտվության համար`

պատժվում է տուգանքով` նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից մինչև չորսհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ` առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որը կատարվել է ակնհայտ ապօրինի գործողության կամ անգործության համար`

պատժվում է ազատազրկմամբ` երեքից հինգ տարի ժամկետով:

3. Նույն արարքը, որը կատարվել է`

- 1) շարժմամբ,
- 2) խոսքը չափերով,
- 3) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ`
- 4) **(կեսն ուժը կորցրել է 23.05.11 ՀՕ-143-Ն)**

պատժվում է ազատազրկմամբ` չորսից յոթ տարի ժամկետով:

4. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ կամ երրորդ մասով նախատեսված արարքները, որոնք կատարվել են`

- 1) կազմակերպված խմբի կողմից,
- 2) առանձնապես խոսքը չափերով`

պատժվում են ազատազրկմամբ` հինգից տասը տարի ժամկետով` գույքի բռնագրավմամբ կամ առանց դրա:

(311² -րդ հոդվածը լրաց. 30.04.08 ՀՕ-49-Ն, փոփ. 23.05.11 ՀՕ-143-Ն, լրաց. 09.02.12 ՀՕ-18-Ն)

Հոդված 312. Կաշառք տալը

1. Պաշտոնատար անձին կաշառք տալը, այսինքն` պաշտոնատար անձին անձամբ կամ միջնորդի միջոցով նրա կամ այլ անձի համար դրամ, գույք, գույքի նկատմամբ իրավունք, արժեթղթեր կամ որևէ այլ առավելություն խոստանալը կամ առաջարկելը կամ տրամադրելը` իր կամ իր ներկայացրած անձանց օգտին պաշտոնատար անձի կողմից իր լիազորությունների շրջանակում որևէ գործողություն կատարելու կամ չկատարելու կամ պաշտոնատար անձի կողմից իր պաշտոնական դիրքի օգտագործելով այդպիսի գործողություն կատարելու կամ չկատարելու նպատակով կամ ծառայության գծով հովանավորչության կամ թողտվության համար`

պատժվում է տուգանքով` նվազագույն աշխատավարձի հարյուրապատիկից երկուհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով` մեկից երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ` առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Կաշառք տալը, որը կատարվել է խոսքը չափերով`

պատժվում է տուգանքով` նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից չորսհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ`

երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

3. Կաշառք տալը, որը կատարվել է`

- 1) առանձնապես խոսքը չափերով,
- 2) կազմակերպված խմբի կողմից`

պատժվում է ազատազրկմամբ` երեքից յոթ տարի ժամկետով:

4. Կաշառք տվող անձն ազատվում է քրեական պատասխանատվությունից, եթե տեղի է ունեցել կաշառքի շարժում, և այդ անձը մինչև կաշառք տալու մասին քրեական հետապնդման մարմիններին հայտնի դառնալը, բայց հանցանքի կատարումից հետո` ոչ ուժ, քան ետօրյա ժամկետում, այդ մասին կանոնադրաբար հայտնի է քրեական հետապնդման մարմիններին և աջակցել հանցագործությունը բացահայտելուն:

(312-րդ հոդվածը փոփ., խմբ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն, փոփ. 05.12.06 ՀՕ-256-Ն, լրաց. 09.02.12 ՀՕ-18-Ն, խմբ. 16.05.14 ՀՕ-14-Ն)

Հոդված 312¹. Պաշտոնատար անձ չհանդիսացող հանրային ծառայողին ապօրինի վարձատրություն տալը

1. Պաշտոնատար անձ չհանդիսացող հանրային ծառայողին ապօրինի վարձատրություն տալը, այսինքն՝ պաշտոնատար անձ չհանդիսացող հանրային ծառայողին անձամբ կամ միջնորդի միջոցով նրա կամ այլ անձի համար դրամ, գույք, գույքի նկատմամբ իրավունք, արժեքդրեր կամ որևէ այլ առավելություն խոստանալը կամ առաջարկելը կամ տրամադրելը՝ իր կամ իր ներկայացրած անձանց Օգտին պաշտոնատար անձ չհանդիսացողի կողմից իր լիազորությունների շրջանակում որևէ գործողություն կատարելու կամ չկատարելու կամ պաշտոնատար անձ չհանդիսացող հանրային ծառայողի կողմից իր պաշտոնական դիրքի Օգտագործելով՝ այդպիսի գործողություն կատարելուն կամ չկատարելուն նպաստելու կամ ծառայության գծով հավանավորչության կամ թողսվության համար՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից չորսհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով՝ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Ապօրինի վարձատրություն տալը, որը կատարվել է խոշոր չափերով՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երեքհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը չորս տարի ժամկետով:

3. Ապօրինի վարձատրություն տալը, որը կատարվել է՝

- 1) առանձնապես խոշոր չափերով,
- 2) կազմակերպված խմբի կողմից՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

4. Ապօրինի վարձատրություն տվող անձն ազատվում է քրեական պատասխանատվությունից, եթե տեղի է ունեցել ապօրինի վարձատրության շրջանում, և այդ անձը մինչև ապօրինի վարձատրություն տալու մասին քրեական հետապնդման մարմիններին հայտնի դառնալը, բայց հանցանքի կատարումից հետո՝ ոչ ուշ, քան եռօրյա ժամկետում, այդ մասին կամովին հայտնել է քրեական հետապնդման մարմիններին և աջակցել հանցագործությունը բացահայտելուն:

(312¹ -ին հոդվածը լրաց. 30.04.08 ՀՕ-49-Ն, խմբ., փոփ., լրաց. 09.02.12 ՀՕ-18-Ն, խմբ. 16.05.14 ՀՕ-14-Ն)

Հոդված 312.2. Իրական կամ ենթադրյալ ազդեցությունն օգտագործելու համար ապօրինի վարձատրություն տալը

1. Անձին՝ նրա իրական կամ ենթադրյալ ազդեցությունն օգտագործելու համար ապօրինի վարձատրություն տալը, այսինքն՝ անձին անձամբ կամ միջնորդի միջոցով նրա կամ այլ անձի համար դրամ, գույք, գույքի նկատմամբ իրավունք, արժեքդրեր կամ որևէ այլ առավելություն խոստանալը կամ առաջարկելը կամ տրամադրելը իր կամ իր ներկայացրած անձանց օգտին որևէ պաշտոնատար անձի կամ պաշտոնատար անձ չհանդիսացող հանրային ծառայողի կողմից իր լիազորությունների շրջանակում որևէ գործողություն կատարելուն կամ չկատարելուն նպաստելու կամ ծառայության գծով հավանավորչության կամ թողսվության համար՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից մինչև չորսհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Ապօրինի վարձատրություն տալը, որը կատարվել է խոշոր չափերով՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի չորսհարյուրապատիկից վեցհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը չորս տարի ժամկետով:

3. Ապօրինի վարձատրություն տալը, որը կատարվել է՝

- 1) առանձնապես խոշոր չափերով,
- 2) կազմակերպված խմբի կողմից՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

4. Ապօրինի վարձատրություն տվող անձն ազատվում է քրեական պատասխանատվությունից, եթե տեղի է ունեցել ապօրինի վարձատրության շրջանում, և այդ անձը մինչև ապօրինի վարձատրություն տալու մասին քրեական հետապնդման մարմիններին հայտնի դառնալը, բայց հանցանքի կատարումից հետո՝ ոչ ուշ, քան եռօրյա ժամկետում, այդ մասին կամովին հայտնել է քրեական հետապնդման մարմիններին և աջակցել հանցագործությունը բացահայտելուն:

(312.2-րդ հոդվածը լրաց. 09.02.12 ՀՕ-18-Ն, խմբ. 16.05.14 ՀՕ-14-Ն)

Հոդված 313. Կաշառքի միջնորդությունը

1. Կաշառքի միջնորդությունը՝ կաշառք տվողի և կաշառք ստացողի միջև կաշառքի շուրջ համաձայնության գալուն կամ արդեն կայացած համաձայնության իրականացմանը նպաստելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հարյուրապատիկից երկուհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքի կատարումը՝

- 1) **(կեսն ուժը կորցրել է 23.05.11 ՀՕ-143-Ն)**
- 2) պաշտոնական դրությունն օգտագործելով՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից չորսհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ մեկից երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

(313-րդ հոդվածը փոփ. 23.05.11 ՀՕ-143-Ն)

Հոդված 314. Պատռոնեական կեղծիքը

1. Պատռոնատար անձի կողմից ռեպրոդուցիայի նպատակով կամ անձնական այլ դրդանքներով կամ խմբային շահերից ելնելով՝ պատռոնական փաստաթղթերում ակնհայտ կեղծ տեղեկություններ կամ գրառումներ մտցնելը, կեղծում, բերվածք կամ այլ թվական գրառումներ կամ փոփոխություններ կատարելը, ինչպես նաև կեղծ փաստաթղթեր կազմելը կամ հանձնելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը չորս տարի ժամկետով՝ որոշակի պատռոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

**2. (մասն ուժը կորցրել է 23.05.11 ՀՕ-143-Ն)
(314-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն, խմբ., փոփ. 23.05.11 ՀՕ-143-Ն)**

Հոդված 314¹. Այլ պետության քաղաքացիություն ընդունելու կամ ստանալու դեպքում օրենքով սահմանված ժամկետում Հայաստանի Հանրապետության կառավարության լիազոր մարմինն չհայտնելը

Այլ պետության քաղաքացիություն ընդունելու կամ ստանալու դեպքում օրենքով սահմանված ժամկետում Հայաստանի Հանրապետության կառավարության լիազոր մարմինն չհայտնելը Հայաստանի Հանրապետության այն քաղաքացու կողմից, որը հավակնում է այնպիսի պատռոն գրաղեցնելու, որն զբաղեցնելն օրենքով արգելված է այլ պետության քաղաքացի հանդիսացող Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիներին, ինչպես նաև այն պատռոնատար անձի կողմից, որը, օրենքի համաձայն, չէր կարող լինել նաև այլ պետության քաղաքացի՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից հինգ տարի ժամկետով՝ որոշակի պատռոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

(314¹ -ին հոդվածը լրաց. 26.02.07 ՀՕ-77-Ն, փոփ. 05.02.13 ՀՕ-3-Ն)

Հոդված 315. Պատռոնեական անփութությունը

1. Պատռոնատար անձի կողմից ծառայության նկատմամբ անբարեխիղճ կամ անփութ վերաբերմունքի հետևանքով իր պարտականությունները չկատարելը կամ ոչ պատշաճ կատարելը, որն անգրագրությամբ էական վնաս է պատճառել անձանց կամ կազմակերպությունների իրավունքներին ու օրինական շահերին կամ հասարակության կամ պետության օրինական շահերին (գույքային վնասի դեպքում՝ հանցագործության պահին սահմանված նվազագույն աշխատավարձի հարաբարական չափը գերազանցող գումարը կամ դրա արժեքը՝ պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երեքհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որն անգրագրությամբ առաջացրել է մարդու մահ կամ այլ ծանր հետևանքներ՝
պատժվում է ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:
(315-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 315¹. Պետական կամ համայնքային սեփականություն հանդիսացող հողամասերի ինքնակամ գավթումը չզադարեցնելը և դրա հետևանքները չվերացնելը, ինչպես նաև ինքնակամ շինությունների կառուցումը չզադարեցնելը և անօրինական կառույցները չհանդիսացնելը

Քաղաքացիների կամ իրավաբանական անձանց կողմից պետական կամ համայնքային սեփականություն հանդիսացող հողամասերի ինքնակամ գավթումը չզադարեցնելը և դրա հետևանքները չվերացնելը, ինչպես նաև օրենքով և այլ իրավական ակտերով սահմանված կարգով այդ նպատակի համար չհատկացված հողամասում կամ նախատեսված թույլտվության կամ թույլտվությամբ սահմանված պայմանների կամ քաղաքացիական նորմերի և կանոնների էական խախտումներով շինելի, շինության կառուցումը կամ վերակառուցումը չզադարեցնելը և (կամ) անօրինական կառույցները չհանդիսացնելը, որոնք կատարվել են նույն արարքի համար կրկնակի վարչական սույժ նշանակելուց հետո՝ մեկ տարվա ընթացքում՝
- պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից վեցհարյուրապատիկի չափով:

(315¹ -ին հոդվածը լրաց. 04.10.05 ՀՕ-190-Ն, փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 315². Պետական կամ համայնքային սեփականություն հանդիսացող հողամասերի ինքնակամ գավթումը, ինչպես նաև շինությունների ինքնակամ կառուցումը կասեցնելու, կանխարգելելու ուղղությամբ օրենքով սահմանված կարգով միջոցներ չձեռնարկելը

Պատռոնատար անձանց կողմից, որոնց վրա իրավական ակտերով դրված է պետական կամ համայնքային սեփականություն հանդիսացող հողամասերի ինքնակամ գավթումը, շինությունների ինքնակամ կառուցումը կասեցնելու և առտահանումը, հողամասերի ինքնակամ

զավթումը, ճեմերի և շինությունների ինժեներական կառուցումը կատարելու միջոցներ դիտավորությամբ չձեռնարկելը, ինչպես նաև հողամասերը ինժեներական զավթած, ինժեներական կառույց իրականացնող կամ իրականացրած անձանց նկատմամբ վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ օրենսդրությամբ նախատեսված վարչական պատասխանատվության միջոցները դիտավորությամբ չկիրառելը՝

- պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հազարապատիկի չափով, և որոշակի պատճառներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով, առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ մեկից երկու տարի ժամկետով և որոշակի պատճառներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով, առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

(315²-րդ հոդվածը լրաց. 04.10.05 ՀՕ-190-Ն, 05.02.13 ՀՕ-3-Ն)

Գ Լ ՈՒ Խ 30

ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ԿԱՐԳԻ ԴԵՄ ՈՒՂՂՎԱԾ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Հոդված 316. Իշխանության ներկայացուցչի նկատմամբ բռնություն գործադրելը

1. Իշխանության ներկայացուցչի կամ նրա մերձավոր ազգականի նկատմամբ կյանքի կամ առողջության համար ոչ վտանգավոր բռնություն գործադրելը կամ բռնություն գործադրելու սպառնալիքը՝ կապված նրա կողմից իր ծառայողական պարտականությունները կատարելու հետ՝ պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երեքհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով կամ կալանքով՝ առավելագույնը մեկ ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասում նշված անձանց նկատմամբ կյանքի կամ առողջության համար վտանգավոր բռնությունը՝ կապված նրանց կողմից իրենց ծառայողական պարտականությունները կատարելու հետ՝ պատժվում է ազատազրկմամբ՝ հինգից տասը տարի ժամկետով:

3. Սույն օրենսգրքում իշխանության ներկայացուցչի է համարվում պետական և տեղական ինժեներական կառավարման մարմիններում ծառայող այն անձը, ով ծառայողական ենթակայության տակ չգտնվող անձանց նկատմամբ սահմանված կարգով օժտված է կարգադրիչ լիազորություններով:

(316-րդ հոդվածը խմբ. 24.12.04 ՀՕ-67-Ն, լրաց. 16.12.05 ՀՕ-33-Ն, փոփ. 07.12.11 ՀՕ-323-Ն)

Հոդված 317. Պատճառատար անձի կոչումը կամ իշխանությունն ինժեներական յուրացնելը

Պատճառատար անձի կոչումը կամ իշխանությունն ինժեներական յուրացնելը, ինչպես նաև դատական և իրավապահ այլ մարմինների աշխատողների համազգեստը կամ վիպակահուն օգտագործելը, որը զուգարկվել է դրա հիման վրա հանցանք կատարելով՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երեքհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ մեկից երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

(317-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 318. Իշխանության ներկայացուցչին վիրավորելը

(318-րդ հոդվածը խմբ. 09.06.04 ՀՕ-97-Ն, լրաց. 16.12.05 ՀՕ-33-Ն, ուժը կորցրել է 19.05.08 ՀՕ-67-Ն)

Հոդված 319. Պատիժն ի կատար ածող հիմնարկի կամ կալանավորվածներին պահելու վայրի կամ ձերբակալվածներին պահելու վայրի գործունեությանը խոչընդոտելը

1. Պատիժն ի կատար ածող հիմնարկի կամ կալանավորվածներին պահելու վայրի կամ ձերբակալվածներին պահելու վայրի աշխատողի նկատմամբ բռնություն գործադրելու սպառնալիքը, այդ հաստատությունների բնականոն գործունեությանը խոչընդոտելու նպատակով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված անձանց, ինչպես նաև պատիժն ի կատար ածող հիմնարկում կամ կալանավորվածներին պահելու վայրում կամ ձերբակալվածներին պահելու վայրում գտնվող անձանց նկատմամբ, կյանքի կամ առողջության համար ոչ վտանգավոր բռնություն գործադրելը նույն նպատակով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքները, որոնք կատարվել են՝

1) սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված անձանց կյանքի կամ առողջության համար վտանգավոր բռնությամբ,

2) կազմակերպված խմբի կողմից՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ հինգից տասը տարի ժամկետով:

Հոդված 320. Կարմիր խաչի կամ Կարմիր մահիկի խորհրդանիշը կամ նշանն ապօրինի օգտագործելը

Կարմիր խաչի կամ Կարմիր մահիկի խորհրդանիշը և տարբերանշանները, ինչպես նաև Կարմիր խաչի կամ Կարմիր մահիկի անվանումներն ապօրինի օգտագործելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երեքհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ մեկից երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

Հոդված 321. Կապի ուղիները վնասելը

Կապի ուղիների պահպանության կանոնները խախտելը, որն անգույշությամբ վնասել է միջազգային կապի մալուխային ուղիները, եթե առաջացել է կապի ընդհատում՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երեքհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով:

Հոդված 322. Ինֆեկտիոզային շարժումները

1. Ինֆեկտիոզային շարժումները՝ օրեկես և ավելի անգամ անվտանգ կարգի խախտմամբ իր իրական կամ ենթադրյալ իրավունքներն ինֆեկտիոզ (ինֆեկտիոզ) իրականացնելը, որն էական վնաս է պատճառել անձանց իրավունքներին կամ օրինական շահերին կամ խոշոր վնաս՝ պետական կամ հասարակական շահերին՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երեքհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ մեկից երեք ամիս ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որը կատարվել է բուժօգնության գործադրելով կամ դա գործադրելու սպառնալիքով՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի չորսհարյուրապատիկից ութհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ երկուսից երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:

(322-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 323. Պետական պարգևները հափշտակելը

Պետական պարգևները հափշտակելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երեքհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երեք ամիս ժամկետով:

Հոդված 324. Փաստաթղթեր, դրոշմներ, կնիքներ հափշտակելը կամ վնասելը

1. Քաղաքացու անձնագիրը կամ նույնականացման քարտը կամ կարևոր այլ փաստաթուղթ հափշտակելը՝ պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից չորսհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով:

2. Պատճենական փաստաթղթեր, դրոշմներ կամ կնիքներ հափշտակելը, ոչնչացնելը, վնասելը կամ թափանցելը, որը կատարվել է անօրինակապես դրոշմներով կամ անձնական այլ շահագրգռվածությունից ելնելով՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երեքհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ մեկից երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

(324-րդ հոդվածը լրաց. 30.11.11 ՀՕ-292-Ն)

Հոդված 325. Փաստաթղթեր, դրոշմներ, կնիքներ, ձևաթղթեր, տրանսպորտային միջոցների պետահամարանիշներ կեղծելը, իրացնելը կամ օգտագործելը

1. Իրավունք վերապահող կամ պատասխանատվությունից ազատող վկայական կամ պատճենական այլ փաստաթուղթ կեղծելը՝ կեղծողի կողմից անձամբ կամ այլ անձի կողմից դրանք օգտագործելու կամ իրացնելու նպատակով կամ այդպիսի փաստաթուղթ իրացնելը կամ նույն նպատակներով կեղծ կնիքներ, դրոշմներ, ձևաթղթեր, տրանսպորտային միջոցների պետահամարանիշներ պատրաստելը կամ իրացնելը, ինչպես նաև ակնհայտ կեղծ փաստաթուղթ օգտագործելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից չորսհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքները, որոնք կատարվել են մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ՝ պատժվում են տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի չորսհարյուրապատիկից ութհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը չորս տարի ժամկետով:

(325-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 326. Պատճենական փաստաթղթեր ապօրինի ձևով բերելը կամ իրացնելը

(վերնագիրը փոփ. 21.06.14 ՀՕ-102-Ն)

Իրավունք վերադառնող կամ պատասխանատվությունից ազատող պաշտոնական փաստաթղթեր, ինչպես նաև այդպիսի փաստաթղթերի ձևաթղթեր այսօրինի ձեռք բերելը կամ իրացնելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երեքհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատագրվում՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

(326-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն, 21.06.14 ՀՕ-102-Ն)

Հոդված 327. Ժամկետային զինվորական կամ այլ ընտրանքային ծառայությունից, վարժական հավաքներից կամ գործառնականներից խուսափելը (վերնագիրը լրաց. 16.12.05 ՀՕ-34-Ն)

1. Ժամկետային զինվորական կամ այլ ընտրանքային ծառայության հերթական գործառնական, վարժական հավաքից կամ գործառնականից խուսափելը՝ այդ ծառայությունից ազատվելու՝ Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված կարգով հիմքերի բացակայության դեպքում՝

պատժվում է կալանքով՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատագրվում՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որը կատարվել է՝

1) իրեն մարմնական վնասվածք պատճառելու կամ հիվանդության սինդրոմային համադրանքով,

2) փաստաթուղթ կեղծելու կամ խաբուսության այլ հանապարհով՝

պատժվում է կալանքով՝ մեկից երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատագրվում՝ մեկից հինգ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքը, որը կատարվել է ռազմական դրության, պատերազմի ժամանակ կամ մարտի պարագաներում՝

պատժվում է ազատագրվում՝ չորսից ութ տարի ժամկետով:

(327-րդ հոդվածը լրաց., փոփ. 16.12.05 ՀՕ-34-Ն)

Հոդված 327¹. Այլ ընտրանքային աշխատանքային ծառայողի կողմից ծառայության վայրն ինքնակամ թողնելը

1. Այլ ընտրանքային աշխատանքային ծառայողի կողմից ծառայության վայրն ինքնակամ թողնելը, ինչպես նաև ծառայության վայրից արձակվելիս, նահանգվելիս, գործուղումից, արձակուրդից կամ բուժական հաստատությունից առանց հարգելի պատճառների ժամանակին ծառայության վայր չներկայանալը երեք օրից ավելի, բայց մեկ ամսից ոչ ավելի տևողությամբ, ինչպես նաև երեք ամսվա ընթացքում երեք և ավելի անգամ մեկից երեք օր տևողությամբ՝

պատժվում է կալանքով՝ առավելագույնը երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատագրվում՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքները, եթե ինքնակամ բացակայությունը տևել է մեկ ամսից ավելի, բայց այլ ընտրանքային աշխատանքային ծառայությունից ժամանակավորապես խուսափելու նպատակով՝

պատժվում են ազատագրվում՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքները, որոնք կատարվել են մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ՝

պատժվում են ազատագրվում՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

4. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ կամ երրորդ մասով նախատեսված արարքները, որոնք կատարվել են ռազմական դրության, պատերազմի ժամանակ՝

պատժվում են ազատագրվում՝ երեքից ութ տարի ժամկետով:

5. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքներն առաջին անգամ կատարած այլ ընտրանքային աշխատանքային ծառայող կարող է ազատվել բրեժևեյի պատասխանատվությունից, եթե դրանք կատարել է ծանր հանցանքների գույքարժան հետևանքով, կամ ազատվում է բրեժևեյի պատասխանատվությունից, եթե նա ծառայությունից խուսափելու պահից երեք օրվա ընթացքում մեղայականով ներկայացել է ծառայության վայր, իրավապահ կամ պետական իրավասու մարմիններ:

(327¹ -ին հոդվածը լրաց. 01.06.06 ՀՕ-59-Ն)

Հոդված 327². Այլ ընտրանքային աշխատանքային ծառայողի կողմից ծառայությունից խուսափելը

1. Այլ ընտրանքային աշխատանքային ծառայողի կողմից ծառայությունից վերջնականապես խուսափելու նպատակով ծառայության վայրն ինքնակամ թողնելը, ինչպես նաև նույն նպատակով ծառայության չներկայանալը՝

պատժվում է ազատագրվում՝ առավելագույնը չորս տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքները, որոնք կատարվել են մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ՝ պատժվում են ազատագրվում՝ չորսից տասը տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքները, որոնք կատարվել են ռազմական դրության, պատերազմի ժամանակ՝

առավելում են ազատագրվում՝ մեկից տասնհինգ տարի ժամկետով:

պատճառն առ ազատագրվածը՝ պայքը սահմանափակ տարի ծառայողով:

4. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքներն առաջին անգամ կատարած այլընտրանքային աշխատանքային ծառայողը կարող է ազատվել ֆրեական պատասխանատվությունից, եթե դրանք կատարել է ծանր հանցանքների գուգորդման հետևանքով, կամ ազատվում է ֆրեական պատասխանատվությունից, եթե նա ծառայությունից խուսափելու պահից երեք Օրվա ընթացքում մեղայականով ներկայացել է ծառայության վայր, իրավապահ կամ պետական իրավասու մարմիններ:

(327² -րդ հոդվածը լրաց. 01.06.06 ՀՕ-59-Ն)

Հոդված 327³. Այլընտրանքային աշխատանքային ծառայողի կողմից անդամախեղվելու, հիվանդության սիմուլյացիայի կամ ապօրինի այլ եղանակով այլընտրանքային աշխատանքային ծառայությունից խուսափելը

1. Այլընտրանքային աշխատանքային ծառայողի կողմից իրեն որևէ վնասվածք պատճառելու (անդամախեղվելու), հիվանդության սիմուլյացիայի, կեղծ փաստաթղթեր Օգտագործելու կամ խաբեության այլ միջոցով կամ ապօրինի այլ եղանակով ծառայության պարտականությունները կատարելուց ժամանակավորապես խուսափելը՝

պատժվում է կալանքով՝ առավելագույնը երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքը, որը կատարվել է այլընտրանքային աշխատանքային ծառայության պարտականությունները կրելուց վերջնականապես ազատվելու նպատակով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքները, որոնք կատարվել են ռազմական դրության, պատերազմի ժամանակ՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ հինգից տասը տարի ժամկետով:

(327³-րդ հոդվածը լրաց. 01.06.06 ՀՕ-59-Ն)

Հոդված 327⁴. Այլընտրանքային աշխատանքային ծառայողի կողմից ծառայության պարտականությունները կատարելուց հրաժարվելը

1. Այլընտրանքային աշխատանքային ծառայողի կողմից ծառայությունից կամ դրա առանձին պարտականությունները կատարելուց հրաժարվելը, որը գուգորդվել է դրանց փաստացի դադարեցմամբ՝

պատժվում է կալանքով՝ առավելագույնը երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքը, որը կատարվել է մի խումբ անձանց կողմից՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ մեկից հինգ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքը, որը կատարվել է ռազմական դրության, պատերազմի ժամանակ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ հինգից տասը տարի ժամկետով:

(327⁴ -րդ հոդվածը լրաց. 01.06.06 ՀՕ-59-Ն)

Հոդված 327⁵. Ազատազրկման ձևով պատիժը կրելուց հետո զինվորական կոմիսարիատ ներկայանալուց խուսափելը

1. Ժամկետային պարտադիր զինվորական ծառայության ընթացքում դատապարտված և ազատազրկման ձևով պատիժ կրած անձի կողմից պատժից ազատվելու պահից Հայաստանի Հանրապետության Օրենսդրությամբ սահմանված ժամկետում առանց հարգելի պատճառների՝ պարտադիր զինվորական ծառայության չծառայած ժամկետը շարունակելու նպատակով հաշվառման կամ փաստացի բնակության վայրի զինվորական կոմիսարիատ ներկայանալուց խուսափելը՝ զինված ուժերի և այլ զորքերի շարքերից արձակվելու՝ Հայաստանի Հանրապետության Օրենսդրությամբ սահմանված կարգով հիմքերի բացակայության դեպքում՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հիսունպատիկից երկուհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքը, որը կատարվել է ռազմական դրության, պատերազմի ժամանակ կամ մարտի պարագաներում՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ մեկից երեք տարի ժամկետով:

(327⁵-րդ հոդվածը լրաց. 28.11.07 ՀՕ-275-Ն)

Հոդված 327.6. Զորամաս կամ հատուկ պահպանվող զինվորական այլ տարածք ապօրինի մուտք գործելը

1. Զորամաս կամ հատուկ պահպանվող զինվորական այլ տարածք սահմանված կարգի խախտմամբ մուտք գործելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի առավելագույնը հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ մեկից երեք ամիս ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքը, որը կատարվել է մի խումբ անձանց կողմից՝

պատժվում է կալանքով՝ երկուսից երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ մինչև մեկ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքը, որը կատարվել է՝

- 1) բռնություն գործադրելով կամ դա գործադրելու սպառնալիքով,
- 2) զենք կամ որպես զենք օգտագործվող այլ առարկա գործադրելով,

3) անձի առողջությանը թեթև կամ միջին ծանրության վնաս պատճառելով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ մինչև հինգ տարի ժամկետով:

4. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ կամ երրորդ մասով նախատեսված արարքը, որը անգրգռությամբ առաջացրել է ծանր հետևանքներ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից վեց տարի ժամկետով:

5. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ կամ երրորդ կամ չորրորդ մասով նախատեսված արարքը, որը կատարվել է ռազմական դրության,

պատերազմի ժամանակ կամ մարտի պարագաներում՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ հինգից ութ տարի ժամկետով:

(327-րդ հոդվածը լրաց. 30.04.13 ՀՕ-34-Ն)

Հոդված 328. Պատերազմի ժամանակ պարհակներ կատարելուց կամ հարկեր վճարելուց խուսափելը

Պատերազմի ժամանակ աշխատանքի մտնելից հետո կամ այլ պարհակներ կատարելուց, ինչպես նաև հարկեր վճարելուց խուսափելը՝

պատժվում է կալանքով՝ մեկից երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը չորս տարի ժամկետով:

Հոդված 329. Պետական սահմանն ապօրինի հատելը

1. Առանց սահմանված փաստաթղթերի կամ առանց պատճառ բույլովության Հայաստանի Հանրապետության պահպանվող պետական սահմանը

հատելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հարյուրապատիկից երկու հարյուրապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝

առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որը կատարվել է մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ կամ կազմակերպված խմբի կողմից կամ

բռնություն գործադրելով կամ դա գործադրելու սպառնալիքով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից յոթ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի գործողությունը չի տարածվում այն դեպքերի վրա, երբ Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությամբ և Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ վերապահված ապաստանի իրավունքից օգտվելու համար օտարերկրյա քաղաքացին կամ քաղաքացիության չունեցող անձն առանց սահմանված փաստաթղթերի կամ առանց պատճառ բույլովության մուտք է գործում Հայաստանի Հանրապետություն:

(329-րդ հոդվածը փոփ. 09.06.04 ՀՕ-97-Ն, 21.06.14 ՀՕ-84-Ն)

Հոդված 329.1. Անօրինական միգրացիայի կազմակերպումը

1. Օտարերկրյա քաղաքացու կամ քաղաքացիություն չունեցող անձի Հայաստանի Հանրապետություն մուտքը, Հայաստանի Հանրապետությունում գտնվելը կամ Հայաստանի Հանրապետության տարածքով տարանցումը (տեղափոխումը) շահագործական նպատակով կազմակերպելը, որը կատարվել է մուտքի, գտնվելու կամ տարանցման համար Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված կարգը խախտելով կամ մուտքի, գտնվելու կամ տարանցման պատճառ բույլովություն ստանալու համար կեղծ փաստաթղթեր կամ կեղծ տեղեկություններ ներկայացնելով՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հարյուրապատիկից երկու հարյուրապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝

առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացու, Հայաստանի Հանրապետությունում մշտապես բնակվող օտարերկրյա քաղաքացու կամ քաղաքացիության չունեցող անձի՝ Հայաստանի Հանրապետությունից ելքը, օտարերկրյա պետություն մուտքը կամ օտարերկրյա պետությունում գտնվելը շահագործական նպատակով կազմակերպելը, որը կատարվել է էլեկտրոնային, մուտքի կամ գտնվելու համար Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված կարգը խախտելով կամ էլեկտրոնային, մուտքի կամ գտնվելու պատճառ բույլովություն ստանալու համար կեղծ փաստաթղթեր կամ կեղծ տեղեկություններ ներկայացնելով՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հարյուրապատիկից երկու հարյուրապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝

առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքները, որոնք կատարվել են՝

- 1) երկու կամ ավելի անձանց անօրինական միգրացիայի կազմակերպելով,
- 2) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ,
- 3) մարդու կյանքի կամ առողջության համար վտանգավոր կամ անձի պատվին ու արժանապատվությունը նվաստացնող պայմաններում,
- 4) պաշտոնական դիրքի օգտագործելով՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ երեքից ութ տարի ժամկետով՝ գույքի բռնագրավմամբ կամ առանց դրա, որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու համ որոշակի ստորադասում և անհավասար կարգով աշխատելու համար ժամկետով: կամ առանց դրա:

Հոդված 330. Պետական սահմանի նշանները վերցնելը, տեղափոխելը կամ ոչնչացնելը

1. Հայաստանի Հանրապետության պետական սահմանն ապօրինի փոխելու նպատակով պետական սահմանի նշանները վերցնելը, տեղափոխելը կամ ոչնչացնելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հարյուրապատիկից երկուհարյուրհինգանգամապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որը դիտարկությանը կամ անգրգուռությանը առաջացրել է ծանր հետևանքներ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

(330-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 331. Պետական խորհրդանիշներն անարգելը

Հայաստանի Հանրապետության զինանշանը, Հայաստանի Հանրապետության պետական դրոշը, Հայաստանի Հանրապետության պետական օրհներգը, ինչպես նաև այլ պետության պետական խորհրդանիշներն անարգելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հարյուրապատիկից երկուհարյուրհինգանգամապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ մեկից երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով:

(331-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Գ Լ ՈՒ Խ 31

ԱՐԴԱՐԱԴԱՏՈՒԹՅԱՆ ԴԵՄ ՈՒՂՂՎԱԾ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆ ԵՆԵՐԸ

Հոդված 332. Արդարադատության իրականացմանը և բնույթյանը խոչընդոտելը

1. Արդարադատության իրականացմանը խոչընդոտելու նպատակով դատարանի գործունեությանը ցանկացած ձևով միջամտելը՝ պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի չորսհարյուրապատիկից յոթհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ մեկից հինգ տարի ժամկետով:

2. Գործի բազմակիցմանի, լրիվ և օբյեկտիվ բնույթյանը խոչընդոտելու նպատակով դատախազի, բնիչի կամ հետաքննությանը կատարող անձի գործունեությանը ցանկացած ձևով միջամտելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից երեքհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ մեկից երեք տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքները, որոնք կատարվել են անձի կողմից իր պատճենական դիրքն օգտագործելով՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ երկուսից վեց տարի ժամկետով՝ որոշակի պատճեններ գրադեցնելու կամ որոշակի գործունեությանը գրադվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

(332-րդ հոդվածը խմբ. 08.12.11 ՀՕ-322-Ն, փոփ. 05.02.13 ՀՕ-3-Ն)

Հոդված 332¹. Մարդու իրավունքների պաշտպանի լիազորությունների իրականացմանը խոչընդոտելը

Պատճենատար անձի կողմից մարդու իրավունքների պաշտպանի լիազորությունների իրականացմանը խոչընդոտելու նպատակով նրա գործունեությանը ցանկացած ձևով միջամտելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից չորսհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ մեկից երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

(332¹ -ին հոդվածը լրաց. 01.06.06 ՀՕ-114-Ն)

Հոդված 332². Մարդու իրավունքների պաշտպանին սպառնալը կամ նրա նկատմամբ անհարգալից վերաբերմունք ցուցաբերելը

Մարդու իրավունքների պաշտպանին, կապված նրա լիազորությունների իրականացման հետ, սպառնալը կամ նրան վիրավորանք հասցնելը կամ նրա նկատմամբ բացահայտ անհարգալից վերաբերմունք ցուցաբերելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ երկուսից երեք ամիս ժամկետով:

(332² -րդ հոդվածը լրաց. 01.06.06 ՀՕ-114-Ն, փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 332³. Փաստաբանի կամ նոտարի լիազորությունների իրականացմանը խոչընդոտելը կամ, կապված նրա լիազորությունների իրականացման հետ, սպառնալը

1. Պատժապատճառ անձի կողմից փաստաբանի կամ նոտարի լիազորությունների իրականացմանը խոչընդոտելը՝ պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից չորսհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ մեկից երեք ամիս ժամկետով:

2. Փաստաբանի կամ նոտարի նկատմամբ սպառնալը, առողջությամբ վնաս պատճառելու, գույքը ոչնչացնելու կամ վնասելու սպառնալիքը՝ կապված նրա լիազորությունների իրականացման հետ՝ պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ երկուսից երեք ամիս ժամկետով:

(332³-րդ հոդվածը լրաց. 09.02.11 ՀՕ-35-Ն)

Հոդված 332.4. Դատավորների որակավորման ֆնդության կամ մասնագիտական պատրաստման ֆնդությունների հարցերի գաղտնիությունը խախտելը

1. Դատավորների որակավորման ֆնդության հարցերի գաղտնիությունը դիտավորությամբ խախտելը՝ պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հարյուրապատիկից երեքհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ մեկից երկու ամիս ժամկետով:

2. Արդարադատության ակադեմիայում մասնագիտական պատրաստման ընթացքում հանձնվող ֆնդությունների հարցերի գաղտնիությունը դիտավորությամբ խախտելը՝ պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հարյուրապատիկից երեքհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ մեկից երկու ամիս ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի 1-ին կամ 2-րդ մասով նախատեսված արարքը, որը կատարվել է անձի կողմից իր պաշտոնական դիրքն օգտագործելով՝ պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի չորսհարյուրապատիկից յոթհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

(332.4-րդ հոդվածը լրաց. 02.05.13 ՀՕ-56-Ն)

Հոդված 333. Սուտ մատնությունը

1. Հանցագործության մասին սուտ մատնությունը, եթե անձը գործել է՝ գիտակցելով, որ իր տրամադրած տեղեկատվությունը կեղծ է՝ պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից չորսհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ մեկից երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որը՝

- 1) գուցորդվել է ծանր կամ առանձնապես ծանր հանցագործության մեջ մեղադրելով,
- 2) գուցորդվել է մեղադրանքի արհեստական ապացույցներ ստեղծելով,
- 3) կատարվել է ռեպուտացիայի և հոգևորականության վնասումներով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:

(333-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 334. Հանցագործությունը պարտակելը

1. Ծանր կամ առանձնապես ծանր հանցագործությունը պարտակելը՝ հանցանք կատարած անձի, ինչպես նաև հանցագործության կատարման գործիքների ու միջոցների, հանցագործության հետքերի կամ հանցավոր հանապարհով ձեռք բերված առարկաների նախապես չխոստացված պարտակումը՝ եթե բացակայում են սույն օրենսգրքի 334¹-րդ հոդվածով նախատեսված հանցակազմի հատկանիշները՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երեքհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ մեկից երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Հանցանք կատարած անձի անուսիքը և մերձավոր ազգականները հանցագործության նախապես չխոստացված պարտակման համար ֆրեական պատասխանատվության ենթակա չեն:

(334-րդ հոդվածը լրաց., փոփ. 24.12.04 ՀՕ-67-Ն)

Հոդված 334¹. Քրեակատարողական հիմնարկից կամ ձերբակալվածներին պահելու վայրից փախուստ կատարած անձին աջակցելը

1. Ուղղիչ հիմնարկից, կալանավորվածներին պահելու վայրից կամ ձերբակալվածներին պահելու վայրից փախուստ կատարած անձի՝ ֆնդությունից կամ դատից կամ պատժի հետագա կյանքից խուսափելու ցանկացած ձևով աջակցելը, եթե դա նախապես չխոստացված չի եղել, և փախուստն արդեն տեղի է ունեցել՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որը կատարվել է ծանր կամ առանձնապես ծանր հանցագործության համար դատապարտված անձի նկատմամբ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից յոթ տարի ժամկետով:

(334¹ -ին հոդվածը լրաց. 24.12.04 ՀՕ-67-Ն)

Հոդված 335. Հանցագործության մասին չհայտնելը

1. Հաստատապես հայտնի նախապատրաստվող ծանր կամ առանձնապես ծանր հանցագործության մասին չհայտնելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երեքհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ մեկից երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Հանցանք կատարած անձի ամուսինը և մերձավոր ազգականները հանցագործության մասին չհայտնելու համար քրեական պատասխանատվության ենթակա չեն:

Հոդված 336. Ակնհայտ անմեղ անձին քրեական պատասխանատվության ենթարկելը

1. Անձին քրեական պատասխանատվության ենթարկելը չհաստատված հանցագործության դեպքով կամ առանց դեպքին անձի մասնակցությունը հիմնավորող կամ ոչ բավարար չափով հիմնավորող կամ առանց նրա արարքում հանցակազմը հավաստող փաստական ակտայների առկայության՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որն անգրուշտությամբ ծանր հետևանքներ է առաջացրել՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից վեց տարի ժամկետով:

3. Նույն արարքը, որը դիտավորությամբ ծանր հետևանքներ է առաջացրել՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

4. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ կամ երրորդ մասով նախատեսված արարքը, որը գուգորդվել է՝

1) ծանր կամ առանձնապես ծանր հանցագործության մեջ մեղադրվելու հետ,

2) մեղադրանքի արհեստական ապացույցներ ստեղծելով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ վեցից տասը տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

Հոդված 337. Վկայի կամ տուժողի ներկայանալուն կամ նրանց ցուցմունք տալուն խոչընդոտելը

Վկայի կամ տուժողի կողմից դատարան, նախնական քննության մարմիններ ներկայանալուն կամ նրանց ցուցմունք տալուն խոչընդոտելը, որը կատարվել է բռնություն գործադրելով կամ այն գործադրելու սպառնալիքով կամ այլ ապօրինի գործողություններով՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երեքհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

Հոդված 338. Սուտ ցուցմունք կամ կեղծ եզրակացություն տալը կամ ակնհայտ սխալ թարգմանություն կատարելը

(վերնագիրը փոփ. 28.11.07 ՀՕ-278-Ն)

1. Քաղաքացիական կամ վարչական դատավարության գործով սուտ ցուցմունք տալը, քրեական գործով վկայի կամ տուժողի կողմից սուտ ցուցմունք տալը, քրեական կամ քաղաքացիական կամ վարչական դատավարության գործով փորձագետի կողմից ակնհայտ կեղծ եզրակացություն տալը, թարգմանչի կողմից ակնհայտ սխալ թարգմանություն կատարելը՝

պատժվում են տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հարյուրապատիկից երեքհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որը՝

1) կատարվել է ծանր կամ առանձնապես ծանր հանցագործության մեջ մեղադրանքի առնչությամբ,

2) գուգորդվել է այլ արհեստական ապացույցներ ստեղծելով,

3) կատարվել է ռեպրեսիաներով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի 1-ին և 2-րդ մասերով սահմանված հիմքով անձը ենթակա չէ քրեական պատասխանատվության, եթե իր արարքը նշանակալություն չէր կարող ունենալ գործի լուծման համար, կամ նա նախնական քննության կամ դատական քննության ընթացքում մինչև դատարանի կողմից դատավիճակ, վիճակ կամ որոշում կայացնելը կամովին հայտնել է իր տված սուտ ցուցմունքի, կեղծ եզրակացության կամ սխալ թարգմանության մասին:

(338-րդ հոդվածը փոփ. 09.06.04 ՀՕ-97-Ն, իմք. 07.07.05 ՀՕ-156-Ն, փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն, 28.11.07 ՀՕ-278-Ն, 05.12.12 ՀՕ-117-Ն)

Հոդված 339. Ցուցմունք տալուց հրաժարվելը

1. Վկայի կամ տուժողի կողմից ցուցմունք տալուց հրաժարվելը՝ պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հիսունպատիկից հարյուրպատիկի չափով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով:
2. Իր, ամուսնու կամ մերձավոր ազգակցի դեմ ցուցմունք տալուց հրաժարված անձն ազատվում է քրեական պատասխանատվությունից: **(339-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՄ-119-Ն)**

Հոդված 340. Սուտ ցուցմունք, կեղծ եզրակացություն տալու կամ սխալ թարգմանության համար կաշտակելը կամ հարկադրելը

1. Սուտ ցուցմունք տալու նպատակով վկային կամ տուժողին կամ կեղծ եզրակացություն կամ սուտ ցուցմունք տալու նպատակով փորձագետին, ինչպես նաև սխալ թարգմանություն կատարելու համար թարգմանչին կաշտակելը՝ պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրպատիկից չորսհարյուրպատիկի չափով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով:
2. Վկային կամ տուժողին սուտ ցուցմունք տալուն, փորձագետին կեղծ եզրակացություն տալուն կամ թարգմանչին սխալ թարգմանություն կատարելուն հարկադրելը, ինչպես նաև ցուցմունք տալուց խուսափելուն հարկադրելը, որը զուգորդվել է այդ անձանց կամ նրանց մերձավորի նկատմամբ շտապօգնություն, սպառնալույս, առողջությանը վնաս պատճառելու, գույքը ոչնչացնելու սպառնալիքով՝ պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երեքհարյուրպատիկից հինգհարյուրպատիկի չափով, կամ կալանքով՝ մեկից երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատագրվում է՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքները, որոնք զուգորդվել են նշված անձանց կյանքի կամ առողջության համար ոչ վտանգավոր բռնություն գործադրելով՝

- պատժվում են ազատագրվում է՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:
 - 4. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ կամ երրորդ մասով նախատեսված արարքները, որոնք՝
 - 1) կատարվել են կազմակերպված խմբի կողմից,
 - 2) զուգորդվել են նշված անձանց կյանքի կամ առողջության համար վտանգավոր բռնություն գործադրելով՝
 պատժվում են ազատագրվում է՝ երեքից յոթ տարի ժամկետով:
- (340-րդ հոդվածը փոփ. 09.06.04 ՀՄ-97-Ն, 01.06.06 ՀՄ-119-Ն)**

Հոդված 341. Դատավորի, դատախազի, ֆենիչի կամ հետախննդային կատարող անձի կողմից ցուցմունք տալուն հարկադրելը

1. Դատավորի, դատախազի, ֆենիչի կամ հետախննդային կատարող անձի կողմից սպառնալիք գործադրելու կամ այլ ապօրինի գործողություններով՝ վկային, կասկածյալին, մեղադրյալին, ամբաստանյալին կամ տուժողին ցուցմունք կամ փորձագետին կեղծ եզրակացություն տալուն, ինչպես նաև թարգմանչին սխալ թարգմանություն կատարելուն հարկադրելը՝ պատժվում է որոշակի պատժներ գրավելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատագրվում է՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:
2. Նույն արարքը, որը զուգորդվել է սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված անձանց նկատմամբ ծաղրածանակով, խուսափմամբ կամ այլ բռնությամբ՝ պատժվում է ազատագրվում է՝ երեքից ութ տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ գրավելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:
3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքները, որոնք առաջացրել են ծանր հետևանքներ՝ պատժվում են ազատագրվում է՝ վեցից տասներկու տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ գրավելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

Հոդված 342. Նախախննդային կամ հետախննդային տվյալները հրապարակելը

Առանց դատախազի, ֆենիչի կամ հետախննդային կատարող անձի թույլտվության՝ նախախննդային կամ հետախննդային տվյալները հրապարակելը՝ պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հարյուրպատիկից երեքհարյուրպատիկի չափով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը մեկ ամիս ժամկետով: **(342-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՄ-119-Ն)**

Հոդված 342.1. Դատավորների միջև համակարգչային ծրագրի միջոցով իրականացվող գործերի բաշխման գործընթացին ապօրինի միջամտելը

1. Դատավորների միջև համակարգչային ծրագրի միջոցով իրականացվող գործերի բաժանան գործընթացին միջամտելը՝ բաժնաման արդյունքներին վերաբերող տվյալները փոփոխելու նպատակով՝ պատժվում է ազատազրկմամբ՝ մինչև երկու տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որը կատարվել է՝

- 1) մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ,
- 2) պատահաբար անձի կողմից պատահական դիրքի օգտագործելով,
- 3) շահադիտական դրդումներով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից չորս տարի ժամկետով:

(342-1-ին հոդվածը լրաց. 10.06.14 ՀՕ-50-Ն)

Հոդված 343. Դատարանի նկատմամբ անհարգալից վերաբերմունքը

1. *(մասն ուժը կորցրել է 08.02.11 ՀՕ-40-Ն)*

2. Դատարանի նկատմամբ անհարգալից վերաբերմունքը, որը դրսևարվել է դատավարությանը մասնակցող անձանց վիրավորելով՝ պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հարյուրապատիկից երեքհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ մեկից երկու ամիս ժամկետով:

3. Դատարանի նկատմամբ անհարգալից վերաբերմունքը, որը դրսևարվել է պատահական լիազորությունների իրականացման առնչությամբ դատավորին վիրավորելով՝ պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ երկուսից երեք ամիս ժամկետով:

(343-րդ հոդվածը խմբ. 16.12.05 ՀՕ-33-Ն, փոփ. 08.02.11 ՀՕ-40-Ն)

Հոդված 344. Դատավորին, դատախազին, ֆենիչին, հետաքննություն կատարող անձին կամ դատական ակտերի հարկադիր կատարողին զրպարտելը

1. Դատախազին, ֆենիչին, հետաքննություն կատարող անձին կամ դատական ակտերի հարկադիր կատարողին զրպարտելը՝ կապված նախնական ֆենուրյուն վարելու, դատարանի դատավճռի, վճռի կամ դատական այլ ակտի կատարման հետ՝ պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հարյուրապատիկից երեքհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ մեկից երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որը կատարվել է դատավորի նկատմամբ՝ կապված գործը կամ նյութերը դատարանում ֆենելու հետ՝ պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երեքհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ մեկից երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքները, որոնք զուգարկվել են անձին ծանր կամ առանձնապես ծանր հանցագործության մեջ մեղադրելով՝ պատժվում են ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը չորս տարի ժամկետով:

(344-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 345. Արգելանքի տակ գտնվող կամ բռնագրավման ենթակա գույքի նկատմամբ ապօրինի գործողությունները

1. Արգելանքի տակ գտնվող կամ բռնագրավման ենթակա գույքը վատնելը, օտարելը, թափանցելը կամ ապօրինաբար մեկ ուրիշին հանձնելը այն անձի կողմից, ում այդ գույքը վստահված է եղել, ինչպես նաև վարկատու կազմակերպության ծառայողի կողմից կալանքի տակ գտնվող դրամական միջոցներով (ավանդներով) բանկային գործառնություններ իրականացնելը՝ պատժվում են տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից չորսհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ մեկից երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Դատարանի դատավճռով բռնագրավման ենթակա գույքը թափանցելը կամ յուրացնելը, ինչպես նաև գույքի բռնագրավման վերաբերյալ օրինական ուժի մեջ մտած դատավճռի կատարումից այլ ձևով խուսափելը՝ պատժվում են տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երեքհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

(345-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 345¹. Պարտապանի կողմից սեփականության իրավունքով իրեն պատկանող գույքի և գույքային իրավունքների կազմի ու ֆանակի մասին հայտարարագրի ներկայացնելուց չարամտորեն խուսափելը, հայտարարագրում տվյալներ թափանցելը կամ դրանք խեղաթյուրելը

1. Պարտապանի կողմից սեփականության իրավունքով իրեն պատկանող գույքի և գույքային իրավունքների կազմի ու ֆանակի մասին հայտարարագրի ներկայացնելուց չարամտորեն խուսափելը, երբ հայտարարագրի տալը պարտադիր է, ինչպես նաև հայտարարագրում գույքի և

գույժային իրավունքների կազմի ու ֆանակի վերաբերյալ ակնհայտ խեղաթյուրված տվյալներ մտցնելը կամ դրանք թափցնելը, որոնք հանգեցրել են խոշոր չափերի պարտավորության հարկադիր կատարման անհնարինությունը՝

պատժվում են տուգանվում՝ նվազագույն աշխատավարձի հարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով:

2. Սույն հոդվածում խոշոր չափ է համարվում հանցագործության պահին սահմանված նվազագույն աշխատավարձի հինգհարյուրապատիկը գերազանցող գումարը (արժեքը):

(345¹ -ին հոդվածը լրաց. 16.12.05 ՀՕ-15-Ն)

Հոդված 346. Անճանախան երաշխավորի կողմից իր ստանձնած պարտավորությունները չարամտորեն չկատարելը

Անճանախան երաշխավորի կողմից իր ստանձնած պարտավորությունները չարամտորեն չկատարելը, որի հետևանքով կասկածյալը կամ մեղադրյալը խուսափել է ֆինուրյունից կամ դատից՝

պատժվում է տուգանվում՝ նվազագույն աշխատավարձի երեքհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

(346-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)

Հոդված 347. Նախնական ֆինուրյուն վարելու կամ արդարադատություն իրականացնելու հետ կապված սպառնալիքը կամ բռնի գործողությունները

1. Դատավորի կամ նրա մերձավորի նկատմամբ սպառնալքան, առողջությանը վնաս պատճառելու, գույքը ոչնչացնելու կամ վնասելու սպառնալիքը՝ կապված գործը կամ նյութերը դատարանում ֆինելու հետ՝

պատժվում է տուգանվում՝ նվազագույն աշխատավարձի երեքհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որը կատարվել է դատախազի, ֆինիչի, հետաքննություն կատարող անձի, պաշտպանի, փորձագետի կամ դատական ակտերի հարկադիր կատարողի կամ նրանց մերձավորի նկատմամբ կապված նախնական ֆինուրյուն վարելու, գործը կամ նյութերը դատարանում ֆինելու կամ դատարանի դատավճիռը, վճիռը կամ դատական այլ ակտը կատարելու հետ՝

պատժվում է տուգանվում՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից չորսհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ մեկից երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքը, որը կատարվել է կյանքի կամ առողջության համար ոչ վտանգավոր բռնություն գործադրելով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:

4. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ կամ երրորդ մասով նախատեսված արարքը, որը գուցարդվել է կյանքի կամ առողջության համար վտանգավոր բռնություն գործադրելով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ հինգից տասը տարի ժամկետով:

(347-րդ հոդվածը փոփ. 09.06.04 ՀՕ-97-Ն)

Հոդված 348. Ապօրինի ձեռքբերումները կամ կալանավորելը

1. Ակնհայտ ապօրինի ձեռքբերումները՝

պատժվում է կալանքով՝ երկուսից երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով՝ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությանը զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Ակնհայտ ապօրինի կալանավորելը կամ ակնհայտ ապօրինի կալանքի տակ պահելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը չորս տարի ժամկետով՝ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությանը զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքները, որոնք անգուցուրյանը առաջացրել են ծանր հետևանքներ՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ երեքից ութ տարի ժամկետով՝ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությանը զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

Հոդված 349. Ապացույցները կեղծելը

1. Քաղաքացիական կամ վարչական դատավարության գործով ապացույցներ կեղծելը գործին մասնակցող անձի կամ նրա ներկայացուցչի կողմից՝

պատժվում է տուգանվում՝ նվազագույն աշխատավարձի երեքհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ մեկից երկու ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Քրեական գործով ապացույցներ կեղծելը հետաքննություն կատարող անձի, ֆինիչի, դատախազի կամ պաշտպանի կողմից՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով՝ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությանը

զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

3. Սույն հոդվածի երկրորդ մասում նշված անձանց կողմից ֆրեական գործով ապացույցներ կեղծելը, որը՝

1) կատարվել է ծանր կամ առանձնապես ծանր հանցագործությունների վերաբերյալ գործերով,

2) անզգուշությամբ առաջացրել է ծանր հետևանքներ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից յոթ տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

(349-րդ հոդվածը փոփ. 09.06.04 ՀՕ-97-Ն, լրաց. 07.07.05 ՀՕ-156-Ն, փոփ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն, լրաց. 05.12.13 ՀՕ-147-Ն)

Հոդված 350. Կաշառքի կամ առևտրային կաշառքի պրովոկացիան

Կաշառքի կամ առևտրային կաշառքի պրովոկացիան՝ հանցագործության արհեստական ապացույցներ ստեղծելու կամ շահառժի նպատակով պատժազրկման անձին կամ առևտրային կամ այլ կազմակերպություններում կարգադրիչ կամ կառավարման այլ գործառույթներ իրականացնող անձին, առանց նրա համաձայնության դրան, արժեքդրեր, այլ գույք տալու կամ գույքային բնույթի ծառայություններ մատուցելու փորձը՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երեքհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

Հոդված 351. Քրեական պատասխանատվությունից ազօրինի ազատելը

Դատախազի, ֆենիչի կամ հետախնդրության կատարող անձի կողմից հանցագործություն կատարելու մեջ կասկածվող կամ մեղադրվող անձին ֆրեական պատասխանատվությունից ազօրինի ազատելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից յոթ տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

Հոդված 352. Ակնհայտ անարդար դատավճիռ, վճիռ կամ դատական այլ ակտ կայացնելը

1. Դատավորի կողմից շահադիտական կամ անձնական այլ դրդումներով ակնհայտ անարդար դատավճիռ, վճիռ կամ դատական այլ ակտ կայացնելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երեքհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ որոշակի պատժներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որն անզգուշությամբ առաջացրել է ծանր հետևանքներ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից չորս տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

3. Նույն արարքը, որը դիտավորությամբ առաջացրել է ծանր հետևանքներ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից յոթ տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

Հոդված 353. Դատական ակտը դիտավորությամբ չկատարելը

1. Օրինական ուժի մեջ մտած դատավճիռը, վճիռը կամ դատական այլ ակտը (այսուհետ՝ դատական ակտ) դատական ակտում սահմանված ժամկետում կամ ժամկետ սահմանված չլինելու դեպքում դատական ակտն ուժի մեջ մտնելուց հետո՝ մեկամսյա ժամկետում, պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինների պատճառատար անձանց կողմից դիտավորությամբ չկատարելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի չորսհարյուրապատիկից վեցհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ մեկից երեք

ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ զբաղեցնելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Օրինական ուժի մեջ մտած դատական ակտը (բացառությամբ գումարի բռնագանձման պահանջի և ֆալսեպոլիտիկական պայմանագրերից բխող պարտավորությունների) դատական ակտում սահմանված ժամկետում կամ ժամկետ սահմանված չլինելու դեպքում դատական ակտն ուժի մեջ մտնելուց հետո՝ մեկամսյա ժամկետում, կազմակերպությունների պատճառատար անձանց կողմից դիտավորությամբ չկատարելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երեքհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ մեկից երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ զբաղեցնելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով:

3. Օրինական ուժի մեջ մտած դատական ակտը (բացառությամբ գումարի բռնագանձման պահանջի և ֆալսեպոլիտիկական

պայմանագրերից բխող պարտավորությունները) բաղադրված կազմից չկատարելը նույն արարքի համար վարչական տույժ նշանակելուց հետո մեկ ամսվա ընթացքում՝

պատժվում է տուգանքով՝ սահմանված նվազագույն աշխատավարձի երեքհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ մեկից երեք ամիս ժամկետով:

(353-րդ հոդվածը խմբ. 22.12.10 ՀՕ-9-Ն)

Հոդված 354. Ազատագրված անոթ պատիժը կրելուց խուսափելը

Կարճաժամկետ մեկնման կամ պատժի հետաձգման ժամկետի ավարտից հետո պատիժը կրելուց խուսափելը ազատագրված անոթապարտաված անձի կողմից, ում թույլատրվել է ազատագրված վայրից կարճաժամկետ մեկնում, կամ ում նկատմամբ դատավճի կատարումը հետաձգվել է՝ պատժվում է ազատագրված անոթապարտաված երկու տարի ժամկետով:

Հոդված 355. Փախուստն ազատագրված վայրից, կալանավորվածներին պահելու վայրից կամ ձերբակալվածներին պահելու վայրից

1. Փախուստն ազատագրված վայրից, կալանավորվածներին պահելու վայրից կամ ձերբակալվածներին պահելու վայրից՝ պատժվում է ազատագրված անոթապարտաված երեք տարի ժամկետով:
2. Նույն գործողությունը, որը կատարվել է՝
 - 1) մի խումբ անձանց կողմից,
 - 2) այլ անձի կյանքի կամ առողջության համար վտանգավոր բռնության գործադրելով կամ դա գործադրելու սպառնալիքով,
 - 3) զենք կամ որպես զենք օգտագործվող առարկաների գործադրմամբ՝պատժվում է ազատագրված անոթապարտաված երեք տարի ժամկետով:
3. Փախուստ կատարած անձն ազատվում է քրեական պատասխանատվությունից, եթե քրեական վարույթը կարգվել կամ արդարացման դատավճի կալանավորվել այն գործով, որով անձը դատապարտվել էր ազատագրված, կալանավորվել կամ ձերբակալվել էր:

Բ Ա Ժ Ի Ն 12

ԶԻՆՎՈՐԱԿԱՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅԱՆ ԿԱՐԳԻ ԴԵՄ ՈՒՂՂՎԱԾ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Գ Լ ՈՒ Խ 32

ԶԻՆՎՈՐԱԿԱՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅԱՆ ԿԱՐԳԻ ԴԵՄ ՈՒՂՂՎԱԾ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Հոդված 356. Հրամանը չկատարելը

1. Պետի օրինական և սահմանված կարգով տրված հրամանը չկատարելը, որն էական վնաս է պատճառել ծառայության շահերին՝ պատժվում է զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երեք ամիս ժամկետով, կամ կարգապահական գումարատևում պահելով՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով, կամ ազատագրված անոթապարտաված երկու տարի ժամկետով:
2. Նույն արարքը, որը կատարվել է մի խումբ անձանց կողմից, կամ առաջացրել է ծանր հետևանքներ՝ պատժվում է կարգապահական գումարատևում պահելով՝ մեկից երեք տարի ժամկետով, կամ զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակմամբ՝ մեկից երեք տարի ժամկետով, կամ ազատագրված անոթապարտաված անձից մեկից տարի ժամկետով:
3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքը, որը կատարվել է ռազմական դրություն, պատերազմի ժամանակ կամ մարտի պարագաներում՝ պատժվում է ազատագրված անոթապարտաված հինգից տասնհինգ տարի ժամկետով:
4. Հրամանը չկատարելը ծառայության նկատմամբ անփութ կամ անբարեխիղճ վերաբերմունքի հետևանքով, որն առաջացրել է ծանր հետևանքներ՝ պատժվում է կալանքով՝ առավելագույնը երեք ամիս ժամկետով, կամ կարգապահական գումարատևում պահելով՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով, կամ զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով, կամ ազատագրված անոթապարտաված անձից մեկ տարի ժամկետով:
5. Սույն գլխով նախատեսված զինվորական ծառայության դեմ ուղղված հանցագործությունների սուբյեկտներն են Հայաստանի Հանրապետության զինված ուժերում, Հայաստանի Հանրապետության այլ զորքերում օրենքով սահմանված կարգով զինվորական ծառայություն անցնող անձինք և վարժական հավաքներ անցնող զինապարտները (այսուհետ՝ զինծառայող):
6. Սույն գլխում պետ (հրամանատար) է համարվում ծառայողական դիրքով կամ զինվորական կոչումով բարձր այն անձը, որը ավյալ իրավահարաբերության օրջանակում եղել է ավյալ զինծառայողի վերադասը, այսինքն՝ ունեցել է իր լիազորություններից բխող հրամաններ, կարգապարտություններ տալու և դրանց կատարումն ապահովելու իրավասություն:
7. Սույն գլխում գույշային վնասի դեպքում էական վնաս է համարվում հանցագործության պահին սահմանված նվազագույն աշխատավարձի երեքհարյուրապատիկը գերազանցող գումարը կամ դրա արժեքը:
8. Սույն օրենքի մեջ նախատեսված անհատիկ և ծանր հետևանք է համարվում հանցատուժու ռան տասնհինգ սահմանման նվազագույն

Շ. Սույն գլխու գաղափարը գաղափարի ծանր հատկանիշներով և անարժեքներով պարզ անհասկանալի պարզաբանությամբ հասկանալի և անհասկանալի կարգադրված լինելը:

(356-րդ հոդվածը խմբ. 28.11.07 ՀՕ-275-Ն, խմբ., լրաց. 30.04.13 ՀՕ-34-Ն)

Հոդված 357. Պետին դիմադրելը կամ նրան զինվորական ծառայության պարտականությունները չկատարելուն կամ ոչ պատժելու կատարելուն հարկադրելը

(վերնագիրը խմբ. 30.04.13 ՀՕ-34-Ն)

1. Պետին (հրամանատարին), ինչպես նաև զինվորական ծառայության գծով նրա պարտականությունները կատարող այլ անձին դիմադրելը կամ նրանց ծառայողական պարտականությունների կատարմանը խոչընդոտելը կամ այդ պարտականությունները չկատարելուն կամ ոչ պատժելու կատարելուն հարկադրելը, որը դրսևորվել է պետի կամ նրա մերձավորի մասին արատավորող կամ պետի կամ նրա մերձավորի իրավունքներին ու օրինական շահերին էական վնաս պատճառող տեղեկություններ հրապարակելու սպառնալիքով, պետի կամ նրա մերձավորի նկատմամբ բռնության գործադրելու սպառնալիքով կամ պետի, նրա մերձավորի գույքը կամ այլ անձանց տնօրինության կամ պահպանության տակ գտնվող գույքը ոչնչացնելու (վնասելու) սպառնալիքով՝

պատժվում է զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով, կամ կարգապահական գումարտակում պահելով՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքները, որոնք կատարվել են մի խումբ անձանց կողմից՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ երեքից հինգ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքները, որոնք անգրուշտությամբ առաջացրել են այլ ծանր հետևանքներ՝ պատժվում են ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով:

4. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ կամ երրորդ մասով նախատեսված արարքները, որոնք կատարվել են ռազմական դրության, պատերազմի ժամանակ կամ մարտի պարագաներում՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ յոթից տասներեք տարի ժամկետով:

(357-րդ հոդվածը խմբ. 30.04.13 ՀՕ-34-Ն)

Հոդված 358. Պետի նկատմամբ բռնի գործողություններ կատարելը կամ դրանք կատարելու սպառնալիքը

(վերնագիրը խմբ. 30.04.13 ՀՕ-34-Ն)

1. Զորամասում կամ զինվորական ծառայություն կրելու այլ վայրում պետին (հրամանատարին) ծեծելը կամ նրա նկատմամբ այլ բռնություն գործադրելը կամ դա գործադրելու սպառնալիքը պետի (հրամանատարին) կամ նրա մերձավորի նկատմամբ, եթե դա կապված չէ զինվորական

ծառայության պարտականությունները կատարելու հետ՝

պատժվում է զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երեք ամիս ժամկետով, կամ կարգապահական գումարտակում պահելով՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Զինվորական ծառայության պարտականությունները կատարելու կապակցությամբ պետին (հրամանատարին) ծեծելը կամ նրա նկատմամբ այլ բռնություն գործադրելը կամ դա գործադրելու սպառնալիքը պետի (հրամանատարին) կամ նրա մերձավորի նկատմամբ՝

պատժվում է զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ կարգապահական գումարտակում պահելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքները, որոնք կատարվել են՝

1) մի խումբ անձանց կողմից,

2) զենք կամ որպես զենք օգտագործվող այլ առարկա գործադրելով,

3) առողջությանը թեթև կամ միջին ծանրության վնաս պատճառելով՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով:

4. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ կամ երրորդ մասով նախատեսված արարքները, որոնք անգրուշտությամբ պատճառել են առողջությանը ծանր վնաս կամ այլ ծանր հետևանքներ՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ վեցից տասներկու տարի ժամկետով:

5. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ կամ երրորդ կամ չորրորդ մասով նախատեսված արարքները, որոնք կատարվել են ռազմական դրության, պատերազմի ժամանակ կամ մարտի պարագաներում՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ յոթից տասներեք տարի ժամկետով:

(358-րդ հոդվածը փոփ. 28.11.07 ՀՕ-275-Ն, խմբ. 30.04.13 ՀՕ-34-Ն)

Հոդված 358.1. Ստորադասի նկատմամբ բռնի գործողություններ կատարելը կամ դրանք կատարելու սպառնալիքը

1. Զորամասում կամ զինվորական ծառայություն կրելու այլ վայրում ստորադասին (էներակային) ծեծելը կամ նրա նկատմամբ այլ բռնություն գործադրելը կամ դա գործադրելու սպառնալիքը ստորադասին (էներակային) կամ նրա մերձավորի նկատմամբ, եթե դա կապված չէ զինվորական ծառայության պարտականությունները կատարելու հետ՝

պատժվում է զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակմամբ՝ մեկից երկու տարի ժամկետով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երեք

ամիս ժամկետով, կամ կարգապահական գումարտակում պահելով՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով, կամ ազատագրվմամբ առավելագույնը չորս տարի ժամկետով:

2. Զինվորական ծառայության պարտականությունները կատարելու կապակցությամբ ստորադասին (ենթակային) ծեծելը կամ նրա նկատմամբ այլ բռնություն գործադրելը կամ դա գործադրելու սպառնալիքը ստորադասի (ենթակայի) կամ նրա մերձավորի նկատմամբ՝

պատժվում է զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակմամբ՝ մեկից երեք տարի ժամկետով, կամ կալանքով՝ մեկից երեք ամիս ժամկետով, կամ կարգապահական գումարտակում պահելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ ազատագրվմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքները, որոնք կատարվել են՝

- 1) մի խումբ անձանց կողմից,
- 2) երկու կամ ավելի անձանց նկատմամբ,
- 3) զենք կամ որպես զենք օգտագործվող այլ առարկա գործադրելով,
- 4) առողջությանը թեթև կամ միջին ծանրության վնաս պատճառելով՝

պատժվում են ազատագրվմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով:

4. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ կամ երրորդ մասով նախատեսված արարքները, որոնք անգզուշուրյամբ պատճառել են առողջությանը ծանր վնաս կամ այլ ծանր հետևանքներ՝

պատժվում են ազատագրվմամբ՝ յոթից տասներկու տարի ժամկետով:

5. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ կամ երրորդ կամ չորրորդ մասով նախատեսված արարքները, որոնք կատարվել են ռազմական դրության, պատերազմի ժամանակ կամ մարտի պարագաներում՝

պատժվում են ազատագրվմամբ՝ ութից տասներեք տարի ժամկետով:

(358.1-ին հոդվածը լրաց. 30.04.13 ՀՕ-34-Ն)

Հոդված 359. Զինծառայողների փոխհարաբերությունների կանոնադրային կանոնները խախտելը նրանց միջև ստորադասության (ենթակայության) հարաբերությունների բացակայության դեպքում

(վերնագիրը խմբ. 30.04.13 ՀՕ-34-Ն)

1. Զինծառայողների փոխհարաբերությունների կանոնադրային կանոնները խախտելը նրանց միջև ստորադասության (ենթակայության) հարաբերությունների բացակայության դեպքում, որն արտահայտվել է ծաղրածանակի ենթարկելով կամ հալածելով կամ ծեծելով կամ այլ բռնի գործողություններ կատարելով՝

պատժվում է կարգապահական գումարտակում պահելով՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով, կամ ազատագրվմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որը կատարվել է՝

- 1) երկու կամ ավելի անձանց նկատմամբ,
- 2) մի խումբ անձանց կողմից,
- 3) զենք կամ առողջությանը վնաս պատճառելու համար հատուկ հարմարեցված այլ առարկաներ գործադրելով,
- 4) անձի առողջությանը թեթև կամ միջին ծանրության վնաս պատճառելով՝

պատժվում է զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը մեկից երեք տարի ժամկետով, կամ կարգապահական գումարտակում պահելով՝ մեկից երեք տարի ժամկետով, կամ ազատագրվմամբ՝ մեկից հինգ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքը, որն անգզուշուրյամբ առաջացրել է ծանր հետևանքներ՝

պատժվում է ազատագրվմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով:

4. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ կամ երրորդ մասով նախատեսված արարքը, որը կատարվել է ռազմական դրության, պատերազմի ժամանակ կամ մարտի պարագաներում՝

պատժվում է ազատագրվմամբ՝ հինգից տասը տարի ժամկետով:

(359-րդ հոդվածը խմբ. 28.11.07 ՀՕ-275-Ն, 30.04.13 ՀՕ-34-Ն)

Հոդված 360. Զինծառայողին վիրավորանք հասցնելը

1. Զորամասում կամ զինվորական ծառայություն կրելու այլ վայրում զինծառայողին վիրավորանք հասցնելը՝ զինծառայողի պատիվն ու արժանապատվությունն անպարկեշտ ձևով ստորացնելը մեկ այլ զինծառայողի կողմից՝

պատժվում է զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով, կամ կարգապահական գումարտակում պահելով՝ առավելագույնը վեց ամիս ժամկետով, կամ ազատագրվմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որը կատարվել է ստորադասի (ենթակայի) կողմից պետի (հրամանատարի), ինչպես նաև պետի (հրամանատարի) կողմից ստորադասի (ենթակայի) նկատմամբ զինվորական ծառայության պարտականությունները կատարելու կապակցությամբ՝

պատժվում է զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երեք ամիս ժամկետով, կամ կարգապահական գումարտակում պահելով՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով, կամ ազատագրվմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով:

(360-րդ հոդվածը խմբ. 30.04.13 ՀՕ-34-Ն)

Հոդված 361. Զորամասը կամ ծառայության վայրն ինքնակամ թողնելը

1. Երեք օրից ավելի, բայց մեկ ամսից ոչ ավելի տևողությամբ, ինչպես նաև երեք ամսվա ընթացքում երեք և ավելի անգամ մեկ ժամից մինչև երեք օր տևողությամբ զինծառայողի կողմից գործամասը կամ ծառայության վայրն ինքնակամ թողնելը կամ առանց հարգելի պատճառների ժամանակին ծառայության չներկայանալը՝

պատժվում է կալանքով՝ առավելագույնը երեք ամիս ժամկետով, կամ կարգապահական գումարտակում պահելով՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով, կամ ազատագրվում է առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքները, որոնք կատարվել են մի խումբ անձանց կողմից՝

պատժվում են կալանքով՝ մեկից երեք ամիս ժամկետով, կամ կարգապահական գումարտակում պահելով՝ մեկից երկու տարի ժամկետով, կամ ազատագրվում է մեկից երկու տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքը, որը կատարվել է պատիժը կարգապահական գումարտակում կրող զինծառայողի կողմից՝

պատժվում է ազատագրվում է մեկից երկու տարի ժամկետով:

4. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքները, որոնք կատարվել են սպայի կամ ենթասպայի կողմից՝

պատժվում են զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով, կամ կալանքով՝ մեկից երեք

ամիս ժամկետով, կամ ազատագրվում է առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

5. Սույն հոդվածի առաջին, երկրորդ, երրորդ կամ չորրորդ մասերով նախատեսված արարքները, եթե ինքնակամ բացակայությունը տևել է մեկ ամսից ավելի, բայց զինվորական ծառայությունից ժամանակավորապես խուսափելու նպատակով՝

պատժվում են զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը մեկից երկու տարի ժամկետով, կամ կարգապահական գումարտակում պահելով՝ մեկից երեք տարի ժամկետով, կամ ազատագրվում է մեկից չորս տարի ժամկետով:

6. Սույն հոդվածի երրորդ կամ չորրորդ կամ հինգերորդ մասով նախատեսված արարքները, որոնք կատարվել են մի խումբ անձանց կողմից՝ պատժվում են ազատագրվում է մեկից հինգ տարի ժամկետով:

7. Սույն հոդվածով նախատեսված արարքները, որոնք կատարվել են ռազմական դրության, պատերազմի ժամանակ կամ մարտի պարագաներում՝

պատժվում են ազատագրվում է երեքից ութ տարի ժամկետով:

8. Սույն հոդվածով, բացառությամբ սույն հոդվածի յոթերորդ մասով նախատեսված դեպքի, նախատեսված արարքներն առաջին անգամ կատարած զինծառայողն ազատվում է քրեական պատասխանատվությունից, եթե դրանք կատարել է ծանր հանցանքների զուգորդման հետևանքով, և եթե նրա գործողություններն այլ հանցակազմ չեն պարունակում:

(361-րդ հոդվածը խմբ., փոփ. 28.11.07 ՀՕ-275-Ն, խմբ. 30.04.13 ՀՕ-34-Ն)

Հոդված 362. Դատալիությունը

1. Դատալիությունը՝ զինվորական ծառայությունից վերջնականապես խուսափելու նպատակով գործամասը կամ ծառայության վայրն ինքնակամ թողնելը, ինչպես նաև նույն նպատակով ծառայության չներկայանալը՝

պատժվում է ազատագրվում է երեքից վեց տարի ժամկետով:

2. Դատալիությունը, որը կատարվել է ծառայության համար վստահված զենքով կամ մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ կամ մարտական հերթապահություն կատարող զինծառայողի կողմից՝

պատժվում է ազատագրվում է չորսից տասը տարի ժամկետով:

3. Դատալիությունը, որը կատարվել է ռազմական դրության, պատերազմի ժամանակ կամ մարտի պարագաներում՝

պատժվում է ազատագրվում է վեցից տասներկու տարի ժամկետով:

4. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքներն առաջին անգամ կատարած զինծառայողն ազատվում է քրեական պատասխանատվությունից, եթե դրանք կատարել է ծանր հանցանքների զուգորդման հետևանքով, կամ եթե նա ծառայությունից խուսափելու պահից երեք օրվա ընթացքում մեղայականով ներկայացել է գործամաս, ծառայության վայր, իրավապահ կամ պետական այլ մարմիններ:

(362-րդ հոդվածը փոփ. 28.11.07 ՀՕ-275-Ն, 30.04.13 ՀՕ-34-Ն)

Հոդված 363. Անդամախեղելու, հիվանդության սինուլյացիայի կամ ապօրինի այլ եղանակով զինվորական ծառայությունը կամ դրա առանձին պարտականությունները կատարումը դադարեցնելը

(վերնագիրը խմբ. 30.04.13 ՀՕ-34-Ն)

1. Զինծառայողի կողմից իր առողջությանը վնաս պատճառելը (անդամախեղելը), որը հանգեցրել է կամ կարող էր հանգեցնել զինվորական ծառայության կամ դրա առանձին պարտականությունների կատարումը ժամանակավորապես դադարեցնելուն՝

պատժվում է կալանքով՝ առավելագույնը երեք ամիս ժամկետով, կամ կարգապահական գումարտակում պահելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ ազատագրվում է առավելագույնը չորս տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որը կատարվել է շատերի կյանքի համար վտանգավոր եղանակով՝

պատժվում է կարգապահական գումարտակում պահելով՝ մեկից երեք տարի ժամկետով, կամ ազատագրվում է մեկից հինգ տարի ժամկետով:

3. Զինծառայողի կողմից հիվանդության սինուլյացիայի կամ կեղծ վստասրոյթեր օգտագործելը կամ խաբուրությունը, որը հանգեցրել է կամ

կարող էր հանգեցնել զինվորական ծառայության կամ դրա առանձին պարտականությունների կատարումը ժամանակավորապես դադարեցնելու և պատժվում է կալանքով՝ առավելագույնը երեք ամիս ժամկետով, կամ կարգապահական գումարատևում պահելով՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

4. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ կամ երրորդ մասով նախատեսված արարքները, որոնք կատարվել են զինվորական ծառայությունից վերջնականապես ազատվելու նպատակով՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ երեքից վեց տարի ժամկետով:

5. Սույն հոդվածով նախատեսված արարքները, որոնք կատարվել են ռազմական դրության, պատերազմի ժամանակ կամ մարտի պարագաներում՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ հինգից տասը տարի ժամկետով:

(363-րդ հոդվածը փոփ. 28.11.07 ՀՕ-275-Ն, խմբ. 30.04.13 ՀՕ-34-Ն)

Հոդված 364. Զինվորական ծառայության պարտականությունները կատարելուց հրաժարվելը

1. Զինվորական ծառայությունից կամ դրա առանձին պարտականությունները կատարելուց զինծառայողի հրաժարվելը, որը գուցարդվել է դրանց չկատարմամբ կամ փաստացի դադարեցմամբ՝

պատժվում է կալանքով՝ առավելագույնը երեք ամիս ժամկետով, կամ կարգապահական գումարատևում պահելով՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որը կատարվել է մի խումբ անձանց կողմից՝

պատժվում է կարգապահական գումարատևում պահելով՝ մեկից երեք տարի ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ մեկից հինգ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքը, որը կատարվել է ռազմական դրության, պատերազմի ժամանակ կամ մարտի պարագաներում՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ հինգից տասը տարի ժամկետով:

(364-րդ հոդվածը խմբ. 28.11.07 ՀՕ-275-Ն, փոփ. 30.04.13 ՀՕ-34-Ն)

Հոդված 364.1. Զինծառայողի կողմից մուլեթադեր կազմակերպելը կամ դրանց մասնակցելը

1. Զինծառայողի կողմից գործառնում, ծառայության վայրում կամ զինվորական ծառայության պարտականությունները կատարելու ընթացքում մուլեթադերի մասնակցելը՝ իր կամ այլ անձի համար գույք, գույքի նկատմամբ իրավունք, արժեքդրեր կամ որևէ այլ առավելություն ստանալու նպատակով՝

պատժվում է զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երեք ամիս ժամկետով, կամ կարգապահական գումարատևում պահելով՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված մուլեթադեր կազմակերպելը՝

պատժվում է զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակմամբ՝ մեկից երեք տարի ժամկետով, կամ կարգապահական գումարատևում պահելով՝ մեկից երեք տարի ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ մեկից երեք տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքները, որոնք գույքային էական վնաս են պատճառել՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ երկուսից չորս տարի ժամկետով:

4. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքները, որոնք անգրուշտությամբ առաջացրել են ծանր հետևանքներ՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

(364.1-ին հոդվածը լրաց. 30.04.13 ՀՕ-34-Ն)

Հոդված 364.2. Զինծառայողի կողմից թմրամիջոց կամ հոգեմետ (հոգեներգործուն) նյութ ապօրինի գործածելը

1. Զինծառայողի կողմից գործառնում, ծառայության վայրում կամ զինվորական ծառայության պարտականությունները կատարելու ընթացքում թմրամիջոց կամ հոգեմետ (հոգեներգործուն) նյութ ապօրինի գործածելը՝

պատժվում է զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով, կամ կալանքով՝ մինչև երեք ամիս ժամկետով, կամ կարգապահական գումարատևում պահելով՝ մինչև մեկ տարի ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ մեկից երեք տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքը, որը կատարվել է մի խումբ անձանց կողմից՝

պատժվում է զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակմամբ՝ երկուսից երեք տարի ժամկետով, կամ կալանքով՝ մեկից երեք ամիս ժամկետով, կամ կարգապահական գումարատևում պահելով՝ մինչև երկու տարի ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ մեկից երեք տարի ժամկետով:

3. Այն զինծառայողը, որն առանց բժշկի հետևանքների թմրամիջոցներ կամ հոգեմետ (հոգեներգործուն) նյութեր գործածելու կապակցությամբ բժշկական օգնություն ստանալու համար կամուրջի դիմել է բժշկական ծառայության, ազատվում է սույն հոդվածով նախատեսված արարքի համար բրեթեկան պատասխանատվությունից:

(364.2-րդ հոդվածը լրաց. 30.04.13 ՀՕ-34-Ն)

Հոդված 365. Մարտական հերթապահություն կամ մարտական ծառայություն կրելու կանոնները խախտելը

1. Հայաստանի Հանրապետության վրա անակնկալ հարձակումը ժամանակին հայտնաբերելու և դրան դիմակայելու կամ Հայաստանի Հանրապետության անվտանգության ապահովմանն ուղղված մարտական հերթապահության կամ մարտական ծառայության կրելու կանոնները խախտելը, եթե այդ արարքը վնաս է պատճառել՝

պատժվում է կարգապահական գումարատևում պահելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակմամբ՝ մեկից երկու տարի ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որը կատարվել է մարտական հերթապահություն կամ մարտական ծառայության կրելու կանոնների նկատմամբ անվտայր կամ անբարեխիղճ վերաբերմունքի հետևանքով և առաջացրել է էական վնաս՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից յոթ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքը, որն առաջացրել է ծանր հետևանքներ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից ութ տարի ժամկետով:

4. Սույն հոդվածով նախատեսված արարքները, որոնք կատարվել են ռազմական դրության, պատերազմի ժամանակ կամ մարտի պարագաներում՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ չորսից տասը տարի ժամկետով:

(365-րդ հոդվածը խմբ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն, փոփ. 28.11.07 ՀՕ-275-Ն, խմբ. 30.04.13 ՀՕ-34-Ն)

Հոդված 366. Սահմանազան ծառայություն կրելու կանոնները խախտելը

1. Սահմանազան ծառայություն կրելու կանոնները խախտելը սահմանազան վերակարգի մեջ մտնող կամ սահմանազան ծառայության այլ պարտականություններ կատարող անձի կողմից, եթե այդ արարքը վնաս է պատճառել պետության անվտանգության շահերին՝

պատժվում է զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակմամբ՝ մեկից երկու տարի ժամկետով, կամ կարգապահական գումարատևում պահելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքը, որը կատարվել է մարտական հերթապահություն կամ մարտական ծառայություն կրելու կանոնների նկատմամբ անվտայր կամ անբարեխիղճ վերաբերմունքի հետևանքով և առաջացրել է էական վնաս՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից յոթ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքը, որը ծանր հետևանքներ է պատճառել՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից ութ տարի ժամկետով:

4. Սույն հոդվածով նախատեսված արարքները, որոնք կատարվել են ռազմական դրության, պատերազմի ժամանակ կամ մարտի պարագաներում՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ չորսից տասը տարի ժամկետով:

(366-րդ հոդվածը փոփ., խմբ. 28.11.07 ՀՕ-275-Ն, խմբ. 30.04.13 ՀՕ-34-Ն)

Հոդված 367. Պահակային կամ կայազորային ծառայության կանոնադրային կանոնները խախտելը

1. Պահակային կամ կայազորային ծառայության կանոնադրային կանոնները խախտելը պահակային կամ պարեկային կազմի մեջ մտնող անձի կողմից, եթե այդ արարքն առաջացրել է այնպիսի վնասակար հետևանքներ, որոնց կանխման համար կարգված է եղել սվյալ պահակը կամ պարեկը՝

պատժվում է զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակմամբ՝ մեկից երկու տարի ժամկետով, կամ կարգապահական գումարատևում պահելով՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքը, որը կատարվել է պահակային կամ կայազորային ծառայության կանոնադրային կանոնները կրելու կանոնների նկատմամբ անվտայր կամ անբարեխիղճ վերաբերմունքի հետևանքով և առաջացրել է էական վնաս՝

պատժվում է կարգապահական գումարատևում պահելով՝ մեկից երեք տարի ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ մեկից չորս տարի ժամկետով:

2.1. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքը, որը ծանր հետևանքներ է պատճառել՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից վեց տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածով նախատեսված արարքները, որոնք կատարվել են ռազմական դրության, պատերազմի ժամանակ կամ մարտի պարագաներում՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ երեքից ութ տարի ժամկետով:

(367-րդ հոդվածը փոփ., խմբ. 28.11.07 ՀՕ-275-Ն, լրաց., փոփ. 30.04.13 ՀՕ-34-Ն)

Հոդված 368. Ներքին ծառայության կանոնադրային կանոնները խախտելը

1. Զորամասի օրվա վերակարգի մեջ մտնող անձի կողմից (բացի պահակային և պարեկային) ներքին ծառայության կանոնադրային կանոնները խախտելը, որն առաջացրել է ծանր հետևանքներ՝

պատժվում է զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով, կամ կարգապահական գումարատևում պահելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքը, որը կատարվել է ներքին ծառայության կանոնադրային կանոնների նկատմամբ անվտայր կամ անբարեխիղճ վերաբերմունքի հետևանքով և առաջացրել է ծանր հետևանքներ՝

պատժվում է կալանքով՝ մեկից երեք ամիս ժամկետով, կամ կարգապահական գումարատևում պահելով՝ առավելագույնը երկու տարի

ժամկետով, կամ ազատագրվում՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքը, որը կատարվել է ռազմական դրույթան, պատերազմի ժամանակ կամ մարտի պարագաներում՝

պատժվում է ազատագրվում՝ երկուսից վեց տարի ժամկետով:

(368-րդ հոդվածը խմբ., փոփ. 28.11.07 ՀՕ-275-Ն, լրաց., փոփ. 30.04.13 ՀՕ-34-Ն)

Հոդված 368.1. Հասարակական կարգը պահպանելու կամ հասարակական անվտանգությունն ապահովելու ժամանակ ծառայություն կրելու կանոնները

1. Հասարակական կարգը պահպանելու կամ հասարակական անվտանգությունն ապահովելու ժամանակ ծառայություն կրելու կանոնները խախտելը հասարակական կարգի պահպանության կամ հասարակական անվտանգության ապահովման վերակարգի մեջ մտնող զինծառայողի կողմից, եթե այդ արարքն էական վնաս է պատճառել ֆաղափացիների իրավունքներին ու օրինական շահերին՝

պատժվում է կալանքով՝ առավելագույնը երեք ամիս ժամկետով, կամ կարգապահական գումարտակում պահելով՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով, կամ ազատագրվում՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որն անգրուշտությամբ առաջացրել է ծանր հետևանքներ՝

պատժվում է ազատագրվում՝ մեկից հինգ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածով նախատեսված արարքները, որոնք կատարվել են արտակարգ դրույթան, ռազմական դրույթան պայմաններում կամ պատերազմի ժամանակ՝

պատժվում են ազատագրվում՝ չորսից տասը տարի ժամկետով:

(368.1-ին հոդվածը լրաց. 30.04.13 ՀՕ-34-Ն)

Հոդված 369. Ռազմական գույքը դիտավորությամբ ոչնչացնելը կամ վնասելը

1. Ձեռքը, ռազմամթերքը, ռազմական տեխնիկան կամ ռազմական այլ գույքը դիտավորությամբ ոչնչացնելը կամ վնասելը՝ պատժվում է զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակումով՝ մեկից երեք տարի ժամկետով, կամ կարգապահական գումարտակում պահելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ ազատագրվում՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որն առաջացրել է ծանր հետևանքներ՝

պատժվում է ազատագրվում՝ երեքից ութ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքը, որը կատարվել է ռազմական դրույթան, պատերազմի ժամանակ կամ մարտի պարագաներում՝

պատժվում է ազատագրվում՝ վեցից տասներկու տարի ժամկետով:

(369-րդ հոդվածը խմբ. 01.06.06 ՀՕ-119-Ն, խմբ. 28.11.07 ՀՕ-275-Ն, լրաց. 30.04.13 ՀՕ-34-Ն)

Հոդված 370. Ռազմական գույքն անգրուշտությամբ ոչնչացնելը կամ վնասելը

Ձեռքը, ռազմամթերքը, ռազմական տեխնիկան կամ ռազմական այլ գույքն ինքնավստահությամբ կամ անփութությամբ ոչնչացնելը կամ վնասելը, որն առաջացրել է ծանր հետևանքներ՝

պատժվում է զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակումով՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով, կամ տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի առավելագույնը երկու հարյուրապատիկի չափով, կամ կարգապահական գումարտակում պահելով՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով, կամ ազատագրվում՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

(370-րդ հոդվածը փոփ. 28.11.07 ՀՕ-275-Ն, լրաց. 30.04.13 ՀՕ-34-Ն)

Հոդված 371. Ռազմական գույքը յուրացնելը կամ վատնելը

(վերնագիրը խմբ. 30.04.13 ՀՕ-34-Ն)

1. Զինծառայողին անձնական կամ ծառայողական օգտագործման համար տրամադրված համազգեստը կամ ռազմական կանգերձանփի առարկաները կամ ռազմական այլ գույքը յուրացնելը կամ վատնելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի առավելագույնը երկու հարյուրապատիկի չափով, կամ կարգապահական գումարտակում պահելով՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով, կամ ազատագրվում՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Ձեռքը կամ ռազմամթերքը յուրացնելը կամ վատնելը՝

պատժվում է կարգապահական գումարտակում պահելով՝ մեկից երեք տարի ժամկետով, կամ ազատագրվում՝ մեկից հինգ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքը, որը կատարվել է ռազմական դրույթան, պատերազմի ժամանակ կամ մարտի պարագաներում՝

պատժվում է ազատագրվում՝ երեքից ութ տարի ժամկետով:

(371-րդ հոդվածը փոփ. 28.11.07 ՀՕ-275-Ն, խմբ. 30.04.13 ՀՕ-34-Ն)

Հոդված 372. Ինքնակամ գույքը կորցնելը կամ փչացնելը

1. Զինծառայողի կողմից անձնական օգտագործման համար իրեն տրամադրված զգեստը կամ ռազմական հանդերձանքի առարկաները զգալի չափերով, ինչպես նաև ծառայողական օգտագործման համար իրեն վստահված զենքը, ռազմամթերքը կամ ռազմական այլ գույքը կորցնելը կամ փչացնելը, որը կատարվել է դրանց պահպանության կանոնների խախտմամբ՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հարյուրապատիկից երեքհարյուրապատիկի չափով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երեք ամիս ժամկետով, կամ կարգապահական գումարտակում պահելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որը կատարվել է ռազմական դրությամբ, պատերազմի ժամանակ կամ մարտի պարագաներում՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածում զգալի չափ է համարվում հանցագործության պահին սահմանված նվազագույն աշխատավարձի երեսնապատիկը գերազանցող գումարը (արժեքը):

(372-րդ հոդվածը խմբ., փոփ. 28.11.07 ՀՕ-275-Ն, խմբ., լրաց. 30.04.13 ՀՕ-34-Ն)

Հոդված 373. Զենքի, ռազմամթերքի և շարժարկի համար առավել վտանգ ներկայացնող առարկաների, ճյուղերի հետ վարվելու կանոնները խախտելը

1. Զենքի, ռազմամթերքի, ինչպես նաև ռազմական լուսանկարի, պայրոցիկ կամ շարժարկի համար առավել վտանգ ներկայացնող այլ սարքերի, առարկաների կամ ճյուղերի հետ վարվելու կանոնները խախտելը, որը մարդու առողջությանն անգրգուռությամբ պատճառել է թերևս կամ միջին ծանրության վնաս՝

պատժվում է զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակմամբ՝ մեկից երեք տարի ժամկետով, կամ կարգապահական գումարտակում պահելով՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որը մարդու առողջությանն անգրգուռությամբ պատճառել է ծանր վնաս կամ առաջացրել է ռազմական տեխնիկայի ոչնչացում կամ այլ ծանր հետևանքներ՝

պատժվում է զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակմամբ՝ երկուսից երեք տարի ժամկետով, կամ կարգապահական գումարտակում պահելով՝ մեկից երեք տարի ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ մեկից չորս տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքը, որն անգրգուռությամբ առաջացրել է մարդու մահ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով:

4. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքը, որն անգրգուռությամբ առաջացրել է երկու կամ ավելի անձանց մահ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ վեցից տասը տարի ժամկետով:

(373-րդ հոդվածը փոփ. 28.11.07 ՀՕ-275-Ն, լրաց. 30.04.13 ՀՕ-34-Ն)

Հոդված 374. Զենքը, ռազմամթերքը, ռազմական այլ գույքը, ինչպես նաև շարժարկի համար առավել վտանգ ներկայացնող ճյուղերը կամ առարկաները մեկ ուրիշին հանձնելը

Զինծառայողին վստահված զենքը, ռազմամթերքը, ռազմական այլ գույքը, ինչպես նաև ռազմական լուսանկարի, պայրոցիկ կամ շարժարկի համար մեծ վտանգ ներկայացնող այլ սարքերը և առարկաները սահմանված կարգի խախտմամբ մեկ ուրիշին հանձնելը, եթե դա առաջացրել է մարդկային զոհեր կամ այլ ծանր հետևանքներ՝

պատժվում է զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակմամբ՝ մեկից երեք տարի ժամկետով, կամ կարգապահական գումարտակում պահելով՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

(374-րդ հոդվածը փոփ., լրաց. 30.04.13 ՀՕ-34-Ն)

Հոդված 375. Իշխանությունը չարաժառանգելը, իշխանազանցությունը կամ իշխանության անգործությունը

1. Պետի (հրամանատարի) կամ պատճառատար անձի կողմից իշխանությունը կամ պատճառատարի դիրքը չարաժառանգելը, իշխանազանցությունը կամ պատճառատարի լիազորությունների սահմանն անցնելը, ինչպես նաև իշխանության անգործությունը, եթե այդ արարքները կատարվել են ռազմական, անձնական այլ շահագրգռվածությունից կամ խմբային շահերից ելնելով, և եթե դրանք էական վնաս են պատճառել՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքները, որոնք անգրգուռությամբ նյութական ծանր հետևանքներ են առաջացրել՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ երեքից չորս տարի ժամկետով՝ գույքի բռնագրավումով կամ առանց դրա:

3. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքները, որոնք նյութական ծանր հետևանքներ են առաջացրել՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով՝ գույքի բռնագրավումով կամ առանց դրա:

4. Սույն հոդվածով նախատեսված արարքները, որոնք կատարվել են ռազմական դրության, պատերազմի ժամանակ կամ մարտի պարագաներում՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ յոթից տասներեք տարի ժամկետով՝ գույքի բռնագրավումով կամ առանց դրա:

(375-րդ հոդվածը լրաց. 09.06.04 ՀՕ-97-Ն, խմբ. 30.04.13 ՀՕ-34-Ն)

Հոդված 376. Անփույթ վերաբերմունքը ծառայության նկատմամբ

1. Ծառայության նկատմամբ պետի կամ պատմաբանության անձի անփուլյթ վերաբերմունքը, որը պատճառել է էական վնաս՝ պատժվում է զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով, կամ կարգապահական գունարտակում պահելով՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով, կամ ազատագրվմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքները, եթե անգրգուռությամբ առաջացրել են ծանր հետևանքներ՝ պատժվում են ազատագրվմամբ՝ երեքից վեց տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքները, եթե դրանք կատարվել են ռազմական դրության, պատերազմի ժամանակ կամ մարտի պարագաներում՝

պատժվում են ազատագրվմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով:

(376-րդ հոդվածը լրաց. 09.06.04 ՀՕ-97-Ն, լրաց., փոփ. 30.04.13 ՀՕ-34-Ն)

Հոդված 377. Մեքենաներ վարելու կամ շահագործելու կանոնները խախտելը

1. Մարտական, հատուկ կամ տրանսպորտային մեքենաներ վարելու կամ շահագործելու կանոնները խախտելը, որը մարդու առողջությանն անգրգուռությամբ պատճառել է միջին ծանրության կամ ծանր վնաս կամ առաջացրել է այլ ծանր հետևանքներ՝

պատժվում է զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակմամբ՝ մեկից երկու տարի ժամկետով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երեք ամիս ժամկետով, կամ կարգապահական գունարտակում պահելով՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով, կամ ազատագրվմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ գրադեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ գրավելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

2. Նույն արարքը, որն անգրգուռությամբ առաջացրել է մարդու մահ՝

պատժվում է ազատագրվմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով՝ որոշակի պատժներ գրադեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ գրավելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքը, որն անգրգուռությամբ առաջացրել է երկու կամ ավելի անձանց մահ՝ պատժվում է ազատագրվմամբ՝ չորսից տասը տարի ժամկետով:

(377-րդ հոդվածը փոփ. 28.11.07 ՀՕ-275-Ն, լրաց. 30.04.13 ՀՕ-34-Ն)

Հոդված 378. Թռիչքների կամ դրանց նախապատրաստման կանոնները խախտելը

1. Ռազմական թռչող սարքերի թռիչքների, դրանց նախապատրաստման կամ շահագործման այլ կանոնները խախտելը, որն անգրգուռությամբ առաջացրել է մարդու մահ կամ այլ ծանր հետևանքներ՝

պատժվում է ազատագրվմամբ՝ երկուսից վեց տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքները, եթե դրանք անգրգուռությամբ առաջացրել են երկու կամ ավելի մարդու մահ՝ պատժվում են ազատագրվմամբ՝ չորսից տասը տարի ժամկետով:

Հոդված 379. Մարտ վարելու միջոցները հակառակորդին հանձնելը կամ թողնելը

Պետի (հրամանատարի) կողմից առանց մարտի պարագաներով հարկադրված լինելու՝ ամբողջունները, մարտական տեխնիկան և մարտ վարելու այլ միջոցները հակառակորդին հանձնելը կամ թողնելը, եթե բացակայում են պետական դավաճանության հատկանիշներ՝

պատժվում է ազատագրվմամբ՝ տասից տասնհինգ տարի ժամկետով:

(379-րդ հոդվածը լրաց. 30.04.13 ՀՕ-34-Ն)

Հոդված 380. Մարտադաշտն ինքնակամ լքելը կամ զենքով գործելուց հրաժարվելը

1. Մարտի ժամանակ մարտադաշտն ինքնակամ լքելը կամ զենքով գործելուց հրաժարվելը՝

պատժվում է ազատագրվմամբ՝ ութից տասներկու տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որը կատարվել է մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ՝

պատժվում է ազատագրվմամբ՝ տասից տասնհինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 381. Կամուփին գերի հանձնվելը

Վախիկոտության կամ փախուստի պատճառով կամուփին գերի հանձնվելը՝

պատժվում է ազատագրվմամբ՝ ութից տասնհինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 382. Հանցավոր գործողությունները գերության մեջ գտնվող զինծառայողի կողմից

1. Գերություն մեջ գտնվող զինծառայողի կողմից ռազմական հետադարձություն ունեցող աշխատանքներին կամ այնպիսի այլ միջոցառումներին կանոնադրական մասնակցելը, որոնք ակնհայտ կերպով կարող են վնաս պատճառել Հայաստանի Հանրապետությանը կամ նրա դաշնակից պետություններին, եթե բացակայում են պետական դավաճանության հատկանիշները՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից ութ տարի ժամկետով:

2. Մյուս ռազմագերիների նկատմամբ բռնություն գործադրելը կամ ավագի դիրքում գտնվող ռազմագերու կողմից նրանց հետ դաժանաբեր վարվելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից ութ տարի ժամկետով:

3. Գերություն մեջ գտնվող զինծառայողի կողմից շահադիտական դրդումներով կամ իր նկատմամբ հակառակորդի ներողամիտ վերաբերմունքին ապահովելու նպատակով այնպիսի գործողություններ կատարելը, որոնք ուղղված են մյուս ռազմագերիների դեմ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

(382-րդ հոդվածը փոփ. 09.06.04 ՀՕ-97-Ն)

Հոդված 383. Դիակապտությունը

Մարտագետում սպանվածների կամ վիրավորների մոտ գտնվող իրերը հափշտակելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից ութ տարի ժամկետով:

Բ Ա Ժ Ի Ն 13

ԽԱՂԱՂՈՒԹԹԱՆ ԵՎ ՄԱՐԴԿՈՒԹԹԱՆ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹԹԱՆ ԴԵՄ ՈՒՂՂՎԱԾ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹԹՈՒՆՆԵՐ

Գ Լ ՈՒ Խ 33

ԽԱՂԱՂՈՒԹԹԱՆ ԵՎ ՄԱՐԴԿՈՒԹԹԱՆ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹԹԱՆ ԴԵՄ ՈՒՂՂՎԱԾ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹԹՈՒՆՆԵՐԸ

Հոդված 384. Ազրեսիվ պատերազմը

1. Ազրեսիվ պատերազմ ծրագրելը կամ նախապատրաստելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ յոթից տասներկու տարի ժամկետով:

2. Ազրեսիվ պատերազմ սանձազերծելը կամ վարելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ տասներկուսից էսան տարի ժամկետով:

(384-րդ հոդվածը փոփ. 23.05.11 ՀՕ-143-Ն)

Հոդված 385. Ազրեսիվ պատերազմի հրապարակային կոչերը

1. Ազրեսիվ պատերազմ սանձազերծելու հրապարակային կոչերը՝

պատժվում են տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հարյուրապատիկից երկուհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

2. Նույն գործողությունները, որոնք կատարվել են զանգվածային լրատվության միջոցներով կամ բարձրագույն պետական պաշտոն զբաղեցնող անձի կողմից՝

պատժվում են տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երեքհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով՝ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությանը զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածում բարձրագույն պետական պաշտոն զբաղեցնող անձինք են Հայաստանի Հանրապետության Նախագահը, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության անդամները, Հայաստանի Հանրապետության Ազգային ժողովի պատգամավորները:

Հոդված 386. Զանգվածային ոչնչացման զենք արտադրելը կամ տարածելը

Քիմիական, կենսաբանական կամ միջազգային պայմանագրով արգելված զանգվածային ոչնչացման այլ տեսակի զենք ստեղծելը, արտադրելը, ձեռք բերելը կամ իրացնելը, միջուկային զենքի չտիրապետող պետությանը հումքային կամ հատուկ տրոսիվոլոյ նյութեր հանձնելը, Հայաստանի Հանրապետության միջազգային պայմանագրով արգելված զանգվածային ոչնչացման զենք կամ դրա արտադրության համար անհրաժեշտ բաղադրամասեր տրամադրելը՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով:

Հոդված 387. Պատերազմ վարելու արգելված միջոցներ և մեթոդներ կիրառելը

1. Ռազմական գործողություններում կամ զինված ընդհարումներում միջազգային պայմանագրով արգելված միջոցներ և մեթոդներ կիրառելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը բաժնի տարի ժամկետով:

2. Հայաստանի Հանրապետության միջազգային պայմանագրով արգելված զանգվածային ոչնչացման զենք կիրառելը կամ վտրմարկելը՝ պատժվում է ազատազրկմամբ՝ տասներկուսից բաժնի տարի ժամկետով, կամ ցմահ ազատազրկմամբ:

(387-րդ հոդվածը փոփ. 23.05.11 ՀՕ-143-Ն)

Հոդված 388. Ահաբեկչական գործողությունն օտարերկրյա պետության կամ միջազգային կազմակերպության ներկայացուցչի դեմ

1. Օտարերկրյա պետության կամ միջազգային կազմակերպության ներկայացուցչի դեմ բռնություն գործադրելը կամ նրան առևանգելը կամ ազատությունից զրկելը, եթե այդ գործողությունները կատարվել են պատերազմի պրովոկացիայի կամ միջազգային հարաբերությունները բարդացնելու նպատակով՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ հինգից տասներկու տարի ժամկետով:

2. Օտարերկրյա պետության կամ միջազգային կազմակերպության ներկայացուցչի սպանությունը, եթե դա կատարվել է պատերազմի պրովոկացիայի կամ միջազգային հարաբերությունները բարդացնելու նպատակով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ տասներկուսից բաժնի տարի ժամկետով, կամ ցմահ ազատազրկմամբ:

(388-րդ հոդվածը փոփ. 23.05.11 ՀՕ-143-Ն)

Հոդված 389. Միջազգային ահաբեկչությունը

Միջազգային ահաբեկչությունը՝ միջազգային բարդություններ կամ պատերազմի հրահրելու կամ օտար պետության ներքին վիճակն ապակայունացնելու նպատակով օտարերկրյա պետության տարածքում պայթյունի կամ հրկիզման կամ այլ գործողությունների կազմակերպումը կամ իրականացումը, որն ուղղված է մարդկանց ոչնչացնելու կամ նրանց մարմնական վնասվածքներ պատճառելու, շինություններ, կառույցներ, ճանապարհներ և հաղորդակցության միջոցներ, կապի միջոցներ կամ այլ գույք ոչնչացնելու կամ վնասելու՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ տասներկուսից բաժնի տարի ժամկետով, կամ ցմահ ազատազրկմամբ:

(389-րդ հոդվածը փոփ. 23.05.11 ՀՕ-143-Ն)

Հոդված 390. Միջազգային մարդասիրական իրավունքի նորմերի լուրջ խախտումները զինված ընդհարումների ժամանակ

1. Զինված ընդհարումների ժամանակ ռազմական գործողություններին անմիջականորեն չմասնակցող կամ պաշտպանության միջոցներից զրկված անձանց, վիրավորների, հիվանդների, բժշկական կամ հոգևոր անձնակազմի, սանիտարական զարմասերի կամ սանիտարական արանսպորտային միջոցների, ռազմագերիների, ֆաղաֆաղիական անձանց, ֆաղաֆաղիական բնակչության, փախստականների, հովանավորվող անձանց կամ ռազմական գործողությունների ժամանակ պաշտպանությունից օգտվող այլ անձանց նկատմամբ միջազգային մարդասիրական իրավունքի նորմերի լուրջ խախտումներ համարվող հետևյալ արարքները կատարելը՝

- 1) սպանությունը,
- 2) խոշտանգումները և անմարդկային վերաբերմունքը, ներառյալ՝ կենսաբանական վտրմարկելը,
- 3) դիտավորյալ լուրջ տառապանք պատճառելը կամ անձի ֆիզիկական կամ հոգեկան վիճակին սպառնացող այլ գործողություններ կատարելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ տասներկուսից բաժնի տարի ժամկետով, կամ ցմահ ազատազրկմամբ:

2. Զինված ընդհարումների ժամանակ սույն հոդվածի առաջին մասում թվարկված անձանց կամ օբյեկտների նկատմամբ միջազգային մարդասիրական իրավունքի նորմերի լուրջ խախտումներ համարվող հետևյալ արարքները կատարելը՝

- 1) առողջությանը վնաս պատճառելը,
 - 2) հովանավորվող անձին կամ ռազմագերուն հակառակորդ տերության զինված ուժերում ծառայելու հարկադրելը,
 - 3) հովանավորվող անձին կամ ռազմագերուն անհաշտ և պատժաբարության իրավունքից զրկելը,
 - 4) հովանավորվող անձի անօրինական բռնագաղթը, տեղափոխելը և կալանավորումը կամ այլ ձևով ազատությունից զրկելը,
 - 5) պատանդ վերցնելը,
 - 6) գույքն անօրինական, կամայական, մեծ չափերով ոչնչացնելը կամ յուրացնելը, որը պայմանավորված չէ ռազմական անհրաժեշտությամբ՝
- պատժվում է ազատազրկմամբ՝ հինգից տասներկու տարի ժամկետով:

3. Զինված ընդհարումների ժամանակ անձի ֆիզիկական կամ հոգեկան վիճակին լուրջ վնաս պատճառած կամ մարդու մահ առաջացրած միջազգային մարդասիրական իրավունքի նորմերի լուրջ խախտումներ համարվող հետևյալ արարքները՝

- 1) ֆաղաֆաղիական բնակչության կամ անձանցի ֆաղաֆաղիական անձանց վրա հարձակումը,
- 2) ոչ ընտրովի բռնության հարձակումը, որը վնասում է ֆաղաֆաղիական բնակչությանը կամ ֆաղաֆաղիական օբյեկտներին, եթե ակնհայտ է, որ նման հարձակումը կհանգեցնի չափազանց մեծ կորուստների ֆաղաֆաղիական անձանց շրջանում կամ չափազանց մեծ վնաս կպատճառի ֆաղաֆաղիական օբյեկտներին, եթե այդպիսի վնասներ պատճառելը չափազանց է՝ կոնկրետ և անմիջական ռազմական գերազանցության հասնելու համար,
- 3) վտանգավոր ուժեր պարունակող կառույցների և սարքավորումների վրա հարձակվելը, եթե ակնհայտ է, որ այդպիսի հարձակումը

կհանգեցնի չափազանց մեծ կորուստների ֆաղափացիական անձանց շքանում կամ չափազանց մեծ վնաս կպատճառի ֆաղափացիական օբյեկտներին, եթե այդպիսի վնասներ պատճառելը չափազանց է՝ կոնկրետ և անմիջական ռազմական գերազանցության հասնելու համար,

- 4) չպատասխանվող տարածքները և ազատազնականացված գոտիները հարձակման օբյեկտ դարձնելը,
- 5) հարձակումն այն անձի վրա, ով հանցավորի համար ակնհայտ, դադարեցրել է անմիջական մասնակցությունը ռազմական գործողություններին՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ տասներեփյց ֆուն տարի ժամկետով, կամ ցմահ ազատազրկմամբ:

4. Զինված ընդհարումների ժամանակ միջազգային մարդասիրական իրավունքի նորմերի լուրջ խախտումներ համարվող հետևյալ արարքները՝

1) բռնազավթող պետության կողմից իր սեփական ֆաղափացիական բնակչության մի մասի վերաբնակեցումը բռնազավթված տարածքում, կամ բռնազավթած տարածքի ամբողջ բնակչության կամ դրա մի մասի տեղահանումը կամ տեղափոխումը բռնազավթված տարածքի սահմաններում կամ դրանից դուրս,

2) ռազմագերիների կամ ֆաղափացիական անձանց հայրենադարձության չարդարացված ձգձգումը,

3) ազարտելիքի կամ ռասայական խտրականության վրա հիմնված, անձի արժանապատվությունը ստորացնող, ոչ մարդասիրական և նվաստացնող այլ գործողությունների պրակտիկայի կիրառումը,

4) հատուկ պաշտպանության տակ գտնվող, հստակ տարրերով, ժողովուրդների մշակութային և հոգևոր ժառանգություն համարվող պատմական հուշարձանները, արվեստի գործերը, ծիսակատարությունների վայրերը հարձակման օբյեկտ դարձնելը և հարձակման հետևանքով դրանց մեծ վնաս պատճառելը, եթե դրանք չեն գտնվում ռազմական օբյեկտների անմիջական հարևանությամբ, և եթե սվյալներ չկան այդ պատմական հուշարձանները, արվեստի գործերը, ծիսակատարությունների վայրերը հակառակորդի կողմից ռազմական գործողություններին նպաստելու համար օգտագործելու մասին՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ ութից տասներկու տարի ժամկետով:

5. Զինված ընդհարումների ժամանակ հակառակորդի իշխանության տակ գտնվող, կալանավորված կամ այլ ձևով ազատությունից զրկված անձանց նկատմամբ միջազգային մարդասիրական իրավունքի նորմերի լուրջ խախտում համարվող և նրանց առողջությանը, ֆիզիկական կամ հոգեկան վիճակին սպառնացող բժշկական միջամտությունը, որը պայմանավորված չէ նշված անձանց առողջական վիճակով և չի համապատասխանում համընդհանուր բնահիմունք ստացած բժշկական նորմերին, մասնավորապես, նույնիսկ նշված անձանց համաձայնությամբ նրանց ֆիզիկական խեղում պատճառելը, նրանց նկատմամբ բժշկական կամ գիտական փորձեր իրականացնելը, մարմնի մասեր կամ հյուսվածքներ հեռացնելը կամ վնասաբերական վիրահատություն կատարելը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ ութից տասներկու տարի ժամկետով:

6. Զինված ընդհարումների ժամանակ միջազգային մարդասիրական իրավունքի նորմերի միջազգային պայմանագրերով նախատեսված այլ խախտումները՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով:

(390-րդ հոդվածը փոփ. 23.05.11 ՀՕ-143-Ն)

Հոդված 391. Անգործությունը կամ հանցավոր հրաման արձակելը զինված ընդհարման ժամանակ

1. Զինված ընդհարման ժամանակ պետի կամ պաշտոնատար անձի կողմից, իր լիազորությունների սահմաններում, բռնարհարվող միջոցները չձեռնարկելը՝ ենթակայի կողմից սույն օրենսգրքի 387-րդ և 390-րդ հոդվածներով նախատեսված հանցագործությունները կանխելու համար, եթե նա իմացել կամ իր արամադրության տակ տեղեկություն է ունեցել, որը պետք է նրան սվյալ իրադրությունում թույլ տար եզրակացնել, որ իր ենթական կատարում կամ մտադրվում է կատարել նման խախտում, և եթե իր իրավասության սահմաններում նա չի ձեռնարկել գործնականորեն բոլոր հնարավոր միջոցները՝ այդպիսի խախտումը թույլ չտալու կամ այն կանխելու համար՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ հինգից տասը տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որը կատարվել է անզգուշությամբ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով:

3. Զինված ընդհարման ժամանակ պետի կամ պաշտոնատար անձի կողմից իր ենթակային՝ ոչ մեկին ողջ չթողնելու կամ ակնհայտ հանցավոր այլ հրաման կամ կարգադրություն տալը, որն ուղղված է սույն օրենսգրքի 387-րդ և 390-րդ հոդվածներով նախատեսված հանցանքների կատարմանը՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ հինգից տասնհինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 392. Մարդկության անվտանգության դեմ ուղղված հանցագործությունները

Արտաբնույթ, ապօրինաբար կալանքի տակ պահելը, ստրկացնելը, առանց դատի զանգվածային և պարբերական մահապատիժներ կիրառելը, մարդկանց առևանգելը, ինչլին հետևում է նրանց անհետանալը, խռատանգելը կամ դաժան գործողությունները, որոնք կատարվում են ըստ

ֆաղափացիական բնակչության ռասայական, ազգային, էթնիկական պատկանելության, ֆաղափական հայացքների և դավանանքի՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ տասից ֆուն տարի ժամկետով, կամ ցմահ ազատազրկմամբ:

(392-րդ հոդվածը փոփ. 23.05.11 ՀՕ-143-Ն)

Հոդված 393. Ցեղասպանությունը

(վերնագիրը փոփ. 05.12.06 Հ0-256-Ն)

Ցեղասպանությունը, այսինքն՝ ազգային, էթնիկական, ռասայական կամ կրոնական որևէ խմբի լրիվ կամ մասնակի ոչնչացման նպատակով՝ այդ խմբի անդամներին սպանելը, նրանց առողջությունը ծանր վնաս պատճառելը, մանկածնությունը խոչընդոտելը, երեխաներին հարկադրաբար մարդկային այդ խմբից այլ խմբի հանձնելը, բռնությամբ վերաբնակեցնելը կամ այդ խմբի լիովին կամ մասամբ ֆիզիկական ոչնչացման նպատակով կյանքի այլ պայմաններ ստեղծելը՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ տասնչորսից փոքր տարի ժամկետով, կամ ցմահ ազատազրկմամբ:
(393-րդ հոդվածը փոփ. 05.12.06 Հ0-256-Ն, 23.05.11 Հ0-143-Ն)

Հոդված 394. Էկոցիդը

Բուսական կամ կենդանական աշխարհը դիտավորությամբ զանգվածաբար ոչնչացնելը, մթնոլորտը, հողերը կամ ջրային պատարները բուռնացնելը, ինչպես նաև էկոլոգիական աղետ առաջացրած այլ արարքներ կատարելը՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ տասից տասնհինգ տարի ժամկետով:

Հոդված 395. Վարձկանությունը

1. Վարձկան հավաքագրելը, ուսուցանելը, ֆինանսավորելը կամ այլ ձևով նյութապես ապահովելը, ինչպես նաև զինված ընդհարումներում կամ ռազմական գործողություններում նրան օգտագործելը՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ հինգից տասը տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված արարքները, որոնք կատարվել են՝

- 1) պատճառական դիրքի օգտագործելով,
- 2) ակնհայտ անչափահասին ներգրավելով՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ յոթից տասներկու տարի ժամկետով:

3. Վարձկանի մասնակցությունը զինված ընդհարումներին կամ ռազմական գործողություններին՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից յոթ տարի ժամկետով:

4. Վարձկան է համարվում հատուկ հավաքագրված անձը, ով գործում է նյութական հատուցում ստանալու նպատակով և զինված ընդհարմանը կամ ռազմական գործողություններին մասնակցող պետության բաղաձայն չէ, մետաղա չի բնակվում դրա տարածքում, ընդգրկված չէ ընդհարման մեջ գտնվող պետության զինված ուժերի անձնակազմում և այլ պետության կողմից ուղարկված չէ զինված ուժերի կազմում պատճառական պարտականություններ կատարելու համար:

Հոդված 396. Միջազգային պատասխանությունից օգտվող անձանց կամ հաստատության վրա հարձակվելը

1. Միջազգային պատասխանությունից օգտվող օտարերկրյա պետության ներկայացուցչի կամ միջազգային կազմակերպության աշխատակցի կամ նրա հետ բնակվող ընտանիքի անդամների, ինչպես նաև միջազգային պատասխանությունից օգտվող անձանց ծառայողական կամ բնակելի շենքերի կամ տրանսպորտային միջոցների վրա հարձակվելը, եթե այդ գործողությունները կատարվել են պատերազմի պրովոկացիայի կամ միջազգային հարաբերությունները բարդացնելու նպատակներով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից ութ տարի ժամկետով:

2. Նույն գործողությունները, որոնք անգուցույթամբ առաջացրել են մարդու մահ, առողջությունը ծանր վնաս են պատճառել կամ գուցորդվել են գույք կամ կարևոր փաստաթղթեր ոչնչացնելով՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ երեքից տասներկու տարի ժամկետով:
(396-րդ հոդվածը լրաց. 09.06.04 Հ0-97-Ն)

Հոդված 397. Միջազգային պայմանագրերով պահպանվող տարբերանշաններն ապօրինի օգտագործելը

Ռազմական գործողությունների ժամանակ, հակառակ միջազգային պայմանագրերի, միջազգային իրավունքով և միջազգային պայմանագրերով պահպանվող Կարմիր խաչի, Կարմիր մահիկի կամ մեակության արժեքների համար նախատեսված պատասխան ճանաչողությունները կամ այլ տարբերանշաններն օգտագործելը, կամ հակառակորդի կամ չեզոք պետության պետական դրոշից կամ պետական տարբերանշաններինց ապօրինի օգտվելը կամ միջազգային կազմակերպության դրոշից կամ տարբերանշաններից ապօրինի օգտվելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից վեցհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝

առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:
(397-րդ հոդվածը փոփ. 01.06.06 Հ0-119-Ն)

Հոդված 397.1. Ցեղասպանությունը և խաղաղության ու մարդկության անվտանգության դեմ ուղղված մյուս հանցագործությունները հերքելը, մեղմացնելը, դրանց հավանություն տալը կամ արդարացնելը

Համակարգչային համակարգի միջոցով հանրությանը կյանքի տարածելու կամ սրևե այլ ձևով մատչելի դարձնելու միջոցով ցեղասպանությունը և խաղաղության ու մարդկության անվտանգության դեմ ուղղված սույն գլխի մյուս հոդվածներով նախատեսված հանցագործությունները հերքելը, մեղմացնելը, հավանություն տալը կամ արդարացնելը, եթե դա կատարվել է ռասայական պատկանելության, մաշկի գույնի, ազգային կամ էթնիկական ծագման կամ կրոնական պատկանելության հիման վրա՝ անձի կամ անձանց խմբի նկատմամբ ատելություն, խտրականություն կամ բռնություն հրահրելու նպատակով՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հարյուրապատիկից երեքհարյուրապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը չորս տարի ժամկետով:

(397¹ -ին հոդվածը լրաց. 05.12.06 ՀՕ-256-Ն)

Բ Ա Ժ Ի Ն 14

ԵԶՐԱՓԱԿԻՉ ԴՐՈՒԹԹ

Գ Լ ՈՒ Խ 34

ԵԶՐԱՓԱԿԻՉ ԴՐՈՒԹԹ

Հոդված 398. Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքի գործողության մեջ դնելը

Սույն օրենսգրքի գործողության մեջ է դրվում հասուկ օրենքով:

**Հայաստանի Հանրապետության
Նախագահ**

Ռ. Քոչարյան

2003 թ. ապրիլի 29
Երևան
ՀՕ-528-Ն

Հավելված թիվ 1

Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքի

**ԹՄՐԱՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ԵՎ ՀՈԳԵՄԵՏ (ՀՈԳԵՆԵՐԳՈՐԾՈՒՆ) ՆԹՈՒԹԵՐԻ ԶԳԱՆԻ, ԽՈՇՈՐ ԵՎ ԱՌԱՆՁՆԱՊԵՍ ԽՈՇՈՐ
ԶԱՓԵՐԸ**

(վերնագիրը փոփ. 07.12.11 ՀՕ-323-Ն)

Հ/հ	Անվանումը	Չափերը՝ գրամներով		
		զգալի ...-ից ավելի մինչև ... ներառյալ	խոշոր ...-ից ավելի մինչև ... ներառյալ	առանձ- նապես խոշոր, ավելի քան
Թ Մ Ր Ա Մ Ի Ջ Ո Ց Ն Ե Ր				
1.	Ալիլպրոպիլին	0.1-0.5	0.5-2.5	2.5
2.	Ալֆամեպրոպիլին	0.1-0.5	0.5-2.5	2.5
3.	Ալֆամեթադոլ	0.1-0.5	0.5-2.5	2.5

4.	Ալֆա-մեթիլֆենտանիլ	0.00004-0.0002	0.0002-0.001	0.001
5.	Ալֆա-մեթիլթիոֆենտանիլ	0.00004-0.0002	0.0002-0.001	0.001
6.	Ալֆապրոդին	0.1-0.5	0.5-2.5	2.5
7.	Ալֆացետիլմեթադոլ	0.1-0.5	0.5-2.5	2.5
8.	Ալֆենտանիլ	0.0004-0.002	0.002-0.15	0.15
9.	Ացետիլմեթադոլ	0.1-0.5	0.5-2.5	2.5
10.	Ացետիլ-ալֆա-մեթիլֆենտանիլ	0.00004-0.0002	0.0002-0.001	0.001
11.	Ացետորֆին	0.00005-0.0001	0.0001-0.0005	0.0005
12.	Ամֆետամին (ֆենամին) (հիմն ու աղերը)	0.01-0.02	0.02-3.0	3.0
13.	Անիլերիդին (ֆանակը որոշվում է՝ +110-115 ⁰ C ջերմաստիճանի պայմաններում չորացնելով վերջնական փաշ ստանալուց հետո)	0.005-0.01	0.01-0.05	0.05
14.	Ափիոն (այդ թվում՝ բժշկական) անկախ չեզոք լցանյութերի առկայությունից (ֆանակը որոշվում է՝ +110-115 ⁰ C ջերմաստիճանի պայմաններում չորացնելով վերջնական փաշ ստանալուց հետո)	0.1-0.5	0.5-10.0	10.0
15.	Ափիոն ացետիլացված, այդ թվում՝ ուղեկցող նյութերի առկայությամբ, անկախ դրանց դեղագործական բնութագրից (ֆանակը որոշվում է՝ +110-115 ⁰ C ջերմաստիճանի պայմաններում չորացնելով վերջնական փաշ ստանալուց հետո)	0.02-0.2	0.2-5.0	5.0
16.	Ափիոն մզվածքային, այդ թվում՝ ուղեկցող նյութերի առկայությամբ, անկախ դրանց դեղագործական բնութագրից (ներառյալ՝ մորֆին, կոդեին, թեբաին, օրիպավին պարունակող ցանկացած տեսակի կակաչի ծղոտի հեղուկ պատրաստուկների՝ հանուկների, եփուկների, ջրաբուրմերի գոլորցան չոր մնացորդները) (ֆանակը որոշվում է՝ +110-115 ⁰ C ջերմաստիճանի պայմաններում չորացնելով վերջնական փաշ ստանալուց հետո)	0.1-0.5	0.5-10.0	10.0
17.	Ացետիլկոդեին	0.01-0.1	0.1-1.0	1.0
18.	Ացետիլհիպրոկոդեին	0.1-0.5	0.5-2.5	2.5
19.	Բեզիտարամիդ	0.01-0.1	0.1-0.5	0.5
20.	Բետա-հիդրօֆսիֆենտանիլ	0.0004-0.002	0.002-0.01	0.01
21.	Բետա-հիդրօֆսի – 3-մեթիլֆենտանիլ	0.0004-0.002	0.002-0.01	0.01

22.	Բետամեպրոպին	0.1-0.5	0.5-2.5	2.5
23.	Բետամեթադոլ	0.1-0.5	0.5-2.5	2.5
24.	Բետոպրոպին	0.1-0.5	0.5-2.5	2.5
25.	Բետացետիլմեթադոլ	0.1-0.5	0.5-2.5	2.5
26.	Բենզեթիպին	0.01-0.05	0.05-0.25	0.25
27.	Բենզիլմոնոֆին	0.1-0.5	0.5-2.5	2.5
28.	Բուպրենորֆին (տուբուտեֆու, նորֆին, սանգեզիկ, տեմգեզիկ, բուպրանալ)	0.002-0.02	0.02-0.2	0.2
29.	Բրոլամֆետամին (ԴՈԲ) (հիմֆն ու ադերբլ)	0.0001-0.001	0.001-0.005	0.005
30.	Պեգոմոնոֆին՝ անկախ չեզոք նյութերի առկայությունից (բանակը որոշվում է՝ +110-115 ⁰ C ջերմաստիճանի պայմաններում չորացնելով վերջնական բաշք ստանալուց հետո)	0.05-0.5	0.5-2.5	2.5
31.	Պեֆսարոմոնոպրամիլ	0.002-0.01	0.01-0.05	0.05
32.	Պիամպրոմիլ	0.1-0.5	0.5-2.5	2.5
33.	Պիլիպրոմոնոֆին՝ անկախ չեզոք նյութերի առկայությունից (բանակը որոշվում է՝ +110-115 ⁰ C ջերմաստիճանի պայմաններում չորացնելով վերջնական բաշք ստանալուց հետո)	0.05-0.5	0.5-2.5	2.5
34.	Պեկստրոպրոպոֆուիֆեն (իբուպրոկսիրոն, պրոկսիպին, սպազոնոպրոկսիպին)	0.12-0.6	0.6-3.0	3.0
35.	4-բրամո-2.5-դեմիբոֆուիֆենէթիլամին (2C-B)	0.001-0.01	0.01-0.05	0.05
36.	N,N-դիէթիլտրիպտամին (ԴԷՏ)	0.01-0.02	0.02-1.0	1.0
37.	N,N-դիմեթիլտրիպտամին (ԴԴՏ) (հիմֆն ու ադերբլ)	0.01-0.02	0.02-1.0	1.0
38.	Պիէթիլթիամբուտեն	0.1-0.5	0.5-2.5	2.5
39.	ՊՄՀՊ՝ 3-(1.2-դիմեթիլ-հեպտիլ)-1-հիդրոֆուի-7,8,9,10-տետրահիդրո-6,6,9-տրիմեթիլ-6-H-դիբենզո- $\{b,d\}$ պիրան	0.01-0.02	0.02-1.0	1.0
40.	ՊՄՍ՝ (d)-2.5-դիմեթոֆուի-ալֆա-մեթիլ ֆենիլ էթիլամին (հիմֆն ու ադերբլ)	0.01-0.02	0.02-1.0	1.0
41.	ՊՕԷՏ՝ (d)-2.5-դիմեթոֆուի-4-էթիլ-ալֆա-մեթիլ ֆենիլ էթիլամին (հիմֆն ու ադերբլ)	0.0001-0.001	0.001-0.005	0.005

42.	Դիֆիդրոկոպեին	0.1-0.5	0.5-2.5	2.5
42.1.	դիֆիդրոէտոբֆին	0.0001-0.005	0.0005-0.1	0.1
43.	Դիմենոֆադոլ	0.1-0.5	0.5-2.5	2.5
44.	Դիմեֆեպտանոլ	0.1-0.5	0.5-2.5	2.5
45.	Դիմեպիեպտանոլ	0.1-0.5	0.5-2.5	2.5
46.	Դիմեթիլքիամբուտեն	0.1-0.5	0.5-2.5	2.5
47.	Դիպիպանոն	0.002-0.01	0.01-0.05	0.05
48.	Դիօֆաֆենթիլի բուտիրատ	0.02-0.1	0.1-0.5	0.5
49.	Դրոտեբանոլ	0.1-0.5	0.5-2.5	2.5
50.	Էթոնիսազին	0.001-0.01	0.01-0.05	0.05
51.	Էթիլմոբֆին	0.01-0.1	0.1-1.0	1.0
52.	Էթիլմեթիլքիամբուտեն	0.1-0.5	0.5-2.5	2.5
53.	Էթիլցիկլիդին (ՖՅԳ) (հիմֆն ու ադերը)	0.001-0.01	0.01-0.05	0.05
54.	N-էթիլ-ՄՊԱ (+)- N-էթիլ-ալֆա-մեթիլ-3,4-(մեթիլենդիօբսի) ֆենէթիլամին (N-էթիլ տենամֆենտամին) (հիմֆն ու ադերը)	0.1-0.2	0.2-1.5	1.5
55.	Էրգոնին և դրա բարդ եթերներն ու ածանցյալները, որոնք կարող են վախճակերսթրիլ էրգոնինի և կոկաինի	0.04-0.2	0.2-1.0	1.0
56.	Էտոֆսերիդին	0.1-0.5	0.5-2.5	2.5
57.	Էֆեդրոն, մեթիլատինոն (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից)	0.01-0.02	0.02-3.0	3.0
58.	Էտոբֆին	0.00001-0.0001	0.0001-0.001	0.001
59.	Թիանեպրին՝ անկախ չեզոք նյութերի առկայությունից (ֆանալը որոշվում է՝ +110-115 ⁰ C ջերմաստիճանի պայմաններում չորացնելով վերջնական փաշ ստանալուց հետո)	0.05-0.5	0.5-2.5	2.5
60.	Թիոֆենտանիլ	0.00004-0.0002	0.0002-0.001	0.001
61.	Իզոմեթադոն	0.1-0.5	0.5-2.5	2.5

62.	(+)- Լիզերգիդ (ԼՄԻ, ԼՄԻ-25)	0.0001-0.001	0.001-0.005	0.005
63.	Լևոնտրոֆան	0.1-0.5	0.5-2.5	2.5
64.	Լևոնորամիդ	0.1-0.5	0.5-2.5	2.5
65.	Լևոֆենացիլմորֆան	0.1-0.5	0.5-2.5	2.5
66.	Լևորֆանոլ	0.1-0.5	0.5-2.5	2.5
67.	ԽՏՊ՝ 2-ամինո-1-(2.5-դիմեթոբսի-4-մերիլ ֆենիլ)պրոպան)	0.001-0.01	0.01-0.05	0.05
68.	Կատա էյուլիս (բուսականության ֆանակը որոշվում է 110 աստիճանում մինչև և զանգված չորացումից հետո)	10.0-20.0	20.0-200.0	200.0
69.	Կակաշի ծղոտ (ֆանակը որոշվում է՝ +110-115 ⁰ C ջերմաստիճանի պայմաններում չորացնելով վերջնական փաշ ստանալուց հետո)	10.0-50.0	50.0-200.0	200.0
70.	Կակաշի խտանյութ (ֆանակը որոշվում է՝ +110-115 ⁰ C ջերմաստիճանի պայմաններում չորացնելով վերջնական փաշ ստանալուց հետո)	0.05-0.5	0.5-5.0	5.0
71.	Կատինոն	0.01-0.02	0.02-3.0	3.0
72.	Կանեփ՝ բոլոր տեսակների (կանեփի ամբողջական կամ ոչ ամբողջական բույսը՝ կենտրոնական ցողունով, կամ կանեփի բոլոր տերևապատ մասերը՝ առանց գագաթային հատվածների, որոնք պարունակում են տետրահիդրոկաննաբիոլներ) (փաշ որոշվում է հետազոտման պահին)	500.0-1000.0	1000.0-10000.0	10000.0
73.	Կետոբեմիդոն	0.01-0.1	0.1-0.5	0.5
74.	Կոփեին (հիմֆն ու աղերը)	0.02-0.2	0.2-10.0	10.0
75.	Կոկաին (հիմֆն ու աղերը, անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից)	0.001-0.01	0.01-1.0	1.0
76.	Կոկայի տերևներ (ֆանակը որոշվում է՝ +110-115 ⁰ C ջերմաստիճանի պայմաններում չորացնելով վերջնական փաշ ստանալուց հետո)	2.0-20.0	20.0-25.0	25.0
77.	Կոդոնին	0.1-0.5	0.5-2.5	2.5
78.	Հերոին (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից)	0.005-0.01	0.01-0.1	0.1
79.	Հաբե (անաբա, կանաբիսի խեժ)	0.2-1.0	1.0-100.0	100.0
80.	Հաբեի յուղ (ֆանակը որոշվում է՝ +110-115 ⁰ C ջերմաստիճանի առանձնահատուկ չորացնելով վերջնական փաշ ստանալուց հետո)	0.1-0.5	0.5-10.0	10.0

81.	N -հիպոֆուսի մեթիլենդիֆոսիլ-ամֆետամին (ՄԴԱ) (+)- N [ալֆա-մերիլ-3,4-(մերիլ ենդիֆոսիլ)ֆենէրիլ] հիպոֆուսիլամին	0.1-0.2	0.2-1.5	1.5
82.	Հիպրոկոդոն	0.1-0.5	0.5-2.5	2.5
83.	Հիպրոմորֆինոլ	0.1-0.5	0.5-2.5	2.5
84.	Հիպրոմորֆոն	0.1-0.5	0.5-2.5	2.5
85.	Հիպրոֆուիպերիդին	0.1-0.5	0.5-2.5	2.5
86.	Մարիխուանա (ֆանակը որսւում է՝ +110-115 ⁰ C ջերմաստիւնանի պայմաններում չորացնելով վերջնական ֆաւը ստանալուց հետո)	0.5-5.0	5.0-500.0	500.0
87.	ՄԴՄԱ՝ (dl-3,4-մերիլ ենդիֆոսիլ -N - ալֆա-դիմերիլ ֆենիլէրիլ ամին) (մերիլ ենդիֆոսիլմեթամֆետամին) (հիմֆն ու ադերը)	0.05-0.2	0.2-1.5	1.5
88.	ՄՊՊՊ 1-մերիլ-4-ֆենիլ-4-պիպերիդինոլի պրոպիլնատ (երբը)	0.1-0.5	0.5-2.5	2.5
89.	1-մերիլ-4-ֆենիլպիպերիդին-4-կարբոնաթթու	0.1-0.5	0.5-2.5	2.5
90.	Մերապոն (հիմֆն ու ադերը)	0.1-1.0	1.0-10.0	10.0
91.	Մերապոնի միջակա միացութիւն	0.05-0.5	0.5-5.0	5.0
92.	Մերապոն	0.05-0.5	0.5-5.0	5.0
93.	Մերիլպեզամորֆին՝ անկախ չեզոք նյութերի առկայութեանից (ֆանակը որսւում է՝ +110-115 ⁰ C ջերմաստիւնանի պայմաններում չորացնելով վերջնական ֆաւը ստանալուց հետո)	0.05-0.5	0.5-5.0	5.0
94.	Մերիլպիլիպրոմորֆին՝ անկախ չեզոք նյութերի առկայութեանից (ֆանակը որսւում է՝ +110-115 ⁰ C ջերմաստիւնանի պայմաններում չորացնելով վերջնական ֆաւը ստանալուց հետո)	0.1-0.5	0.5-2.5	2.5
95.	Մետապոն	0.01-0.5	0.5-2.5	2.5
96.	Մետազոցին	0.4-2.0	2.0-10.0	10.0
97.	Յ-մերիլ ֆենտամինիլ	0.00002-0.0002	0.0002-0.001	0.001
98.	Յ-մերիլ թիոֆենտամինիլ	0.00002-0.0002	0.0002-0.001	0.001
99.	Մեսկալին (հիմֆն ու ադերը)	0.015-0.03	0.03-5.0	5.0
100.	Մեթամֆետամին (հիմֆն ու ադերը)	0.01-0.02	0.02-1.5	1.5

101.	Միրոֆին	0.1-0.5	0.5-2.5	2.5
102.	Մարամիդի միջակա միացություն	0.1-0.5	0.5-2.5	2.5
103.	Մարֆերիդին	0.1-0.5	0.5-2.5	2.5
104.	Մարֆին (հիմֆն ու ադերը)	0.01-0.1	0.1-1.0	1.0
105.	Մարֆին- N- օֆուդ	0.1-0.5	0.5-2.5	2.5
106.	Մարֆին մեթաբրոմիդ	0.1-0.5	0.5-2.5	2.5
107.	ՄՄԴԱ՝ (ժI – 5 մեթոֆուր-3,4-մեթիլեն-դիօֆուր-ալֆա-մեթիլֆենիլ-էթիլամին) (հիմֆը և ադերը)	0.1-0.2	0.2-1.5	1.5
108.	Նիկոմոֆին	0.1-0.5	0.5-2.5	2.5
109.	Նիկոկոդեին	0.1-0.5	0.5-2.5	2.5
110.	Նիկոդեկոդեին	0.1-0.5	0.5-2.5	2.5
111.	Նորացիմեթադոլ	0.1-0.5	0.5-2.5	2.5
112.	Նորլեվորֆանոլ	0.1-0.5	0.5-2.5	2.5
113.	Նարկոդեին (N-դեմեթիլկոդեին)	0.1-0.5	0.5-2.5	2.5
114.	Նարմեթադոն	0.1-0.5	0.5-2.5	2.5
115.	Նարմոֆին	0.1-0.5	0.5-2.5	2.5
116.	Նօֆուրոն (գլյուտեթիմիդ) (հիմֆն ու ադերը)	1.5-3.5	3.5-25.0	25.0
117.	Պենտազոցին	0.05-0.3	0.3-3.0	3.0
118.	Պարահեֆսիլ	0.025-0.05	0.05-5.0	5.0
119.	Պարա-ֆլուորֆենտանիլ	0.00002-0.0002	0.0002-0.001	0.001
120.	ՊեՊԱՊ (1-ֆենեթիլ-4-ֆենիլ-4-պիպերիդինոլի սցետտո) (եթեր)	0.1-0.5	0.5-2.5	2.5
121.	Պեաիդին	0.1-0.5	0.5-2.5	2.5
122.	Պեաիդինի միջակա միացություն Ա	0.1-0.5	0.5-2.5	2.5
123.	Պեաիդինի միջակա միացություն Բ	0.1-0.5	0.5-2.5	2.5

123.	Պեռնիցիտի միջակա միացություն Ի	0.1-0.5	0.5-2.5	2.5
124.	Պեռնիցիտի միջակա միացություն Գ	0.1-0.5	0.5-2.5	2.5
125.	Պիմինոզին	0.1-0.5	0.5-2.5	2.5
126.	Պիրիտրամիլ	0.007-0.15	0.15-1.5	1.5
127.	Պոլիսցիբին	0.001-0.01	0.01-1.0	1.0
128.	Պոլիսցին	0.001-0.01	0.01-1.0	1.0
129.	Պրոնեպտազին	0.1-0.5	0.5-2.5	2.5
130.	Պրոպերիպին	0.1-0.5	0.5-2.5	2.5
131.	Պրոպիրամ	0.1-0.5	0.5-2.5	2.5
132.	Սոմբրեկին	0.5-5.0	5.0-50.0	50.0
133.	Պրոզիլոլ	0.01-0.1	0.1-1.0	1.0
134.	ՊՄԱ (4-մեթոքսի-ալֆա-մեթիլֆենիլ-էթիլամին) (հիմֆն ու ադերլը)	0.01-0.02	0.02-1.0	1.0
135.	Ռացեմետոքֆան	0.1-0.5	0.5-2.5	2.5
136.	Ռացեմոքամիլ	0.1-0.5	0.5-2.5	2.5
137.	Ռացեմոքֆան	0.1-0.5	0.5-2.5	2.5
138.	Ռոլիցիկլիպին (ՖՅՊԻ, ՖՊ) (հիմֆն ու ադերլը)	0.001-0.01	0.01-0.05	0.05
139.	Սուֆենտանիլ	0.00004-0.0002	0.0002-0.001	0.001
140.	Թեբալին	0.04-0.02	0.02-1.0	1.0
141.	Թեբակոն	0.1-0.5	0.5-2.5	2.5
142.	Տետրահիպրականաբինոլներ (բոլոր իզոմերներով)	0.005-0.5	0.5-1.0	1.0
143.	Տենամֆետամին (ՄԴԱ) (մեթիլէնդիօսիամֆետամին) (հիմֆն ու ադերլը)	0.01-0.02	0.02-1.0	1.0
144.	Տենոցիկլիպին (ՏՅՊ, ՏՍՊ) (հիմֆն ու ադերլը)	0.001-0.01	0.01-0.05	0.05
145.	Տիլիպին	0.02-0.2	0.2-2.0	2.0

146.	Տպուեք	0.02-0.2	0.2-2.0	2.0
147.	Տրիմեպերիպին	0.02-0.2	0.2-2.0	2.0
148.	Քլոնիտազեն	0.00004-0.0002	0.0002-0.001	0.001
149.	Քրեանիպտին՝ անկախ չեզոք նյութերի առկայությունից (ֆանակը որոշվում է՝ +110-115 ⁰ C ջերմաստիճանի պայմաններում չորացնելով վերջնական փաշ ստանալուց հետո)	0.05-0.5	0.5-2.5	2.5
150.	Օմնոպոն	0.02-0.2	0.2-2.0	2.0
151.	Օֆսիկոպոն (14-հիպոֆսիպիլիպրոկոպեինոն)	0.1-0.5	0.5-2.5	2.5
152.	Օֆսիմոքսոն (14-հիպոֆսիպիլիպրոմոքսինոն)	0.1-0.5	0.5-2.5	2.5
153.	Ֆենաքոֆտոն	0.1-0.5	0.5-2.5	2.5
154.	Ֆենամպրոմիլ	0.1-0.5	0.5-2.5	2.5
155.	Ֆենագոցին	0.2-2.0	2.0-10.0	10.0
156.	1-ֆենիլ-2-պրոպանոն	0.2-2.0	2.0-5.0	5.0
157.	Ֆենոմոքսին	0.1-0.5	0.5-2.5	2.5
158.	Ֆենտանիլ և դրա բուրբ ածանցյալները	0.0001-0.001	0.001-0.01	0.01
159.	Ֆենցիկլիդին (ՖՑՊ) (հիմն ու աղերը)	0.0001-0.001	0.001-0.005	0.005
160.	Ֆուկոզին (մոքսոլիդինի և ֆուկոզին)	0.1-0.5	0.5-2.5	2.5
161.	Ֆուրեթիլին	0.1-0.5	0.5-2.5	2.5
162.	ACBM-018 N-(ադամանտան-1-իլ)-1-պենտիլ-1H-ինդոլ-3- կարբոնաթթու (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
163.	ACBM(N)-018 N-(ադամանտան-1-իլ)-1-պենտիլ-1H-ինդոլ-3- կարբոնաթթու (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
164.	ACBM-2201 N-(ադամանտան-1-իլ)-1-(5-ֆտորոպենտիլ)-1H-ինդոլ-3- կարբոնաթթու (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5

165.	ACBM(N)-2201 N-(ադամանտան-1-իլ)-1-(5-ֆտորապենտիլ)-1H-ինդոլ-3-կարբոնաթթու (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
166.	AM-1220 (1-(1-մեթիլպիպերիդին-2-իլ)մեթիլ)-1H-ինդոլ-3-իլ) (նաֆթալին-1-իլ)մեթանոն (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
167.	AM-1248 (ադամանտան-1-իլ)-1-[(1-մեթիլպիպերիդին-2-իլ-մեթիլ)-1H-ինդոլ-3-իլ]մեթանոն (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
168.	AM-2201 1-(5-ֆտորապենտիլ)-3-(նաֆթալին-1-իլ)ինդոլ (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
169.	AM-2233 (1-(1-մեթիլպիպերիդին-2-իլ)մեթիլ)-1H-ինդոլ-3-իլ) (2-յոդֆենիլ)մեթանոն (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
170.	AM-694 1-(5-ֆտորապենտիլ)-1H-ինդոլ-3-իլ)(2-յոդֆենիլ) մեթանոն (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
171.	CP 55, 940 (-)-8իս-3-[2-հիդրօֆսիլսինեֆսիլ]-5-(1,1-դիմեթիլհեպտիլ) ֆենիլ]-տրանս-4-(3-հիդրօֆսիլ-պրոպիլ) ցիկլոհեֆտանոլ (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
172.	CP-47,497 2-[(1R,3S)-3-հիդրօֆսիլցիկլոհեֆսիլ]-5-(2-մեթիլօկտան-2-իլ)ֆենոլ (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
173.	(CP 47,497)-C6 2-[(1R,3S)-3-հիդրօֆսիլցիկլոհեֆսիլ]-5-(2-մեթիլհեպտան-2-իլ)ֆենոլ (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
174.	(CP 47,497)-C9	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5

	2-[(1R,3S)-3-հիդրօքսիցիկլոհեքսիլ]-5-(2-մեթիլդեկան-2-իլ)ֆենոլ (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)			
175.	(CP 47,497)-C8 2-[(1R,3S)-3-հիդրօքսիցիկլոհեքսիլ]-5-(2-մեթիլ նոնան-2-իլ)ֆենոլ (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
176.	HU-210 (6aR,10aR)-9-(հիդրօքսիմեթիլ)-6,6-դիմեթիլ-3-(2-մեթիլօկտան-2-իլ)-6a, 7, 10, 10a-տետրահիդրոբենզո[C]սրոմեն-1- օլ (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
177.	HU-308 [(1R, 2R, 5R)-2-[2,6-դիմեթիլ-4-(2-մեթիլօկտան-2-իլ) ֆենիլ]-7,7-դիմեթիլ-4-բիցիկլո [3.1.1] հեպտ-3-էնիլ] մեթանոլ] (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
178.	JWH-007 (2-մեթիլ-1-պենտիլ-1H-ինդոլ-3-իլ)(նաֆթալին-1-իլ) մեթանոլ (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
179.	JWH-015 (2-մեթիլ-1-պրոպիլ-1H-ինդոլ-3-իլ) -1- նաֆթալենիլ մեթանոլ (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
180.	JWH-018 1-պենտիլ-3-(նաֆթալին-1-իլ) ինդոլ (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
181.	JWH-019 1-հեքսիլ-3-(նաֆթալին-1-իլ)ինդոլ (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
182.	JWH-073 (1-բութիլ-1H-ինդոլ-3-իլ)(նաֆթալին-1-իլ)մեթանոլ (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
183.	JWH-081 (4-մեթիլնաֆթալին-1-իլ)(1-պենտիլ-1H-ինդոլ-3-իլ) մեթանոլ (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5

184.	JWH-098 (2-մերիլ-1-պենտիլ-1H-ինդոլ-3-իլ)(4-մեթոքսի նաֆթալին-1-իլ) մերանոն (ամկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր գանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
185.	JWH-116 2-էրիլ-1-պենտիլ-3-(նաֆթալին-1-իլ)ինդոլ (ամկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր գանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
186.	JWH-122 (4-մերիլ նաֆթալին-1-իլ)(1-պենտիլ-1H-ինդոլ-3-իլ) մերանոն (ամկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր գանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
187.	JWH-122-F (4-մերիլ նաֆթալին-1-իլ)(1- (5-ֆտորպենտիլ-1H-ինդոլ-3-իլ) մերանոն (ամկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր գանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
188.	JWH-149 (4-մերիլ նաֆթալին-1-իլ)(2-մերիլ-1-պենտիլ-1H-ինդոլ-3-իլ) մերանոն (ամկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր գանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
189.	JWH-175 1-պենտիլ-1H-ինդոլ-3-իլ-(նաֆթալին-1-իլ) մերանոն (ամկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր գանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
190.	JWH-176 (E)-1-[1-(նաֆթալին-1-իլ մերիլ իդեն)-1H-ինդեն-3-իլ]պենտան (ամկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր գանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
191.	JWH-182 1-պենտիլ-3-(4-պրոպիլ նաֆթալին-1-իլ)ինդոլ (ամկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր գանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
192.	JWH-184 1-պենտիլ-1H-ինդոլ-3-իլ-(4-մերիլ նաֆթալին-1-իլ) մերան (ամկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր գանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
193.	JWH-185 1-պենտիլ-1H-ինդոլ-3-իլ-(4-մեթոքսի նաֆթալին-1-իլ) մերան (ամկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր գանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5

194.	JWH-192 (4-մերիլ նաֆթալին-1-իլ)(1-[2-(4-մորֆոլինո)էթիլ]-1H-ինդոլ-3-իլ)մերան (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր գանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
195.	JWH-194 2-մերիլ-1-պենտիլ-1H-ինդոլ-3-իլ-(4-մերիլ նաֆթալին-1-իլ)մերան (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր գանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
196.	JWH-195 (1-[2-(4-մորֆոլինո)էթիլ]-1H-ինդոլ-3-իլ)(նաֆթալին-1-իլ)մերան (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր գանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
197.	JWH-196 2-մերիլ-1-պենտիլ-1H-ինդոլ-3-իլ-(նաֆթալին-1-իլ)մերան (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր գանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
198.	JWH-197 2-մերիլ-1-պենտիլ-1H-ինդոլ-3-իլ-(4-մերօսինաֆթալին-1-իլ)մերան (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր գանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
199.	JWH-198 (4-մերօսինաֆթալին-1-իլ)(1-[2-(4-մորֆոլինո)էթիլ]-1H-ինդոլ-3-իլ)մերան (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր գանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
200.	JWH-199 (4-մերօսինաֆթալին-1-իլ)(1-[2-(4-մորֆոլինո)էթիլ]-1H-ինդոլ-3-իլ)մերան (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր գանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
201.	JWH-200 (1-[2-(4-մորֆոլինո)էթիլ]-1H-ինդոլ-3-իլ)(նաֆթալին-1-իլ)մերան (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր գանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
202.	JWH-203 2-(2-ֆլորոֆենիլ)-1-(1-պենտիլ-1H-ինդոլ-3-իլ)էթանոն (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր գանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5

203.	JWH-206 2-(4-ֆլորոֆենիլ)-1-(1-պենտիլ-1H-ինդոլ-3-իլ)էթանոն (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
204.	JWH-210 1-պենտիլ-3-(4-էթիլ նաֆթալին-1-իլ)ինդոլ (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
205.	JWH-234 1-պենտիլ-3-(7-էթիլ նաֆթալին-1-իլ)ինդոլ (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
206.	JWH-237 2-(3-ֆլորոֆենիլ)-1-(1-պենտիլ-1H-ինդոլ-3-իլ)էթանոն (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
207.	JWH-250 1-պենտիլ-3-(2-մեթոքսիֆենիլացետիլ) ինդոլ, 2-(2-մեթոքսիֆենիլ)-1-(1-պենտիլ-1H-ինդոլ-3-իլ) էթանոն (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
208.	JWH-251 2-(2-մեթիլ ֆենիլ)-1-(1-պենտիլ-1H-ինդոլ-3-իլ) էթանոն (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
209.	JWH-307 (5-(2-ֆտորոֆենիլ)-1-պենտիլ-1H-պիրոլ-3-իլ)(նաֆթալին-1- 4իլ)մեթանոն (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
210.	JWH-370 նաֆթալեն-1-իլ-(1-պենտիլ-2-օտալիլ-1-H-պիրոլ-3-իլ)մեթանոն (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
211.	2C-E 2,5-դիմեթոքսի-4-էթիլ ֆենէթիլամին (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
212.	2C-I 2,5-դիմեթոքսի-4-յոդոֆենէթիլամին (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
213.	2C-T-2 2,5-դիմեթոքսի-4-իսոպրոպիլամին	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5

	<p>Հ,Յ-դիմերթսիւր-4-էրիլրիո-փենէրիլամին (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)</p>			
214.	<p>2C-T-7 (2,5-դիմերթսիւր-4-N-պրոպիլրիոֆենէրիլամին) (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)</p>	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
215.	<p>RCS-4 (4-մերթսիֆենիլ)(1-պենտիլ-1H-ինդոլ-3-իլ) մեթանոն (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)</p>	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
216.	<p>AD-2201 (Ադամանտան-1-իլ)(1-(5-ֆտորպենտիլ)-1H-ինդոլ-3-իլ) մեթանոն (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)</p>	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
217.	<p>Ադամանտիլ(1-պենտիլ-ինդոլ-3-իլ) մեթանոն (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)</p>	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
218.	<p>(1-հեպտիլ-1H-ինդոլ-3-իլ)(2,2,3,3- էտրամերիլցիկլոպրոպիլ)մեթանոն (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)</p>	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
219.	<p>RCS-4-ortho (2-մերթսիֆենիլ)(1-պենտիլ-1H-ինդոլ-3-իլ) մեթանոն (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)</p>	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
220.	<p>A-836,339 N-(3-(2-մերթսիլիլ)-4,5-դիմերթիլրիազոլ-2(3H)- իլիպեն)-2,2,3,3- Տետրամերիլցիկլոպրոպիլկարբոնատինդ (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)</p>	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
221.	<p>(1-(2-մորֆոլինոէթիլ)-1H-ինդոլ-3-իլ)(2,2,3,3- տետրամերիլցիկլոպրոպիլ)մեթանոն (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)</p>	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
222.	<p>(1-պենտիլ-1H-ինդոլ-3-իլ)(2,2,3,3- էտրամերիլցիկլոպրոպիլ)մեթանոն (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)</p>	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
223.	<p>Պրավադոլին (4-մերթսիֆենիլ)-[2-մերթիլ-1-(2-(4-մորֆոլինիլ)էթիլ)ինդոլ-3- իլ]մեթանոն</p>	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5

	(անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր գանգվածով)			
224.	(1-(5-ֆտորապենտիլ)-1H-ինդոլ-3-իլ)(2,2,3,3-սետրամեթիլցիկլոպրոպիլ) մեթանոն (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր գանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
225.	CB-13 (նաֆթալին-1-իլ)(4-պենտոֆսինաֆթալին-1-իլ) մեթանոն (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր գանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
226.	TFMPP (3-տրիֆտորմեթիլ ֆենիլ պիպերազին, մետա-տրիֆտորմեթիլ ֆենիլ պիպերազին) 1 - [3 - (տրիֆտորմեթիլ) ֆենիլ] պիպերազին (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր գանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
227.	Պիրովալերոն 1-(4-մեթիլ ֆենիլ)-2-պիրրոլիդին-1-իլ պենտան-1-Օն (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր գանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
228.	MPBP 1-(4-մեթիլ ֆենիլ)-2-պիրրոլիդին-1-իլ բուտան-1-Օն (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր գանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
229.	MPPP 1-(4-մեթիլ ֆենիլ)-2-պիրրոլիդին-1-իլ պրոպան-1-Օն (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր գանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
230.	MPHP 1-(4-մեթիլ ֆենիլ)-2-պիրրոլիդին-1-իլ հեքսան-1-Օն (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր գանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
231.	MABP (Բուֆերոն) 1-ֆենիլ-2-(մեթիլ ամինո) բուրան-1-Օն (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր գանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
232.	PVP 1-ֆենիլ-2-(պիրրոլիդին-1-իլ) պենտան-1-Օն (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր գանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
233.	PPP 1-ֆենիլ-2-(պիրրոլիդին-1-իլ) պրոպան-1-Օն (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր գանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5

	գասգրասույ			
234.	MDPV 1-(3,4-մեթիլ ենդիօֆսիֆենիլ)-2-պիրրոլիդին-1-իլ պենտան-1-Օն (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
235.	MDPBP 1-(3,4-մեթիլ ենդիօֆսիֆենիլ)-2-պիրրոլիդին-1-իլ բութան-1-Օն (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
236.	MDPPP 1-(3,4-մեթիլ ենդիօֆսիֆենիլ)-2-պիրրոլիդին-1-իլ պրոպան-1-Օն (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
237.	O-2482 (Նաֆիրոն) նաֆթիլ պիրրոլալ էրոնկամ 1-նաֆթալին-2-իլ-2-պիրրոլիդին-1- իլ պենտան-1-Օն (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
238.	bk-EBDB (Էնտիլոն) 1-(3,4-մեթիլ ենդիօֆսիֆենիլ)-2-(էթիլ ամինո) բութան-1-Օն (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
239.	bk-MBDP (Պենտիլոն) 1-(3,4-մեթիլ ենդիօֆսիֆենիլ)-2-(էթիլ ամինո) պենտան-1-Օն (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
240.	bk-MBDB (Բուտիլոն) 2-մեթիլ ամինո-1-(3,4-մեթիլ ենդիօֆսիֆենիլ) բութան-1-Օն (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
241.	bk-MDEA (Էթիլոն) 1-(3,4-մեթիլ ենդիօֆսիֆենիլ)-2-(էթիլ ամինո) պրոպան-1-Օն (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
242.	bk-MDMA (Մեթիլոն) 2-մեթիլ ամինո-1-(3,4-մեթիլ ենդիօֆսիֆենիլ) պրոպան-1-Օն (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
243.	bk-MMBDB (N-Մեթիլ բութիլոն) 2-(դիմեթիլ ամինո)-1-(3,4-մեթիլ ենդիօֆսիֆենիլ) բութան-1-Օն (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5

244.	MDAI 5,6-մերիլենդիօֆուլ-2-ամինոնիդրան (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
245.	MPA N-մերիլ-1-(թիոֆեն-2-իլ)պրոպան-2-ամին (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
246.	NBOMe-2C-I 2-(4-յոդո-2,5-դիմեթոֆուլֆենիլ)-N-(2-մեթոֆուլբենզիլ)էթանամին (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
247.	α-PVP 1-ֆենիլ-2-(1-պիրրոլիդինիլ)պենտան-1-օն (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
248.	Մեֆետրոն 4-մերիլմետատինոն 4-MMCկամ 2-մերիլամինո-1-(4-մերիլֆենիլ)պրոպան-1-օն, կամ 2-ամինո-N-մերիլ-1-(4-մերիլֆենիլ)պրոպան-1-օն] (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
249.	PCA (Պարա-բլոքամֆետամին, 4-CA) (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
250.	5-MeO-DALT N,N-դիալիլ-5-մեթոֆուլիտրիպտամինկամ N-ալիլ-N-[2-(5- մետոֆուլ-1H-ինդոլ-3-իլ)էթիլ]պրոպ-2-են-1-ամին] (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
251.	5-MeO-AMT 5-մեթոֆուլ-ալֆա-մերիլտրիպտամին (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
252.	5-MeO-NMT (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
253.	SR-18 (RCS-8, BEM-8) (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
254.	SR-19 (BTM-4, ERIC-4, RCS-4) (4-մեթոֆուլֆենիլ) (1-պենտիլ-1H-ինդոլ-3-իլ) մեթանոն	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5

	(անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)			
255.	DOX D, L-2, 5-դիմեթոսի-4-էլարամֆետամին (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
256.	WIN 55,212-2 (R) - (+) - [2,3-դիհիդրո-5-մեթիլ-3-(4 -մորֆոլինիլ մեթիլ) պիրրոլ և [1,2,3-de] -1,4 -բենզոգոսազին-6-իլ] -1 - նաֆթալենիլ մեթանոն (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
257.	3,4-DMMC 3,4-դիմեթիլմեթիլատինոն (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
258.	3-F-iso-MC 1-մեթիլամինո-1-(3 -ֆլուորոֆենիլ) պրոպան-2-օն (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
259.	4-EMC 1 - (4-էթիլֆենիլ) -2 - (մեթիլամինո) պրոպան-1-օն (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
260.	4-FA (4-ֆտորամֆետամին) (R, S) -1 - (4-ֆլուորոֆենիլ) պրոպան-2-ամին (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
261.	5 - MeO-DIPT N, N-դիիզոպրոպիլ-5-մեթոսիտրիպտամին (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
262.	5-IAI 5-յոդո-2 ,3-դիհիդրո-1H-ինդեն-2-ամին 1-պենտիլ-3-(4-հիդրօսիֆենիլացետիլ)-ինդոլ 1-ֆենիլ-2 (դիմեթիլամինո) բուրան-1-օն 4-մեթիլ-ա-պիրրոլիդինոպրոպիոնֆենոն (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
263.	AKB-48 H-ինդազոլ-3-կարբօսամիլ (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5

264.	<p>PBA (Պարա-բրոմոսամֆետամին) 4-բրոմոսամֆետամին (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)</p>	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
265.	<p>PJA (Պարա-յոդոսամֆետամին) 4-յոդոսամֆետամին (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)</p>	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
266.	<p>N-ցիկլոհեքսիլ-MDA -N-ցիկլոհեքսիլ-3,4-մեթիլենդիօբսիտամֆետամին (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)</p>	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
267.	<p>2C-I-NBOMe (25I-NBOMe, NBOMe-2C-I, BOM-CI) (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)</p>	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
268.	<p>5F-UR-144 (XLR-11) (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)</p>	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
269.	<p>URB-754 6 մեթիլ-2-[(4-մեթիլֆենիլ) ամին]-4H-3,1-բենզոգոսպին-4-օն (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)</p>	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
270.	<p>APB 5 - (2-ամինոպրոպիլ) բենզոֆուրան 6 - (2-ամինոպրոպիլ) բենզոֆուրան (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)</p>	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
271.	<p>UR-144 (KM-X1, TMCP-018, MN-001, YX-17) (1-պենտիլինդոլ-3-իլ) - (2,2,3,3-տետրամեթիլցիկլոպրոպիլ) մեթանոն (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)</p>	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
272.	<p>AB-001 1-պենտիլ-3-(ադամանտ-1-օիլ) ինդոլ (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)</p>	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
273.	<p>5-APDB (3-դեգոսիլ-MDA, EMA-4) 5 - (2-ամինոպրոպիլ) -2,3-դիիդրոբենզոֆուրան (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)</p>	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5

274.	6-APDB (4-դեգոբուլ -MDA, EMA-3) 6 - (2-ամինոպրոպիլ) -2,3-դիհիդրոբենզոֆուրան (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
275.	DOI 2,5-դիմեթոբուլ-4-յոդամֆետամին (անկախ ուղեկցող նյութերի առկայությունից, ընդհանուր զանգվածով)	0.05-0.25	0.25-0.5	0.5
276.	Բուսական զանգված (ծխախոտային խառնուրդ) կամ այլ կրիչ (մաստակ, հյութ, շաքարման պարագաներ և այլն) ընդհանուր զանգվածով, որը պարունակում է սույն ցանկի 162-275-րդ կետերով նախատեսված նյութ (նյութեր) (ընդհանուր զանգվածը գնահատվում է հաստատուն չոր քաշի բերելուց հետո՝ մինչև +115 °C ջերմաստիճանի պայմաններում չորացնելով)	0.25-2,5	2,5-50.0	50.0
ՀՈԳԵՄԵՏ (ՀՈԳԵՆԵՐԳՈՐԾՈՒՆ) ՆՅՈՒԹԵՐ				
1.	Ամինոբենզ	0.05-0.1	0.1-1.0	1.00
2.	Ամֆետամին	0.125-1.0	1.0-7.5	7.5
3.	Ապրոֆեն	6.0-30.0	30.0-100.0	100.0
4.	Ալպրազոլամ	0.03-0.3	0.3-3.0	3.0
5.	Բրոմազեպամ	0.04-1.0	1.0-10.0	10.0
6.	Գամմա-հիդրոբուտիրապրոպիոն (նատրիումի օբիբուտիրատ)	25.0-100.0	100.0-400.0	400.0
7.	Դիազեպամ	0.01-0.05	0.05-1.0	1.0
8.	Դիֆենոֆուլատ	0.05-2.5	2.5-25	25.0
9.	Դիֆենոֆուլին	0.01-0.1	0.1-0.5	0.5
10.	Զիպեպրոլ	0.5-3.0	3.0-10.0	10.0
11.	Էֆեդրին և դրա աղերը	0.1-1.0	1.0-10.0	10.0
12.	Լորազեպամ	0.002-0.02	0.02-0.2	0.2
13.	Կարբին (ֆինիլ պրոպանոլ ամին)	0.1-1.0	1.0-10.0	10.0
14.	Կետամին	0.05-0.5	0.5-5.0	5.0

15.	Կլոգապին	0.05-2.5	2.5-25.0	25.0
16.	Կլոֆուազոլամ	0.1-1.0	1.0-10.0	10.0
17.	Կլոնազեպամ	0.02-0.2	0.2-2.0	2.0
18.	Կլոնիդին	0.00015-0.15	0.15-15.0	15.0
19.	Հալազեպամ	0.05-2.5	2.5-25.0	25.0
20.	Հալոֆուազոլամ	0.05-2.5	2.5-25.0	25.0
21.	Հալոպերիդոլ	0.005-0.05	0.05-0.5	0.5
22.	Մեդազեպամ	0.005-0.05	0.05-1.0	1.0
23.	Միդազոլամ	0.005-0.05	0.05-1.0	1.0
24.	Մեքսիլալոն (հիմֆն ու ադերբ)	0.05-0.3	0.3-1.5	1.5
25.	4-մեթիլամինոնորեֆս	0.05-0.1	0.1-1.0	1.0
26.	Մեգոկարբ	0.05-0.5	0.5-5.0	5.0
27.	Նիտրազեպամ	0.01-0.1	0.1-1.0	1.0
28.	Պենտոբարբիտալ	0.6-3.0	3.0-30.0	30.0
29.	Պրոպիլհեֆսիդրին	0.05-0.5	0.5-5.0	5.0
30.	Սեկբուտաբարբիտալ	15.0-150.0	150.0-1500.0	1500.0
31.	Տարեն	10.0-50.0	50.0-100.0	100.0
32.	Տետրազեպամ	0.5-5.0	5.0-50.0	50.0
33.	Տեմազեպամ	0.05-0.5	0.5-5.0	5.0
34.	Տրամադոլ	0.05-0.5	0.5-5.0	5.0
35.	Տրիազոլամ	0.0005-0.005	0.005-0.05	0.05
36.	Տրիհեֆսիֆենիդիլ	0.01-0.1	0.1-1.0	1.0
37.	Տրիֆլուոպերազին	0.1-1.0	1.0-10.0	10.0

38.	Յիկլ սբարբիտալ	0.2-2.0	2.0-20.0	20.0
39.	Քլարիլազեպոֆուլ	0.01-0.1	0.1-1.0	1.0
40.	Քլարպրոմազին	0.3-3.0	3.0-30.0	30.0
41.	Օֆսազեպան	0.1-1.0	1.0-10.0	10.0
42.	Ֆենդիմետրազին	0.05-0.5	0.5-5.0	5.0
43.	Ֆենազեպան	0.01-0.1	0.1-1.0	1.0
44.	Ֆենտերմին	0.1-1.0	1.0-10.0	10.0
45.	Ֆենոբարբիտալ	0.1-1.0	1.0-10.0	10.0
46.	Ֆենպրոպրեֆս	0.05-0.5	0.5-5.0	5.0
47.	Ֆենկամֆանին	0.05-0.5	0.5-5.0	5.0
48.	Ֆենմետրազին	0.1-1.0	1.0-10.0	10.0
49.	Ֆլուրիազեպան	0.05-0.5	0.5-5.0	5.0
50.	Ֆլուրազեպան	0.05-0.5	0.5-5.0	5.0
51.	Ֆլունիտրազեպան	0.1-1.0	1.0-10.0	10.0

(հավելվածը լրաց. 26.05.08 ՀՕ-76-Ն, փոփ. 24.06.10 ՀՕ-116-Ն, փոփ. 07.12.11 ՀՕ-323-Ն, խմբ. 30.04.13 ՀՕ-35-Ն, լրաց. 17.12.14 ՀՕ-216-Ն)

Հավելված N 2
Հայաստանի Հանրապետության
Ֆրեակազմ օրենսգրքի

ԹՈՒՆԱՎՈՐ ԵՅՈՒԹԵՐԻ ՑԱՆԿ

1. (կետն ուժը կորցրել է 17.12.14 ՀՕ-216-Ն)
2. Ակոնիտ
3. Ակոնիտին
- 3.1. Ամիգլի
4. Ացեկլիդին (3-իսինուկլիդինիլացետատ)
5. Բրուցին
6. Հիսոսիամին հիմֆ
7. Հիսոսիամին կամֆորատ (L-տրոպիլտրոպատ (կամֆորատ))
8. Հիսոսիամինի ուլֆատ (L-տրոպիլտրոպատ (սուլֆատ))
9. Գլիֆոսատ (1.3-դիֆոստրոպրոպանոլ-2 (1) 70 - 75%, 1-ֆտոր-3-՝ ֆլորպրոպանոլ -2 (2) 10-20%)
10. Օձի թույլ
11. Իզոսաֆրոլ

- 12. Կարբախուի (N-(բետա-կարբամադիլօֆուիլթիլ)-տրիմեթիլամոնիումի) ֆլորիդ
- 13. Մերկապոնֆոս
- 14. Մեթիլ սպիրտ

- 15. Արսենային անհիդրիդ և նրա ածանցյալները, ներառյալ՝ դրա դեղածնեքը տարբեր դեղաչափերով
- 16. Արսենական անհիդրիդ և նրա ածանցյալները, ներառյալ՝ դրա դեղածնեքը տարբեր դեղաչափերով
- 17. Նավարսենոլ (5-(3-ամինո-4 - օֆուֆենիլարսենո)-2-հիդրօֆուանիլինամեթիլ սուլֆոֆուլատ)
- 18. (կետոն ուժը կորցրել է 17.12.14 ՀՕ-216-Ն)
- 19. Պրոմեթան (3-ֆլորսուրիլ-2-մեթոֆուրոպիլմիզանյութ) և դրա դեղածնեքը տարբեր դեղաչափերով

- 20. Մեդիլի բույն մաքրված
- 21. Ռիցին
- 22. Սնդիկ մետաղական և դրա աղերը

- 23. Սաֆրոլ
- 24. Կապտաթրոն և մետաղների ցիանիդներ
- 25. Սկոպոլամինի հիդրոբրոմիդ

- 26. Ստրիխնինի նիտրատ և դրա դեղածնեքը տարբեր դեղաչափերով
- 27. Էթիլ սպիրտ սինթետիկ, տեխնիկական և սննդային, որը պիտանի չէ ալկոհոլային արտադրանքի համար
- 28. Հեղուկ, որը պարունակում է նատրիումի ֆլորիդ, նատրիումի ուրանիլ, 4-ֆլորբենզալդեհիդ

- 29. Շիկատակի ալկալոիդների հանրագումար
- 30. Թալիում և դրա աղերը
- 31. Նիկելի տետրակարբոնիլ

31.1. Նիկոտին

32. Տետրաէթիլկապար և դրա խառնուրդները այլ նյութերի հետ (էթիլային հեղուկ և այլն), բացառությամբ էթիլացված բենզոլների

- 33. Ցինկի ֆոսֆիդ
- 34. Սպիտակ ֆոսֆոր (դեղին ֆոսֆոր)
- 35. Ցիանալ

- 36. Ցիկլոն
- 37. Ցինխոնին

37.1 Ֆենոլ

- 38. Ժանտրենկույզի (չիլիբուխայի) հանուկ
- 39. (կետոն ուժը կորցրել է 17.12.14 ՀՕ-216-Ն)
- 40. (կետոն ուժը կորցրել է 17.12.14 ՀՕ-216-Ն)
- 41. Էթիլմերկուրֆլորիդ

(հավելվածը լրաց. 24.06.10 ՀՕ-116-Ն, լրաց., փոփ. 17.12.14 ՀՕ-216-Ն)

Հավելված N 3
Հայաստանի Հանրապետության
Ֆրեզկան օրենսգրքի

ԽԻՍՏ ՆԵՐԳՈՐԾՈՂ ՆՅՈՒԹԵՐԻ ԽՈՇՈՐ ՉԱՓԵՐ

Հ/հ	Անվանումներ	Խոշոր չափեր (... և ավելի գրամ)
1.	Նորանդրոստենեդիոլ	2,5
2.	19- նորանդրոստենեդիոն	2,5
3.	1-տեստոստերոն (17բետա-հիդրօֆուի-5ալֆաանդրոստադիեն-օն-3)	10
4.	4-հիդրօֆուիտեստոստերոն (4,17 բետա-դիհիդրօֆուանդրոստեն-օն-3)	10

5. Անդրոստանոլսն	2,5
6. Անդրոստենեդիոլ	2,5
7. Անդրոստենեդիոն	2,5
8. Բարբիտալ (5,5 - դիէթիլբարբիտուրաթթու)	2
9. Նատրիումի Բարբիտալ	10
10. (կետն ուժը կորցրել է 17.12.14 ՀՕ-216-Ն)	
11. Բենզոբարբիտալ (1-բեզոհիլ-5-էթիլ-5-ֆենիլբարբիտուրաթթու)	10
12. Բուլաստերոն	10
13. Բուլդենոն	10
14. Բուլդենոն (անդրոստ-1,4-դիեն-3 μ 17-դիոն)	10
15. Բրոմիզոնվալ (N-(ամինոկարբոնիլ)-2-բրոմ-3-մեթիլբուտանամիդ)	15
16. Բրոտիզոլամ 2-բրոմ-4-(օրթո-ֆլորֆենիլ)-9-մեթիլ-6H-թիեն(3,2-f)-S-տրիազոլոլ[4,3-a][1,4]դիազոկային	2
17. Գամմաբուտիրոլալդոն	10
18. Հեֆոբարբիտալ (5-(1-ցկլոհեֆուեն-1-իլ)-1,5-դիմեթիլ-2,4,6 (1Ն, 3Ն, 5Ն)-պիրիմիդինտրիոն }	1
19. Գեստրինոն	10
20. Դանագոլ {(17ալ ֆա)-պրեզն-2,4-դիեն-20-իոն2,3-d-իզոկլամազոլ-17-օլ}	20
21. Դեհիդրոֆլորմեթիլտեստոստերոն (4-ֆլոր-17բետադեհիդրոֆուր-17ալ ֆա-մեթիլանդրոստ-1,4-դիեն-3-օն)	10
22. Դեզօֆուրմեթիլտեստոստերոն (17ալ ֆա-մեթիլ-5ալ ֆա-անդրոստ-2-են-17բետա-օլ)	10
23. Դրոստանոլսն	10
24. Զուլպիդեմ (N,N,6-տրիմեթիլ-2-(4-մեթիլֆենիլ)իմիդազոլոլ[1,2-a]պիրիմիդին-3-ացետամիդ)	0,6
25. Զոպիկլոն 6-(5-ֆլոր-2-պիրիմիդինիլ)-6,7-դիհիդրո-7-օֆու-5H-պիրրոլոլ[3,4-b]պիրազինաթթվի-5-	0,9

	<i>էթեր-4-մետիլ-1- պիպերազինկարբոնաթթու)</i>	
26.	<i>Կլասուսերոն</i>	10
27.	<i>Կլոստերոլ</i>	2.5
28.	<i>Լիոմեպրոմազին (R)-2-մեթոֆսի-N,N,բետա-տրիմեթիլ 10H-ֆենոթիազին-10-պրոպանամին)</i>	2
29.	<i>Մեդազեպամ 7-ֆլոր-2,3-դիհիդրո-1-մեթիլ-5-ֆենիլ-1ն-1,4-բենզոդիազեպին)</i>	0,6
30.	<i>Մեզոկարբ (Սիդնոկարբ) (3-(ալֆա-ֆենետիլ)-N-ֆենիլ կարբամոիլ սիդնոնիմին)</i>	0.6
31.	<i>Մեպրոբամատ (2-մեթիլ-2-պրոպիլ-1,3-պրոպանդիոլ կարբոմատ)</i>	20
32.	<i>Մեստանոլ</i>	10
33.	<i>Մեստերոլ (1ալֆա-մեթիլանդրոստանոն)</i>	2,5
34.	<i>Մեթադիենոն (մեթանանդրոստենոլոն) (17բետա-հիդրոֆսի-17ալֆա-մեթիլանդրոստ-1,4-դիեն-3-ոն)</i>	2.5
35.	<i>Մեթանդրիոլ</i>	10
36.	<i>Մետաստերոն (2ալֆա, 17ալֆա-դիմեթիլ-5ալֆա-անդրոստան-3-ոն-17բետա-ոլ)</i>	10
37.	<i>Մետենոլ</i>	10
38.	<i>Մեթիլ-1-տեստոստերոն (17բետա-հիդրոֆսի-17ալֆա-մեթիլ-5ալֆա-անդրոստ-1-են-3-ՕH)</i>	10
39.	<i>Մեթիլդիենոլ (17բետա-հիդրոֆսի-17ալֆա-մեթիլ և ստր-4,9-դիեն-3-ոն)</i>	10
40.	<i>Մեթիլնոքտեստոստերոն</i>	10
41.	<i>Մեթիլտեստոստերոն</i>	10
42.	<i>Մեթիլտրիենոլ (17բետա-հիդրոֆսի-17ալֆա-մեթիլ և ստր-4,9,11-տրիեն-3-ոն)</i>	10
43.	<i>N-մեթիլ ֆեդրին</i>	10
44.	<i>Միբոլերոն</i>	10
45.	<i>Միտալոմ (8-ֆլոր-6-(2օտո-մտոմեթիլ)-1-մետիլ-4H-իմիմալ-15-ալ)</i>	2

Մարզպետական (Սևակ) (Զօրան փոստօրհան) / Կարբիլ Կոմիտասի մարզպետական [1,4] բենգոդիազեպին	
--	--

(հավելվածը լրաց. 24.06.10 ՀՕ-116-Ն, փոփ. 17.12.14 ՀՕ-216-Ն)

Հավելված N 4
Հայաստանի Հանրապետության
Ֆրեազիան օրենսգրքի

ԹՄՐԱՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ԵՎ ՀՈԳԵՄԵՏ (ՀՈԳԵՆԵՐԳՈՐԾՈՒՆ) ԵՅՈՒԹԵՐԻ ՊՐԵԿՈՒՐՍՈՐՆԵՐԻ ԽՈՇՈՐ ԵՎ ԱՌԱՆՁՆԱՊԵՍ ԽՈՇՈՐ ՉԱՓԵՐԸ

Հ/հ	Անվանումներ	Չափերը՝ կիլոգրամներով	
		Խոտոր...-ից մինչև... ներառյալ	Առանձնապես խոտոր, ավելի քան
1.	Անտրադիլաթոն	2,5-25,0	25,0
2.	N-Ացեթիլանտրադիլաթոն	0,3-3,0	3,0
3.	Ացետոն	39,0-157,0	157,0
4.	Էթիլ էթեր	14,0-142,0	142,0
5.	Էրգոմետրին	0,0003-0,003	0,003
6.	Էրգոտամին	0.0003-0.003	0,003
7.	Իզոսաֆրոլ	0,5-5,0	5,0
8.	Կալիումի պերմանգանատ	1,0-3,0	3,0
9.	Մծմբական թթու	20,0-100,0	100,0
10.	3,4-Մեթիլենդիօֆուֆենիլ-2-պրոպանոն	0,21-2,1	2,1
11.	Մեթիլ էթիլ կետոն	25,0-250,0	250,0
12.	Պիպերին	0,023-0,23	0,23
13.	Պիպերոնալ	0,2-2,0	2,0
14.	Սաֆրոլ	1,0-10,0	10,0
15.	Տոլուոլ	23,0-230,0	230,0
16.	Քացախաթթվի անհիդրիդ	0,23-2,3	2,3
17.	Ադաթոն	20,0-100,0	100,0
18.	Ֆենիլացետոն	0,04-0,4	0,4
19.	Ֆենիլ ֆացախաթթու	1,0-10,0	10,0
20.	Լիզերգիկային թթու	0,0001-0,001	0,001
21.	Լուծիչներ, որոնք պարունակում են ոչ պակաս, քան 10% ացետոն, էթիլային էթեր, մեթիլ էթիլ կետոն և տոլուոլ	50,0-200,0	200,0

(հավելվածը լրաց. 07.12.11 ՀՕ-323-Ն)

ՄՄԱԿՈՒՄՆ ԱՐԳԵԼՎԱԾ՝ ԹՄՐԱՄԻՋՈՑՆԵՐ, ՀՈԳԵՄԵՏ (ՀՈԳԵՆԵՐԳՈՐԾՈՒՆ), ԽԻՍՏ ՆԵՐԳՈՐԾՈՂ ԿԱՄ ԹՈՒՆԱՎՈՐ ՆՅՈՒԹԵՐ ՊԱՐՈՒՆԱԿՈՂ ԲՈՒՅՄԵՐԻ ԽՈՇՈՐ ԵՎ ԱՌԱՆՁՆԱՊԵՍ ԽՈՇՈՐ ՉԱՓԵՐԸ

Հ/հ	Անվանումը	Չափերը՝ հատով	
		խոշոր...-ից մինչև ... ներառյալ (անկախ բույսի վեգետացիոն շրջանից)	առանձնապես խոշոր, ավելի քան (անկախ բույսի վեգետացիոն շրջանից)
1.	Երկնագույն լոտոս (<i>Nymphaea caerulea</i> տեսակի բույս)	10-100	100
2.	Էֆեդրա (<i>Ephedra L</i> խմբի բույս)	10-200	200
3.	Կատ (<i>Catha</i> տեսակի բույս)	4-40	40
4.	Կակա (<i>Erythroxylon</i> խմբի ցանկացած տեսակի բույս)	4-20	20
5.	Կանեփ (<i>Canabis</i> խմբի բույս)	10-100	100
6.	Հավայան վարդ (<i>Argyreia nervosa</i> տեսակի բույս)	10-100	100
7.	Մեակալին պարունակող կակտուս (<i>Lopophora williamsii</i> տեսակի բույս), ինչպես նաև մեակալին պարունակող այլ կակտուսներ	3-10	10
8.	Պսիլոցիբին և (կամ) պսիլոցին պարունակող ցանկացած տեսակի սնկեր	20-200	200
9.	Քնարեք կակազ (<i>Papaver somniferum L.</i> տեսակի բույս) և ավիոնի շարֆի թմրալիալոիդներ պարունակող կակազի մյուս տեսակները	10-200	200

(հավելվածը լրաց. 30.04.13 ՀՕ-35-Ն)